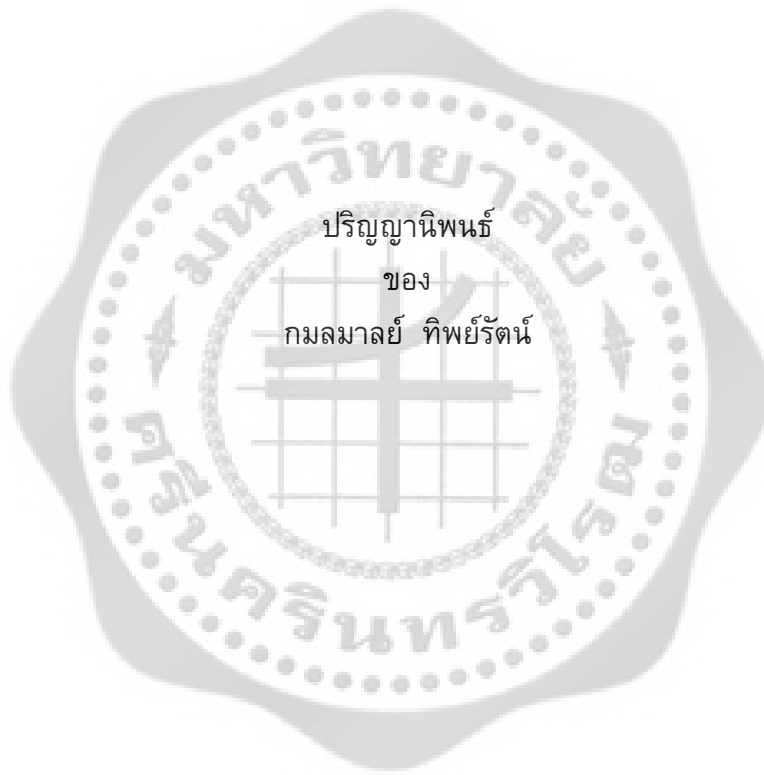

การเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของ
กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ ในจังหวัดภูเก็ต

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
ตุลาคม 2556

การเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของ
กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ ในจังหวัดภูเก็ต

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

ตุลาคม 2556

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การเสริมสร้างความตระหนักรู้ทางการศึกษาของ
กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอูรักลาโว้ย ในจังหวัดภูเก็ต

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุชนฎีกา สาขาการบริหารการศึกษา

ตุลาคม 2556

กมลมาลย์ ทิพย์รัตน์.(2556). การเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์
ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ต. ปริญญาโท กศ.ด. (การบริหารการศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะกรรมการควบคุม:
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรพรรณ
ต้นท์เจริญรัตน์, อาจารย์ ดร.พัฒนา ชัชพงศ์.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ตและศึกษาผลการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ตผ่านทางทัศนคติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามี 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ จำนวน 86 คน ครัวเรือน ใน 3 ชุมชน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random sample) และกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ จำนวน 30 คน จาก 86 คนที่อาสาเข้ารับการทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามความตระหนักทางการศึกษา แบบสอบถามทัศนคติและกิจกรรมเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test for dependent Sample

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งอาศัยอยู่ใน 3 ชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. ผลการศึกษาการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ต พบว่า ความตระหนักทางการศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ทัศนคติของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ตก่อนและหลังเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ในด้านความรู้สึกรู้สึกมีอำนาจ แต่ไม่แตกต่างกันในด้านความรับผิดชอบ ด้านความตระหนักหน้าที่ และความรู้สึกรู้สึกในเรืองของกลุ่ม

BUILDING THE EDUCATIONAL AWARENESS OF URAK LAWOI
SEA GYPSIES ETHNIC GROUP IN PHUKET PROVINCE

Presented in Partial Fulfillment of Requirements for the
Doctor of Education Degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

October 2013

Kamonmarn Thiprat. (2013). *Building Educational Awareness of Urak Lawoi sea gypsies ethnic group in Phuket province*. Dissertation, Ed.D.(Educational Administration). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advior Committee: Asst.Dr.Puongrat Kesonpat,Asst.Dr.Orawan Tancharoenrat, Dr.Pattana Chatpong.

The purposes of this study were two fold: to study educational awareness of Urak Lawoi sea gypsies ethnic group in Phuket province and to study experimentation of building educational awareness of Urak Lawoi sea gypsies ethnic group in Phuket province pass attitude.

The sample group consisted of Urak Lawoi sea gypsies ethnic group in 3 community of Phuket province by stratified random sampling and 30 volunteer from 86 family for activity. The instruments were group educational awareness test, attitude test and group activity plans. The data were analyzed using frequency, mean, standard deviation and t-test for dependent methods.

The results of this study indicated that:

1. The educational awareness of Urak Lawoi sea gypsies ethnic group in 3 community of Phuket province was at the medium level.
2. The educational awareness of Urak Lawoi after using experimented building educational awareness pass attitude different increased significantly at .01. And attitude of Urak Lawoi sea gypsies ethnic group in Phuket province different increased significantly at .05 on authority but responsibility accountability and group consciousness was not different.

ปริญญาโทฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จาก
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของ
กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในจังหวัดภูเก็ต

ของ

กมลมาลย์ ทิพย์รัตน์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาดุชะฎิบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.2556

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ)

.....กรรมการ

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรวรรณ ตันท์เจริญรัตน์)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์)

.....กรรมการ

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.พัฒนา ชัชพงศ์)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรวรรณ ตันท์เจริญรัตน์)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.พัฒนา ชัชพงศ์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชีรวัดน์ นิจนตร)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จอย่างสมบูรณ์ด้วยความเมตตา เอาใจใส่และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์จากคณะกรรมการผู้ควบคุมปริญญานิพนธ์ซึ่งประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พวงรัตน์ เกษรแพทย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรวรรณ ตันท์ จริญรัตน์และอาจารย์ ดร. พัฒนา ชัชพงศ์

ขอกราบขอบคุณกรรมการสอบปากเปล่า รองศาสตราจารย์ ดร. ชีรวัดน์ นิเจนตร และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระ สุภากิจ ขอกราบขอบคุณ อาจารย์ ดร. ราชันย์ บุญธิมา ที่ให้คำปรึกษาในเรื่องสถิติการวิจัยมาโดยตลอด และขอขอบคุณคณาจารย์และกรรมการบริหารหลักสูตรสาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่านที่ได้ประสาทความรู้ต่าง ๆ ให้กับผู้วิจัย และขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ขอขอบคุณเทศบาลตำบลราไวย์ ที่ให้การสนับสนุนการศึกษาวิจัยโดยมอบ คุณสุรเชษฐ์ จิตต์เมต รักษาการแทนผู้อำนวยการกองการสาธารณสุขมาเป็นคณะวิจัย และขอบคุณเทศบาลตำบลรัชฎาที่ให้การสนับสนุนผู้วิจัยโดยจัดบุคลากรดูแลช่วยเหลือผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่การศึกษาวิจัย และขอบคุณพี่น้องอุรูกลาไวย์แหลมตึกแก ราไวย์ และสละป่าทุกคน ที่สละเวลาและให้ความร่วมมือกับผู้วิจัยมาตลอดระยะเวลา 5 ปี

ขอกราบขอบพระคุณ นายประยูร ทิพย์รัตน์ คุณอาผู้ซึ่งให้การดูแลบุตรชายของผู้วิจัย เด็กชายชนุดม พงษ์เจริญ ในขณะที่ผู้วิจัยกำลังศึกษาปริญญาเอกและให้เงินสนับสนุนการศึกษาและการวิจัยแก่ผู้วิจัย คุณศิริวรรณ ทิพย์รัตน์ คุณอาที่ช่วยดูแลเรื่องการเดินทางไปกลับระหว่างกรุงเทพมหานครและภูเก็ตตลอดระยะเวลาของการศึกษา และขอขอบคุณ คุณวิจิตร พวงสมบัติ กัลยาณมิตรของผู้วิจัยที่คอยประสานงานกับหน่วยงานในกรุงเทพมหานครแทนผู้วิจัย เมื่อผู้วิจัยต้องกลับไปรับราชการ รวมทั้งให้กำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นช่องทางหนึ่งที่จะทำให้ทุกคนในสังคมได้รู้จักและเข้าใจในอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรูกลาไวย์ รวมทั้งเป็นช่องทางให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาได้นำไปประกอบการพิจารณากำหนดแนวนโยบายการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรูกลาไวย์ต่อไป

กมลมาลย์ ทิพย์รัตน์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
แนวคิดความตระหนัก.....	14
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา.....	25
แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ.....	27
แนวคิดทัศนคติ.....	48
แนวคิดการมีส่วนร่วม.....	58
กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล.....	71
3 วิธีดำเนินการวิจัย	87
ขั้นตอนการวิจัย.....	87
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	95
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	95
5 สรุป อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	110
สรุปผลการวิจัย.....	110
อภิปรายผล.....	119
ข้อเสนอแนะ.....	121

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	122
ภาคผนวก.....	132
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	183

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลแยกเป็นรายชุมชนและจังหวัด.....	72
2 ธรรมชาติพันธุ์ของชาวเล.....	74
3 แสดงสภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล อุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ต.....	96
4 แสดงสภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล อุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ต ด้านการรับรู้.....	96
5 แสดงสภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล อุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ต ด้านการยอมรับ.....	97
6 แสดงสภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล อุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ต ด้านการเห็นคุณค่า.....	97
7 แสดงการเปรียบเทียบทัศนคติระดับบุคคลของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลา ไวย์ในจังหวัดภูเก็ตก่อนและหลังการเสริมสร้างความตระหนักทาง การศึกษาจำแนกเป็นรายด้านแสดง.....	105
8 แสดงทัศนคติต่อตนเองของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ต ก่อนและหลังได้รับการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา.....	106
9 แสดงทัศนคติระดับกลุ่มของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ต หลังกลุ่มตัวอย่างได้รับการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา.....	106
10 ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติระดับบุคคลกับความตระหนักทางการศึกษา ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ต.....	107

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดงานวิจัย.....	11
2 ขั้นตอนและกระบวนการเกิดความตระหนัก.....	15
3 องค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความตระหนัก.....	15
4 รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจแบบปิรามิดของเทรซี่.....	38
5 รูปแบบการจัดกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจของคินลอร์.....	41
6 รูปแบบองค์การกระจายอำนาจของบลองค์ชาร์ต คาร์ลอสและแรนดอล์ฟ.....	42
7 องค์ประกอบทัศนคติ.....	50
8 แสดงลักษณะบันไดการมีส่วนร่วมของอาร์นสไตน์.....	64
9 ขั้นตอนการศึกษาวิจัย.....	94

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เพราะเป็นเงื่อนไขที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของความเสมอภาคและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Marshall. 2010: 273) การจัดการศึกษาสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาเพื่อให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ยุทธศาสตร์เพื่อการจัดการศึกษาซึ่งองค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้เสนอแนะคือ การให้ความสำคัญการศึกษาชาติพันธุ์ (Ethnic Education) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2549: 31) และการเปลี่ยนแปลงชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ที่เสมือนกลุ่มชายขอบด้วยการให้การศึกษาจะทำให้พวกเขามีชีวิตที่ดีขึ้น ดังพระราชดำรัสของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี ในการเสด็จพระราชดำเนินเป็นประธานในการประชุมระดับสูงว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2554 ณ จังหวัดชลบุรี ความว่า (กระทรวงศึกษาธิการ. 2554: ออนไลน์)

...ในประสบการณ์สามสิบปีด้านการศึกษา ข้าพเจ้าเน้นการเกษตรในโรงเรียนเนื่องจากเกษตรเป็นแหล่งอาหารที่ยั่งยืนและเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ที่ดีเพื่อให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาชุมชนทั้งด้านสุขภาพ อนามัย สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม โดยเป้าหมายส่วนใหญ่ที่กลุ่มชนด้อยโอกาสและกลุ่มชายขอบ เพราะมีความมั่นใจว่าการศึกษาจะทำให้พวกเขาเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี...

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล (Sea Gypsies ethnic group) เป็นหนึ่งในกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยซึ่งมีลักษณะสังคมที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ หรือเป็นลักษณะของ “สังคมพหุวัฒนธรรม” (Multicultural Society) โดยมีกลุ่มชาติพันธุ์-ภาษา อาศัยกระจายอยู่ในประเทศจำนวน 62 กลุ่ม ได้แก่ ภาษาตระกูลไท ภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก ภาษาตระกูลจีน-ทิเบต ภาษาตระกูลออสโตรนีเซีย และภาษาตระกูลม้ง-เมี่ยน (ชูพินิจ เกษมณี. 2547: 6) ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ภาษาออสโตรนีเซีย มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาของ การเป็นชนเผ่าที่เร่ร่อนในทะเล มีการทำมาหากินแถบชายฝั่งและตามเกาะต่าง ๆ ซึ่งต่อมาภายหลังได้ขึ้นมาตั้งรกรากบนฝั่ง ชนกลุ่มนี้จะอาศัยอยู่ตามเกาะและบริเวณริมฝั่งทะเลทางภาคใต้ของประเทศไทย นักวิชาการแบ่งกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มมอแกน กลุ่มมอแกลน และกลุ่มอูรักลาไวกัย (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2549: 11-12)

ข้อมูลปีพุทธศักราช 2552 มีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลจำนวน 2,155 ครัวเรือน ประชากร 8,574 คน กระจายอยู่ใน 36 ชุมชน 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดภูเก็ต จำนวน 5 ชุมชน 3,589 คน 896 ครัวเรือน จังหวัดระนอง จำนวน 4 ชุมชน 344 คน 105 ครัวเรือน จังหวัดพังงา จำนวน 16 ชุมชน 2,518 คน 603 ครัวเรือน จังหวัดกระบี่จำนวน 7 ชุมชน 1,247 คน 284 ครัวเรือน จังหวัดสตูล จำนวน 4 ชุมชน 1,220 คน 267 ครัวเรือน (กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม. 2552: 37-38) จากการศึกษาวิจัยวิถีชีวิตของกลุ่มชนนี้ พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาน้อย และไม่มีอาชีพเสริม (หิรัญญา ปะดุกา. 2543: บทคัดย่อ) ในการเลี้ยงดูเด็กจะเน้นการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายมากกว่าพัฒนาการด้านอื่น ๆ และมีการให้เด็กเรียนรู้ด้านภาษา ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ภายใต้บริบทของชาวเล (สุรัสวดี กองสุวรรณ. 2539: บทคัดย่อ) โดยเด็กชาวเลจะเรียนรู้ด้วยการสังเกตจากพ่อแม่และบุคคลอื่นในชุมชนด้วยการกระทำ (learning by doing) บางอย่างลอกเลียนแบบจากบุคคลใกล้เคียง มีการสื่อสารระหว่างบุคคล (interpersonal communication) ระหว่างกลุ่มกับบุคคล และระหว่างกลุ่มผู้ใหญ่ไปยังกลุ่มเด็ก (สมเกียรติ สัจจารักษ์. 2539: บทคัดย่อ)

ในจังหวัดภูเก็ตมีการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลมอแกนและอุรักลาโว้ย แต่ประชากรกลุ่มอุรักลาโว้ย (Urak Lawoi) มีจำนวนมากที่สุด อาศัยอยู่ใน 3 ชุมชน ได้แก่ บ้านแหลม ตึกแหหรือเกาะสิเหร่ หาดราไวย์และบ้านสะพาน มีจำนวน 570 ครัวเรือน ประชากรโดยประมาณ 2,709 คน สภาพสังคมโดยรวมของกลุ่มชนนี้คือการขาดความมั่นคงในการดำรงชีวิต เป็นกลุ่มที่ไม่เข้มแข็ง ขาดปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ขาดการพัฒนาด้านการศึกษา สาธารณสุขและอาชีพ ขาดการเข้าถึงบริการสาธารณะของรัฐ การหลงใหลของกระแสวัฒนธรรมภายนอกเข้าชุมชนโดยที่ชุมชนยังขาดภูมิคุ้มกันที่ดี ซึ่งต่อมาได้รับการดูแลมากขึ้นภายหลังการเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติในปี 2547 (Narumon Arunothai at.el. 2008: Online) กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ตมีรับสิทธิขั้นพื้นฐานในเรื่องของการศึกษาและการจัดสรรทุนการศึกษาเท่าเทียมกับคนอื่น ๆ เด็กสามารถเข้าเรียนในโรงเรียนจนจบการศึกษาและได้รับการรับรองวุฒิการศึกษาตามหลักสูตร แม้เด็กบางรายจะยังไม่ได้รับการรับรองความเป็นพลเมืองไทยก็ตาม (เฉลิมลักษณ์ เก็บทรัพย์. 2549: 72) ผลของการศึกษาวิจัยยังพบอีกว่า เด็กกลุ่มนี้ขาดแรงจูงใจในการเรียน เนื่องจากครอบครัวไม่ให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง สาเหตุของการขาดเรียนมักจะมาจากการที่ผู้ปกครองมักพาเด็กไปรับบริจาคในวันพระ วันสำคัญทางพุทธศาสนา ซึ่งบางวันเป็นวันปกติที่เด็กต้องไปเรียนหนังสือ บางครอบครัวไม่ได้ส่งเด็กเข้ารับการศึกษาดำเนินการตามเกณฑ์การศึกษา (สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2552: 71; กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม. 2552: 74-75) และเด็กกลุ่มนี้ยังมีอัตราการออกกลางคันทุกปี ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสุ่มเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ที่พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาโว้ยไม่ผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัดด้านการศึกษาต่อและการฝึกอบรมอาชีพ การอ่านออกเขียนภาษาไทยได้ การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและกิจกรรมสาธารณะหมู่บ้าน

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้เป็นกลุ่มที่ต้องเร่งสร้างความตระหนักในความสำเร็จของการศึกษาเพื่อให้มีการสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาของเด็ก มีการศึกษาวิจัยพบว่าความสำคัญกับการศึกษาคือปัจจัยที่เป็นปัญหาต่อบทบาทครอบครัวในเรื่องของการศึกษา (อำนาจหมื่นสมบัติ. 2544: 63) การแก้ปัญหาทางการศึกษาของเด็กควรเริ่มที่บิดามารดาและผู้ปกครอง เนื่องด้วยสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดของสังคม เพราะเป็นสถาบันมูลฐานหรือเป็นสถาบันแรกของการพัฒนาการของสังคมมนุษย์ ซึ่งเป็นหน่วยองค์การที่มีขนาดเล็กที่สุดของสังคม (ทัศนีย์ ทองสว่าง. 2549: 79 อ้างจาก Kingsley Davis. 1969: 394-395) และมีอิทธิพลต่อการพัฒนาของเด็กตั้งแต่แรก (Berns. 2010: 78) พ่อแม่เป็นบุคคลที่ใกล้ชิดที่สุดที่จะช่วยเหลือหลอมให้เด็กเติบโตขึ้นมาเป็นคนที่มีความคล่องตัวอย่างไรก็ได้ (Rousseau; citing in Berger. 1995: 42) และเด็กทุกคนเกิดมาดี แต่สิ่งที่ทำให้เด็กไม่ดีคือการไม่ได้รับการศึกษาที่ดีพอและขาดการเอาใจใส่จากพ่อแม่ (Froebel; citing in Berger. 1995: 43) และการศึกษาวิจัยยังพบว่า ความสำเร็จในการศึกษาของเด็ก นอกจากเกิดจากครูในโรงเรียนแล้วยังมีผลมาจากการสนับสนุนของพ่อแม่ที่บ้าน (Santrock. 2007: 5; อ้างจาก Cowan et al. 2005; Mattanah. 2005; Piata Hamre and Stuhlman. 2003; Pressley et al. 2003.)

การศึกษาวิจัยที่ใช้ประชากรที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล เช่น การศึกษาการปรับตัวของนักเรียนชนเผ่าปกากะญอในโรงเรียนสงเคราะห์เชียงใหม่ที่พบว่าสามารถปรับตัวได้น้อย ในด้านวัฒนธรรม ประเพณี ด้านศาสนา ด้านเศรษฐกิจ ด้านการใช้ภาษา และด้านการเรียนรู้ (มงคล พนมมิตร. 2551: บทคัดย่อ) การศึกษาวิจัยกรณีของนักเรียนชาวจีนฮ่อโดยเฉพาะกลุ่มที่ไม่ได้รับสัญชาติไทยซึ่งพบว่าพวกเขามองว่าแม้ตนเองจะมีผลการเรียนดีเพียงใด แต่หากไม่ได้รับสัญชาติไทยหรือไม่ได้รับการพิจารณาเป็นกรณีพิเศษตนก็ไม่สามารถที่จะเรียนต่อได้ ดังนั้นเด็กเหล่านี้จึงมักลาออกกลางคัน (สุรรัตน์ สมบัติกำไร. 2550: 153-156) และการศึกษาวิจัยของกรณีของผู้ปกครองของนักเรียนชาวเลบนเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ พบว่า พวกเขาไม่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับโรงเรียน เพราะไม่มีความไว้วางใจและไม่ต้องการเข้ากับสังคมอื่น และชาวเลมักตกอยู่ใต้อำนาจของคนในสังคมเสมอ (ศุภโชค แซ่ตัน. 2545: 91-94) นอกจากนี้ ยังมี การนำแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ (empowerment) มาใช้ในการศึกษาวิจัยประชากรชาวสเปนที่มีรายได้น้อยและไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษเป็นกลุ่มที่ไม่ได้ให้การสนับสนุนการศึกษาในโรงเรียนและไม่เห็นประโยชน์ของการศึกษารวมทั้งการเป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ใน 4 รัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แก่ ลอสแอนเจลิส ชิคาโก ฮัทตัน และแอตแลนต้า โดยจัดกิจกรรมเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ การสร้างความไว้วางใจ และการจัดให้ทำงานเป็นคณะ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าพวกเขามีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในเรื่องสิทธิประโยชน์ของเด็กในระดับบุคคลและการปฏิบัติรวมทั้งเป็นการสร้างโอกาสให้ผู้ปกครองได้พบกับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษา (Bolivar. 2011: 4-34) การเสริมพลังอำนาจมีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและค่านิยมที่จะทำให้การใช้ชีวิตในสังคมได้ดี (Berns. 2010: 12)

สำหรับประเทศไทยมีการกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล โดยมีกรอบแนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการการจัดการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา คือ การให้คนในหมู่บ้านสนใจการศึกษามากขึ้นเพื่อการประกอบอาชีพที่หลากหลาย และการให้มีกฎหมายใช้บังคับให้เยาวชนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างแท้จริง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550: 51) ซึ่งการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มชาติพันธุ์เป็นสิ่งที่ผู้นำทางการศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ต้องใช้ความพยายามที่จะบริหารจัดการกลุ่มชนนี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษา เพราะกลุ่มชาติพันธุ์ถือเป็นกลุ่มที่ไม่ได้ตระหนักในความสำคัญของการศึกษา (Gunningham; & Cordeiro, 2003: 101)

ผู้วิจัยปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต ได้รับรู้สภาพความเป็นอยู่และสถานการณ์ทางการศึกษาของบุตรหลานกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ต จึงต้องการที่จะศึกษาสภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ตซึ่งเป็นประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลที่มีจำนวนมากที่สุดในประเทศไทย ว่าเป็นอย่างไร และศึกษาการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ตว่าผลเป็นอย่างไร สามารถช่วยปรับทัศนคติที่มีต่อตนเองและต่อกลุ่ม ซึ่งอาจส่งผลให้การดูแลสนับสนุนบุตรหลานในเรื่องของการศึกษา เพื่อยกระดับฐานะความเป็นอยู่ การเลือกประกอบอาชีพ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สามารถอยู่ในสังคมได้ดีขึ้น ผลจากการศึกษาจะทำให้ได้สารสนเทศของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาโว้ยในเรื่องของความตระหนักทางการศึกษา ทัศนคติระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และแนวทาง/วิธีการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาที่ผู้บริหารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในพื้นที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อศึกษาผลการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ตผ่านทางทัศนคติ

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ทำการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาแก่กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาโว้ย ในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยจะทำให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ต
2. ได้แนวทาง/วิธีการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล

อุรุกรลาไวยในจังหวัดภูเก็ต

3. เป็นแนวทางให้หน่วยงานทางการศึกษานำการเสริมสร้างพลังอำนาจมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษากับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล

ข้อจำกัดของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาวิจัยความตระหนักทางการศึกษาในระดับชั้นของความรู้สึกร่วมประกอบด้วย การรับรู้ การยอมรับและการเห็นคุณค่า และกิจกรรมการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาโดยการอ่านให้ฟัง อธิบาย ชักถามให้ช่วยกันคิด มีการใช้แบบสอบถามความตระหนักทางการศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรุกรลาไวยบางคนที่ย่านเขียนภาษาไทยไม่ได้และใช้ภาษาอุรุกรลาไวยในการสื่อสารเป็นส่วนใหญ่ซึ่งอาจรับรู้ไม่ได้เต็มที่ ในการนี้ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรุกรลาไวยที่อ่านออกเขียนได้เป็นคณะทำงานด้วย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรุกรลาไวยในจังหวัดภูเก็ต มีดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรุกรลาไวยในจังหวัดภูเก็ต มีจำนวน 570 ครัวเรือน (กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม. 2552: 37)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ได้ 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการศึกษาสภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรุกรลาไวยในจังหวัดภูเก็ต โดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 15 ของจำนวนประชากร ได้กลุ่มตัวอย่าง 86 ครัวเรือน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random sample) ได้ดังนี้

แหลมตึกแกหรือเกาะสิเหร่	43 ครัวเรือน
ราไวย์	35 ครัวเรือน
สะพาน	8 ครัวเรือน

2. กลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการศึกษาการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรุกรลาไวยในจังหวัดภูเก็ต จำนวน 30 คน ที่ได้จากความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่างในข้อที่ 1 ที่จะเข้าร่วมในการทดลองการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาวิจัยการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ตมีขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

1. ศึกษาความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ต
 - 1.1 ศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ได้ความตระหนักทางการศึกษา หมายถึง การที่บุคคลรับรู้ ยอมรับและเห็นคุณค่าในสิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษาจนเกิดเป็นความคิดที่จะนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย
 - 1.1.1 การรับรู้ (Receiving) หมายถึง การรับฟังความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษาด้วยความสนใจและความตั้งใจ
 - 1.1.2 การยอมรับ (Responding) หมายถึง การยอมรับและให้การสนับสนุนความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิ อำนาจหน้าที่ และบทบาททางการศึกษาที่ได้รับและเต็มใจที่จะทำตาม
 - 1.1.3 การเห็นคุณค่า (Valuing) หมายถึง การมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติตามสิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษา
 2. ศึกษาการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ต
 - 2.1 ศึกษาเอกสารและบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลและจัดกรอบแนวทาง/วิธีการ โดยนำแนวคิดความตระหนัก การเสริมสร้างพลังอำนาจ การมีส่วนร่วมและแนวคิดทัศนคติมาใช้ในการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา (KIPTT empowerment) ซึ่งมี 4 แนวทาง/วิธีการ ประกอบด้วย
 - 2.1.1 การให้ความรู้และข้อมูลสารสนเทศ (Knowledge & Information)
 - 2.1.2 การให้มีส่วนร่วม (Participation)
 - 2.1.3 การให้การทำงานเป็นทีม (Teamwork)
 - 2.1.4 การสร้างความไว้วางใจ (Trust)
 - 2.2 จัดสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อหาความเหมาะสมของการนำการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา (KIPTT empowerment) ไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย
 - 2.2.1 ผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ต
 - 2.2.2 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)
 - 2.2.3 กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลที่ทำงานในหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน
 - 2.2 นำการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา (KIPTT empowerment) ไปทดลองใช้ในชุมชน 3 แห่ง ได้แก่ แหลมตึกแกหรือเกาะสิเหร่ ราไวย์ และสะป่า

2.3 สรุปผลการศึกษาวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การศึกษา หมายถึง การใช้สิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาทของผู้ปกครองในการดูแล ให้การศึกษาแก่เด็กที่เป็นไปภายใต้หลักสิทธิมนุษยชน อนุสัญญาสิทธิเด็กพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545 ประกอบด้วย การดูแลเด็กให้ไปโรงเรียน การเอาใจใส่การเรียนของเด็ก การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร การสนับสนุนการเข้าร่วมกิจกรรมของบุตรหลาน และ การติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเรียนของเด็ก

2. ความตระหนักทางการศึกษา หมายถึง ระดับความรู้สึกหรือคุณลักษณะของบุคคลที่มีรับรู้ ยอมรับและเห็นคุณค่าในสิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษาจนเกิดเป็นความคิดที่จะนำไปปฏิบัติ ดังนี้

2.1 การรับรู้ (Receiving) หมายถึง การรับฟังความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษาด้วยความสนใจและความตั้งใจ

2.2 การยอมรับ (Responding) หมายถึง การยอมรับและให้การสนับสนุนความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ อำนาจหน้าที่ และบทบาททางการศึกษาที่ได้รับและเต็มใจที่จะทำตาม

2.3 การเห็นคุณค่า (Valuing) หมายถึง การมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติตามสิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษา

3. การเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา (KiPTT empowerment) หมายถึง แนวทาง/วิธีการในการสนับสนุนให้บุคคลได้พัฒนาความสามารถของตนเองเพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบทางการศึกษาของตนเองและสังคม ประกอบด้วย

3.1 การให้ความรู้และข้อมูลข่าวสาร (Knowledge & Information) หมายถึง การให้ความรู้และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในเรื่องของสิทธิ อำนาจหน้าที่และเรื่องบทบาททางการศึกษาของครอบครัวและชุมชนที่ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายและแนวทางการปฏิบัติของภาครัฐ ซึ่งการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารจะกระทำโดยการชักนำและการให้ความรู้

3.2 การให้มีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การส่งเสริมให้แสดงออกทางความคิดและการตัดสินใจโดยการเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารเพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อ โดยการให้คิด ให้เลือก และให้ติดตาม

3.3 การทำงานเป็นทีม (teamwork) หมายถึง การฝึกทักษะการเข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งได้แก่ การแสดงความคิดเห็น การยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น และการทำงานร่วมกับ ผู้ที่เกี่ยวข้อง

3.4 การสร้างความไว้วางใจ (Trust) หมายถึง การสร้างบรรยากาศที่ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นกันเอง ทำให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นในตนเองโดยการรับฟัง การสนับสนุนข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ และให้การช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา

4. ทักษะระดับบุคคล หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติของบุคคลที่มีต่อตนเอง เมื่อได้รับการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา ดังนี้

4.1 ความรู้สึกมีอำนาจ (Authority) หมายถึง มีความคิดว่าตนเองมีความสามารถที่จะกำหนดควบคุมและกำกับกำกับการดำเนินการของตนเองได้

4.2 ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง แสดงการยอมรับและความกล้าที่จะเผชิญกับปัญหาและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

4.3 ตระหนักในภาระหน้าที่ (Accountability) หมายถึง มีความสามารถที่จะมองย้อนกลับไปถึงการตัดสินใจและการกระทำในอดีตมีความถูกต้องเหมาะสมหรือต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

4.4 ความรู้สึกในเรื่องของกลุ่ม หมายถึง มีความรู้สึกว่าการทำงานร่วมกันของคนในกลุ่มจะทำให้เกิดพลังที่มีอิทธิพลต่อการได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ต้องการ

5. ทักษะระดับกลุ่ม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของกลุ่มหลังจากที่บุคคลในกลุ่มได้รับการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา ได้แก่

5.1 การปรับตัว (Adaptation) หมายถึง เกิดการเรียนรู้ว่ากลุ่มเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและสังคม จะต้องทำหน้าที่เหมือนกลุ่มอื่นในสังคม

5.2 การเรียนรู้บทบาทหน้าที่ที่มีต่อชุมชนและสังคม (Learning) หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ทางการศึกษาของกลุ่มที่มีต่อชุมชนและสังคมภายนอก

6. กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว (Urak lawoi Sea Gypsies Ethic Group) หมายถึง กลุ่มชนที่มีวิถีชีวิตเร่ร่อนในทะเลและได้ขึ้นมาตั้งรกรากบนฝั่งจนกลายเป็นชนพื้นเมืองซึ่งเป็นหนึ่งในสามชนเผ่าของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล (Sea Gypsies Ethic Group) ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดภูเก็ต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ความตระหนักเกิดจากทัศนคติที่มีต่อสิ่งเร้าอันได้แก่ บุคคล สถานการณ์ กลุ่มสังคม และสิ่งต่างๆ ที่โน้มน้าวหรือพร้อมที่จะสนองตอบในทางบวก หรือทางลบ เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ประสบการณ์ (Brackher. 1986: 250 อ้างอิงจาก ประภาส บุญยสินดี, 2536: 15) ดังนั้น การเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวในจังหวัดภูเก็ต เพื่อให้เกิดคุณลักษณะของบุคคลที่มีการรับรู้ ยอมรับและเห็นคุณค่าในเรื่องของสิทธิ อำนาจหน้าที่ และบทบาททางการศึกษาจนเกิดเป็นความคิดที่จะนำไปปฏิบัติให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวที่มีความรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองมักตกอยู่ภายใต้อำนาจของคนอื่นในสังคมเสมอจนเกิดเป็นความไม่ไว้วางใจ คนในสังคม (ศุภโชค แซ่ตัน. 2545: 91-94) และพบว่าชนเผ่านี้ได้ละเลยต่อสิทธิ อำนาจหน้าที่และ

บทบาททางการศึกษาของตนเองเห็นจนทำให้เด็กขาดแรงจูงในการเรียน รวมทั้งให้การให้เด็กหยุดเรียนเพื่อไปรับบริจาคเงินและสิ่งของในวัดไม่ว่าวันนั้นจะเป็นวันพระหรือวันสำคัญทางพุทธศาสนา ซึ่งบางวันที่ไปเป็นวันปกติที่เด็กต้องไปเรียนหนังสือ และยังพบว่าบางครอบครัวไม่ได้ส่งเด็กเข้ารับการศึกษิตตามเกณฑ์การศึกษา (สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2552: 71;กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม. 2552: 74-75) ในการศึกษาวิจัยได้นำแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ (empowerment) มาใช้เพื่อเป็นแนวทางหรือวิธีการ (Zimmerman.1997: 178) ที่จะสนับสนุนให้กลุ่มชนนี้ได้รับการพัฒนา (Bishop. 1994;Rappaport. 1984: 30;Gibson. 1993;ปิยะรัตน์ นิลอัยกา. 2546: 19; อ้างอิงจาก Kieffer. 1984) ความสามารถของตนเองเพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองและสังคม (Rissel. 1994: 39-47) ซึ่งการเสริมสร้างพลังอำนาจจะทำให้ชนเผ่านี้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติระดับบุคคลและทัศนคติระดับกลุ่ม ดังนี้

1. ความรู้สึกมีอำนาจ (Authority) หมายถึง มีความคิดว่าตนเองมีความสามารถที่จะกำหนดควบคุมและกำกับกำกับการดำเนินการของตนเองได้

2. ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง แสดงการยอมรับและความกล้าที่จะเผชิญกับปัญหาและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

3. ตระหนักในภาระหน้าที่ (Accountability) หมายถึง มีความสามารถที่จะมองย้อนกลับไปถึงการตัดสินใจและการกระทำในอดีตมีความถูกต้องเหมาะสมหรือต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

4. ความรู้สึกในเรื่องของกลุ่ม (Group conscious) หมายถึง มีความรู้สึกว่าการทำงานร่วมกันของคนในกลุ่มจะทำให้เกิดพลังที่มีอิทธิพลต่อการได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ต้องการ เมื่อทัศนคติระดับบุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงย่อมมีผลให้ทัศนคติระดับกลุ่มเกิดการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

1. การปรับตัว (Adjustment) หมายถึง เกิดการเรียนรู้ว่ากลุ่มเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและสังคม จะต้องทำหน้าที่เหมือนกลุ่มอื่นในสังคม

2. การเรียนรู้บทบาทหน้าที่ที่มีต่อชุมชนและสังคม (Learning) หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ทางการศึกษาของกลุ่มที่มีต่อชุมชนและสังคมภายนอก

แนวทาง/วิธีการของการเสริมสร้างพลังอำนาจ 4 แนวทาง/วิธีการ ที่ไม่ต้องดำเนินเป็นลำดับขั้นแต่สามารถนำมาใช้ในคราวเดียวกันและสลับสับเปลี่ยนกันตามสถานการณ์ ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เรียกว่า KiPTT empowerment หรือ การเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาได้แก่

1. การให้ความรู้และข้อมูลข่าวสาร (Knowledge & Information) เป็นการชักนำโดยใช้ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในเรื่องของสิทธิ อำนาจหน้าที่และเรื่องบทบาททางการศึกษาของครอบครัวและชุมชนที่ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายและแนวทางการปฏิบัติของภาครัฐ ซึ่งการให้ซึ่งการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสาร

2. การให้มีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การส่งเสริมให้แสดงออกทางความคิด และการตัดสินใจโดยการเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารเพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันโดยการให้คิด ให้เลือก และให้ติดตาม

3. การทำงานเป็นทีม (teamwork) หมายถึง การฝึกทักษะการเข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งได้แก่ การแสดงความคิดเห็น การยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น และการทำงานร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

4. การสร้างความไว้วางใจ (Trust) หมายถึง การสร้างบรรยากาศที่ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นกันเอง ทำให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นในตนเองโดยการรับฟัง การสนับสนุนข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ และให้การช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา

การเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา (KiPTT empowerment) จะมีผลต่อระดับความรู้สึกหรือคุณลักษณะในการรับรู้ (Receiving) การยอมรับ (Responding) และการเห็นคุณค่า (Valuing) ในสิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษาจนเกิดเป็นความคิดที่จะนำไปปฏิบัติ

แนวคิดทฤษฎี

• แนวคิดความตระหนัก (Awareness)

ความหมาย ความรู้สึกของบุคคลที่เกิดจากความรู้อันมีอยู่ซึ่งมีผลต่อความรู้สึกรับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้น (Bloom and ather. 1971: 273; Eysenck and Arnold. 1972: 110; Good. 1973: 54; Fredman. 1992: 5)

ขั้นตอนและกระบวนการเกิดความตระหนัก องค์ประกอบที่จะทำให้เกิดความตระหนัก ได้แก่ บุคลิกภาพ การสัมผัส ประสบการณ์ และการเรียนรู้ ซึ่งองค์ประกอบทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่อยู่ในของตัวบุคคล เมื่อบุคคลได้รับการกระตุ้นหรือมีสิ่งเร้าจากภายนอกเข้ามา บุคคลจะนำสิ่งมีในตัวเกิดสกัดออกมาเป็นความรู้ไปส่งผลให้เกิดความตระหนัก

ระดับความตระหนัก ใช้ระดับความรู้สึกหรือด้านคุณลักษณะ (Affective Domain) จำแนกลำดับพัฒนา ดังนี้ 1) การรับรู้ (Receiving) หมายถึง การรับฟังความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษาด้วยความสนใจและความตั้งใจ 2) การยอมรับ (Responding) หมายถึง การยอมรับและให้การสนับสนุนความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิ อำนาจหน้าที่ และบทบาททางการศึกษาที่ได้รับและเต็มใจที่จะทำตาม 3) การเห็นคุณค่า (Valuing) หมายถึง การมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติตามสิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษา

การสร้างความตระหนัก ประกอบด้วย ผู้สร้างและผู้รับ โดยผู้สร้างความตระหนักต้องให้ความรู้ในสิ่งที่ผู้รับยังไม่รู้ มีการถ่ายทอดความรู้ด้วยสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ มีการสร้างประสบการณ์ เพื่อให้ผู้รับมีทัศนคติที่ดีในเรื่องที่ได้รับ (มนัส สุวรรณ (2536: 1-11 อ้างจาก เกวลิน เฟื่องจันทร์. 2546: 34-35)

• แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา

1. การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment)

ความหมาย หมายถึงแนวทาง/วิธีการในการสนับสนุนให้บุคคลได้พัฒนาความสามารถของตนเองเพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองและสังคม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติระดับบุคคลทำให้เกิดความรู้สึกมีอำนาจ (Authority) มีความรับผิดชอบ (Responsibility) ตระหนักในภาระหน้าที่ (Accountability) ในระดับกลุ่มเกิดการปรับตัว (Adjustment) ขึ้น มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของกลุ่ม และเกิดการเรียนรู้ในบทบาทหน้าที่ของกลุ่มที่มีต่อชุมชนและสังคม

การเสริมสร้างพลังอำนาจ : 1) ความรู้และข้อมูลข่าวสาร(Knowledge & Information) (Gutierrez et al. 1998; Isareal et al. 1994; Haws. 1992; Tracy. 1990; Scott & Jaffe. 1991; Kinlaw. 1995; Blanchard Carlos & Randolph. 2001) 2) การมีส่วนร่วม (Participation) (Gibson. 1993; Gutierrez et al. 1998; Bishop et al. 1988; Isareal et al. 1994; Scott & Jaffe. 1991) 3)การทำงานเป็นทีม/คณะ (Teamwork) . (Tracy. 1990; Scott & Jaffe. 1991; Kinlaw. 1995; Blanchard Carlos & Randolph. 2001) 4) การสร้างความไว้วางใจ (Trust) (Gutierrez et al. 1998; Bishop et al. 1988; Tracy. 1990; Stewart. 1994)

2. ทัศนคติ (Attitude) คือ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากความเชื่อและพร้อมที่จะแสดงออก (to act or to react) ทางภาษาและไม่ใช้ภาษา ซึ่งเป็นตัวดัชนีชี้ว่าบุคคลนั้นคิดและรู้สึกอย่างไรสิ่งที่อยู่รอบข้าง (Roger. 1978: 208-209 อ้างจาก สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. 2533: 122) ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ คือ ข่าวสารข้อมูล การเกี่ยวข้องกับกลุ่ม ประสบการณ์ (ธงชัย สันติวงษ์ (2539: 166-167)

3. การมีส่วนร่วม คือ การชี้นำตนเอง (Self Direction) มโนภาพแห่งตน (Self Concept) ความเป็นอิสระในการกำหนดวิถีชีวิตแห่งตน (Self Determination or Autonomy) และความรู้สึกผูกพันรับผิดชอบต่อส่วนรวม (Commitment and Responsibility) (อุณา นพคุณ. 2528 : 103 – 105) ในบางสิ่งบางอย่าง หรือเชื่อมโยงไปสู่กระบวนการในการเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบของแต่ละบุคคลหรือกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงในภาพรวม (Gustavo 1992: 4)

ขั้นตอนการมีส่วนร่วม คิดแก้ไขปัญหา/พัฒนา เลือกแนวทางดำเนินการ และการติดตามประเมินผล

การเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา (KIPTT empowerment)

1. การให้ความรู้และข้อมูลข่าวสาร (Knowledge & Information) หมายถึง การให้ความรู้และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในเรื่องของสิทธิ อำนาจหน้าที่และเรื่องบทบาททางการศึกษาของครอบครัวและชุมชนที่ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายและแนวทางการปฏิบัติของภาครัฐ ซึ่งการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารจะกระทำโดยการชักนำและการให้ความรู้
2. การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การส่งเสริมให้แสดงออกทางความคิดและการตัดสินใจ โดยการเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารเพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อ โดยการให้คิด ให้เลือก และให้ติดตาม
3. การทำงานเป็นทีม (teamwork) หมายถึง การฝึกทักษะการเข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งได้แก่ การแสดงความคิดเห็น การยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น และการทำงานร่วมกับ ผู้ที่เกี่ยวข้อง
4. การสร้างความไว้วางใจ (Trust) หมายถึง การสร้างบรรยากาศที่ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นกันเอง ทำให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นในตนเองโดยการรับฟัง การสนับสนุนข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ และให้การช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา

ทัศนคติระดับบุคคล

- ความรู้สึกมีอำนาจ (Authority)
- มีความรับผิดชอบ (Responsibility)
- ตระหนักในภาระหน้าที่ (Accountability)
- มีความรู้สึกในเรื่องของกลุ่ม (Group consciousness)

ทัศนคติระดับกลุ่ม

- เกิดการปรับตัว (Adjustment)
- เรียนรู้ในบทบาทหน้าที่ที่มีต่อชุมชนและสังคม (Learning role of group)

ความตระหนักทางการศึกษา (Educational Awareness)

หมายถึง ระดับความรู้สึกหรือคุณลักษณะของบุคคลที่มีการรับรู้ ยอมรับและเห็นคุณค่าในเรื่องของสิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษาจนเกิดเป็นความคิด ที่จะนำไปปฏิบัติ

การรับรู้ (Receiving) หมายถึง การรับฟังความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษาด้วยความสนใจและความตั้งใจ

การยอมรับ (Responding) หมายถึง การยอมรับและให้การสนับสนุนความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ อำนาจหน้าที่ และบทบาททางการศึกษาที่ได้รับและเต็มใจที่จะทำตาม

การเห็นคุณค่า (Valuing) หมายถึง การมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติตามสิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ต มีการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดความตระหนัก (Awareness)
 - 1.1 ความหมายของความตระหนัก
 - 1.2 ขั้นตอนและกระบวนการเกิดความตระหนัก
 - 1.3 การสร้างความตระหนัก
 - 1.4 ปัจจัยที่มีต่อความตระหนัก
 - 1.5 การวัดความตระหนัก
 - 1.6 สิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษา
2. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา
 - 2.1 แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment)
 - 2.1.1 ความหมายการเสริมสร้างพลังอำนาจ
 - 2.1.2 ความสำคัญของการเสริมสร้างพลังอำนาจ
 - 2.1.3 องค์ประกอบของการเสริมสร้างพลังอำนาจ
 - 2.1.4 หลักการเสริมสร้างพลังอำนาจ
 - 2.1.5 ปัจจัยและเงื่อนไขการเสริมสร้างพลังอำนาจ
 - 2.2 แนวคิดทัศนคติ (Attitude)
 - 2.2.1 ความหมายทัศนคติ
 - 2.2.2 ความสำคัญของทัศนคติ
 - 2.2.3 องค์ประกอบของทัศนคติ
 - 2.2.4 ลักษณะของทัศนคติ
 - 2.2.5 ขั้นตอนทัศนคติ
 - 2.3 แนวคิดการมีส่วนร่วม (Participation)
 - 2.3.1 ความหมายการมีส่วนร่วม
 - 2.3.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม
 - 2.3.3 องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม
 - 2.3.4 ระดับของการมีส่วนร่วม
 - 2.3.5 การสร้างการมีส่วนร่วม
3. กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาโว้ย (Ulak Lawoi Sea Gypsies Ethnic Group)
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดความตระหนัก (Awareness)

1.1 ความหมายของความตระหนัก

ความตระหนัก (Awareness) ได้รับการนิยามความหมายจากนักวิชาการหลายท่าน อาทิ

เฟร็ดแมน (Fredman. 1992: 5) กล่าวถึงความตระหนักว่าเป็นพฤติกรรมขั้นต่ำสุดทางด้านอารมณ์หรือความรู้สึก ลักษณะของความตระหนักคล้ายกับความรู้ แต่แตกต่างที่ความรู้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ รายละเอียดที่ต้องประพฤติปฏิบัติ

โวลแมน (Wolman. 1973: 38) กล่าวถึงความตระหนักเป็นภาวะการณ์ที่บุคคลเข้าใจหรือสำนึกถึงบางสิ่งบางอย่างของเหตุการณ์ ประสบการณ์ หรือวัตถุสิ่งของได้

กูด (Good. 1973: 54) ให้ความหมายความตระหนักว่าเป็นความรู้สึกที่แสดงถึงการเกิดความรู้ของบุคคล หรือการที่บุคคลแสดงความรู้สึกรับผิชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้น

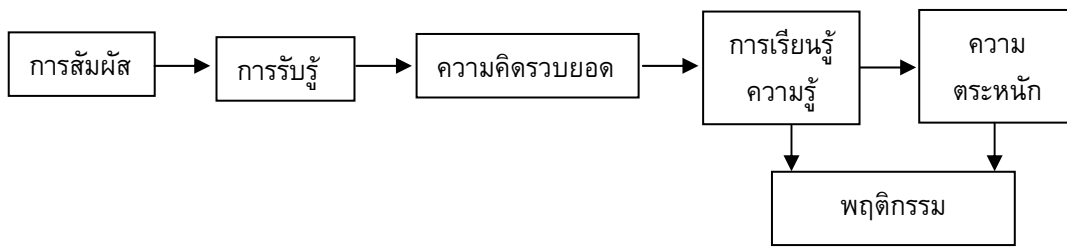
บลูม และคณะ (Bloom and other. 1971: 273) กล่าวว่าความตระหนักเป็นขั้นต่ำสุดของอารมณ์และความรู้สึก (Affective domain) มีลักษณะเกือบจะคล้ายความรู้ตรงที่ความรู้และความตระหนักไม่เป็นลักษณะของสิ่งเร้า แต่ความตระหนักจะเกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้ามาทำให้เกิดความตระหนัก โดยไม่จำเป็นต้องเน้นประสบการณ์หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด

อายเซนค์ และอาร์โนลด์ (Eysenck; & Arnold. 1972: 110) ให้ความหมายความตระหนักว่า ความตระหนักเป็นความสัมพันธ์ระหว่าง ความสำนึก (Consciousness) และเจตคติ ความตระหนักเป็นภาวะของจิตใจซึ่งไม่อาจแยกเป็นความรู้สึก หรือความคิดเพียงอย่างเดียวโดยเด็ดขาด

จึงสรุปได้ว่า ความตระหนัก หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดจากการรับรู้ การคิดได้ และเห็นในประโยชน์และความสำคัญของบางสิ่งบางอย่าง เมื่อมีเหตุการณ์ สภาพแวดล้อมหรือสิ่งเร้าจากภายนอก

1.2 ขั้นตอนและกระบวนการเกิดความตระหนัก

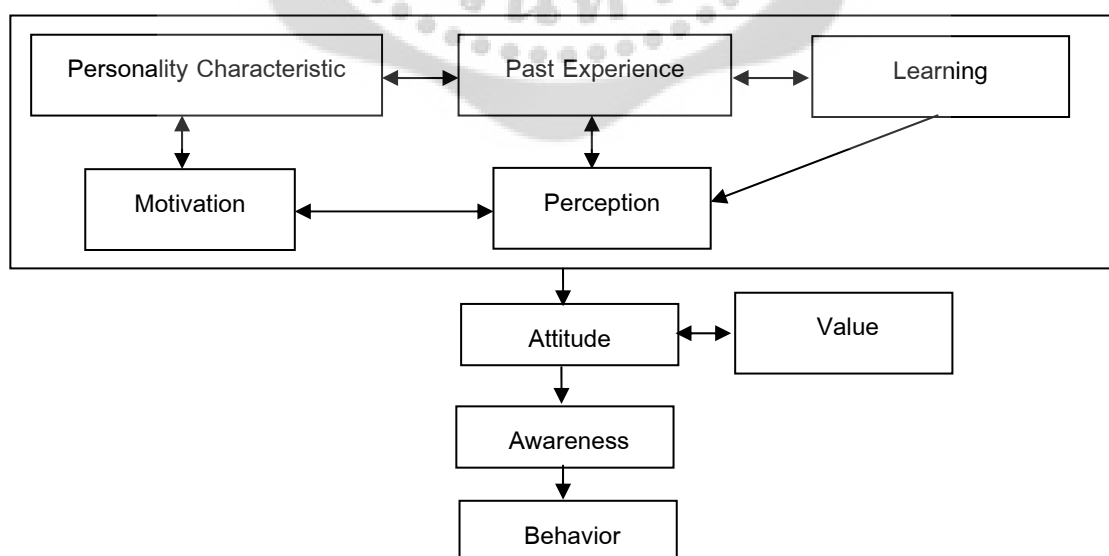
ความตระหนักเป็นผลมาจากกระบวนการทางปัญญา (Cognitive process) กล่าวคือ เมื่อบุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าหรือรับสัมผัสจากสิ่งเร้าแล้วจะเกิดการรับรู้ เมื่อรับรู้ขั้นต่อไปก็จะเข้าใจในสิ่งเร้า นั้น คือ การเกิดความคิดรวบยอด และนำไปสู่การเรียนรู้ คือ การมีความรู้ในสิ่งนั้น และนำไปสู่การเกิดความตระหนักในที่สุด ซึ่งความรู้และความตระหนักก็จะนำไปสู่การกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคลนั้นต่อสิ่งเร้า ดังภาพประกอบ 2 ต่อไปนี้ (Good. 1973: 54)

ภาพประกอบ 2 ขั้นตอนและกระบวนการเกิดความตระหนัก

ที่มา: Good, Carter V. *Dictionary of education*. 1973: 54

เบรกเกอร์ (สมฤดี ทัพพรหม. 2551: 24 อ้างอิงจาก Brackher. 1986: 250) กล่าวว่า ความตระหนักเกิดจากทัศนคติที่มีต่อสิ่งเร้าอันได้แก่ บุคคล สถานการณ์ กลุ่มสังคม และสิ่งต่างๆ ที่โน้มน้าหรือพร้อมที่จะสนองตอบในทางบวก หรือทางลบ เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ ความตระหนักเกิดจากการที่บุคคลยอมรับรู้สิ่งนั้นมีคุณค่าสำหรับเขาหรือแสดงว่าเขามีค่านิยมอย่างใดอย่างหนึ่ง ทัศนคติและค่านิยมที่จะนำไปสู่การปฏิบัติหรือพฤติกรรมเป็น ทัศนคติและค่านิยมที่เป็นผลของลักษณะท่าทางหรืออุปนิสัย (Personality Characteristics) ที่สืบเนื่องมาจากความต้องการหรือสิ่งจูงใจต่าง ๆ ตั้งแต่ร่างกายจนถึงจิตใจกับข้อมูลที่สะสมหรือ ประสบการณ์ในอดีต (stored information and past experience) ซึ่งเป็นสิ่งที่บุคคลเรียนรู้สิ่งที่ผ่านมา ในชีวิตอาจจะเป็นรูปแบบของข่าวสารข้อมูลหรือการได้ปฏิบัติหรือกระทำมาแล้วด้วยตนเอง และเก็บความรู้ที่ได้จากประสบการณ์นี้มาเป็นความรู้เพื่อใช้ในการแยกแยะพิจารณา และปฏิบัติตอบ ต่อตัวกระตุ้นต่าง ๆ มาประกอบเข้าด้วยกัน ดังภาพประกอบ 9 (ยงยุทธ ธนิกุล. 2546: 34 อ้างอิงจาก Engel et. Al. 1968: 34-44)

ภาพประกอบ 3 องค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความตระหนัก

ที่มา: ยงยุทธ ธนิกุล. 2546: 34 อ้างอิงจาก Engel et. 1968: 34-44

จากภาพประกอบ 3 แสดงขั้นตอนและกระบวนการเกิดความตระหนักจะมีองค์ประกอบที่จะทำให้เกิดความตระหนัก ได้แก่ บุคลิกภาพ การสัมผัส ประสบการณ์ และการเรียนรู้ ซึ่งองค์ประกอบทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่อยู่ในตัวบุคคล เมื่อบุคคลได้รับการกระตุ้นหรือมีสิ่งเร้าจากภายนอกเข้ามา แล้วบุคคลจะนำสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตัวสกัดออกมาเป็นทัศนคติและค่านิยม ความตระหนักและพฤติกรรมในที่สุด

สรุปได้ว่าขั้นตอนและกระบวนการเกิดความตระหนักมีดังนี้

1. ขั้นการรับรู้ (Receiving) เป็นขั้นแรกของพฤติกรรมด้านความรู้สึก ซึ่งบุคคลจะมีการรับรู้ต่อสิ่งเร้าหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น 3 ขั้น คือ

- 1.1 รับรู้ หมายถึง การรู้จักเกี่ยวกับสิ่งเร้า นั้น
- 1.2 ตั้งใจรับ หมายถึง การเต็มใจที่จะยอมรับสิ่งเร้า นั้น ๆ
- 1.3 เลือกรับ หมายถึง การควบคุมหรือคัดเลือกความสนใจที่มีต่อสิ่งเร้า นั้น

2. ขั้นการตอบสนอง (Responding) เป็นพฤติกรรมด้านความรู้สึกที่พัฒนาต่อจากขั้นที่การรับรู้ กล่าวคือ เมื่อเกิดการรับรู้จะมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้า แยกเป็นขบวนการย่อย ๆ จากระดับต่ำสุด ดังนี้

- 2.1 ตอบตามสั่ง ทำเพราะเชื่อฟังหรือคล้อยตามหรือทำตามคำแนะนำโดยมีความรู้สึกต่อต้านน้อย
- 2.2 อาสาตอบ ตั้งใจหรือเต็มใจที่จะตอบสนอง เป็นการอาสาสมัครที่จะทำโดยมิได้เกิดจากความเกรงกลัวหรือเกรงใจ แต่เพราะตั้งใจทำด้วยตัวเอง
- 2.3 พอใจที่จะตอบสนอง เป็นการตอบสนองที่ประกอบด้วยอารมณ์ หรือความรู้สึกพึงพอใจ ยินดี สนุกสนาน

3. ขั้นเห็นคุณค่า (Valuing) เป็นพฤติกรรมด้านความรู้สึกที่เป็นขั้นที่บุคคลมองเห็นคุณค่าของสิ่ง ของปรากฏการณ์ หรือพฤติกรรม ด้วยตัวของเขาเอง ซึ่งรวมถึงการเอาเกณฑ์ทางสังคมมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ และบุคคลจะแสดงออกอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นลักษณะของความเชื่อหรือทัศนคติที่ควบคุมพฤติกรรมของบุคคลหรือการตอบสนองจะเป็นไปตามค่านิยมที่ยึดถือ ขั้นเห็นคุณค่าแยกเป็น 3 ระดับ คือ

- 3.1 การยอมรับคุณค่า เป็นการที่บุคคลเห็นด้วยและยอมรับในความเชื่อ ทัศนคติ หรือค่านิยมด้วยการกระทำอย่างคงเส้นคงวา
- 3.2 เกิดความนิยมในคุณค่าเป็นการแสดงถึงความนิยมในคุณค่าด้วยการแสดงความต้องการการยกย่องชมเชยในสิ่งที่ยอมรับคุณค่าแล้ว
- 3.3 การยึดถือผูกพันในคุณค่า ซึ่งบุคคลจะแสดงอย่างชัดเจนว่าเขายึดถือคุณค่าของสิ่งใด มีแรงจูงใจที่จะแสดงออกถึงการสนับสนุน ช่วยเหลือ ทำด้วยความศรัทธาเชื่อมั่น ตลอดจนปฏิบัติที่จะกระทำให้สิ่งที่ขัดแย้งกับความเชื่อดังกล่าว

4. การจัดระบบคุณค่า คือ การจัดระเบียบคุณค่าเข้าเป็นระบบและหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าเหล่านั้น

- 4.1 มีความรวบยอดเกี่ยวกับคุณค่า
- 4.2 การจัดลำดับคุณค่าเหล่านั้นให้เป็นระบบ
- 4.3 การนำเอาคุณค่ามาสร้างเป็นลักษณะประจำตัว

5. การนำเอาคุณค่ามาสร้างเป็นลักษณะนิสัยประจำตัว ได้แก่ การเอาคุณค่าต่าง ๆ มาสร้างเป็นคุณลักษณะของแต่ละคน ซึ่งจะกลายเป็นบุคลิกภาพหรือเอกลักษณ์ของบุคคล

- 5.1 การสรุประบบคุณค่า
- 5.2 การสร้างลักษณะนิสัย

1.3 การสร้างความตระหนัก

มนัส สุวรรณ (เกวลิน เฟื่องจันทร์. 2546: 34-35 อ้างจาก มนัส สุวรรณ. 2536: 1-11) กล่าวว่า การสร้างความตระหนักต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญ คือ

1. ผู้ให้หรือผู้ที่จะสร้างความตระหนักผู้ควรมีลักษณะที่สำคัญจำเป็น คือ เป็นผู้มีความรอบรู้มีความคิดในเรื่องที่จะสร้างความตระหนักให้แก่ผู้อื่น มีความรับผิดชอบระลึกในหน้าที่พลเมืองที่ดีที่พึงมีต่อสังคม มีความรู้ความสามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นและในขณะเดียวกันก็สามารถรับฟังความรู้และความคิดจากผู้อื่น การสร้างความตระหนักในเรื่องใดต้องมีโอกาสในการที่จะสร้างด้วย

2. สิ่งที่จะให้ ได้แก่ ความรู้ ความเข้มข้นของเนื้อหาสาระซึ่งมีข้อพิจารณาในการสร้างความตระหนักคือ เป็นสิ่งที่ยังไม่รู้ หรือรู้แต่ไม่ประจักษ์แจ้ง เป็นสิ่งที่ถูกต้องสำคัญและมีประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นสิ่งไม่ซับซ้อนและไม่ยากแก่การเข้าใจ เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและเป็นที่ยอมรับ

3. วิธีที่จะให้ (สื่อ) การถ่ายทอดความรู้หรือการติดต่อกันระหว่างสองฝ่ายเป็นไปอย่างสะดวกและมั่นคง มีทั้งวิธีสร้างประสบการณ์ตรง การสร้างสถานการณ์จำลอง และการใช้สื่อ

4. ความพร้อมของผู้รับ ได้แก่ ความรู้ ความสามารถทางสติปัญญา ความพร้อมทางร่างกาย และมีทัศนคติที่ดีที่จะรับ

สรุปว่า การสร้างความตระหนัก จะประกอบด้วย ผู้สร้างและผู้รับ ซึ่งผู้สร้างจะต้องให้ความรู้ในเรื่องที่ยังไม่รู้หรือรู้แต่ไม่ประจักษ์แจ้ง การถ่ายทอดความรู้หรือการติดต่อกันระหว่างสองฝ่ายเป็นไปอย่างสะดวกและมั่นคง มีทั้งวิธีสร้างประสบการณ์ตรง การสร้างสถานการณ์จำลอง และการใช้สื่อ ส่วนผู้รับต้องมีความพร้อมของผู้รับและมีทัศนคติที่ดีที่จะรับ

1.4 ปัจจัยที่มีต่อความตระหนัก

การที่บุคคลจะเกิดความตระหนักต่อปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งมากน้อยแค่ไหนย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ด้าน คือ (ยงยุทธ รัตนกุล. 2545: 35 อ้างอิงจาก สถิต วงศ์สุวรรณ. 2525: 79-105)

1. ปัจจัยด้านกายภาพ ได้แก่ สมรรถภาพของอวัยวะรับสัมผัส หู ตา จมูก ปาก
2. ปัจจัยด้านจิตวิทยา ได้แก่ ความรู้เดิม การสังเกตพิจารณา ความสนใจ ความตั้งใจและความที่จะรับรู้ การเห็นคุณค่า เป็นต้น ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีอิทธิพลทำให้บุคคลเกิดความตระหนักแตกต่างกัน

ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ของแต่ละบุคคลจะเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนัก คือ (บัณฑิต จุลาศัย. 2528: 15-18)

ประสบการณ์ที่มีต่อการรับรู้

1. ความเคยชินต่อสภาพแวดล้อม ถ้าบุคคลใดที่มีความเคยชินต่อสภาพแวดล้อมจะมีผลทำให้บุคคลไม่ตระหนักต่อสิ่งที่เกิดขึ้น
2. ความใส่ใจและการให้คุณค่า หากมีความใส่ใจในเรื่องใดมากก็จะมีความตระหนักในเรื่องนั้นมาก
3. ลักษณะและรูปแบบของสิ่งเร้า ถ้าสิ่งเร้านั้นสามารถทำให้ผู้พบเห็นเกิดความสนใจยอมทำให้ผู้พบเห็นเกิดการรับรู้และความตระหนักขึ้น
4. ระยะเวลาและความถี่ในการรับรู้ ถ้าได้รับรู้บ่อยครั้งเท่าไรหรือนานเท่าไรจะทำให้มีโอกาสเกิดความตระหนักได้มากขึ้น

1.5 การวัดความตระหนัก

ความตระหนักเป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับความรู้สึกว่ามีสิ่งนั้นอยู่ จำแนกและรับรู้ซึ่งเป็นการวัดและประเมินต้องมีหลักการและวิธีตลอดถึงเทคนิคเฉพาะ เครื่องมือที่ใช้วัดมีหลายประเภทดังนี้ (ชวาล แพรรัตนกุล. 2526: 201-225; บุญธรรม กิจปรีดาภิรุต. 2535)

1. วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) อาจเป็นการสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างแน่นอน (Structured Item) หรืออาจไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Item) โดยคำถามที่มีโครงสร้างจะมีคำถามและคำตอบเลือกเหมือน ๆ กัน แบบสอบถามชนิดเลือกตอบและคำถามต้องตั้งไว้ก่อนโดยเรียงลำดับก่อนหลัง หากเป็นแบบไม่มีโครงสร้างจะมีแต่หัวข้อใหญ่ ๆ เพื่อให้ผู้ตอบมีอิสระในการตอบ
2. แบบสอบถาม (Questionnaire) อาจเป็นแบบปิดหรือเปิด หรืออาจผสมทั้งสองอย่าง

3. แบบตรวจสอบรายการ (Check List) เป็นเครื่องมือให้ตรวจสอบว่าเห็นด้วยหรือไม่ เห็นด้วย มีหรือไม่มี สิ่งที่กำหนดตามรายการอาจอยู่ในรูปของการเลือกว่า ใช่หรือไม่ใช่

4. มาตรฐานวัดอันดับคุณภาพ (Rating Scale) เครื่องมือชนิดนี้เหมาะสำหรับวัดอารมณ์ และความรู้สึกที่ต้องการทราบความเข้มข้น (Intensity) ว่ามีมากน้อยเท่าใดในเรื่องนั้น

1. การใช้ความหมายภาษา (Semantic Differential Technique) เทคนิคการวัดโดยใช้ความหมายของภาษาของซาลส์ออสกูด เป็นเครื่องมือที่วัดได้อย่างครอบคลุมมากชนิดหนึ่ง ประกอบด้วยเรื่องซึ่งถือเป็นสัณฐานและมีคุณศัพท์ที่ตรงข้ามเป็นคู่ ๆ แต่ละคู่มี 2 ขั้ว ช่องว่างระหว่าง 2 ขั้วบ่งด้วยตัวเลขถ้าใกล้เคียงข้างใดมากจะมีลักษณะตามคุณศัพท์ขั้วนั้นมาก ซึ่งคำศัพท์ที่ประกอบ 2 ขั้วนี้สามารถแยกเป็น 3 พวกใหญ่ ๆ คือ 1) ประเภทการประเมินค่า (evaluation) 2) เกี่ยวกับศักยภาพ (potential) และ 3) เกี่ยวกับกิจกรรม (activity)

1.6 สิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษา

การจัดการศึกษามีการกำหนดสิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษา ไว้ในกฎหมาย ทั้งในหลักสิทธิมนุษยชน สิทธิเด็ก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการติดตามเด็กให้ได้เข้าเรียน ดังนี้

1.6.1 สิทธิของประชากร

สิทธิของประชากรเป็นสิทธิที่ทุกคนได้รับ เพราะมนุษย์เมื่อเกิดมาแล้วย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยที่ทุกคนจะต้องยอมรับนับถือในเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ซึ่งกันและกัน และห้ามดูหมิ่นลบลู่ทำให้เสื่อมเสียความเป็นมนุษย์ ซึ่งเรียกว่า สิทธิมนุษยชน ดังนั้น บุคคลทุกคนจึงมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นและการพูดโดยได้รับสิทธิตามมาตรา 45 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

1.6.2 สิทธิทางการศึกษา

ประชากรทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในการศึกษาโดยที่บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช พ.ศ.2550 มาตรา 49

1.6.3 อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษา

อำนาจหน้าที่ทางการศึกษาได้ระบุในระเบียบข้อบังคับเพื่อการดูแลให้เด็กได้รับการดูแลในเรื่องการรับการศึกษา ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545 แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการติดตามเด็กให้ได้เข้าเรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่

2) พ.ศ.2545

มาตรา 9 (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

มาตรา 11 บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับ ตามมาตรา 17 และตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนให้ได้รับการศึกษานอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับ ตามความพร้อมของครอบครัว

มาตรา 12 นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 13 บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ดังต่อไปนี้ (1) การสนับสนุนจากรัฐ ให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษาแก่บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล

มาตรา 14 บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ซึ่งสนับสนุนหรือจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ตามควรแก่กรณี (1) การสนับสนุนจากรัฐให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลรับผิดชอบ

มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

มาตรา 40 ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของแต่ละสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กร ชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ

มาตรา 42 ให้กระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา 57 ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

มาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณการเงินและทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษาดังนี้

(2) ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สิน และทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าว โดยการสนับสนุน การอุดหนุนและใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษี ตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 61 ให้รัฐจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาที่โดยบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ตามความเหมาะสมและความจำเป็น

พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545 เป็นกฎระเบียบที่ต้องทำให้ผู้ปกครองได้ดูแลเด็กให้เข้าเรียนในโรงเรียน โดยระบุในมาตราต่าง ๆ ดังนี้

มาตรา 6 ให้ผู้ปกครองส่งเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษาเมื่อผู้ปกครองร้องขอให้สถานศึกษามีอำนาจผ่อนผันให้เด็กเข้าเรียนก่อนหรือหลังอายุตามเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

มาตรา 7 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในสถานที่ใด ๆ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการของสถานทีนั้น เพื่อตรวจสอบการเข้าเรียนของเด็ก หากพบว่าเด็กไม่ได้เข้าเรียนในสถานศึกษาตามมาตรา 5 ให้ดำเนินการให้เด็กนั้นได้เข้าเรียนในสถานศึกษานั้นแล้วรายงานให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วแต่กรณีทราบ

ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการให้เด็กได้เข้าเรียนตามวรรคหนึ่งได้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รายงานให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นท้องถิ่นที่พบเด็กแล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการให้เด็กได้เข้าเรียนในสถานศึกษา

มาตรา 8 ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวแก่บุคคลซึ่งเกี่ยวข้องบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา 9 ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้ผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง
อำนวยความสะดวกตามสมควร

มาตรา 10 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงาน
เจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 11 ผู้ใดซึ่งมิใช่ผู้ปกครอง มีเด็กซึ่งไม่ได้เข้าเรียนในสถานศึกษา
อาศัยอยู่ด้วย ต้องแจ้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วแต่กรณี
ภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่เด็กมาอาศัยอยู่ เว้นแต่ผู้ปกครองได้อาศัยอยู่ด้วยกับผู้นั้นการแจ้งให้
เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา 12 ให้กระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา จัดการศึกษาเป็นพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่อง
ทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือ
ทุพพลภาพ หรือเด็กซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส หรือเด็กที่มีความ
สามารถพิเศษให้ได้รับการศึกษาภาคบังคับด้วยรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม รวมทั้งการได้รับสิ่ง
อำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดตามความจำเป็น เพื่อประกันโอกาสและ
ความเสมอภาคในการได้รับการศึกษาภาคบังคับ

มาตรา 13 ผู้ปกครองที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรา 6 ต้องระวางโทษปรับไม่
เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา 14 ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตาม
มาตรา 9 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา 15 ผู้ใดโดยปราศจากเหตุอันสมควร กระทำด้วยประการใด ๆ
อันเป็นเหตุให้เด็กมิได้เรียนในสถานศึกษาตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่ง
หมื่นบาท

มาตรา 16 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 11 หรือแจ้งข้อมูลอันเป็นเท็จ
ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา 17 ในระหว่างที่ยังไม่มีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ให้คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทำหน้าที่แทนคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตราที่ 18 ในระหว่างที่ยังไม่มีคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา
ให้คณะกรรมการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร คณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ หรือ
คณะกรรมการการประถมศึกษากิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี ทำหน้าที่แทนคณะกรรมการเขตพื้นที่
การศึกษา และให้สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ
หรือสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอแล้วแต่กรณี ทำหน้าที่แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการติดตามเด็กให้ได้เข้าเรียน ได้กำหนดไว้ดังนี้

เมื่อสถานศึกษาตรวจสอบพบว่าผู้ปกครองไม่ส่งเด็กที่มีอายุถึงเกณฑ์การศึกษา
ภาคบังคับ เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หรือไม่ส่งเด็กที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จาก

สถานศึกษาที่มีได้เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามที่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนด ในวันเปิดเรียน ภาคต้น มีแนวทางดำเนินการติดตามเด็กเข้าเรียน ดังนี้

1. ให้สถานศึกษาที่รับผิดชอบเขตพื้นที่บริการของเด็กตรวจสอบ ติดตาม ให้ผู้ปกครองส่งเด็กเข้าเรียน

2. ภายในเจ็ดวันนับแต่วันเปิดเรียนภาคต้น ถ้าผู้ปกครองยังไม่ส่งเด็กเข้าเรียน ให้สถานศึกษา แจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ปกครองทราบ เพื่อนำเด็กมาเข้าเรียนโดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับหรือให้ผู้ปกครองลงชื่อรับหนังสือโดยตรง พร้อมทั้งรายงานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วแต่กรณีทราบ

3. คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แจ้งเป็นหนังสือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ เตือนให้ผู้ปกครองส่งเด็กเข้าเรียนโดยพลัน

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประสานกับสถานศึกษาเพื่อติดตามผลการส่งเด็กเข้าเรียน

5. ภายหลังจากผู้ปกครองได้รับหนังสือแจ้งเตือนให้ส่งเด็กเข้าเรียนของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว ผู้ปกครองยังไม่ส่งเด็กเข้าเรียนให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545

กรณีที่เด็กนักเรียนขาดเรียน ให้ดำเนินการ ดังนี้

1. เมื่อนักเรียนหยุดเรียนติดต่อกันเกิน 5 วัน หรือหยุดเรียนเกิน 7 วัน ในหนึ่งเดือนให้สถานศึกษาแจ้งเป็นหนังสือเตือนให้ผู้ปกครองนำเด็กมาเข้าเรียนโดยพลันโดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับหรือให้ผู้ปกครองลงชื่อรับหนังสือโดยตรง

2. ถ้าผู้ปกครองไม่ส่งเด็กเข้าเรียนภายหลังจากได้รับแจ้งเป็นหนังสือตามแล้ว สถานศึกษารายงานให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วแต่กรณีทราบ

3. คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการตรวจสอบติดตาม เพื่อให้เด็กได้เข้าเรียน หรือดำเนินการตามมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545

สรุปได้ว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้กำหนดสิทธิ อำนาจหน้าที่ และบทบาททางการศึกษาที่ครอบครัวและชุมชนควรดำเนินการใน 5 ด้าน ดังนี้

1. การดูแลให้เด็กไปโรงเรียน
2. การเอาใจใส่การเรียนของเด็ก
3. การร่วมในการจัดทำหลักสูตรของโรงเรียน
4. การสนับสนุนส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรม
5. การติดตามข่าวสารกับทางโรงเรียน

1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มะยม สุพรรณ (2553) ศึกษาผลการอบรมที่มีต่อความรู้ ความตระหนัก และการปฏิบัติในการคัดแยกขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด ในเขตเทศบาลตำบลบ้านแหลม อำเภอบางปลา ม้า จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความตระหนักในการจัดการและคัดแยกขยะมูลฝอย กับพฤติกรรมการจัดการและคัดแยกขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมาก

โสมสกา เพชรานนท์และคณะ (:2545: 80-81) ศึกษาการประยุกต์ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยนระดับความตระหนักทางด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายในเขตภาคกลางตอนบนของประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อระดับความตระหนักทางด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ อายุของกลุ่มตัวอย่าง อายุของผู้ปกครอง การรับรู้เกี่ยวกับองค์กรและหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม และการรับรู้กฎหมายเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

จิรนุช ศักดิ์คำดวง (2546: 69-76) ศึกษาความตระหนักของชุมชนท้องถิ่นต่อสิทธิหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา ชุมชนรอบเขาแผงม้า อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ความตระหนักของชุมชนท้องถิ่นต่อสิทธิหน้าที่ในการอนุรักษ์ป่าไม้อยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความตระหนักของชุมชนท้องถิ่นต่อสิทธิและหน้าที่ในการอนุรักษ์ป่าไม้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ การศึกษา รายได้ครัวเรือน ความรู้ความเข้าใจในเรื่องทรัพยากรป่าไม้ และมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของชุมชนตามกฎหมาย

ธิดารัตน์ สุภาพ (2548: 106-108) ศึกษาความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ประชาชนในอำเภอบางไทรส่วนมากมีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูง และตัวแปรที่จำแนกความแตกต่างของความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้แก่ อายุ อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อยู่ในการอยู่อาศัย การเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

ประพิณ ศิริศุภลักษณ์และนุชนารถ มั่งคั่ง (2548: 105) ศึกษาเรื่องความตระหนักทางด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อสะท้อนแนวปฏิบัติในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของเกษตรกรชาวไทยภูเขาในภาคเหนือของประเทศไทย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างบ้านบ่อไคร้(ชนเผ่ามูเซอ) บ้านแม่ละนา(ชนเผ่าไทยใหญ่) และบ้านเมืองแพม(ชนเผ่ากระเหรี่ยง) พบว่า 3 หมู่บ้านมีมาตรฐานด้านพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอยู่ในระดับสูง แต่ขาดแคลนองค์กรทั้งของชุมชน รัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องสอดส่องดูแลหรือให้คำแนะนำด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่าหมู่บ้านชนเผ่ากระเหรี่ยงมีดัชนีชี้วัดความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมสูง รองลงมาได้แก่ หมู่บ้านแม่ละนาของชนเผ่าไทยใหญ่ และสุดท้ายได้แก่ หมู่บ้านบ่อไคร้ของชนเผ่ามูเซอ สำหรับการศึกษานี้ปัจจัยที่มีต่อมาตรฐานความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของเกษตรกรในชุมชนพบว่า ปัจจัยด้านสามัญสำนึก การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม มีผลในเชิงบวก

กับมาตรวัดความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม แต่ครัวเรือนที่มีรายได้สูงขึ้นมีผลให้ความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมลดลง

กัญญาวีร์ ศรีบุรี (2546: 66-67) ศึกษาความตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาค่าเสียโอกาสของการไม่แยกขยะในเขตเทศบาลเมืองเชียงราย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เคยเข้าร่วมโครงการรณรงค์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับการแยกขยะก่อนนำทิ้งจะมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม จิตสำนึกต่อพฤติกรรมภารกิจขยะที่เปลี่ยนแปลงไป

วีรญา บุญสิน (2553: 128-131) ศึกษาความตระหนักของประชาชนที่มีต่อปัญหาทรัพยากรน้ำในพื้นที่อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า 1) ประชาชนที่มีความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำแตกต่างกันมีความตระหนักต่อปัญหาทรัพยากรน้ำแตกต่างกัน ประชาชนที่มีความรู้เกี่ยวกับน้ำในระดับสูงมีความตระหนักต่อปัญหาทรัพยากรน้ำสูง 2) แนวทาง/วิธีการเสริมสร้างความตระหนักต่อปัญหาทรัพยากรน้ำของประชาชนในพื้นที่อำเภอเกาะสมุย มีดังนี้ ร้อยละ 55.02 เห็นว่าควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนในเรื่องสถานการณ์น้ำในพื้นที่ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การรณรงค์เรื่องการประหยัดน้ำ ให้บ่อยมากขึ้นโดยผ่านสื่อต่าง ๆ ตลอดจนสนับสนุนให้แต่ละชุมชนมีสื่อที่สามารถสื่อสารกับคนในชุมชนโดยตรงเพื่อเป็นแหล่งกระจายความรู้ข่าวสาร จากรัฐสู่ชุมชนหรือจากชุมชนสู่รัฐ ร้อยละ 36.55 ควรให้ความรู้โดยอาศัยวิธีการจัดกิจกรรมการอบรม การจัดนิทรรศการ เพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีโอกาสได้เข้าร่วมได้สะดวก และสถานศึกษา ปัญหาและอุปสรรคในการเสริมสร้างความตระหนักเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำให้แก่ประชาชนในพื้นที่อำเภอเกาะสมุย ได้แก่ ความหลากหลายทางสังคมและประชากรในสภาพสังคมของเมืองท่องเที่ยวและบริบทของชนบท การขาดความร่วมมือจากผู้ชุมชน ประชาชน และการขาดแคลนเจ้าหน้าที่รัฐในบางพื้นที่

ภิญญาภรณ์ เพ็ญภินันท์ (2544: 119-130) ศึกษาการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนัก ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตนิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ประชาชนที่เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์มากจะมีความรู้และความตระหนักมากกว่าประชาชนที่เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ และการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ กล่าวคือ ประชาชนที่เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์มากจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ มาก และประชาชนที่เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์น้อยจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์น้อย

2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา

ความตระหนักเกิดจากทัศนคติที่มีต่อสิ่งเร้าอันได้แก่ บุคคล สถานการณ์ กลุ่มสังคม และสิ่งต่างๆ ที่โน้มเอียงหรือพร้อมที่จะสนองตอบในทางบวก หรือทางลบ เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้

ประสบการณ์ (Brackher. 1986: 250 อ้างอิงจาก ประภาส บุญยยินดี, 2536: 15) โดยมีองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความตระหนัก คือ ความรู้ความเข้าใจ อารมณ์ความรู้สึก และพฤติกรรม ดังนั้น การจะให้บุคคลมีพฤติกรรมในทิศทางที่พึงปรารถนาจำเป็นที่จะต้องให้บุคคลเกิดความตระหนักต่อตนเองและสังคม ซึ่งบุคคลจะเกิดความตระหนักได้ก็ต้องมีการรับรู้สิ่งนั้น

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ เป็นกลุ่มชนที่มีความรู้สึกว่าจะตนเองมักตกอยู่ภายใต้อำนาจของคนอื่นในสังคมเสมอจนเกิดเป็นความไม่ไว้วางใจคนในสังคม (ศุภโชค แซ่ตัน. 2545: 91-94) จึงทำให้ไม่กล้าที่จะเข้ามามีบทบาททางการศึกษาเหมือนคนอื่นในสังคมซึ่งมีผลต่อการศึกษาของเด็กได้แก่ ละเลยการสนับสนุนการศึกษาทำให้เด็กขาดแรงจูงใจในการเรียน รวมทั้งการพาเด็กไปรับบริจาคในวันพระหรือวันสำคัญทางพุทธศาสนาทั้งที่บางวันเป็นวันปกติที่เด็กต้องไปเรียนหนังสือและบางครั้งครวไม่ได้ส่งเด็กเข้ารับการศึกษาดำเนินการตามเกณฑ์การศึกษา (ธีรพงศ์ วันดาว. 2551: 2; สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2552: 71; กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม. 2552: 74-75) ความตระหนักเป็นเรื่องของจิตใจเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ การเสริมสร้างความตระหนักจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างทางจิตใจ ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับจิตใจของมนุษย์ เช่น สาขาจิตวิทยาชุมชน ได้นำการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) มาใช้ในการช่วยเหลือคนในสังคมให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดี (Rappaport and Seidman. 2000: 833-834) รวมทั้งศาสตร์ในศาสตร์หลายแขนง เป็นต้นว่า ด้านการเมืองการปกครองเน้นการเสริมสร้างศักยภาพด้านการพัฒนาชุมชน ด้านสังคมศาสตร์เน้นการเสริมสร้างศักยภาพด้านการแก้ไขปัญหาสังคม ด้านศึกษาศาสตร์เน้นการเสริมสร้างศักยภาพด้านการศึกษให้กับนักเรียน ด้านมานุษยวิทยาประยุกต์เน้นการเสริมสร้างศักยภาพบุคคลและกลุ่มบุคคล นอกจากนี้ Alinsky (1969) และ Kahn (1970) ได้นำศาสตร์สาขาต่าง ๆ ข้างต้นผนวกกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและองค์กรท้องถิ่นมาใช้เสริมพลังอำนาจให้กับชุมชน (ปิยะรัตน์ นานิก. 2548: 15) และด้านการศึกษา เปาโล แฟร์ (Paulo Friere) ผู้ซึ่งให้ความสำคัญกับการศึกษาในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการปลดปล่อยประชาชนจากการถูกกดขี่ โดยเริ่มจากโครงการรณรงค์ผู้ไม่รู้หนังสือซึ่งมีการจัดรูปแบบการศึกษาที่เน้นกระบวนการสื่อสาร การพูดสนทนา การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ อภิปรายประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับชีวิตความเป็นอยู่และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนและรูปแบบการจัดการศึกษาของเขานั้นสามารถช่วยให้บุคคลอ่านออกเขียนได้ในช่วงระยะเวลาเพียง 6 สัปดาห์ เท่านั้น ต่อมาได้ขยายผลการจัดการศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำกิน เป็นต้น โดยเปาโล แฟร์ ได้ให้ชาวบ้านได้มีโอกาสอย่างแท้จริงในการพูดคุย อภิปราย วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุอย่างชัดเจน ให้ชาวบ้านแสดงความคิดเห็นและกำหนดบทบาทของตนในการที่จะปรับเปลี่ยนสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ดีขึ้น เป็นการเน้นในเรื่องของการลงมือปฏิบัติ (Action) และการพิจารณาทบทวนสะท้อนกลับการปฏิบัติ (Reflection) ของตนซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีขึ้นจากการลงมือปฏิบัติสู่การทบทวนสะท้อนกลับ และนำไปสู่การลงมือปฏิบัติเป็นวัฏจักรต่อเนื่องซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกผิดชอบ ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนด้วย ในปี ค.ศ. 1970 การจัดการศึกษานี้ได้แพร่ไปอย่างรวดเร็วในหลายประเทศ โดยเริ่มแพร่เข้าไปในกลุ่มประเทศอเมริกาใต้

แนวคิดนี้ใช้ในการจัดการศึกษาให้กับผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาสซึ่งเราเรียกการจัดการศึกษานี้ว่า การศึกษาเพื่อคนส่วนใหญ่ (Popular education) เป็นรูปแบบของการศึกษาจะจัดอบรมให้กับผู้นำ กลุ่มหรือองค์กรเพื่อเริ่มการกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วม (Participation) ในกิจกรรมพัฒนา (นิตยา เพ็ญศิริธินภา. 2538 : 4) ดังนั้น แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) จึงเหมาะสมที่จะนำมาใช้กับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว

2.1 แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment)

2.1.1 ความหมายการเสริมสร้างพลังอำนาจ

อำนาจมีความสัมพันธ์ทางสังคม กล่าวคือ มนุษย์มีความสัมพันธ์กันขึ้นแล้ว อำนาจจึงจะเกิดขึ้น ดังนั้นที่ได้มีการกระทำทางสังคม (Social Act) ที่นั่นก็มีอำนาจ อำนาจ (power) หมายถึง ความสามารถในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด (get thing done) ให้เสร็จลงไป (สัญญา สัญญา วิวัฒน์. 2527: 26) ซึ่งเป็นความสามารถของบุคคลในอันที่จะหันเหความคิดเห็น บุคคล องค์กร หรือ สถานการณ์ของบุคคลอื่นให้เบี่ยงเบนไปในทิศทางที่จะเป็นประโยชน์แก่ตนเอง อำนาจ (power) มากจากรากศัพท์ว่า potere ซึ่งหมายถึงความสามารถ (ดิณ ปรัชญาพฤทธิ. 2544: 312) พลังอำนาจจะมีลักษณะ 3 ประการ คือ

1. พลังอำนาจที่เป็นทางการ (formal power) หรือพลังอำนาจที่มาจากหน้าที่เป็นทางการ
2. พลังอำนาจที่ไม่เป็นทางการ (informal power) ได้แก่ พลังที่เกิดจากความร่วมมือกันของบุคคลอย่างไม่เป็นทางการ เช่น พลังที่มาจากคนที่เหนือกว่า เพื่อน หรือเครือข่าย เป็นต้น
3. พลังอำนาจที่เกิดจากการเข้าถึงโครงสร้างขององค์กร การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การได้รับการสนับสนุน การเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็นในการทำงาน รวมทั้งการได้มีโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนา

พลังอำนาจยังประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่นามธรรม และส่วนที่เป็นรูปธรรม ส่วนที่เป็นนามธรรมได้แก่ พลังความรู้ พลังแรงจูงใจ พลังบุคลิกภาพ พลังความเชื่อ พลังศรัทธาที่ผู้อื่นมอบให้ พลังความยุติธรรม พลังความเอื้ออาทรต่อผู้ที่ด้อยกว่า พลังความจริงใจที่มีให้ผู้อื่น พลังในตน ในความหมายรูปธรรมได้แก่ พลังความสามารถในการกำกับดูแล พลังความสามารถในการตัดสินใจ พลังความสามารถในการแก้ไขปัญหา พลังความสามารถในการควบคุมตนเอง พลังความสามารถในการร่วมมือหรือประสานงานกับผู้อื่น พลังความสามารถในการประกอบกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย พลังความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากร พลังความสามารถในการบริหารจัดการ

การเสริมสร้างพลังอำนาจได้รับการนิยามความหมายไว้อย่างหลากหลายมิติ

อาทิ

คีฟเฟอร์ (ปิยะรัตน์ นายิกกา. 2546: 19; อ้างอิงจาก Kieffer. 1984 อ้างอิงจาก Gibson 1991) มีความคิดว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นกระบวนการปรับเปลี่ยนและพัฒนาการมีส่วนร่วมตลอดจนความสามารถของบุคคลในการจัดการกับสภาพแวดล้อม เพื่อหาทางออกและแก้ปัญหา ต่าง ๆ มากกว่าการมุ่งเน้นที่ปัญหา โดยมุ่งเน้นที่ความแข็งแกร่ง สิทธิ และความสามารถของบุคคลมากกว่าข้อจำกัดหรือจุดอ่อนของบุคคล

กิบสัน (พนารัตน์ เจนจบ. 2542: 3; อ้างอิงจาก Gibson. 1993) มีความคิดว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้บุคคลได้เรียนรู้และตระหนัก ตลอดจนพัฒนาความสามารถของตนเองในการตอบสนองความต้องการ การแก้ไขปัญหา และการแสวงหาการใช้ทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรเพื่อควบคุมสถานการณ์ในชีวิตของตนเองและใช้ความรู้ความสามารถและความเชื่อมั่นที่จะทำให้ความคิดของตนเองมีความหมาย เป็นกระบวนการทางสังคมที่ให้การยอมรับ ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของบุคคลเพื่อให้บุคคลสามารถแสวงหาวิธีการเพื่อบรรลุนความต้องการและแก้ปัญหของตนเอง รวมถึงความสามารถในการใช้ทรัพยากร

สไตเนอร์ (ศิริพร ตันติพุลวสินัย. 2539: 17; อ้างอิงจาก Steiner. 1986: 3) ให้ความหมายการเสริมสร้างพลังอำนาจ คือ การให้อำนาจแก่ผู้อื่น เป็นการช่วยให้ผู้อื่นมีความสามารถที่จะจัดการกับชีวิตของตนเองได้ เป็นการยินยอมให้ผู้อื่นได้เติบโตและพัฒนาความสามารถให้ทัดเทียมกัน

คลิฟฟอร์ด (ศิริพร ตันติพุลวสินัย. 2539; อ้างอิงจาก Clifford. 1992: 22) กล่าวถึงความหมายของ การเสริมสร้างพลังอำนาจ ว่า เป็นแนวทางหรือกระบวนการการพัฒนาชีวิตของคนไม่มีอำนาจให้เป็นคนมีอำนาจในตนเอง มีความรู้สึกมั่นใจเป็นตัวของตัวเอง มีความเป็นอิสระ และรู้สึกชีวิตมีคุณค่า

ซิมเมอร์แมน (Zimmermen. 1997: 178) การเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้บุคคลเกิดความเข้มแข็ง และร่วมกันแก้ไขสิ่งที่เป็นปัญหาสุขภาพไปในทางที่ถูกต้องและนำไปใช้ได้ ผลลัพธ์เกี่ยวข้องกับการประเมินที่มีการพัฒนาให้มีความเชื่อถือได้และเป็นกระบวนการที่เกิดจากประสบการณ์เรียนรู้ของบุคคลในการคิดและเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น และสามารถที่จะควบคุมตนเองให้ดำเนินชีวิตไปถึงจุดมุ่งหมายได้

ริสเซิล (Rissel. 1994: 39-47) ให้ความหมายการเสริมสร้างพลังอำนาจว่าเป็นกระบวนการที่ครอบคลุมถึงการเปลี่ยนแปลงระดับต่าง ๆ ทั้งปัจเจกบุคคล องค์กรและชุมชนทางจิตวิทยา หมายถึง การที่บุคคลตัดสินใจที่จะจัดการกับชีวิตตนเองโดยการไข่มุมมองวิเคราะห์ วิเคราะห์กระแสสังคม การเมืองความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับศักยภาพของตนเองและกลุ่มสังคมของตนเองในการที่จะดำเนินการสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ความคาดหวังในความสามารถและศักยภาพของตนเอง ความตระหนักในการควบคุมจัดการ กระบวนการมีส่วนร่วมที่จะตัดสินใจในองค์กรหรือกลุ่มคน

บิชอป (Bishop. 1994) กล่าวว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจ หมายถึง กระบวนการเกี่ยวกับความสามารถของบุคคล และกระบวนการให้อำนาจ มีโอกาสที่จะเรียนรู้มีส่วนร่วม

ร่วมในการร่วมมือกัน มีโอกาสในการเลือกและตัดสินใจในการจัดเตรียมและนำไปปฏิบัติ รู้จักให้และรู้จักรับ ซึ่งการเสริมสร้างพลังอำนาจจะมองที่ความสามารถที่จะเป็นไปตามสถานการณ์ และประสบการณ์ที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ นอกจากนี้การเสริมสร้างพลังอำนาจยังเป็นความสามารถของบุคคลที่จะทำความเข้าใจกับผลกระทบของคุณภาพการศึกษาและคุณภาพชีวิตในโรงเรียน

แรพพอร์ท (Rappaport. 1984: 30) นิยามความหมายว่า ความสามารถของบุคคลที่จะแสดงออกมาเมื่อได้รับการส่งเสริมและได้รับโอกาส โดยมองการเสริมสร้างพลังอำนาจในแง่ของการพัฒนา ซึ่งจะทำให้บุคคล ครอบครัวยุวมชนก้าวหน้าและมีศักยภาพเพิ่มขึ้น

สมชาย บุญศิริเกสัช (2545: 34) ให้ความหมายว่า เป็นกระบวนการจัดกระทำหรือให้การสนับสนุนในสิ่งที่เป็นเหตุปัจจัย สภาวะการณ์ วิธีการต่าง ๆ ที่ช่วยให้บุคลากรได้ปฏิบัติในสิ่งที่จะเป็นการพัฒนาพลังความสามารถของตนในการทำงานด้านต่าง ๆ ให้เพิ่มสูงขึ้นและแสดงพลังอำนาจให้ปรากฏเป็นผลทางการคิด เป็นพฤติกรรมการทำงานหรือเป็นผลงานที่เป็นพัฒนาการของพลังความสามารถที่ก้าวหน้าที่เกิดเป็นคุณประโยชน์ต่อบุคคลและองค์กร

จึงสรุปได้ว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) หมายถึง แนวทางหรือวิธีการในการสนับสนุนให้บุคคลได้พัฒนาความสามารถของตนเองเพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองและสังคม

2.1.2 ความสำคัญของการเสริมสร้างพลังอำนาจ

การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน 3 มิติที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ (ปิยะรัตน์ นายิกกา. 2546: 16; อ้างอิงจาก Kabeer. 1999)

1. ทรัพยากร (Resources) หรือ เงื่อนไข (condition) ซึ่งอาจหมายถึง ทรัพยากรทางสังคม ทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะมนุษย์จะรวมถึงส่วนประกอบของตัวบุคคลและสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัว ได้แก่ ความรู้ ทักษะ ความคิดริเริ่ม จินตนาการและอื่น ๆ

2. องค์กร (agency) หรือ กระบวนการ (process) หมายถึง กระบวนการในการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายองค์กร ซึ่งมีไม่เพียงการสังเกตแต่หมายถึงการปฏิบัติกิจกรรมหรือกระบวนการดำเนินงานเพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขปัญหาให้เป็นไปตามเป้าหมาย กระบวนการในการปฏิบัติภารกิจ กระบวนการดำเนินกิจกรรมที่สามารถก่อให้เกิดการตัดสินใจของแต่ละบุคคล รวมทั้งกระบวนการทางสังคม เช่น การต่อรอง การเจรจาตกลง การจัดการ การต่อต้าน การบ่อนทำลาย หรือการประท้วง เป็นต้น กระบวนการเหล่านี้จะเกี่ยวข้องกับการใช้ศักยภาพหรือการเสริมสร้างให้เกิดศักยภาพของทรัพยากรทั้งสิ้น

3. ความสำเร็จ (achievement) หรือ ผลลัพธ์ (outcome) หมายถึง ผล

กระบวนการดำเนินกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของบุคคลจะต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 มิติ ผลสำเร็จที่จะเกิดกับบุคคลหรือองค์กรอาจไม่เท่ากัน

สก๊อตและเจฟเฟ้ (Scott, C.D., and Jaffe, D.C. 1991: 40) กล่าวว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจอย่างสมบูรณ์จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับองค์กร ระดับทีมงาน และระดับตัวบุคคล ดังนี้

1. การเสริมสร้างพลังอำนาจจะช่วยยกระดับทัศนคติ (Attitude) ของบุคลากรทุกคนให้ทำงานอย่างมีกระบวนการ มีความรับผิดชอบ เกิดการเรียนรู้ และการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน

2. การเห็นความสัมพันธ์ (Relationship) ระหว่างทีม เน้นเนื้อหา และการงานอย่างเป็นกระบวนการ มีการติดต่อสื่อสารและรับฟังข้อมูลย้อนกลับ

3. การเสริมสร้างพลังอำนาจมีผลต่อโครงสร้างองค์กร (Organization Structure) คือ องค์กรมีนโยบาย การฝึกอบรมและการกระตุ้นเพื่อปรับค่านิยมขององค์กร เพื่อที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการเสริมสร้างพลังอำนาจ

บาแฮม แมนเท และโดโบส (อติพร หล่อสุวรรณ. 2546: 43-44; อ้างอิงจาก Byham. 1988; Manthey. 1989; Dobos.1990) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเสริมพลังอำนาจ ดังนี้

บาแฮม (Byham. 1988) กล่าวว่าความรู้สึกของบุคคลที่ได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของงาน มีความรับผิดชอบ มีจุดยืนของตนเอง สามารถควบคุมกำกับงานของตนเอง มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีการทำงานเป็นทีม มีความภาคภูมิใจในงาน เป็นผู้ฟังที่ดีและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความสามารถในการแก้ปัญหาที่มีความยืดหยุ่น มีเป้าหมาย มีทิศทางในการปฏิบัติงาน ได้รับการสนับสนุนส่งเสริม มีทรัพยากรหรือแหล่งประโยชน์เอื้ออำนวยในการปฏิบัติงาน มีการติดต่อสื่อสารแบบสองทาง

แมนเท (Manthey. 1989) เสนอลักษณะของบุคคลที่ได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจจะมีลักษณะโดดเด่น 3 ประการ คือ

1. มีความรับผิดชอบ (Responsibility) ซึ่งต้องกำหนดไว้อย่างชัดเจน และบุคคลนั้นยอมรับในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งทุกคนในองค์กรต้องรับรู้ ใครทำอะไรเมื่อไหร่

2. มีอำนาจหน้าที่ (Authority) และสิทธิในการกระทำภายในขอบเขตที่ตนรับผิดชอบ

3. ตระหนักถึงภาระหน้าที่ (Accountability) ครอบคลุมถึงการทบทวน การตัดสินใจ และการกระทำในอดีตว่ามีความถูกต้องเหมาะสมหรือไม่

โดโบส (Dobos. 1990) กล่าวว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจก่อให้เกิดองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วนขึ้นในตัวบุคคล ได้แก่

1. มีความรับผิดชอบ (Responsibility acceptance) มีความกล้าเผชิญหน้า

กับปัญหา

2. ตระหนักถึงภาระหน้าที่ (Accountability) เป็นการมองย้อนกลับว่างานที่รับผิดชอบนั้นมีความถูกต้องเหมาะสมเพียงไร ถ้าไม่เหมาะสมต้องแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

3. กล้าเสี่ยง (Risk taking) กล้าตัดสินใจ เลือกแนวทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยอาศัยข้อมูลที่จำกัด ประสบการณ์ และความเป็นไปได้ของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละแนวทาง

กิบสัน (Gibson. 1993; อ้างอิงจาก อติพร หล่อสุวรรณ. 2546: 43-44) พบว่า ผลการเสริมสร้างพลังอำนาจคือการรับรู้พลังอำนาจ (sense of power) ที่เกิดขึ้นภายในบุคคลซึ่งทำให้เกิดมีคุณลักษณะ 4 ด้าน ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาบุคคล ได้แก่

1. ความสามารถที่จะควบคุมหรือจัดการสถานการณ์ หมายถึง การที่บุคคลมีการรับรู้ในศักยภาพและความสามารถของตนเองในการเผชิญและแก้ไขปัญหา ตลอดจนสามารถดำเนินงานได้สำเร็จบรรลุตามเป้าหมายท่ามกลางอุปสรรคที่เกิดขึ้น ซึ่งจะทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ เป็นการนำความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่มาผสมผสานเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

2. มีความพึงพอใจในความสามารถของตนเอง หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกที่ดีและเป็นประโยชน์กับตนเอง ยินดีในผลงานที่เกิดขึ้น มีความมั่นใจและมีกำลังใจในการปฏิบัติงานต่อไป ส่งผลให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

3. การพัฒนาตนเอง หมายถึง การที่บุคคลรับรู้ถึงการปรับปรุงและการเปลี่ยนแปลงลักษณะส่วนบุคคลในด้านต่าง ๆ ไปสู่สิ่งที่ดี เหมาะสมและถูกต้องมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้บุคคลรู้สึกมั่นใจในความสามารถเพิ่มขึ้น

4. การมีเป้าหมายและมีความหมายในชีวิตของตนเอง หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่เกิดในตนเองเกี่ยวกับการยอมรับนับถือตนเอง เห็นคุณค่า ความหมายของตนเอง เชื่อมมั่นในตนเอง มีเป้าหมายในชีวิต มีความภาคภูมิใจในตนเอง และมองเห็นความสำคัญของตนเอง ต่องานในความรับผิดชอบและต่อผู้อื่น

โฮเคนสัน (Hokanson. 1992: 76) เสนอว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจทำให้บุคคลตระหนักรู้ในคุณค่าความสามารถของตนเอง การเสริมสร้างพลังอำนาจบุคคลส่งผลให้บุคคลรับรู้ศักยภาพของตน เพิ่มขีดความสามารถในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การแก้ปัญหา การติดต่อสื่อสาร ลักษณะความเป็นผู้นำ เพิ่มความพึงพอใจในการทำงานและที่ทำงาน เพิ่มความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับความมีคุณค่าแห่งตน ความมีอิสระ และการมีความรับผิดชอบ

อมร สุวรรณนิมิต (2546: 26) สรุปความสำคัญของการเสริมสร้างพลังอำนาจในระดับองค์กรหรือกลุ่มคือทำให้เกิดความสามารถในการปรับตัวได้รวดเร็วขึ้น มีการยืดหยุ่น มีการทำงานร่วมกันเป็นทีมและสามารถพัฒนางาน ในระดับชุมชน คือ ประชาชนมีความรู้สึกร่วมมือ กระบวนการเรียนรู้และมีศักยภาพตลอดจนเกิดความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดในชุมชน

สรุปได้ว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงดังนี้ คือ

1. ในบุคคลโดยยกระดับทัศนคติของบุคคลทำให้เกิดความรู้สึกมีอำนาจ (Authority) มีความรับผิดชอบ (Responsibility) ตระหนักในภาระหน้าที่ (Accountability)
2. ในระดับองค์กรหรือกลุ่มเกิดการปรับตัว (Adjustment) ขึ้น มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของกลุ่ม และเกิดการเรียนรู้บทบาทหน้าที่ที่มีต่อชุมชนและสังคม (Learning role of group)

2.1.3 องค์ประกอบของการเสริมสร้างพลังอำนาจ

ในการเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นการพัฒนาบุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ กลุ่มและชุมชนให้สามารถนำพลังอำนาจที่มีออกมาใช้ จากการศึกษาวิจัยและการทดลองใช้การเสริมสร้างพลังอำนาจที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบในการเสริมสร้างพลังอำนาจ ดังนี้ (Cox. 1988, 1991; Cox & Parsons. 1994; Kieffer. 1984; Parsons. 1991; Simon. 1994; Torre. 1985 อ้างอิงจาก Gutierrez Parsons & Cox.1998: 4-5)

1. ทัศนคติ (Attitude) ค่านิยม (Value) และความเชื่อ (Beliefs) ความเชื่อจะมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพส่วนบุคคล ความเชื่อในคุณค่าของตัวเองและความรู้สึกในการควบคุมเป็นองค์ประกอบที่มีผลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจ ในทางจิตวิทยาจะมองว่าทัศนคติ (Attitude) เป็นเสมือนหัวใจของการเสริมสร้างพลังอำนาจและเป็นเป้าหมายเบื้องต้นของการเสริมสร้างพลังอำนาจ อย่างไรก็ตามการเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นการพัฒนาความรู้สึกของบุคคลในการควบคุมที่จะส่งผลกระทบต่อระบบสังคมที่มีขนาดใหญ่
2. การส่งเสริมประสบการณ์ของบุคคลจะสามารถเป็นแรงจูงใจให้บุคคลพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองไปสู่ระบบอื่นเช่น ครอบครัวยุทธศาสตร์ หรือชุมชน
3. ความรู้(Knowledge) และทักษะ (Skill) ในการคิดและการกระทำ จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการแข่งขันและสนับสนุน บุคคลสามารถวิเคราะห์ทิศทางของปัญหาที่เกิดจากภายในและภายนอกไปจนถึงโครงสร้างของระบบที่ใหญ่ขึ้นได้และเป็นผลดีที่จะทำให้รู้ค่าค่านิยม ความเชื่อและทัศนคติเป็นอย่างไร และทำอย่างไรที่จะเป็นการเพิ่มการคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้ที่จะเข้าถึงการใช้ข้อมูล การกระทำ และการประเมินผลลัพธ์
4. การกระทำ (Action) บุคคลสามารถพัฒนากลยุทธ์การปฏิบัติหรือการกระทำ และพัฒนาวิธีการ ความรู้และทักษะจำเป็นที่มีอิทธิพลต่อบุคคลทั้งภายในและภายนอก ทางจิตวิทยาจะเรียนรู้จากความรับผิดชอบ (Responsibility) ในทางพฤติกรรมจะมองในความเป็นไปและความสามารถที่จะกระทำสู่เป้าหมายและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมซึ่งเป็นการสะท้อนและเรียนรู้จากการกระทำ

ในองค์กรของท้องถิ่น (Local Organizational Capacity) คือ ความสามารถของประชาชนในการทำงานร่วมกัน ดำเนินการโดยตัวของพวกเขาเอง และระดมทรัพยากรเพื่อแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการร่วมกัน ชุมชนที่ดำเนินงานร่วมกันย่อมมีโอกาสที่จะได้รับ

การตอบสนองในสิ่งที่พวกเขาร้องและสิ่งที่พวกเขาต้องการมากขึ้น (สุเมธ งามกนก. 2549: 15; อ้างอิงจาก World Bank. 2002 :1-7; World Bank. 2003. 1-3)

2.4 หลักการเสริมสร้างพลังอำนาจ

ในการเสริมสร้างพลังอำนาจจะปรากฏพลังอำนาจใน 3 ระดับ คือ ระดับบุคคล (ความรู้สึกรู้สึกและความสามารถที่จะคิดเห็นและการตัดสินใจ) ระดับความสัมพันธ์บุคคล (ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นทำให้การตัดสินใจได้ง่ายขึ้น) และระดับสภาพแวดล้อม(ประเพณีทางสังคมสามารถทำให้สะดวกหรืออาจจะขวางในการพยายามช่วยเหลือตนเอง) ดังนั้น กลยุทธ์ในการดำเนินการจะต้องมองให้ชัดเจนในทุกๆระดับเพื่อให้สะดวกในการเสริมสร้างพลังอำนาจ ซึ่งมีหลักการเสริมสร้างพลังอำนาจ ดังนี้ (Gutierrez Parson Cox. 1998: 8-9; อ้างอิงจาก Gutierrez. 1994; Pinderhughes. 1989; Solomon. 1976)

1. การเพิ่มความสามารถในตัวเองบุคคล (increasing self-efficacy) โดยการสร้างความเชื่อมั่นและความเข้มแข็งของจิตใจ
2. พัฒนาความรู้สึกในเรื่องกลุ่ม (Developing group consciousness) โดยการปลูกจิตสำนึกของการมีส่วนร่วมที่จะแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและช่วยเหลือกัน และการตระหนักถึงโครงสร้างทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มจะทำให้บุคคลขาดพลังอำนาจในตัวเองมีจุดหมายร่วมกันที่จะใช้พลังของกลุ่มในการแก้ปัญหาให้กับสมาชิกในกลุ่ม
3. ลดการตำหนิตนเอง (Reducing self-blame) โดยปรับเปลี่ยนจุดเน้นจากการมองเฉพาะปัญหาของตนเอง ให้เป็นการนำปัญหาของตนเองมาพูดในกลุ่มให้กลุ่มมีความรับผิดชอบร่วมกันในการมองและแก้ไขปัญหา วิธีนี้จะช่วยให้บุคคลที่มีปัญหารู้สึกอิสระจากสถานการณ์ทางลบที่ตนเองประสบอยู่
4. การกำหนดความรับผิดชอบของบุคคลต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต (Assuming personal responsibility for change) เพื่อให้บุคคลนั้นมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง รู้สึกถึงพลังอำนาจของตนเองในการมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาหรือปรับเปลี่ยนสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

กิบสัน (Gibson. 1993) แบ่งกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การค้นพบสถานการณ์จริง (Discovering reality) เป็นขั้นตอนของกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจที่ทำให้บุคคลค้นพบและยอมรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงกับตนเอง จะมีการตอบสนองของบุคคล 3 ด้าน คือ ด้านอารมณ์จะเกิดความสับสน ไม่แน่ใจ วิตกกังวล ตอบสนองด้านนี้เมื่อบุคคลรับรู้และตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ด้านสติปัญญาการรับรู้ และด้านพฤติกรรม

ขั้นตอนที่ 2 การสะท้อนอย่างมีวิจารณญาณ (Critical reflection) เมื่อมีปัญหาและเกิดความคับแค้นใจจะส่งผลให้บุคคลได้พัฒนาขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสม (Taking charge) ก่อนนั้นบุคคลมีความตระหนักในความเข้มแข็ง เชื่อมั่นในความรู้ของตนเอง การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสม

ขั้นตอนที่ 4 การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ (Holding on) เป็นขั้นตอนที่บุคคลมีความสามารถในตนเองมีความเชื่อมั่น รู้สึกมีพลังอำนาจในการจัดการสิ่งต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ และจะคงไว้ซึ่งพฤติกรรมในการแก้ปัญหาไว้ใช้ในครั้งต่อไป

บิชอปและคณะ (Bishop and others. 1988: 17) ให้หลักการที่สำคัญของการศึกษาเพื่อสร้างพลังอำนาจ ดังนี้

1. การสร้างพลังเน้นการสร้างพลังแก่บุคคล โดยการสนับสนุนให้บุคคลมองเห็นความสัมพันธ์ตนเองกับสิ่งแวดล้อมและเชื่อว่าตนสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสุขภาพของตนเอง กลุ่ม ชุมชน และสังคมได้

2. การสร้างพลังอำนาจเริ่มต้นจากประสบการณ์ของผู้เรียนให้ร่วมศึกษาเรียนรู้คิดวิเคราะห์โดยใช้วิจารณญาณเพื่อเชื่อมโยงปัญหาต่าง ๆ ของบุคคลเข้ากับปัจจัยทางสังคมที่เป็นสาเหตุ การเกิดความเข้าใจดังกล่าวจะนำไปสู่การปรับปรุงพฤติกรรมที่บุคคลกระทำอยู่หรือที่จะกระทำในอนาคตให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม

3. การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในทุก ๆ ขั้นตอน ตั้งแต่การเลือกประเด็นปัญหา การวางแผน การสนทนา การจัดกิจกรรม และการประเมินผลตนเอง

4. การสร้างพลังอำนาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ทักษะ ความรู้สึก และทักษะ ซึ่งอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงทันทีหรือมีการเปลี่ยนแปลงภายหลังเมื่อปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้การนำไปสู่การกระทำเพื่อการเปลี่ยนแปลงจะมีการสนับสนุนและกระตุ้นให้มีการวางแผนร่วมกัน สำหรับการปฏิบัติเพื่อการเปลี่ยนแปลง

อิสเรล (Isareal et al. 1994) เสนอการเสริมสร้างพลังอำนาจในแต่ละระดับเพื่อความสะดวกในการดำเนินการ 3 ระดับ ดังนี้การ

1. เสริมสร้างพลังอำนาจในบุคคล (Psychological Empowerment) เป็นความสามารถของบุคคลในการตัดสินใจและควบคุมตนเอง/การดำเนินชีวิตของตนเอง เป็นการพัฒนาอัตมโนทัศน์ของตนหรือความสามารถของบุคคล และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

2. การเสริมสร้างพลังอำนาจในองค์กร (Organizational Empowerment) เป็นการพิจารณาแบบประชาธิปไตย โดยสมาชิกทุกคนมีการแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร อำนาจตัดสินใจร่วมกัน และการกำหนดรูปแบบ การนำไปปฏิบัติ และการควบคุมเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายร่วมกัน

3. การเสริมสร้างพลังอำนาจในชุมชน (Community Empowerment) เป็นการใช้ทักษะและแหล่งประโยชน์ร่วมกันเพื่อสนองความต้องการของชุมชน โดยการสนับสนุนส่งเสริมกันและกัน ควบคุมคุณภาพชีวิตในชุมชนของตน

สจิวต (Stewart. 1994) มีแนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจในการดำเนินการ ดังนี้

1. การเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเอง (Personal empowerment) ด้วยการตรวจสอบตนเองเกี่ยวกับความพอใจในสภาพการทำงาน หากพบอุปสรรคต้องดำเนินการควรรสร้าง ความมั่นใจเสียก่อน หรืออาจขอความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นเพื่อเป็นการขยายความพร้อม

2. การศึกษาวัฒนธรรมของอำนาจในองค์กร (Power culture) นำมาเป็น ข้อมูลสำคัญในการสร้างและกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์กร

3. การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจ บรรยากาศใน องค์กรเป็นสิ่งสำคัญและถือว่าเป็นข้อกำหนดเบื้องต้นที่จำเป็นของการเสริมสร้างพลังอำนาจ ได้แก่

3.1 บรรยากาศของความไว้วางใจ (Trust) ระหว่างผู้บริหารและ ผู้ปฏิบัติงาน เมื่อมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรให้ความเห็นใจ เข้าใจและ ช่วยเหลือแก้ไขให้งานสามารถดำเนินต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 บรรยากาศที่มีการสื่อสารแบบเปิดเผย (Openness) เป็นการช่วยให้ ผู้ปฏิบัติงานกล้าเข้าพบ รายงานหรือขอความช่วยเหลือ และยอมรับคำแนะนำหรือความ ช่วยเหลือจากผู้บริหาร

4. การบริหารจัดการโดยใช้ทักษะที่เหมาะสม ซึ่งทักษะสำคัญที่ผู้บริหาร ต้องใช้ในการเสริมสร้างพลังอำนาจและแนะนำผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่

4.1 การเสริมสร้าง (Enabling) หมายถึง การใช้อำนาจ มอบหมายให้ ผู้ปฏิบัติงานสามารถตัดสินใจในการทำงานได้อย่างอิสระหรือมีโอกาสใช้ศักยภาพของตนเองอย่าง เต็มที่

4.2 การเอื้ออำนวย (Facilitating) หมายถึง การจัดโอกาส การสร้าง บรรยากาศองค์กร เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีการพัฒนาตนเอง ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และความก้าวหน้าทาง วิชาการซึ่งส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานมีการพัฒนาตนเอง ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ

4.3 การปรึกษาหารือ (Consulting) หมายถึง การร่วมกันคิด แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาและหาแนวทางพัฒนางานให้บรรลุ วัตถุประสงค์

4.4 การปฏิบัติงานร่วมกัน (Collaborating) หมายถึง การที่ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานร่วมกันวางแผนงาน ดำเนินกิจกรรมตามแผนงานและประเมินผลงานร่วมกัน ผู้บริหารแสดงแบบอย่างที่ดีและถูกต้อง เป็นการสร้างสัมพันธภาพที่อบอุ่น เกิดความไว้วางใจและ การเรียนรู้ร่วมกัน

4.5 การเป็นผู้สอนหรือพี่เลี้ยง (Mentoring) หมายถึง ผู้บริหารซึ่งมี ประสบการณ์และมีความรู้ความสามารถมากกว่าเป็นผู้สอนงาน สนับสนุน ดูแลให้คำปรึกษา และ ช่วยเหลือผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่าให้มีการพัฒนาตนเองให้ด้านการให้การปฏิบัติงาน บุคลิกภาพ การดำรงชีวิต

4.6 การประคับประคอง (Supporting) หมายถึง การจูงใจ ให้กำลังใจ

ดูแลช่วยเหลือ เมื่อมีความทุกข์ วิตกกังวล หรือคับข้องใจ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีพลังกายและใจ ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

การเสริมสร้างพลังอำนาจของ ฮาวส์ (Haws) ซึ่งใช้หลักทฤษฎี Murrell- Armstrong Empowerment Matrix ในการเสริมสร้างพลังอำนาจซึ่งประกอบด้วยวิธีต่าง ๆ 6 ขั้นตอน ดังนี้ (อติพร หล่อสุวรรณ. 2546: 33)

1. การให้ความรู้หรือการศึกษา (Education) เป็นการแบ่งข้อมูลข่าวสารและช่วยเหลือผู้อื่นในการเรียนรู้การใช้ข้อมูล และการคิดสร้างสรรค์ข้อมูลใหม่
2. การชักนำ (Leading) เป็นการชักนำผู้อื่นให้ตัดสินใจ
3. การเป็นที่ปรึกษา (Mentoring) การเป็นผู้สนับสนุน (Supporting) เป็นการช่วยเหลือสนับสนุนและให้คำชี้แนะแก่ผู้อื่น เพื่อช่วยให้บรรลุเป้าหมายได้เร็วขึ้น
4. การเตรียมการ (Providing) มีการเตรียมทรัพยากรหรือแหล่งประโยชน์เพื่อความสำเร็จ
5. การมีแบบแผน (Structuring) รวมถึงการส่งเสริมการจัดองค์กรหรือข้อจำกัดในกิจกรรม
6. การดำเนินการ (Actualizing) เป็นการอาศัยประสบการณ์ที่ผ่านมาหรือเป็นวิธีการเดิมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและองค์กรในการเตรียมดำเนินการให้ดีที่สุด

การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) ของ เทรซี่ (Tracy. 1990: 24-46) ได้อธิบายโดยใช้ชื่อว่า “ปิรามิดแห่งอำนาจ” ประกอบด้วย 10 ขั้นตอน ซึ่งมีความสำคัญและสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1. ความรับผิดชอบ (Power through responsibility) โดยคำจำกัดของบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ความแตกต่างระหว่างบทบาทและหน้าที่ ความรับผิดชอบแต่ละงาน สื่อสารและส่งเสริมหน้าที่บุคลากร ทำให้บุคลากรเกิดภาคภูมิใจและเป็นเจ้าของในบทบาทความรับผิดชอบที่พวกเขาได้รับและเข้าใจในความรับผิดชอบของผู้อื่น
2. อำนาจหน้าที่ (Power through authority) มีการมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้เท่าเทียมกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบโดยพิจารณาความสามารถของแต่ละบุคคล พร้อมชี้แจงให้ทราบถึงอำนาจหน้าที่และขอบเขตอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน รวมทั้งช่วยให้บุคลากรก้าวหน้าในอำนาจหน้าที่ และสร้างความภาคภูมิใจว่าอำนาจหน้าที่เป็นรางวัลสำหรับผลงานในอดีต
3. มาตรฐานความเป็นเลิศ (Power through standard of excellence) ที่ยึดถือและมุ่งเน้นในมาตรฐาน กำหนดมาตรฐานของงานในเชิงปริมาณ คุณภาพ งบประมาณและเวลาที่จะสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรรู้สึกถึงผลสำเร็จแห่งความเป็นเลิศที่ยึดมั่นในความเป็นเลิศ
4. การฝึกอบรมและพัฒนา (Power through training and development) ตามความต้องการของบุคลากร เป็นการทำให้ผู้ปฏิบัติมีทักษะและมีความเชื่อมั่นในมาตรฐานความเป็นเลิศ สร้างเสริมความมีคุณค่าในตนเอง เสริมสร้างแรงจูงใจที่เรียนรู้โดยไม่มี การต่อต้านการเปลี่ยนแปลง

5. การให้ความรู้และข้อมูลข่าวสาร (Power through knowledge and information) เป็นการให้บุคลากรได้รับรู้เป้าหมาย วัตถุประสงค์ แผนงาน ข้อมูลข่าวสารขององค์กรอื่น ๆ ความเจริญก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันโดยไม่ปกปิดข่าวสารและพยายามคาดการณ์ว่าข้อมูลใดเป็นความต้องการของบุคลากร สื่อสารเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและวิธีการที่เหมาะสม ตลอดจนสนับสนุนบุคลากรได้มีโอกาสแสวงหาข้อมูลข่าวสารจากภายนอก

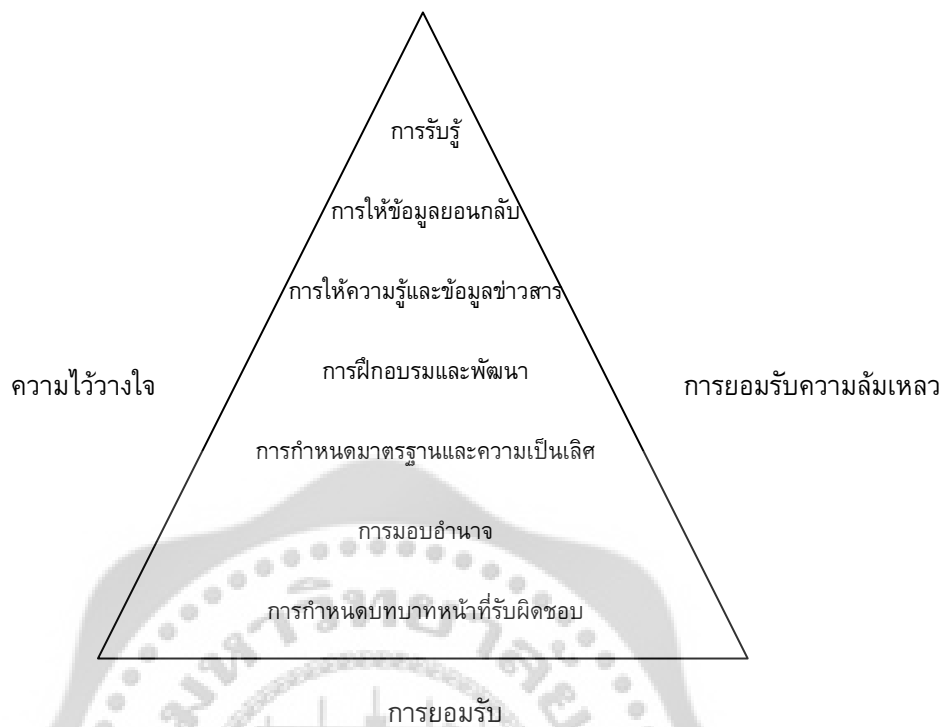
6. การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Power through feedback) จุดมุ่งหมายของการให้ข้อมูลย้อนกลับคือเสริมสร้างผลการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นแสดงให้บุคลากรได้เห็นว่าเขาต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง จูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานให้ดีขึ้นและสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน

7. การรับรู้ (Power through recognition) ให้บุคลากรรับรู้โดยการยกย่อง ประเมินการทำงาน ให้ข้อมูล ให้อำนาจหน้าที่สูงขึ้น และให้ค่าตอบแทนสวัสดิการต่าง ๆ เมื่อบุคลากรรับรู้ถึงคุณค่าในตนเองและจะรู้สึกพึงพอใจ และมีแรงจูงใจที่จะผลิตผลงานหรือคุณภาพบริการให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

8. ความไว้วางใจ (Power through trust) สิ่งที่จะช่วยให้บุคลากรไว้วางใจในงานของตนเอง คือ ทำให้บุคลากรรู้สึกถึงความไว้วางใจ เชื่อมั่นในความสามารถของตนเองและผู้อื่นโดยเชื่อว่าบุคคลย่อมมีพื้นฐานที่ดีและมีความสามารถทำงานได้ดี มีการแสดงออกถึงความไว้วางใจผู้อื่นรวมทั้งให้อิสระในการทำงานแก่บุคลากร

9. การรับรู้ต่อความล้มเหลว (Power through permission to fail) โดยการช่วยให้บุคลากรรู้สึกถึงความล้มเหลว รวมทั้งประเมินความเสียหายของความล้มเหลวได้ และสิ่งสำคัญคือไม่ตำหนิบุคคลต่อหน้าบุคคลอื่นเมื่อเขาทำผิดพลาด แล้วช่วยประคองสนับสนุนให้เขาปรับปรุงงานใหม่ นอกจากนี้ควรมีการให้รางวัลและสนับสนุนการทำงานในสภาวะที่เสี่ยง

10. การให้ความเคารพ (Power through Respect) โดยการปฏิบัติต่อบุคคลอื่นด้วยการเคารพในเกียรติและให้การนับถือ เคารพในเวลาของเขา พยายามหาวิธีให้เขาทำงานง่ายขึ้น รับฟังความคิดเห็น เคารพในสิทธิส่วนตัวซึ่งจะทำให้เขาเกิดแรงจูงใจที่ยิ่งใหญ่ในการปฏิบัติงาน เกิดความรู้สึกว่าองค์กรคำนึงถึงตัวเขาจะทำให้เกิดความเคารพตัวเอง และต่อมาอำนาจของเขาจะเพิ่มขึ้น ทำให้บรรลุความสำเร็จในงาน

ภาพประกอบ 4 รูปแบบการเสริมพลังอำนาจแบบปิรามิดอำนาจของเทรซี่

ที่มา: Tracy, D. 1990: 161. *10 Step to empowerment: A common-sense guide to managing people.*

การเสริมสร้างพลังอำนาจในองค์กร ของ สก๊อตและเจฟเฟ้ (Scott; & Jaffe. 1991: 20-30) มีองค์ประกอบของวิธีการทั้งหมด 5 ส่วน ดังนี้

2.1 การให้แรงจูงใจกับผู้ปฏิบัติงาน แบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ ให้ความถูกต้องเป็นธรรม (Validation) ให้สารสนเทศ (Information) และให้มีส่วนร่วม (Participation)

2.1.1 การให้ความถูกต้องเป็นธรรม คือ ให้ความเสมอภาคกับทุกคน ให้เงินเดือนค่าตอบแทน สวัสดิการที่ยุติธรรม มีความยืดหยุ่นต่อความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน รวมไปถึงการให้โอกาสได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะใหม่ๆ ตามความสนใจและความสามารถ

2.1.2 การให้สารสนเทศ คือ การให้ความรู้ในสิ่งที่ต้องปฏิบัติงาน รวมไปถึงข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นที่เกี่ยวข้องกับองค์กร

2.1.3 การให้การมีส่วนร่วม คือ ผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสในการควบคุม หรือ ตัดสินใจในการทำงานด้วยตัวผู้ปฏิบัติงานเอง

2.2 การส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือในองค์กร ผู้บริหาร คือ ผู้มีบทบาทสำคัญในส่วนนี้ทุกคนต้องเรียนรู้ว่า ผู้บริหารที่ดีต้องรับผิดชอบการทำงานตั้งแต่กระบวนการผลิต ไม่ใช่เฉพาะผลงานที่เกิดขึ้น และต้องทราบว่าผู้ปฏิบัติงานทุกคนต้องการเรียนรู้การทำงาน และการแก้ปัญหาพร้อมกับผู้บริหาร ต้องการโอกาสและอำนาจในการวินิจฉัยสั่งการ อิสระในการทำงาน ควบคุมและตัดสินใจงานในหน้าที่รับผิดชอบด้วยตนเอง รวมไปถึงการได้รับผลตอบแทนหรือรางวัลอย่างเหมาะสมและยุติธรรม และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือการติดต่อสื่อสารให้สารสนเทศ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน อันจะนำมาซึ่งความร่วมมือจากทุกคนในองค์กร

2.3 สร้างภาวะผู้นำให้กับผู้ปฏิบัติงาน ภาวะผู้นำของบุคคลในองค์กร เป็นตัวบ่งชี้ อีกประการหนึ่งในการพิจารณาว่า องค์กรได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจเพียงใด กระบวนการที่สำคัญในการสร้างภาวะผู้นำก็คือ การส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานร่วมกันทำงานเป็นทีม และกระตุ้นให้ทุกคนเป็นผู้นำในการกำหนดเป้าหมาย การปฏิบัติ และการตัดสินใจในที่มงาน หรือในส่วนงาน ที่ตนเองรับผิดชอบ

2.4 การสร้างบรรยากาศในองค์กร องค์กรควรมีบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติงาน หรือระหว่างผู้ปฏิบัติงานด้วยกัน เปิดโอกาสให้เรียนรู้และรับเอาแนวคิดหรือทักษะใหม่ ๆ ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพมาใช้ในการทำงาน นอกจากนี้แล้วบรรยากาศขององค์กร ที่ดีไม่ได้หมายถึง การมีอิสระอย่างเต็มที่ แต่หมายถึง “ความสมดุล” ระหว่างการควบคุมกับการมีอิสระในการทำงาน รวมถึง “ความยืดหยุ่น” ในการสนองตอบความต้องการ “ความพอดี” ในการให้อิสระ และ “ความเสมอภาค” สำหรับทุกคนในองค์กร

2.5 การสร้างทีมงาน สิ่งสำคัญประการหนึ่งของการเสริมสร้างพลังอำนาจในองค์กรก็คือ การสร้างทีมงาน เทคนิคที่จะส่งเสริมการทำงานเป็นทีมคือ การวางระบบการทำงานที่เอื้อต่อการประสานสัมพันธ์กัน การฝึกอบรมสร้างเครือข่ายในการทำงาน การกระตุ้นให้แรงจูงใจและสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรที่จำเป็น และเมื่อเกิดทีมงานขึ้นแล้วสิ่งที่ทีมงานต้องการได้รับการแบ่งปันจากผู้บริหาร ก็คือ ความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม หน้าที่ความรับผิดชอบ อิสระในการทำงาน อำนาจการตัดสินใจ และรางวัลหรือผลตอบแทนที่ยุติธรรม

คินลอว์ (Kinlaw. 1995: 23-25) ได้เสนอรูปแบบการจัดการกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment process management mode) ซึ่งประกอบด้วยสองส่วนคือ ขั้นตอน (Steps) และข้อมูลสารสนเทศที่นำเข้าไป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นตอนในรูปแบบของการเสริมสร้างพลังอำนาจมีขั้นตอนสำคัญอยู่ 6 ขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การเริ่มต้นดำเนินการ และการประเมินผล ดังแสดงในภาพประกอบ 5 ซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องดังนี้

1.1 กำหนดขอบเขตและสื่อสาร (Define and communicate) การเริ่มต้นของการเสริมสร้างพลังอำนาจจำเป็นที่ต้องมีความชัดเจนในความหมายอย่างแท้จริง หลังจากนั้นต้องเผยแพร่ให้ทุกคนในองค์กรได้รับรู้

1.2 กำหนดวัตถุประสงค์และกลยุทธ์ (Set goals and strategies) ในการทำงานทุกระดับขององค์กร วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการเสริมสร้างพลังอำนาจคือ การปรับปรุงการปฏิบัติงานของทุกคนในองค์กร ซึ่งต้องมีการกำหนดกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1.3 ฝึกอบรม (Train) ให้ผู้ปฏิบัติงานมีบทบาทและการปฏิบัติแบบใหม่ การฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจนั้นเป็นการฝึกอบรมเทคนิคในการปรับปรุงและสร้างสรรค์ การปฏิบัติงานตามความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน

1.4 ปรับปรุงโครงสร้างองค์กร (Adjust the organization's structure) เพื่อเพิ่มอิสระในการทำงาน ลดความเป็นทางการและสิ่งที่ครอบงำการสร้างสรรค์ของผู้ปฏิบัติงาน โดยพิจารณางานที่มีองค์กรแล้วตัดงานที่ไม่ได้สร้างค่านิยมที่ดีในองค์กรออกไป รวมกลุ่มงานที่มีอยู่ให้มีลักษณะเป็นธรรมชาติ แล้ววางรูปแบบเครือข่ายการบริหารให้เหลือช่องว่างน้อยที่สุด

1.5 ปรับปรุงระบบต่าง ๆ ขององค์กร (Adjust the organization's systems) โดยพิจารณาวัตถุประสงค์ของแต่ละระบบที่ต้องมีความชัดเจน ทุกคนรับรู้และสามารถที่จะควบคุมและจัดการได้ ประการสำคัญคือ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเสริมสร้างพลังอำนาจ เช่น ระบบการวางแผน การให้รางวัลและการชมเชย การฝึกอบรม เป็นต้น

1.6 ประเมินผลและปรับปรุง (Evaluate and improve) เป็นการประเมินขั้นตอนต่าง ๆ ดังที่กล่าวมา โดยวัดจากการรับรู้และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของผู้ปฏิบัติงานแล้วนำผลการประเมินมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ข้อมูลสารสนเทศที่นำเข้า

2.1 นัยของการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Meaning of empowerment) เป็นการสร้างศักยภาพให้กับผู้ปฏิบัติงานซึ่งประกอบด้วย มีความยึดมั่นผูกพัน มีความสามารถ และมีจริยธรรม

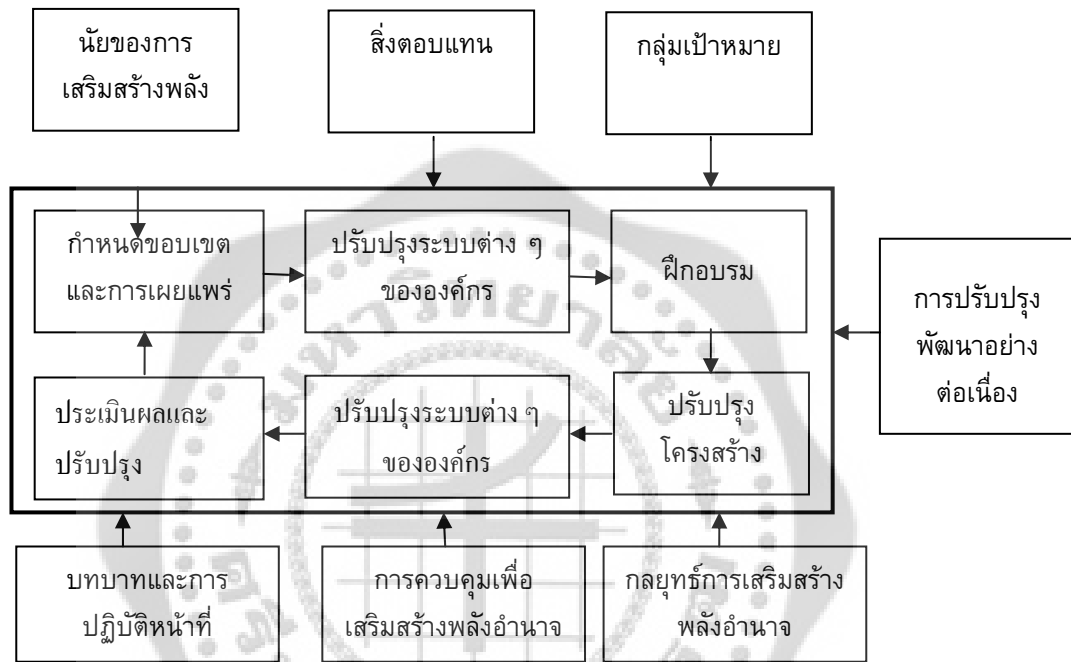
2.2 สิ่งตอบแทน (Payoffs) ที่คาดหวัง และเชื่อมั่นว่าจะได้รับจากการเสริมสร้างพลังอำนาจการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมี 3 ระดับคือ ระดับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานแต่ละคน นำไปสู่ระดับที่สองคือ การเปลี่ยนแปลงในแต่ละองค์ประกอบขององค์กร เช่น บรรยากาศการทำงาน ความพึงพอใจของผู้รับบริการ คุณภาพของผลลัพธ์ กระบวนการทำงาน เป็นต้น และระดับที่สามคือ องค์กรมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

2.3 กลุ่มเป้าหมายการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Targets for empowerment) มุ่งเน้นที่ผู้ปฏิบัติงานแต่ละคน และทีมงานในองค์กรโดยเสริมสร้างสภาพการปฏิบัติงานให้เกิดการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศ ขยายแนวคิด แก้ปัญหา ปรับปรุงการปฏิบัติงานและมีความสามารถในการจัดการงานในหน้าที่

2.4 กลยุทธ์การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Strategies for empowerment) ที่สำคัญ มี 3 ประการ คือ การให้ข้อมูลย้อนกลับในการทำงานกับผู้ปฏิบัติงาน การสร้างและพัฒนาการทำงานเป็นทีม และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทุกระดับกล่าวคือ ในระดับบุคคล ระหว่างบุคคล ทีมงานและระดับองค์กร

2.5 การควบคุมการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Controls for empowerment) แตกต่างจากการควบคุมแบบดั้งเดิมแต่ควบคุมเพื่อให้เกิดการพัฒนา

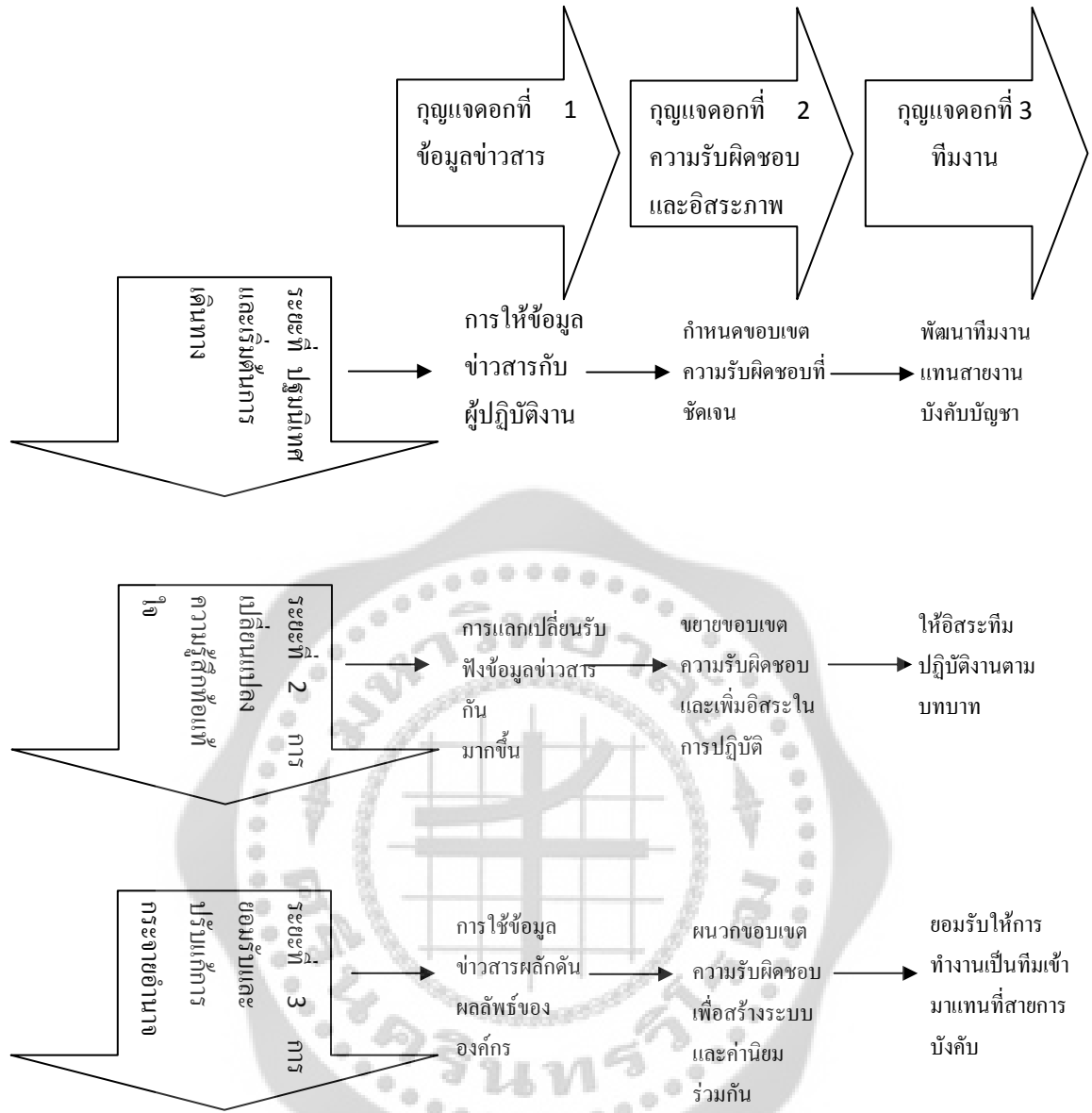
2.6 บทบาทและการปฏิบัติหน้าที่ (Roles and functions) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงบทบาทและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานจากแบบเก่าไปสู่แบบใหม่ที่มีความชัดเจน และมีมาตรฐานสูงขึ้น

ภาพประกอบ 5 รูปแบบของการจัดการกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจของคินลอว์

ที่มา: Kinlaw, D.C. The practice of empowerment. Hampshire: Gower Publishing. 1995: 24

กระบวนการเพิ่มอำนาจเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกคือการกระจายอำนาจในองค์กรซึ่งมีระยะการเปลี่ยนแปลง 3 ระยะ คือ 1) การปฐมนิเทศและเริ่มต้นการเดินทาง 2) การเปลี่ยนแปลงและความรู้สึกท้อใจ และ 3) การยอมรับและปรับแก้การกระจายอำนาจ ส่วนที่สอง คือ กฎ 3 ดอกที่เปิดประตูไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้แก่ ข้อมูลข่าวสาร ความรับผิดชอบและอิสรภาพ และ ที่มงาน

ภาพประกอบ 6 รูปแบบองค์กรกระจายอำนาจของ บลอคชาร์ต คาร์ลอส และแรนดอล์ฟ

ที่มา: Blanchard Carlos; & Randolph. 2001: 9-24

2.1.5 ปัจจัยและเงื่อนไขการเสริมสร้างพลังอำนาจ

ปัจจัยและเงื่อนไขในการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) คือ การสื่อสารที่มีความชัดเจนในเป้าหมายและภารกิจที่จะทำ การมีอิสระในการคิดและทำ มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีการสนับสนุนทรัพยากรและข้อมูลข่าวสาร มีส่วนร่วมในการประเมินและตรวจสอบ (สมชาย บุญศิริเนถสิข. 2545: 58; อ้างอิงจาก Mouly, Smith and Sankaran. 1999: 127; ศิริรัตน์ จุลษร. 2544: 32-35; อ้างอิงจาก Covey. 1991: 191-209) และการมีการทำงานเป็นทีม ความล้มเหลวของ

การเสริมสร้างพลังอำนาจมาจากการพยายามที่จะปรับเปลี่ยนที่ระดับใดระดับหนึ่งและไม่สามารถทำงานร่วมกันทั้งสองครั้งได้ (Scott; & Jaffe. 1996: 35-39)

จากนิยามความหมายการเสริมสร้างพลังอำนาจ หลักการเสริมสร้างพลังอำนาจและปัจจัยเงื่อนไขของการเสริมสร้างพลังอำนาจจึงสรุปได้ว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) หมายถึง แนวทาง/วิธีการในการสนับสนุนให้บุคคลได้พัฒนาความสามารถของตนเองเพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบตนเองและสังคม เมื่อบุคคลได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจแล้วจะทำให้ทัศนคติเกิดการเปลี่ยนแปลงจะมีความรู้สึกที่ตนเองมีอำนาจ (Authority) มีความรับผิดชอบ (Responsibility) มีความตระหนักในภาระหน้าที่ (Accountability) ความรู้สึกในเรื่องของกลุ่ม (Developing Group consciousness) และในระดับองค์กรหรือกลุ่มจะเกิดการปรับตัว (Adjustment) ขึ้น และเกิดการเรียนรู้ในบทบาทหน้าที่ที่มีต่อชุมชนและสังคม (Learning role of group) และการเสริมสร้างพลังอำนาจ ที่มีความคล้ายกัน 4 วิธี ได้แก่ การให้ความรู้และข้อมูลข่าวสาร (Knowledge; & Information) (Gutierrez;Parsons; & Cox. 1998;Isareal et al. 1994; Tracy. 1990;Scott & Jaffe. 1991; Kinlaw. 1995;Blanchard;Carlor & Randoph. 2001: 9-24) การมีส่วนร่วม (Participation) (Gibson. 1993;Bishop et al. 1988; Gutierrez;Parsons; & Cox. 1998;Isareal et al. 1994;Scott; & Jaffe. 1991) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) (Gutierrez;Parsons; & Cox. 1998;Tracy. 1990;Scott; & Jaffe. 1991;Kinlaw 1995;Blanchard;Carlos; & Randolph. 2001) และการให้ความไว้วางใจ(Gutierrez;Parsons & Cox. 1998;Bishop et al. 1988;Stewart. 1994;Tracy. 1990) ทั้ง 4 วิธีนี้จะนำมาใช้ในการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งในการวิจัยนี้จะเรียกว่า KiPTT empowerment หรือ การเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา

2.1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จักรี วงศ์เงิน (2552: 82-86) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเสริมสร้างพลังอำนาจ ในงานเชิงจิตวิทยาและการเห็นคุณค่าในตนเองที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร พบว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจในงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร และการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานเชิงจิตวิทยาไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรซึ่งอาจมีผลมาจากคุณลักษณะของงานที่เป็นองค์กรทางด้านการศึกษาซึ่งเป็นงานที่มีกฎระเบียบและขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจนจึงทำให้บุคลากรที่ทำงานในลักษณะนี้ไม่คำนึงถึงการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานเชิงจิตวิทยาและอาจต้องมีปัจจัยควบคุมอื่นเข้ามาร่วมเพื่อหาความสัมพันธ์

นิตยา นาโสก. (2552: 55-56) ศึกษาการเสริมพลังอำนาจของครอบครัวในการป้องกันการสูบบุหรี่ พบว่า การเสริมพลังอำนาจเริ่มจากสมาชิกในครอบครัวมองเห็นปัญหาการสูบ

บุหรีที่กระทบกับสมาชิกในครอบครัว ในด้านภาพลักษณ์ที่ไม่ดีในสังคม ความต้องการเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัวและชุมชน สมาชิกช่วยกันคิดค้นวิธีการแก้ไขโดยการให้การศึกษาแก่กันและกัน กำลั้งใจ ซึ่งนำผลมาปฏิบัติจนเกิดความสำเร็จในการป้องกันการสูบบุหรี ซึ่งการเสริมพลังอำนาจเกิดจากความรัก ความห่วงใย ความผูกพันใกล้ชิด เกิดความตระหนักถึงปัญหาจนเกิดเป็นความตั้งใจ แนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับครอบครัวเพื่อป้องกันการสูบบุหรี 6 แนวทาง ได้แก่ การสร้างความรู้ความเข้าใจระหว่างครอบครัว ชุมชน โรงเรียนและวัดในการป้องกันการสูบบุหรี การจัดตั้งชมรมกลุ่มแกนนำการป้องกันการสูบบุหรีจากครอบครัว การยกย่อง ชมเชยผู้ที่สามารถเลิกบุหรีและครอบครัวที่ไม่สูบบุหรี การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ที่ผ่านหอกระจายข่าว การนำมาตรการด้านกฎหมายมาใช้อย่างเด็ดขาดกับร้านขายของ มีการกำหนดเขตปลอดบุหรี และการแต่งตั้งตัวแทนชุมชนในการตรวจตราและสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรีและแจ้งเตือน

สุเมธ งามนก (2549: 124) ศึกษาหลักสูตรฝึกอบรมเพิ่มอำนาจในการทำงาน เพื่อพัฒนาสมรรถนะของเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน กระทรวงศึกษาธิการ พบหลักการเพิ่มอำนาจในการทำงาน ประกอบด้วย 1) การเข้าถึงข้อมูลโดยการเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน 2) การมีส่วนร่วมโดยให้ผู้ปฏิบัติงานเสนอความคิดเห็นในการทำงาน 3) การให้อิสระในการทำงานภายใต้ขอบเขตอำนาจหน้าที่และเลือกที่มงานด้วยตนเอง ให้อิสระในการปฏิบัติงานโดยกำหนดขอบเขตของอำนาจหน้าที่ตามความเหมาะสมและสร้างที่บริหารตนเองโดยตรงและให้ผู้ปฏิบัติงานคิดวางแผนการทำงานได้ด้วยตนเอง 4) การสร้างแรงจูงใจ โดยส่งเสริมให้ได้รับการฝึกอบรมตามความสนใจ และยกย่องให้เกียรติ

ดวงตา ภัทโรพงษ์. (2548: 82-83) ศึกษาผลของโปรแกรมการพยาบาลเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจต่อการปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ของมารดาในระยะหลังคลอด พบว่า มารดาที่ได้รับโปรแกรมการพยาบาลเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจมีการปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ ด้านการมีสัมพันธภาพกับบุตรดี ด้านการปฏิบัติกิจกรรมการดูแลบุตร และด้านบทบาทหน้าที่ของมารดาในระยะหลังคลอดดีกว่ามารดาที่ได้รับการพยาบาลตามปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับต่ำกว่า .05

ธัญพร ทองขาว (2548: 96-97) ศึกษาการเพิ่มอำนาจในงานกับขวัญในการปฏิบัติงานของพนักงาน พบว่า กลุ่มพนักงานที่มีระดับการเพิ่มอำนาจในงานโดยรวมต่างก็มีขวัญในการทำงานโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พนักงานที่มีการเพิ่มอำนาจในงานระดับสูง พนักงานที่มีการเพิ่มอำนาจในงานระดับกลางมีขวัญในการทำงานมากกว่ากลุ่มพนักงานที่มีการขวัญในการปฏิบัติงานระดับต่ำ

ปิยะธิดา วรญาโณปกรณ์ (2547: 150-166) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้รวมการเสริมสร้างพลังอำนาจครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจครู ประกอบด้วย 2 มิติ (กระบวนการและผลลัพธ์) 13 องค์ประกอบ 102 ตัวบ่งชี้ จัดอันดับความสำคัญตามน้ำหนักองค์ประกอบได้ดังนี้ ความพึงพอใจในงาน การสร้างภาวะผู้นำ การสร้างทีมงาน ความผูกพันต่อวิชาชีพครู ความก้าวหน้าในวิชาชีพ ความเป็นอิสระ การให้

โอกาส การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การสร้างแรงจูงใจ สถานภาพครู ความเชื่อมั่นในตนเอง การให้การสนับสนุน และความรู้สึกมีคุณค่าในตน

สมชาย บุญศิริเกสัช (2545: 64-89) ได้ศึกษาการเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานของคุณครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 8 ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยพื้นฐานของคุณครูในการเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงาน กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานและพลังอำนาจการทำงานของคุณครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 8 อยู่ในระดับดี 2) พลังอำนาจการทำงานของคุณครู มีความสัมพันธ์กับทุกด้านในปัจจัยพื้นฐานของคุณครูและทุกด้านในกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานของคุณครูในสถานศึกษา 3) ปัจจัยพื้นฐานของคุณครูโดยรวมในทุกด้านสามารถอธิบายความแตกต่างของพลังอำนาจการทำงานของคุณครูได้เกินกว่า 50% ทั้งในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองและในเขตอำเภอรอบนอก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าปัจจัยพื้นฐานของคุณครูมีผลต่อพลังอำนาจการทำงานมาก 4) โรงเรียนในเขตอำเภอเมือง พบว่าเฉพาะกระบวนการประเมินตนเองและพร้อมรับการตรวจสอบเท่านั้น ที่สามารถเพิ่มพลังอำนาจการทำงานได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนโรงเรียนในเขตอำเภอรอบนอก กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานทั้งหมด ซึ่งได้แก่กระบวนการทำงานอย่างมีอิสระ กระบวนการมีส่วนร่วมในการทำงาน และกระบวนการประเมินตนเองและพร้อมรับการตรวจสอบต่างก็สามารถอธิบายพลังอำนาจในการทำงานเพิ่มได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อรวมโรงเรียนทั้งหมดของการวิเคราะห์เข้าด้วยกัน ผลที่ได้เป็นเช่นเดียวกับผลการวิเคราะห์ของโรงเรียนในเขตอำเภอรอบนอก คือ กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานทั้ง 3 กระบวนการ สามารถเพิ่มพลังอำนาจการทำงานของคุณครูได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยเฉพาะกระบวนการด้านการประเมินตนเองและพร้อมรับการตรวจสอบ สามารถอธิบายพลังอำนาจการทำงานของคุณครูได้มากกว่ากระบวนการอื่น ๆ

พนิดา รัตนไพโรจน์ (2542: 73-116) ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจต่อการรับรู้ผลที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและเจตคติต่อการปฏิบัติงานของสมาชิกทีมการพยาบาล พบว่า การรับรู้ผลที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและเจตคติต่อการปฏิบัติงานของสมาชิกทีมการพยาบาลกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจ ภายหลังจากทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จารุวรรณ จินตามงคล (2541: 47-84) ได้ศึกษาผลการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาของผู้ป่วยจิตเภท พบว่า ความสามารถในการเผชิญปัญหาของผู้ป่วยจิตเภทกลุ่มทดลอง ภายหลังจากใช้โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจสูงวก่อนการใช้โปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสามารถในการเผชิญปัญหาของผู้ป่วยจิตเภทกลุ่มทดลอง ภายหลังจากใช้โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจสูงวก่อกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ยงยุทธ เกื่อนกลาง (2550) ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะชุมชน โดยกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ ตำบลโตนด อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การพัฒนา รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ

ชุมชนโดยกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ ประกอบด้วย การสร้างความตระหนักในการจัดการ ชยะชุมชน การสร้างพลังในการจัดการชยะชุมชน การพัฒนาทักษะในการจัดการชยะชุมชน การ ขยายผลสู่ชุมชนและการประเมินผล ซึ่งการปลูกจิตสำนึกโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมการอบรม รวมถึงจัดตั้งคณะกรรมการ ร่วมกำหนด บทบาททศกติกาศชุมชน ร่วมดำเนินกิจกรรม กลไกที่จะเชิญชวนให้ประชาชนยอมรับและปฏิบัตินั้น จำเป็นต้องหาวิธีการที่เหมาะสมในเชิงของการสร้างแรงจูงใจ และการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ จากประชาชนทุกคน

ฮอน (Hohn. 1999: Online) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความตระหนักของเด็กในการ เพิ่มอำนาจในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า เด็กนักเรียนมีความรู้สึกเกี่ยวกับอำนาจในวงจำกัด ถึงแม้ว่าจะมีการแสดงออกเป็นนัยเกี่ยวกับการมีสิทธิที่จะเลือกวิชาเรียนก็ตาม การมีอิทธิพลต่อการ เรียนรู้ในชั้นเรียนและอิทธิพลต่อกิจกรรมของสถานศึกษาก็อยู่ในวงจำกัด นักเรียนเห็นว่าตัวเอง ไม่ได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจในสถานศึกษาโดยรวมแต่อย่างใด

ลูยเซน (Looysen. 1999: Online) ได้ศึกษาเรื่องการตระหนักถึงความสำคัญของการ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ : กรณีศึกษาครูใหญ่และครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาไอโอวา (ภาวะผู้นำ และการเพิ่มอำนาจให้กับครู) ผลการวิจัยพบว่า ครูใหญ่ได้ให้การสนับสนุนการเพิ่มอำนาจโดยให้ครู เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทุกด้าน ยกเว้นในเรื่องงบประมาณของสถานศึกษา และการคัดเลือก ครู นอกจากนี้ทั้งครูผู้สอนและครูใหญ่รู้สึกว่าการตัดสินใจร่วมกันเป็นรูปแบบหนึ่งที่สำคัญสำหรับการ สร้างภาวะผู้นำในระบบการศึกษา

ฟรานซ์ (Franz. 2004 : Online อ้างอิงจาก สุเมธ งามกนก. 2549) ได้ศึกษา เรื่องการเพิ่มอำนาจให้เจ้าหน้าที่บนความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความยุติธรรมขององค์กร ผลการวิจัยพบว่า การเพิ่มอำนาจนำมาซึ่งความยุติธรรม ประเทศส่วนใหญ่ที่ทำการศึกษาจะพบว่า ระหว่างการเพิ่มอำนาจให้กับองค์กรและความต้องการทุ่มเท และความสัมพันธ์ระหว่างการเพิ่ม อำนาจให้กับองค์กรกับความพึงพอใจในงาน ความยุติธรรมเชิงการกระจายเป็นสื่อกลางเชื่อมโยง มี ผลกระทบโดยตรงอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับประเทศที่มีการกระจายอำนาจ จากการศึกษางานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง พบว่า การเพิ่มอำนาจส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหา ความพึงพอใจในการ ทำงาน การสร้างแรงจูงใจ การสร้างขวัญกำลังใจ การรับรู้ผลที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และเจตคติ ที่ดีต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้บริหารจะต้องเข้าใจหลักการ เพิ่มอำนาจอย่างแท้จริง และแนวคิดทางจิตวิทยาก็เป็นสิ่งสำคัญต่อการเพิ่มอำนาจในองค์กร การ เพิ่มอำนาจในการทำงาน คือกระบวนการเพิ่มศักยภาพของบุคคล เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารให้ อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้มีความรับผิดชอบในงานมากขึ้น ให้เจ้าหน้าที่ได้มีส่วนร่วม ในกระบวนการต่าง ๆ ขององค์กร และกระบวนการในการตัดสินใจโดยให้อำนาจไปยังบุคคลที่อยู่ ระดับต่ำสุดขององค์กรให้มากที่สุด การเพิ่มอำนาจให้เจ้าหน้าที่ จะต้องเข้าใจถึงหลักการของการ เพิ่มอำนาจอย่างถ่องแท้และต้องคำนึงถึงแนวคิดทางจิตวิทยาด้วย หลักการสำคัญของการเพิ่ม อำนาจ ได้แก่ การให้เจ้าหน้าที่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร เพราะข้อมูลข่าวสารคือพลังอำนาจ โดยให้

เจ้าหน้าที่ได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพขององค์กร มาตรการต่าง ๆ จะทำให้เจ้าหน้าที่ทราบระดับความสามารถในการปฏิบัติงานของตนเอง การแจ้งผลการปฏิบัติงานให้ทราบก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะทำให้เจ้าหน้าที่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการปฏิบัติงานและเพิ่มความมั่นใจว่าตนปฏิบัติงานได้ตามความคาดหวังของผู้บริหารหรือไม่ นอกจากนี้ ยังต้องแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับทุกคน เพราะเป็นกุญแจสำคัญของการเพิ่มอำนาจ การให้อิสระในการปฏิบัติงานภายใต้ขอบเขตของอำนาจหน้าที่ เช่นการให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจในการกำหนดแนวทางแก้ปัญหาและกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานที่ดีที่สุดเพื่อให้งานแล้วเสร็จลุล่วง โดยมีขั้นตอนการมอบอำนาจ 5 ขั้นตอนคือ วิเคราะห์เนื้องาน วางแผนมอบหมายงาน ติดตามและประเมินผลความก้าวหน้า ให้รางวัลกับความสำเร็จที่ได้รับ ทีมงานเกิดจากการระดมความคิด โดยการปฏิบัติงานเป็นทีมจะมีประสิทธิภาพมากกว่าการปฏิบัติงานแบบโดดเดี่ยว ความสำเร็จของทีมจะทำให้ทีมงานสามารถให้ความรู้และสร้างกลไกสนับสนุนแก่ผู้ที่ต้องการเพิ่มอำนาจในการปฏิบัติงานได้มากขึ้น ทีมที่มีอิสระในการบริหารตนเอง นอกจากจะมีอำนาจการตัดสินใจด้วยตนเอง ประเมินตนเอง และพร้อมรับการตรวจสอบ การมีส่วนร่วมก็เป็นสิ่งสำคัญ การพัฒนาทักษะการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่องานประจำของเจ้าหน้าที่ การสร้างแรงจูงใจโดยการให้รางวัลเจ้าหน้าที่โดยพิจารณาจากความสามารถ การให้รางวัลแบบยุติธรรมและการมีระบบรับรองผลงาน มีบทบาทสำคัญยิ่งในการสนับสนุนแนวคิดการเพิ่มอำนาจ เพราะจะคงระดับแรงกระตุ้นให้อยู่ในระดับสูงเสมอ และจะช่วยสร้างความพึงพอใจให้แก่เจ้าหน้าที่ การเพิ่มศักยภาพให้กับเจ้าหน้าที่โดยการให้ความรู้และทักษะจะนำไปสู่สมรรถนะในการปฏิบัติงาน การสร้างสมรรถนะกระทำได้โดยการให้การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแก่เจ้าหน้าที่ การกำหนดโครงสร้างในการฝึกอบรมและกระบวนการเรียนรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่จะทำให้เกิดทักษะใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วง การเพิ่มอำนาจในการทำงานในการวิจัยครั้งนี้จะใช้หลัก 4 ประการคือ 1. การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร 2. การให้อิสระในการทำงาน 3. การมีส่วนร่วม และ 4. การสร้างแรงจูงใจ

สตีฟ (Steve. 2003: 160) ได้ศึกษาการเสริมสร้างพลังอำนาจในการปฏิบัติงานของโรงเรียนรัฐบาล พบว่า ผู้บริหารใช้ทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของทั้งสองโรงเรียนในการสนับสนุนการเลือกหลักสูตรส่งผลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชนในการแสดงบทบาททางการศึกษาของนักเรียน

2.2 แนวคิดทัศนคติ (Attitude)

2.2.1 ความหมายทัศนคติ

ทัศนคติ (Attitude) ได้รับความนิยามความหมายจากนักวิชาการไว้อย่างหลากหลาย อาทิ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546: 521) ให้ความหมายทัศนคติว่า หมายถึง ท่าทีหรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2545: 138) นิยามความหมายว่า ทศนคติคือสภาวะความพร้อมทางจิตที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึกและแนวโน้มของพฤติกรรมบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของสถานการณ์ต่าง ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง และสภาวะความพร้อมทางจิตนี้จะต้องอยู่นานพอสมควร

วงษ์พัทธ์ ภูพันธ์ศรี (2530: 45) นิยามทศนคติว่าหมายถึง แนวโน้มในการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ในลักษณะที่ค่อนข้างคงเส้นคงวา ซึ่งการตอบสนองนี้มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ อารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรม

ศักดิ์ สุทรเสถณี (2531: 21) กล่าวถึงความหมายของทศนคติที่เชื่อมโยงไปถึงพฤติกรรมของบุคคลว่า

1. ความซับซ้อนของความรู้สึกหรือการมีอคติของบุคคลในการที่จะสร้างความพร้อมที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามประสบการณ์ของบุคคลนั้นที่ได้รับมา
2. ความโน้มเอียงที่จะมีปฏิกิริยาต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางที่ดีหรือต่อต้านสิ่งแวดล้อมที่จะมาทางหนึ่งทางใด
3. ด้านพฤติกรรม หมายถึง การเตรียมตัวหรือความพร้อมที่จะตอบสนองจากคำจำกัดความต่าง ๆ จะเห็นว่าประเด็นร่วมที่สำคัญ คือ ความรู้สึกภายใน และความพร้อมหรือแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมในทางใดทางหนึ่ง

พยอม วงศ์สารศรี (2531: 229-231) กล่าวว่าทศนคติ คือ ความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจจะออกมาในรูปของการยอมรับ (ชอบ) หรือปฏิเสธ (ไม่ชอบ)

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2540: 90) กล่าวถึงทศนคติว่า หมายถึง อารมณ์ ความรู้สึกทางบวกหรือทางลบของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมสนับสนุนหรือคัดค้านต่อต้านสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2541: 76) ให้ความหมายทศนคติ คือ ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือความโน้มเอียงที่เกิดจากการเรียนรู้ในการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นไปในทิศทางที่สม่ำเสมอโดยมีองค์ประกอบในการเกิดทศนคติ 3 ส่วน คือ

1. ส่วนของความเข้าใจ (Cognitive component)
2. ส่วนของความรู้สึก (Affective component)
3. ส่วนของพฤติกรรม (Behavior component)

ฮิลการ์ด (Hilgard. 1967: 214) อธิบายไว้ว่า ทศนคติคือความรู้สึกที่เกิดขึ้นครั้งแรกที่มีต่อบุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือต่อสิ่งหนึ่งสิ่ง ความคิดหรือสถานการณ์ใด ๆ ในทางเข้าหาหรือออกห่าง และเป็นความพร้อมที่จะสนองตอบในครั้งต่อ ๆ ไป ในทางที่เอนเอียงในลักษณะเดิมเมื่อพบกับสิ่งนั้นอีก

เคนเตอร์ (Kendler. 1963: 572) ให้ความหมายทศนคติว่า คือ ภาวะความพร้อมของแต่ละบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมในทางสนับสนุน หรือต่อต้านสภาพการณ์บางอย่างต่อบุคคลหรือสถาบันหรือแนวคิดบางอย่าง

วัตสัน (Watson. 1966: 214-215) อธิบายว่า ทักษะคิดหมายถึงความพร้อมที่จะแสดงออก (to act or to react) ลักษณะใดลักษณะหนึ่งต่อสิ่งเร้าใดสิ่งเร้าหนึ่งหรือต่อกลุ่มของสิ่งเร้า ทักษะคิดจะเกิดขึ้นเนื่องจากบุคคลมีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้า ซึ่งอาจเป็นสิ่งของไม่มีชีวิต หรือต่อสถาบัน ชุมชน ประเทศ หรืออาจเป็นประสบการณ์ เป็นต้น

อนาสซี (Anastasi. 1969: 479-480) กล่าวว่าทักษะคิดเป็นความโน้มเอียงที่จะมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่กำหนดไว้โดยเฉพาะเจาะจง ในทางชอบหรือไม่ชอบ เช่น เชื่อชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณี หรือสถาบันต่าง ๆ เป็นต้น ทักษะคิดไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง แต่สามารถอ้างอิงได้จากพฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกมาทางภาษาและไม่ใช้ภาษา

โรเจอร์ (Roger. 1978: 208-209 อ้างอิงจาก สุรพงษ์ โสภนะเสถียร. 2533: 122) กล่าวว่าทักษะคิดเป็นตัววัดที่ชี้ว่าบุคคลนั้นคิดและรู้สึกอย่างไรกับคนรอบข้าง วัตถุประสงค์ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนถึงสถานการณ์ต่าง ๆ โดยทักษะคิดมีรากฐานมาจากความเชื่อที่อาจส่งผลต่อพฤติกรรมในอนาคตได้ ทักษะคิดเป็นเพียงความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าและมีมติของการประเมินเพื่อแสดงว่าชอบหรือไม่ชอบต่อประเด็นหนึ่ง ซึ่งถือเป็นการสื่อสารภายในบุคคล (Interpersonal Communication) ที่เป็นผลกระทบมาจากการรับสาร อันมีผลต่อพฤติกรรมต่อไป

อลพอร์ต (Alport. อ้างอิงจาก ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. 2542: 173) กล่าวว่าทักษะคิดหมายถึงสภาวะความพร้อมทางจิตซึ่งเกิดจากประสบการณ์ สภาวะความพร้อมทางจิตนี้กำหนดทิศทางตอบสนองของบุคคล สิ่งของ หรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

เอจเซนและฟิชไบน์ (Ajzen and Fishbein. 1980: 70-71) ให้ความเห็นว่าประสบการณ์จะทำให้เกิดความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ เหตุการณ์หรือการกระทำได้หลาย ๆ ความเชื่อ ซึ่งความเชื่ออาจเป็นผลจากการสังเกตโดยตรงหรือทางอ้อม (Inference Process) ความเชื่อบางอย่างอาจหายไป และมีความเชื่อใหม่มาทดแทน เมื่อทักษะคิดเป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อ ทักษะคิดของบุคคลจึงเปลี่ยนแปลงได้โดยผันแปรตามระบบความเชื่อ ดังนั้นการเปลี่ยนทักษะคิดของบุคคลอาจทำได้โดยการเปลี่ยนความเชื่อ แต่จะมีความเชื่อจำนวนมากนักที่มีความสำคัญและใช้ในการวัดทักษะคิดของบุคคลในขณะหนึ่ง

จากความหมายในข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ทักษะคิด คือ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในจิตใฝ่มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อที่ถูกหล่อหลอมหรือกล่อมเกลาโดยประสบการณ์ของแต่ละคนที่มีมา และพร้อมที่จะแสดงออก (to act or to react) ซึ่งสามารถสังเกตได้โดยตรง จากพฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกมาทางภาษาและไม่ใช้ภาษา

2.2.2 ความสำคัญของทักษะคิด

ทักษะคิดมีความสำคัญต่อบุคคลในหลายเรื่องดังนี้(ประภาเพ็ญ สุวรรณและสวิง สุวรรณ. 2536: 5-6)

1. ช่วยทำให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว โดยการจัดรูปหรือจัดระบบสิ่งต่าง ๆ

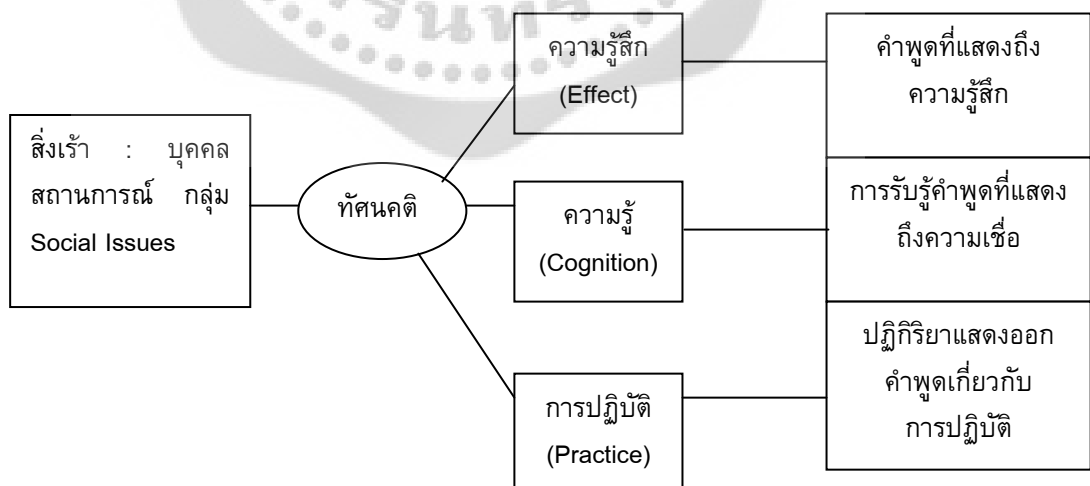
ที่อยู่รอบตัวเรา

2. ช่วยให้มีการยอมรับตนเอง โดยช่วยให้บุคคลหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดีหรือปกปิดความจริงบางอย่างซึ่งนำความไม่พอใจมาสู่ตัวเขา
3. ช่วยในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่สลับซับซ้อน ซึ่งการมีปฏิริยาโต้ตอบ หรือกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดออกไปนั้นส่วนมากจะทำในสิ่งที่นำพาความพอใจมาให้ หรือเป็นบำเหน็จรางวัลจากสิ่งแวดล้อม
4. ช่วยให้บุคคลสามารถแสดงออกถึงค่านิยมของตนเอง ซึ่งแสดงว่าทัศนคตินี้้นำความพอใจมาให้บุคคล

2.2.3 องค์ประกอบของทัศนคติ

ทริแอนดิส (Triandis, 1971: 25) สรุปว่าทัศนคติประกอบด้วย

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive component) หมายถึง ข้อมูล ข่าวสาร หรือความรู้เกี่ยวกับเป้าหมาย (object) ของทัศนคติ เป็นความเชื่อด้านธรรมชาติและความสัมพันธ์ของเป้าหมายของทัศนคติต่อสิ่งนั้น
2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective component) เป็นความรู้สึกหรืออารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความรู้สึกหรืออารมณ์เช่นนี้จะเกิดหลังจากที่บุคคลจะประเมินได้ว่าเป้าหมายของทัศนคติดีหรือเลว องค์ประกอบมีความสำคัญที่สุดของทัศนคติ
3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral component) หมายถึง ความพร้อมที่จะแสดงออกให้สอดคล้องกับอารมณ์หรือความรู้สึกที่เกิดขึ้น หรือความตั้งใจที่จะกระทำหรือความเชื่อในแง่ที่ว่าควรจะปฏิบัติอย่างไรต่อเป้าหมายของทัศนคตินั้น

ภาพประกอบ 7 องค์ประกอบของทัศนคติ

ที่มา: ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2550:4 อ้างอิงจาก Trandis. 1971

2.2.4 ลักษณะของทัศนคติ

วงษ์พัทตร์ ภูพันธ์ศรี (2530: 46-47) อธิบายลักษณะของทัศนคติว่ามีลักษณะค่อนข้างถาวร บ่งบอกถึงการเรียนรู้สิ่งสมமான อารมณ์ความรู้สึกชั่วคราวไม่ถือเป็นทัศนคติเป็นองค์รวมความเชื่อที่มีปฏิกริยาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองหรือแสดงออกบ่งบอกลักษณะของความเป็นแรงจูงใจที่ผลักดันให้เกิดการกระทำ

พะยอม วงศ์สารศรี (2531: 230-231) สรุปลักษณะของทัศนคติไว้ดังนี้

1. ทัศนคติกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรม เมื่อบุคคลมีความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เราจะรู้ได้ด้วยการสังเกตพฤติกรรมที่บุคคลนั้นแสดงออกมา อาจจะแสดงออกมาด้วยคำพูด สีหน้าและท่าทางก็ได้

2. ทัศนคติเป็นสิ่งที่ซับซ้อน บุคคลอาจมีความรู้สึกนึกคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะซับซ้อนมาก

3. ทัศนคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ทัศนคติที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะเป็นไปในทางดีหรือไม่ดีก็ตามอาจเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าสภาพแวดล้อมและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปหรือการได้รับข้อมูลใหม่มากขึ้น ทัศนคติของบุคคลเปลี่ยนจากทัศนคติที่ยอมรับไปสู่ทัศนคติที่ไม่ยอมรับ หรือเปลี่ยนจากทัศนคติที่ไม่ยอมรับไปสู่ทัศนคติที่ยอมรับ

อัลพอร์ท (Allport, 1969: 21-27) ได้แยกทัศนคติออกเป็น 5 ลักษณะ ดังนี้

1. ภาวะทางจิตใจและประสาท (Mental and Neural State) ซึ่งแสดงให้เห็นทางพฤติกรรม เช่น การแสดงความโกรธ การแสดงความรัก เป็นต้น

2. ความพร้อมที่จะตอบสนอง (Readiness to Respond) คือ ทัศนคติที่ดีต่อสิ่งใดก็พร้อมที่จะตอบสนองสิ่งนั้นได้ตามลักษณะของทัศนคติที่เกิดขึ้น เช่น ชอบวิชาศิลปะ หรือสนใจวิชาศิลปะอยู่เสมอ

3. เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นระบบ (Organized) เกิดขึ้นเป็นกลุ่มและจัดระบบไว้แล้วในตัวเอง คือเมื่อเกิดทัศนคติต่อสิ่งใดแล้วจะเกิดอย่างต่อเนื่อง และติดตามมาด้วยพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กัน เช่น เมื่อโกรธหน้าจะบึ้ง

4. เป็นสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์ (Through experience) หมายความว่า ประสบการณ์มีส่วนช่วยในการสร้างทัศนคติได้ดี

5. เป็นพลังสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่แสดงออก (Exerting a Directive and for Dynamic Influence on Behavior) การแสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับทัศนคติเป็นสำคัญ

สรุปลักษณะของทัศนคติได้ว่า เป็นองค์รวมของความเชื่อที่เกิดจากประสบการณ์สามารถเปลี่ยนแปลงไปในทางดีหรือไม่ดีก็ตามสภาพแวดล้อมและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปหรือการได้รับข้อมูลใหม่มากขึ้น

2.2.5 การเกิดทัศนคติ

อนันต์ ศรีโสภา (2520: 18) กล่าวว่าทัศนคติเกิดจากปัจจัย 2 ประการ คือ

1. ประสบการณ์ที่บุคคลมีต่อสิ่งของ บุคคล หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับบุคคลจากการพบเห็น ค้นเคย ได้ยิน ได้ฟัง หรือได้อ่านเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ บุคคลจะไม่มีทัศนคติต่อสิ่งที่เขาไม่มีประสบการณ์เลย

2. ระบบค่านิยม การที่บุคคลมีทัศนคติดีหรือไม่ดีหรือมีความรู้สึกว้าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูกนั้นย่อมขึ้นอยู่กับค่านิยม วัฒนธรรม และมาตรฐานของกลุ่มที่เขาใช้ชีวิตอยู่

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526: 19-23) กล่าวว่าทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้หรือเกิดจากประสบการณ์ของบุคคล โดยแหล่งที่ก่อให้เกิดทัศนคติมีมากมาย คือ ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific Experience) วิธีการที่เราเรียนรู้ทัศนคติ คือ จากการมีประสบการณ์เฉพาะอย่างกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับทัศนคตินั้น เช่น ถ้าเรามีประสบการณ์ที่เราติดต่อกับบุคคลหนึ่งเราจะมีความรู้สึกชอบบุคคลนั้น ในทางตรงกันข้ามถ้าเรามีประสบการณ์ที่ไม่ดีจากการพบปะก็มักมีทัศนคติที่ไม่ดี

1. การติดต่อข่าวสารกับบุคคล (Communication from other)

2. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง

3. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสถาบัน (Institutional Factors) ทัศนคติ

ของหลายบุคคลเกิดขึ้นเนื่องจากสถาบัน เช่น โรงเรียน สถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา หรือหน่วยงานต่าง ๆ

เต็มศักดิ์ คทวณิช (2548: 314-315) กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดทัศนคติทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมซึ่งจำแนกได้ดังนี้

1. วัฒนธรรม (Culture) เป็นตัวกำหนดแบบแผน เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม วัฒนธรรมจึงมีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อและความรู้สึกของคนในสังคม ดังนั้นคนในสังคมเดียวกันจะแสดงพฤติกรรมออกมาในแนวทางเดียวกัน เช่น คนอเมริกาในบางรัฐรังเกียจสีผิว ทำให้พฤติกรรมที่แสดงออกเป็นการทำร้ายคนสีผิวอยู่เสมอ เป็นต้น

2. ครอบครัว (Family) เป็นสถาบันทางสังคมแห่งแรกที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติของบุคคล เนื่องจากเด็กมักจะมีความคิดและความเชื่อที่คล้ายตามคำอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ ฉะนั้นทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ได้รับการปลูกฝังจากครอบครัวมาแล้วจึงมักจะเปลี่ยนแปลงได้ยาก ด้วยเหตุนี้จึงพบว่าทัศนคติของพ่อแม่กับลูกจึงมีความคล้ายคลึงกันมาก เช่น พ่อแม่มีความเชื่อทางศาสนาอย่างเคร่งครัด ลูกมักจะเคร่งครัดต่อศาสนาไปด้วย

3. ประสบการณ์ (Experience) ที่บุคคลได้รับจะมีส่วนสำคัญต่อการเกิดทัศนคติของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ทั้งทางบวกและทางลบ รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีอยู่เดิม เช่น คนป่วยที่มีประสบการณ์จากการที่ถูกพยาบาลตวาดบ่อย ๆ จึงมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อนางพยาบาลหรือโรงพยาบาล เด็กอนุบาลจะมีทัศนคติที่ดีต่อครู เพราะมีประสบการณ์ว่าครูใจดี สวย

พูดจาไพเราะ เป็นต้น

4. อิทธิพลของกลุ่มทางสังคม (Social Group) ได้แก่ กลุ่มเพื่อนสนิท เพื่อนร่วมงาน กลุ่มดังกล่าวจะมีอิทธิพลต่อการเกิดทัศนคติไปในทิศทางหนึ่งทิศทางใดได้ง่ายโดยเฉพาะในเด็กวัยรุ่น ทั้งนี้เนื่องจากความเป็นเพื่อนยอมทำให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนม โดยเฉพาะเพื่อนที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกันด้วยแล้วมักจะมีความคิดที่คล้ายตามกันได้

5. สื่อมวลชน (Mass Communications) ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ แม้กระทั่งอินเทอร์เน็ต เหล่านี้จะมีบทบาทสำคัญต่อการชักจูงให้บุคคลเกิดทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดไปในทิศทางใดก็ได้ ทั้งนี้เนื่องจากสื่อมวลชนทั้งหลายจะทำหน้าที่ป้อนข้อมูลข่าวสารรวมทั้งแสดงความคิดเห็นต่อบุคคลและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น ผู้บริโภคข่าวสารจึงมักถูกโน้มน้าวความคิดจากสื่อมวลชนได้ง่ายถ้าบุคคลผู้รับข่าวสารขาดวิจารณญาณในการรับข้อมูลที่ดีพอ

ทริแอนดิส (Triandis. 1971: 25) อธิบายว่า ประสบการณ์เป็นตัวกำหนดทัศนคติบุคคล

อัลพอร์ต (Allport. 1935: 180) กล่าวว่า การก่อรูปของทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใด ๆ เกิดจากสาเหตุ ดังนี้

1. การเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมต่าง ๆ ของสังคม และนำเอาสิ่งที่เรียนรู้เหล่านั้นมาเป็นรากฐานของทัศนคติ
2. การแบ่งแยกความรู้ที่ได้มาจากประสบการณ์ของตนเอง
3. ประสบการณ์ที่ได้รับจากเดิม แต่รุนแรงในด้านดีไม่ตี
4. การเลียนแบบ

2.2.6 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

ธงชัย สันติวงษ์ (2539: 166-167) กล่าวถึงการก่อตัวและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติมาจากปัจจัยหลายประการคือ

1. การจูงใจทางด้านร่างกาย (Biological Motivation) ทัศนคติจะเกิดเมื่อบุคคลกำลังดำเนินการตอบสนองตามความต้องการหรือแรงผลักดันทางร่างกาย บุคคลจะสร้างทัศนคติที่ดีต่อบุคคลหรือสิ่งของที่สามารถช่วยให้เขามีโอกาสตอบสนองความต้องการของตนเองได้
2. ข่าวสารข้อมูล (Information) ทัศนคติมีพื้นฐานมาจากชนิดและขนาดของข่าวสารที่ได้รับรวมถึงแหล่งที่มาของข่าวสารด้วยกลไกของการเลือกมองและเข้าใจปัญหาต่างๆ (Selective Perception) ข่าวสารข้อมูลบางส่วนที่เข้าสู่บุคคลนั้นจะทำให้บุคคลเก็บไปคิดและสร้างเป็นทัศนคติขึ้นมาได้
3. การเข้าเกี่ยวข้องกับกลุ่ม (Group Affiliation) ทำให้ทัศนคติบางอย่างมา

จากกลุ่มที่บุคคลเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ครอบครัว วัด กลุ่มเพื่อนร่วมงาน กลุ่มกีฬา กลุ่มสังคมต่าง ๆ นอกจากค่านิยมแล้วยังมีการถ่ายทอดข้อมูลให้แก่บุคคลในกลุ่ม ซึ่งทำให้สามารถสร้างทัศนคติได้โดยเฉพาะครอบครัวและกลุ่มเพื่อนร่วมงานเป็นกลุ่มที่สุด และที่สำคัญจะเป็นแหล่งสร้างทัศนคติให้แก่บุคคล

4. ประสบการณ์ (Experience) ประสบการณ์ของคนที่มีต่อวัตถุสิ่งของย่อมเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้บุคคลต่าง ๆ ตีค่าสิ่งที่เขาได้มีประสบการณ์มาแล้วจนกลายเป็นทัศนคติ

5. ลักษณะท่าทาง (Personality) ลักษณะท่าทางหลายประการต่างก็มีส่วนที่สำคัญในทางอ้อมในการสร้างทัศนคติให้กับบุคคล

การก่อตัวของทัศนคติที่มาจากสิ่ง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นมิได้เรียงลำดับความสำคัญของการก่อให้เกิดทัศนคติ เพราะสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นตัวการที่ก่อให้เกิดทัศนคติ แต่การก่อตัวทางทัศนคติของบุคคลย่อมมีที่มาเหมือนและแตกต่างกันได้

เคลแมน (Kelman. 1958: 469-471) กล่าวถึงกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ คือ

1. การยินยอม (Compliance) จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับอิทธิพลจากผู้อื่น เพราะต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อตนในทางที่ตนเองต้องการหรือพอใจ

2. การลอกเลียนแบบ (Identification) เกิดจากการที่บุคคลนั้นยอมรับอิทธิพลจากผู้อื่น เพราะต้องการสร้างพฤติกรรมของตนเองให้เหมือนกับบุคคลอื่นในสังคม เพื่อที่จะติดต่อหรือมีความสัมพันธ์กับบุคคลได้ดี

3. การที่บุคคลยอมรับอิทธิพลหรือการเปลี่ยนแปลง เพราะสิ่งเหล่านี้เหมาะสมกับระบบค่านิยมที่มีอยู่ในตัวเขา (Internalization)

เรมเมอร์ส (Rermmers. 1954: 6-7) กล่าวว่าทัศนคติสามารถจะเปลี่ยนแปลงได้ แต่ในบางกรณีอาจเปลี่ยนแปลงน้อยมาก หรือบางกรณีอาจเปลี่ยนแปลงยากมาก

2.2.7 การวัดทัศนคติ

การวัดทัศนคติโดยใช้รูปแบบไลเคิร์ต (Likert model) สร้างโดยใช้ Rating scale กระบวนการสร้างคำถามโดยการสร้างข้อความให้ครอบคลุมหัวข้อที่จะศึกษาการให้คะแนนขึ้นอยู่กับชนิดของข้อความซึ่งมีทั้งข้อความเชิงบวกและเชิงลบ การตอบแบบสอบถามให้เลือก 5 ข้อ และมีลักษณะการให้คะแนนต่างกัน คือ

เห็นด้วยอย่างมาก	ให้คะแนนเชิงบวก 5	คะแนนเชิงลบ 1
เห็นด้วย	ให้คะแนนเชิงบวก 4	คะแนนเชิงลบ 2
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนนเชิงบวก 3	คะแนนเชิงลบ 3
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนนเชิงบวก 2	คะแนนเชิงลบ 4
ไม่เห็นด้วยมาก	ให้คะแนนเชิงบวก 1	คะแนนเชิงลบ 5

ในการวัดทัศนคติ นักจิตวิทยาสังคมนิยมวัดทัศนคติ 2 ลักษณะ คือ
(ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2540: 123)

ลักษณะที่ 1 ทิศทาง (Direction) หมายถึง กาประเมินค่าความรู้ ความรู้สึก และความพร้อมที่จะกระทำในทางบวก หรือลบ

ลักษณะที่ 2 ปริมาณ (Magnitude) หมายถึง ความเข้มข้น หรือปริมาณ ความรุนแรงของทัศนคติในทิศทางบวก หรือลบ

การสร้างแบบสอบถามตามขั้นตอนของ Likert (ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2540: 125)

ขั้นที่ 1 พิจารณาว่าจะวัดทัศนคติของใครที่มีต่ออะไร และให้ความหมาย ทัศนคติและสิ่งที่วัด

ขั้นที่ 2 เมื่อมีความหมายของสิ่งที่วัดแน่นอน ให้สร้างข้อคำถามในแต่ละ หัวข้อ นั้น ๆ โดยคลุมเนื้อหาในหัวข้อเหล่านั้น ในขณะที่เดียวกันพิจารณาข้อความที่ถามเกี่ยวกับ ความรู้สึก หรือความเชื่อของผู้ตอบโดยหลักการ ดังนี้

- 1) เป็นข้อความในแง่ความรู้สึก ความเชื่อ หรือความตั้งใจที่จะกระทำ ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดไม่ใช่ข้อเท็จจริง
- 2) ข้อความต้องประกอบด้วยข้อความเชิงบวกและเชิงลบ
- 3) ข้อความต้องสั้น เข้าใจง่าย และชัดเจน

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้ (Pretest) แบบทดสอบ เพื่อคัดเลือกข้อความ โดยใช้ แบบสอบถามกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะพื้นฐานคล้าย ๆ กลุ่มที่จะศึกษา จุดมุ่งหมายเพื่อการปรับปรุง ข้อความและคัดเลือกข้อความ

2.2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมเกียรติ ทองมี (2540: 60-61) ศึกษาการเปรียบเทียบทัศนคติของชาวเขาเผ่าม้งกับชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในตำบลแม่แดด อำเภอแม่แจ่ม จังหวัด เชียงใหม่โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะทั่วไปและทัศนคติของชาวเขาเผ่าม้งกับ ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ตลอดจนปัญหาและความต้องการของ ชาวเขาเผ่าม้งและชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 104 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม สำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ชาวเขาเผ่าม้งอายุ 21-70 ปี ทุกคนมี สภาพสมรส ร้อยละ 92 ไม่ได้เรียนหนังสือ ทุกคนนับถือผี ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ ร้อยละ 84 ไม่ได้เข้าร่วมการฝึกอบรมจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ และร้อยละ 41 เดินทางเข้าไปในตัวเมือง 1-3 ครั้งต่อปี ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงร้อยละ 46.3 มีอายุในช่วง 41-60 ปี ทุกคนมีสถานภาพสมรสแล้ว ร้อยละ 96 ไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ ร้อยละ 89.6 ไม่ได้เข้าร่วมการ ฝึกอบรมจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ และร้อยละ 89.6 ไม่ได้เข้ามาในเมือง จากการศึกษาทัศนคติของ

ชาวเขาเผ่าม้งและชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พบว่า ทักษะคติของชาวเขาเผ่าม้งกับชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในตำบลแม่แดด อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 ($t=25.89^{**}$)

วันเพ็ญ ชวรางกูร (2539: 89-95) ศึกษาทัศนคติและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวเขาเผ่าอีก้อ หมู่บ้านผาหมี อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสิทธิหน้าที่ในทางกฎหมายและระบบการเมืองการปกครองไทย เพื่อศึกษาพฤติกรรมและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง เพื่อศึกษาอิทธิพลและปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อทัศนคติทางการเมือง และเพื่อศึกษาถึงทัศนคติที่มีต่อผู้มีอำนาจในการปกครองบริหารประเทศของชาวเขาเผ่าอีก้อ บ้านผาหมี อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยใช้การสุ่มตัวอย่างจำนวน 132 ราย พบว่า ชาวเขาเผ่าอีก้อร้อยละ 44.7 ไม่รู้หนังสือ ร้อยละ 96.2 นับถือผี บรรพบุรุษ ร้อยละ 95.5 ได้รับสัญชาติไทยแล้ว ร้อยละ 99.5 มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิหน้าที่พลเมืองไทยตามกฎหมายเป็นอย่างดี และมีทัศนคติที่ดีต่อผู้มีอำนาจการปกครองและนักการเมืองและต่อระบบการเมืองไทย มีความสำนึกทางการเมืองสูง ร้อยละ 51.5 และ 96.2 แต่ชาวเขาเผ่าอีก้อไม่มั่นใจในการซื้อขายเสียง การมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติพบว่า กลุ่มรายได้ต่ำจะมีทัศนคติที่ดีต่อผู้มีอำนาจปกครอง ประชากรที่มีอายุต่ำจะมีทัศนคติต่อระบบการเมืองดีกว่ากลุ่มที่มีอายุสูง ผู้ที่ไม่เคยผ่านการศึกษาในระบบการศึกษาของรัฐจะมีทัศนคติต่ำกว่าผู้ที่ผ่านกระบวนการศึกษาของรัฐ และอิทธิพลของทัศนคติที่มีต่อการมาส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ชาวเขาที่มีทัศนคติที่ดีต่อผู้มีอำนาจการปกครองและนักการเมือง จะเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านมากกว่า ชักชวนเพื่อนบ้านไปเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งน้อยกว่าแต่ค่อนข้างจะเลือกพิจารณาบุคคลที่เข้ามาเป็น สส. หรือ สจ. โดยอาศัยคุณสมบัติรวมมากกว่าการพิจารณาจากการเป็นชาวพื้นราบหรือชาวเขา แต่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะการช่วยเหลือผู้ที่ตนเองเคารพศรัทธาหาเสียงยังไม่เด่นชัดเท่ากับผู้ที่มิมีทัศนคติต่ำกว่าหรือกล่าวว่าผู้มีทัศนคติดีต่อระบบประชาธิปไตยจะวิเคราะห์ถึงผลดีผลเสียในการเข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละด้านสูงกว่าผู้ที่มิมีทัศนคติที่ต่ำกว่า หรือทัศนคติเป็นสิ่งที่มิมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมหรือเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคล

ลัดดา ทวี. (2540:57-64) ศึกษาผลของการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคต ทักษะคติ และพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกายในนักเรียนชาวเขาระดับประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกาย ลักษณะมุ่งอนาคต และทัศนคติในนักเรียนชาวเขาระดับประถมศึกษา 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ฝึกเพื่อพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคต กลุ่มที่ 2 ฝึกเพื่อพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตควบคู่กับการอภิปรายเกี่ยวกับการฝึก กลุ่มที่ 3 กลุ่มควบคุม ได้รับกิจกรรมอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการฝึก โดยมีสมมุติฐานการวิจัยว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกเพื่อพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคต นักเรียนที่ได้รับการฝึกเพื่อพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตควบคู่กับอภิปราย และนักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกพฤติกรรมรักษาความสะอาดร่างกาย ลักษณะมุ่งอนาคต

และทัศนคติต่อการรักษาความสะอาดร่างกายแตกต่างกัน และลักษณะมุ่งอนาคตและทัศนคติต่อการรักษาความสะอาดร่างกายสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกาย โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 โรงเรียนบ้านปางขุม และโรงเรียนบ้านแม่แคว ตำบลยั้งเมิน อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 62 คน สุ่มเข้ากลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม ๆ ละ 21 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 1 กลุ่ม 20 คน โดยใช้แบบทดสอบมาตรวัดลักษณะมุ่งอนาคต ทัศนคติและพฤติกรรมการรักษาความสะอาดร่างกาย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกเพื่อพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคต นักเรียนที่ได้รับการฝึกเพื่อพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมการอภิปราย และนักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกมีพฤติกรรมรักษาความสะอาดร่างกายและลักษณะมุ่งอนาคต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการฝึกเพื่อพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคต นักเรียนที่ได้รับการฝึกเพื่อพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมการอภิปราย และนักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกมีทัศนคติที่ดีต่อการรักษาความสะอาดร่างกายไม่แตกต่างกัน และลักษณะมุ่งอนาคตและทัศนคติต่อการรักษาความสะอาดร่างกายสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมรักษาความสะอาดร่างกายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 แนวคิดการมีส่วนร่วม (Participation)

แนวคิดการมีส่วนร่วม (Participation) นำมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมในการเสริมสร้างพลังอำนาจความตระหนักทางการศึกษาในแนวทาง/วิธีการของ “การให้มีส่วนร่วม” เพราะเป็นแนวคิดที่นิยมนำมาใช้เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเองอย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้เพื่อให้การเสริมสร้างพลังอำนาจความตระหนักทางการศึกษาในแนวทาง/วิธีการมีส่วนร่วมครอบคลุมยิ่งขึ้น

2.3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม คือ การชี้แนะตนเอง (Self Direction) มโนภาพแห่งตน (Self Concept) ความเป็นอิสระในการกำหนดวิถีชีวิตแห่งตน (Self Determination or Autonomy) และความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม (Commitment and Responsibility) (อุ้นดา นพคุณ. 2528: 103 – 105) ในบางสิ่งบางอย่าง หรือเชื่อมโยงไปสู่กระบวนการในการเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบของแต่ละบุคคลหรือกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงในภาพรวม (Gustavo 1992: 4)

2.3.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2541: 11) กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมดังนี้

1. การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการระดมความคิด และอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลาย ทำให้การปฏิบัติมีความเป็นไปได้มากกว่าความคิดเพียงคนเดียว

2. การมีส่วนร่วมมีผลในทางจิตวิทยา คือทำให้เกิดการต่อต้านน้อยลง ในขณะเดียวกันก็จะเกิดการยอมรับมากขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นวิธีการที่ผู้บริหารสามารถใช้ทดสอบว่าสิ่งที่ตนเองรู้ตรงกับสิ่งที่ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาหรือไม่

3. เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารที่ดีกว่า สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

4. เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงาน หรือผู้เกี่ยวข้องมีโอกาสได้ใช้ความสามารถ และทักษะในการทำงานร่วมกัน เกิดความมีน้ำใจ (Team Spirit) และความจงรักภักดีต่อหน่วยงานมากขึ้น

5. การมีส่วนร่วมทำให้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้น การตัดสินใจคุณภาพมากขึ้น และส่งเสริมให้การปรับปรุงมีความเป็นไปได้สูง ตลอดจนผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากขึ้นด้วย

สุพัตรา แย้มนิมมวล (2544: 19) ได้เสนอประโยชน์ของการจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมดังนี้

1. ประชาชนในฐานะเจ้าของการศึกษาจะรู้สิ่งที่ต้องการและไม่ต้องการจากการศึกษาของตนเองและของบุตรหลาน ความต้องการเหล่านี้จะเกิดจากการต้องสัมผัสสภาพข้อเท็จจริงในชีวิตการทำงานและการดำรงชีวิต

2. ทำให้เกิดความรู้สึกมีอำนาจและความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการพัฒนาประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน

3. ประชาชนได้มีโอกาสจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ควบคุมการทำงานของระบบราชการให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

4. เปิดโอกาสในการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น เพราะเมื่อการปกครองส่วนท้องถิ่นมีการพัฒนาในระดับหนึ่งแล้ว ประชาชนเองจะรู้ว่าเขาไม่ได้เป็นเพียงผู้รับผลประโยชน์จากการศึกษาเท่านั้น เขาจะต้องเป็นผู้ให้ด้วย

จึงสรุปได้ว่าความสำคัญของการมีส่วนร่วม คือ ทำให้เกิดความรู้สึกมีอำนาจและความรับผิดชอบ ทำให้เกิดการต่อต้านน้อยลงและเกิดการยอมรับมากขึ้น และเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

2.3.3 องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม

งานวิจัยที่สนับสนุนโดยสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมแห่งสหประชาชาติ (UNRISD) (โอคเลย์และมาร์สโน. 1987: 28) พบว่า การมีส่วนร่วมมีองค์ประกอบหลัก 3 ประการคือ

1. การแบ่งสรรอำนาจและการได้รับทรัพยากรที่ขาดแคลนหายาก
2. การมีความพยายามอย่างจริงจังโดยกลุ่มคนที่จะควบคุมชะตาชีวิตของ

ตนเองและปรับปรุงสภาพที่เป็นอยู่

3. การเปิดโอกาสให้บุคคลที่อยู่ในกลุ่มชนชั้นล่าง (From below) ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา

กาญจนา แก้วเทพ. (2538: 129) ได้วิเคราะห์ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างนักพัฒนาและประชาชนในการทำงานร่วมกันตามแนววัฒนธรรมว่า ความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันของนักพัฒนาและประชากรต้องมีลักษณะเฉพาะตัว คือ มีความสัมพันธ์แบบ Partnership อันมีองค์ประกอบย่อย 3 ลักษณะ คือ Interdependence เป็นลักษณะที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันรับผิดชอบร่วมกันเพราะฉะนั้นถ้าผลงานพัฒนาออกมาไม่ดี ก็ต้องรับผิดชอบร่วมกันทั้งสองฝ่าย Balance เป็นความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน เสมอภาคกัน และPartner เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน ผลประโยชน์ไม่ขัดแย้งกัน หากแต่สนับสนุนซึ่งกันและกัน ในรูปธรรมที่เป็นจริง ความสัมพันธ์ระหว่างนักพัฒนากับประชาชนจะเป็นรูปแบบที่แปรเปลี่ยนตามสถานการณ์ เรียกว่าเป็น Dynamic relationship ในบางสถานการณ์จะมีความสัมพันธ์แบบเพื่อนที่เสมอกัน บางสถานการณ์ประชาชนจะเป็นครู นักพัฒนาเป็นผู้เรียน บางสถานการณ์จะสลับกัน และบางสถานการณ์ก็จะเป็นเหมือนพี่น้องกัน

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้บุคคลในกลุ่มชนชั้นล่าง (From below) ได้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาโดยความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกัน ความเท่าเทียมกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกันซึ่งจะแปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์

2.3.4 ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

ในประเทศไทยในการจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมจากประสบการณ์ภาคสนามมี 4 ขั้นตอน (อคิน ธิพัฒน์. 2527: 100 – 101; เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2527: 272-273) คือ

- ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของชาวชนบท
- ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
- ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนการปฏิบัติงาน
- ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

วรวิทย์ อรรถโกวิทชาติศรี (2542: 25-26) สรุปรูปแบบและขั้นตอนการมีส่วนร่วมว่า ขั้นตอนการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 4 ประการ คือ การศึกษาปัญหา การวางแผน การปฏิบัติ และการประเมิน ซึ่งสามารถแสดงในรูปการเป็นสมาชิก การเป็นผู้เข้าร่วมประชุม การเป็นผู้ให้เงินช่วยเหลือ การบริจาคสิ่งของ การเป็นกรรมการ เป็นต้น

จำรัส นวลนิ่ม (2540: 249) กล่าวถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการศึกษาและวิเคราะห์ชุมชน เพื่อนำไปสู่การค้นหาปัญหาและความต้องการแท้จริงของชุมชน ตลอดจนการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การคัดเลือกปัญหาที่จะแก้ไขตามลำดับก่อนหลัง การค้นหาปัญหาและความต้องการที่แท้จริงจะเป็น

ขั้นตอนที่สำคัญที่สุด หากชาวบ้านยังไม่สามารถเข้าใจปัญหาและยอมรับความสำคัญของปัญหา กิจกรรมต่าง ๆ ที่ตามมาก็ไร้ผล เพราะชาวบ้านยังมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนั้น สิ่งทีบุคคลภายนอกตระหนักคือชาวบ้านเป็นผู้อยู่กับปัญหาและรู้จักปัญหาของตนเองดีกว่าใครอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องที่เขาเกี่ยวข้องโดยตรงและทำอยู่กับมือก็จะยิ่งรู้ดีมากที่สุดแต่บางทีสิ่งที่รู้ไม่ได้ นำมาพิจารณาซึ่งเป็นต้นเหตุให้บุคคลมักจะมองปัญหาของตนเองไม่ชัด จนกว่าจะมีมากระตุ้นและชี้แนะในการมองปัญหาให้เด่นชัดยิ่งขึ้น

2. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา เมื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหาแล้ว ต่อไปคือการสืบสาวและแยกแยะสาเหตุของปัญหาที่ลงความเห็นแล้วว่าเป็นปัญหาสำคัญอันดับแรก การทราบสาเหตุของปัญหาก็ก็นำมาใช้ในการแก้ไขนั้นตรงจุด

3. การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีและวางแผนในการแก้ไขปัญหา การแก้ไข ปัญหาแต่ละอย่างอาจแก้ได้มากกว่า 1 วิธี แต่ละวิธีอาจมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกัน หลังจากได้ทราบข้อดีข้อเสียต่าง ๆ แล้ว ควรปล่อยให้ชาวบ้านเป็นฝ่ายตัดสินใจว่าจะเลือกวิธีการไหน จากนั้นก็จะเป็นการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

1. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผน ถึงแม้ว่าชาวบ้านมีฐานะยากจนและขาดแคลนทรัพยากร แต่ชาวบ้านก็มีทรัพยากรที่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการลงทุนและร่วมดำเนินงานได้ เช่น แรงงานของคนในบางแห่งนอกจากแรงงานแล้ว ชาวบ้านสามารถจะเข้าไปร่วมทางการเงินในกิจกรรมบางอย่างได้ การร่วมลงทุนและลงแรงหรือมีบทบาทหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง จะทำให้ชาวบ้านรู้จักคิดถึงต้นทุนและผลต่าง ๆ และมีความสนใจระมัดระวังผลประโยชน์ โดยพยายามดูแลรักษากิจกรรมที่สร้างขึ้นเพราะเขารู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ ซึ่งต่างไปจากสภาพการลงทุนและการปฏิบัติงานทั้งหมดมาจากหน่วยงานภายนอก จะมีอะไรเสียหายก็ไม่รู้สึกเดือดร้อนมากนัก และจะไม่มีมีการบำรุงรักษา นอกจากนี้ การร่วมปฏิบัติงานด้วยตนเองทำให้เรียนรู้ การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด สามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง และเมื่อมองเห็นประโยชน์ก็จะสามารถดำเนินกิจกรรมนั้นด้วยตนเองต่อไปได้

ติน ปรัชญพฤทธิ์ (2541: 263) กล่าวว่า การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ นั้น ประชาชนจะต้องมีโอกาส มีอำนาจหน้าที่ที่จะเข้าควบคุมกิจการนั้นด้วยตัวเอง เพื่อให้เขาเหล่านั้น มีความผูกพันในกิจการและเป็นผู้กำหนดชะตากรรมของตนเอง โดยมีขั้นตอนการมีส่วนร่วมดังนี้

- 1) ร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหา
- 2) ร่วมในการตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหา
- 3) ร่วมปฏิบัติการในกิจกรรม
- 4) ร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดจากกิจกรรม
- 5) ร่วมประเมินผลที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรม

โอคเลย์และมาร์สเดน (1987: 21-29) ได้รวบรวมแนวคิดในการนำการมีส่วนร่วมไปปฏิบัติกิจกรรมในการพัฒนาชนบท ดังนี้ คือ

1. การร่วมมือกัน ซึ่งภาคราชการจะต้องดำเนินการกิจกรรมบางประการ เช่น จัดให้มีการ กระจายอำนาจจากส่วนกลาง เพื่อให้ชาวชนบทได้ตัดสินใจในเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นชนบทของเขา ชักนำให้มีการประสานงาน (ของหน่วยงานราชการละเอกชน) ในระดับท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในท้องถิ่น ให้มีการจัดรูปแบบหรือองค์การที่จะกำหนดแผนในระดับท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างจริงจัง

2. การพัฒนาชุมชน เป็นกิจกรรมที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ชัดเจน เพราะในโครงการพัฒนาชนบท ได้มีการกำหนดข้อจำกัดของการมีส่วนร่วมว่าประชาชนจะร่วมทำกิจกรรมใดได้บ้าง ข้อดีคือประชาชนพอจะมีเสียงในการแสดงความคิดเห็นไม่ถึงขั้นจัดตั้งองค์กร แต่ก็เปิดโอกาสให้ประชาชนอภิปราย ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน เพราะประชาชนยังมีสิทธิมีเสียงต่อการพัฒนาตามสมควร

3. องค์กร กิจกรรมนี้เกิดจากแนวคิดที่ว่าถ้าสามารถจัดให้ชาวชนบทผู้ยากจนมีองค์กรเกิดขึ้นได้จะทำให้พวกเขามีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแน่นอน

4. การได้มาซึ่งอำนาจ เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการให้ชาวชนบทมีส่วนร่วมในการพัฒนา คือ การให้ได้มาซึ่งอำนาจในการพัฒนา

โคเฮน และอัฟซอฟฟ์ (Cohen and Uphoff) จำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ในกระบวนการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในการดำเนินการวางแผนและการตัดสินใจในช่วงปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้น จะได้มาจากคำถามที่ว่าใครทำประโยชน์ให้แก่โครงการใดบ้าง จะทำประโยชน์โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและการประสานงานและการขอความช่วยเหลือ

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลประโยชน์ในทางบวก และผลที่เกิดขึ้นในทางลบ ที่เป็นผลเสียของโครงการซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกต คือ ความคิด (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการมีส่วนร่วม จะประกอบด้วย 1) การศึกษาและวิเคราะห์ชุมชน 2) การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา 3) การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีและวางแผนในการแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผน และ 4) การติดตามและประเมินผล

2.3.5 ระดับของการมีส่วนร่วม

สมาคมระหว่างประเทศเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชน (International Association for Public Participation) ได้แบ่งระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (กระทรวงสาธารณสุข. 2549: ออนไลน์)

1. การให้ข้อมูลข่าวสาร ถือเป็น การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด แต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาคราชการจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่าง ๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ จัดหมายข่าว การจัดงานแถลงข่าว การติดประกาศ และการให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

2. การรับฟังความคิดเห็น เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

3. การเกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานหรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ ประชาพิจารณ์ การจัดตั้งคณะทำงานเพื่อเสนอแนะประเด็นนโยบาย เป็นต้น

4. ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วมโดยเป็นหุ้นส่วนกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น

5. การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ โครงการกองทุนหมู่บ้านที่มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด เป็นต้น

สมาคมสาธารณสุขของสหรัฐอเมริกา (Public Health Association. 1983: 35) จำแนกระดับความมีส่วนร่วมได้ 3 ระดับ คือ

1) ระดับตัดสินใจ (decision – making) ในระดับนี้ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการกับกิจกรรมการพัฒนาด้วยตัวของเขาเอง ดังนั้น การมีส่วนร่วมในระดับนี้เป็นระดับของการรับผิดชอบด้วยตนเอง (Level of responsibility by themselves)

2) ระดับการร่วมมือ (cooperation) ในระดับนี้ประชาชนจะให้ความร่วมมือต่อแผนงานที่ริเริ่มโดยหน่วยงานภายนอก ซึ่งอาจต้องการความเสียสละจากประชาชน ในด้านเวลา ทรัพย์สินและแรงงาน เพื่อช่วยให้โครงการประสบผลความสำเร็จ การมีส่วนร่วมระดับนี้เป็นการมีส่วนร่วมในระดับที่ยอมรับได้ (acceptable level of participation)

3) ระดับการใช้ประโยชน์ (utilization) ในระดับนี้ประชาชนจะยอมรับและใช้ประโยชน์จากการบริการที่วางไว้ เป็นการมีส่วนร่วมในระดับยอมรับบริการเท่านั้น

อาร์นสไตน์ (Arnstein. 1969: 216) มีความเห็นว่าระดับการมีส่วนร่วมมีลักษณะเป็นขั้นบันไดการมีส่วนร่วม (participation ladder) 8 ขั้น ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 ร่วมมือตามที่โรงเรียนกำหนด (Manipulation) เป็นขั้นที่ยังไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม เพราะโรงเรียนจะเป็นฝ่ายจัดการหรือดำเนินการเองทั้งหมด เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมขึ้น โดยประชาชนไม่มีส่วนรู้เห็น เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียน กรรมการที่ได้ไม่ได้มาจากการสมัครใจของประชาชน แต่โรงเรียนจะเป็นผู้เลือกเอง คล้ายกับว่าต้องการรายชื่อคณะกรรมการโรงเรียนมาเพื่อให้เกิดขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่ต้องการให้มี หรือจะเรียกว่ามีคณะกรรมการสำหรับไว้กล่าวอ้างในที่ประชุมว่ามี แต่ในทางปฏิบัติประชาชนที่เป็นคณะกรรมการไม่ได้มีส่วนร่วมใด ๆ เลย

ขั้นที่ 2 ขั้นร่วมมือกับโรงเรียนในการแก้ปัญหา (Therapy) ขั้นนี้ก็ไม่ได้ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม โรงเรียนจะกำหนดความร่วมมือเฉพาะกรณีที่มีปัญหาร่วมรับทราบผลที่เกิดขึ้น โดยประชาชนไม่มีส่วนในการวางแผน การเสนอแนะหรือตัดสินใจใด ๆ ทั้งสิ้น โรงเรียนจะเป็นผู้ดำเนินการแก้ปัญหานั้นเอง

ขั้นที่ 3 ขั้นรับรู้ข้อมูลสารสนเทศในการบริหารโรงเรียน (Information) เป็นขั้นแรกๆที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง อยู่ในช่วงที่แสดงถึงสัญญาณหรือสัญลักษณ์แห่งการมีส่วนร่วม ประชาชนจะรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากทางโรงเรียนแจ้งให้ทราบ ซึ่งจะเป็นข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนที่จะให้ประชาชนรับทราบว่าโรงเรียนได้ทำอะไรไปบ้าง มีการเปลี่ยนแปลงอะไรเกิดขึ้นบ้าง แต่คงจะมีประชาชนส่วนน้อยที่มีโอกาสได้ให้ข้อมูลตอบกลับไปยังโรงเรียน

ขั้นที่ 4 ขั้นให้คำปรึกษาแก่โรงเรียน (Consultation) ขั้นนี้ประชาชนจะเริ่มมีโอกาสให้ข้อมูลตอบกลับไปยังโรงเรียน อาจเป็นการประชุมปรึกษาหารือกันหรือสอบถามทั่ว ๆ ไป ขั้นนี้การมีส่วนร่วมในกระบวนการของประชาชนจะมีสูงขึ้น แต่ยังมีอำนาจอยู่ในระดับที่จำกัด ซึ่งจะทำให้เห็นว่าประชาชนสามารถที่จะยื่นข้อเสนอแนะได้ แต่จะได้รับการพิจารณาหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับโรงเรียน โรงเรียนอาจจะยอมรับหรือไม่ยอมรับข้อเสนอแนะก็ได้

ขั้นที่ 5 ขั้นเรียกร้องให้โรงเรียนทำหรือไม่ทำ (Placation) เป็นขั้นสูงสุดของช่วงที่แสดงถึงสัญญาณหรือสัญลักษณ์แห่งการมีส่วนร่วม ประชาชนสามารถบอกความต้องการว่าต้องการให้โรงเรียนทำอะไรบ้าง ประชาชนมีสิทธิเรียกร้องให้ขอแนะนำ แต่โรงเรียนก็ยังถือว่าเป็นอำนาจในการตัดสินใจขั้นสุดท้าย

ขั้นที่ 6 ขั้นมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Partnership) เป็นขั้นที่ประชาชนมีอำนาจ มีอิทธิพลเพิ่มขึ้นในการตัดสินใจ ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการกับโรงเรียน มีการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผิดชอบกับโรงเรียน มีการตัดสินใจร่วมกัน ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปแบบของคณะกรรมการโรงเรียน

ขั้นที่ 7 ขั้นได้รับมอบอำนาจบางส่วนในการร่วมปฏิบัติ (Delegated Power) ขั้นนี้ประชาชนจะมีอำนาจ คณะกรรมการทำหน้าที่ตัดสินใจจะเป็นประชาชน ซึ่งจะได้รับมอบอำนาจหน้าที่ให้ตามแต่โรงเรียนจะเห็นสมควร

ขั้นที่ 8 ขั้นควบคุมกำกับกับการดำเนินงานของโรงเรียน (Citizen control) ขั้นนี้ถือว่าเป็นขั้นสูงสุดของการมีส่วนร่วม เป็นขั้นที่ประชาชนจะมีบทบาทในการควบคุมการดำเนินการอย่างเต็มรูปแบบ เช่น การวางแผน การกำหนดนโยบาย และการบริหารจัดการโรงเรียนทั้งหมด เป็นต้น

ภาพประกอบ 8 แสดงลักษณะบันไดการมีส่วนร่วมของอาร์นสไตน์

ในขั้นต่ำของบันได คือ ขั้นถูกจัดกระทำ และขั้นที่ 2 คือ ขั้นบำบัดรักษาเรียกว่า การมีส่วนร่วมเทียมหรือไม่มีส่วนร่วม เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าไม่ถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงในการร่วมตัดสินใจ กรณีนี้จะมีกลุ่มบุคคลจำนวนน้อยที่อยู่ในอำนาจเท่านั้นทำหน้าที่ตัดสินใจ โดยไม่มีการพูดถึงเนื้อหาของ การตัดสินใจหรือตำแหน่ง และอำนาจหน้าที่ของผู้ที่อยู่ในอำนาจหน้าที่นั้น ในขั้นที่ 2

สร้างขึ้นเพื่อทดแทนการมีส่วนร่วมที่แท้จริง วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของสองขั้นนี้ไม่ใช่เป็นการกระทำให้ประชาชนเข้าถึงการมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือควบคุมโครงการ แต่จะช่วยให้ผู้กุมอำนาจดำเนินการให้การศึกษาหรือการทำการรักษาผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม

บันไดขั้นที่ 3 ถึง 5 ก้าวหน้าถึงระดับที่เรียกว่า การมีส่วนร่วมแบบพิธีกรรมหรือการมีส่วนร่วมบางส่วน โดยบันไดขั้นที่ 3 ขึ้นรับฟังข่าวสาร และขั้นที่ 4 ขึ้นปรึกษานั้น ความคิดเห็นหรือข้อคิดเห็นของประชาชนได้รับฟังจากผู้กุมอำนาจมากขึ้น แต่ภายใต้เงื่อนไขเหล่านี้พวกเขาไม่มีอำนาจที่จะรับประกันได้ว่า ความคิดเห็นของพวกเขาจะได้รับการเอาใจใส่จากผู้มีอำนาจเต็ม เมื่อการมีส่วนร่วมถูกจำกัดอยู่ที่ระดับเหล่านี้ จึงไม่มีทางที่จะทำการเปลี่ยนแปลงสภาพได้ ส่วนในขั้นที่ 5 นั้น ขึ้นพลอบใจเป็นขั้นสูงของการมีส่วนร่วม บางส่วนที่ยอมให้คนจนให้คำแนะนำได้ แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งสิทธิในการตัดสินใจของผู้มีอำนาจต่อไป

บันไดขั้นสูงขึ้นไปอีกระดับเรียกว่า อำนาจของประชาชน ซึ่งเพิ่มระดับของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากขึ้น ประชาชนสามารถเข้าไปสู่ขั้นที่ 6 ขึ้นเป็นหุ้นส่วนซึ่งจะทำให้สามารถเข้าร่วมเจรจาเพื่อผลได้ผลเสียกับผู้มีอำนาจ ส่วนขั้นที่ 7 ขึ้นใช้อำนาจผ่านตัวแทนและขั้นที่ 8 ขึ้นควบคุมโดยประชาชน เป็นการใช้อำนาจตัดสินใจของประชาชนโดยผ่านยตัวแทนหรือประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจ

ลักษณะการมีส่วนร่วมของอาร์นสไตน์มองความเข้มของการมีส่วนร่วมในแง่ของการมีอำนาจในการตัดสินใจของประชาชน ซึ่งมีพิสัยของความเข้มตั้งแต่การไม่มีอำนาจในการตัดสินใจเลยไปจนถึงการมีอำนาจในการตัดสินใจอย่างเต็มที่

สรุปได้ว่า ระดับของการมีส่วนร่วมมี 3 ระดับ ดังนี้

- ระดับที่ 1 รับทราบข้อมูล แสดงความคิดเห็นแต่ไม่ร่วมดำเนินการ
- ระดับที่ 2 รับทราบข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำปรึกษา และช่วยเหลือตามที่โรงเรียนได้มอบหมายให้ดำเนินการ
- ระดับที่ 3 การแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ อาสาดำเนินการ และร่วมรับผิดชอบในผลของงาน

2.3.5 การสร้างการมีส่วนร่วม

นเรศ สงเคราะห์สุข (ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ. 2541: 209-212) กล่าวถึงยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 2 ด้าน คือ

1. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมมีหลายวิธี ได้แก่
 - 1.1 การจัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชน เพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่าง ๆ
 - 1.2 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกลุ่มองค์กรต่าง ๆ

ภายในชุมชนและระหว่างชุมชน

1.3 การจัดทัศนศึกษาดูงาน และการเชิญผู้มีประสบการณ์มาให้
ข้อคิดเห็นและแลกเปลี่ยนแนวคิดประสบการณ์

1.4 การจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้านต่าง ๆ การลงมือ
ปฏิบัติ

1.5 การถอดประสบการณ์และสรุปบทเรียน จะนำไปสู่การปรับปรุง
กระบวนการทำงานที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

2. การพัฒนาผู้นำและเครือข่าย เพื่อให้ผู้นำเกิดความมั่นใจในความ
ความสามารถที่มีอยู่จะช่วยให้ผู้นำสามารถริเริ่มกิจกรรมการแก้ไขปัญหาหรือกิจกรรมการพัฒนา
โดยการ

2.1 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นำ

2.2 สนับสนุนให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและการ
สนับสนุนข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง

2.3 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการดำเนินงานร่วมกันของเครือข่าย
อย่างต่อเนื่อง จะทำให้เกิดกระบวนการจัดการและการจัดองค์กรร่วมกัน

บอยล์ (Boyle. 1981: 113-118) เสนอวิธีการสร้างความสัมพันธ์และการร่วมมือ
ไว้ 10 ดังนี้

1. ตั้งคณะทำงานหรือคณะกรรมการ
2. เป็นกรรมการไกล่เกลี่ยแก้ไขปัญหา
3. เป็นกรรมการที่ปรึกษาในการวางแผน
4. เป็นกรรมการรับฟังความคิดเห็น
5. เป็นกรรมการหาข้อมูล
6. ให้ร่วมเสนอความคิดเห็น
7. ให้ร่วมวิเคราะห์เนื้อหาวิชา
8. เป็นกรรมการกิตติมศักดิ์
9. ร่วมสำรวจ
10. เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาทั่วไป

อับเบน และฮิวส์ (Ubben; & Hughes. 1992: 298) เสนอแนวทางสร้างการมีส่วน
ร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนดังนี้

1. ครูและบุคลากรในโรงเรียนต้องทำงานใกล้ชิดกับพ่อแม่ผู้ปกครอง และ
เป็นความสัมพันธ์ 2 ทาง

2. สัมพันธภาพที่เหมาะสมจะต้องคำนึงถึงคน 4 กลุ่ม คือ พ่อแม่ผู้ปกครอง
ครู ชุมชนและนักเรียน ครูควรหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดวิกฤตหรือความขัดแย้งโดยไม่จำเป็น

3. ครูต้องสนใจนักเรียน เพราะนักเรียนจะกลายเป็นผู้สื่อสารที่สำคัญในการนำเรื่องราวของโรงเรียนไปบอกพ่อแม่ผู้ปกครอง

4. การสร้างสัมพันธ์ภาพกับพ่อแม่ผู้ปกครองควรให้เกิดความสม่ำเสมอในการรับนโยบายและให้เกิดการปฏิบัติที่ดีและเป็นจริง

5. นักวิชาการหรือนักการศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ควรผูกขาดหรือแทรกแซงความคิด และควรเคารพ “หุ้นส่วน” ทุกฝ่าย

6. การสร้างความสัมพันธ์ ควรพัฒนาจากระดับส่วนตัวไปสู่ระดับกลุ่มและสาธารณะให้กว้างขวาง

7. การจัดกิจกรรมใด ๆ ควรวางกฎที่ยืดหยุ่นต่อการระดมความร่วมมือของบ้านและชุมชนเน้นการกระจายทรัพยากรของชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษา

สรุปได้ว่า การสร้างการมีส่วนร่วม คือ การใกล้ชิดกับชุมชนทุกระดับชนชั้นโดยการเปิดทางให้ชุมชนได้เข้ามาให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น มีส่วนในการตัดสินใจในการดำเนินการเพื่อให้ชุมชนเกิดความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของและมีความรับผิดชอบ

2.3.6 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

อดิน รพีพัฒน์ (2527: 103-111) ให้ข้อคิดเห็นว่า ระบบอุปถัมภ์ ความเกรงใจ และการไม่แสดงออกจะเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมต่าง ๆ
 สุพิชญา ชีระกุล. (2521: 57-59 อ้างอิงจาก ชูชาติ พวงสมจิตร์. 2540: 67) กล่าวถึง ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้เกิดการขาดความร่วมมือ ดังนี้

1. ทศนคติของผู้ปกครอง (parent attitude)
2. ทศนคติของครู (teacher attitude)
3. การเข้าใจผิด (misunderstanding)
4. นโยบายของโรงเรียน (school policies)
5. การให้บริการแก่นักเรียน (pupil welfare service)

นรินทร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 188-189) กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมสามารถทำได้ทุกเวลา แต่มีเงื่อนไขการมีส่วนร่วมว่า ประชาชนต้องมีอิสระที่จะตัดสินใจเข้าร่วม ประชาชนต้องมีความพร้อมที่จะเข้าร่วม และประชาชนต้องมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วม

ธรรมรส โชติคุณุช (2540: 224-237) กล่าวถึงปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การให้กลุ่มคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ อาจทำให้เกิดกลุ่มอิทธิพลและอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งของกลุ่มอื่นได้ ซึ่งเท่ากับว่าให้กลุ่มอิทธิพลเป็นกลุ่มเผด็จการซึ่งจะเป็นผลร้ายเสียกว่าการมีหัวหน้า

2. ความรับผิดชอบและการกระทำของกลุ่มหรือของสมาชิก ไม่มีความแน่ชัดในหลักประกัน เพราะขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของกลุ่ม การที่จะให้กลุ่มรับผิดชอบย่อมจะปฏิเสธความรับผิดชอบนั้นไปให้กลุ่ม

3. การให้ออกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผลของการตัดสินใจนั้นอาจขัดความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีประสบการณ์และความชำนาญในงานนั้น ๆ เป็นพิเศษก็ได้

4. การมีส่วนร่วมอาจไม่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในกรณีเรื่องเร่งด่วนหรือในสถานการณ์ฉุกเฉินได้เพราะอาจเสียเวลามากเกินไป

5. กิจกรรมหรือปัญหาต่าง ๆ ที่บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมนั้นจะต้องเลือกสรรผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจให้เหมาะสมและเป็นผู้เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ โดยตรง

6. การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจต่าง ๆ จะต้องกำหนดขอบเขตของงานแต่ละกลุ่มที่เข้าร่วมในการตัดสินใจปัญหานั้น ๆ

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541: 55-56) สรุปปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดกิจกรรมการศึกษา ว่า

1. จุดมุ่งหมายของการมีส่วนร่วมไม่ชัดเจน ทำให้ประชาชนไม่เข้าใจ สับสนว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมนั้นเพื่ออะไรมีผลดีอย่างไร เมื่อจุดมุ่งหมายไม่ชัดเจนจึงทำให้บรรยากาศของการทำงานเป็นไปด้วยความเบื่อหน่าย เกิดการดำเนินกิจกรรมที่ไม่ถูกต้องทำให้เกิดผลเสียต่อนโยบาย

2. การกำหนดคุณสมบัติและบุคลิกภาพของผู้ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมยังไม่มีประสิทธิภาพ เช่น การพิจารณาเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาไม่มีการกลั่นกรองอย่างละเอียด คณะกรรมการไม่ค่อยมีความรู้ ไม่มีเวลามาร่วมกิจกรรม ไม่เต็มใจ เป็นต้น

3. เรื่องที่ควรร่วม ได้แก่ การตัดสินใจหรือในกระบวนการบริหาร ทำให้ผู้เข้าไปมีส่วนร่วมประสบปัญหาว่า ควรตัดสินใจเรื่องอะไร การดำเนินงาน การติดตามประเมินผลไม่รู้จะให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมขั้นตอนไหน อย่างไร

4. ปริมาณของการมีส่วนร่วมแต่ละกิจกรรมมีน้อยมากเพราะส่วนใหญ่ไม่มีการประชุมและเปิดโอกาสให้คณะกรรมการที่มาจากประชาชนแสดงความคิดเห็น คณะกรรมการที่มาจากประชาชนส่วนใหญ่ไม่มาประชุม(การมีส่วนร่วมอย่างจอมปลอม : pseudo-participation)

จากแนวคิดการมีส่วนร่วม (participation) สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม คือ การชี้นำตนเอง (Self Direction) มโนภาพแห่งตน (Self Concept) ความเป็นอิสระในการกำหนดวิถีชีวิตแห่งตน (Self Determination or Autonomy) และความรู้สึกผูกพันรับผิดชอบต่อส่วนรวม (Commitment and Responsibility) (อุ้นตา นพคุณ. 2528: 103 – 105) หรือเชื่อมโยงไปสู่กระบวนการในการเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบของแต่ละบุคคลหรือกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงในภาพรวม (Gustavo 1992: 4) ซึ่งความสำคัญของการมีส่วนร่วม คือ ทำให้เกิดความรู้สึกมีอำนาจและความรับผิดชอบ

ทำให้เกิดการต่อต้านน้อยลงและเกิดการยอมรับมากขึ้น และเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยขั้นตอนของการให้มีส่วนร่วม (Participation) ได้แก่ คิดแก้ไขปัญหา/พัฒนา เลือกแนวทางดำเนินการ และการติดตามประเมินผล ส่วนการสร้างการมีส่วนร่วม คือ การใกล้ชิดกับชุมชนทุกระดับชั้นขึ้นโดยการเปิดทางให้ชุมชนได้เข้ามาให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น มีส่วนในการตัดสินใจในการดำเนินการเพื่อให้ชุมชนเกิดความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของและมีความรับผิดชอบ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่ ความเกรงใจ การไม่แสดงออกจะเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมต่าง ๆ อคิน รพีพัฒน์ (2527: 103-111) ทศนคติของผู้ปกครอง (parent attitude) การเข้าใจผิด (misunderstanding) (สุพิชญา ธีระกุล. (2521: 57-59 อ้างอิงจาก ชูชาติ พวงสมจิตร์. 2540: 67) อาจทำให้เกิดกลุ่มอิทธิพลและอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งของกลุ่มอื่นได้ ซึ่งเท่ากับว่าให้กลุ่มอิทธิพลเป็นกลุ่มเผด็จการซึ่งจะเป็นผลร้ายเสียกว่าการมีหัวหน้า (ธรรมรส โชติบุญขร. 2540: 224-237) จุดมุ่งหมายของการมีส่วนร่วมไม่ชัดเจน ทำให้ประชาชนไม่เข้าใจ สับสนว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมนั้นเพื่ออะไรมีผลได้อย่างไร เมื่อจุดมุ่งหมายไม่ชัดเจนจึงทำให้บรรยากาศของการทำงานเป็นไปด้วยความเบื่อหน่าย เกิดการดำเนินกิจกรรมที่ไม่ถูกต้องทำให้เกิดผลเสียต่อนโยบาย (เมตต์ เมตต์การุณจิต. 2541: 55-56)

การเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ตในแนวทาง/วิธีการของการให้มีส่วนร่วม จะใช้หลักการของการให้อิสระทางความคิด ให้มีการชี้นำตนเอง (Self Direction) โดยใช้มีโนภาพแห่งตน (Self Concept) มีอิสระในการกำหนดวิถีชีวิตแห่งตน (Self Determination or Autonomy) และความรู้สึกผูกพันรับผิดชอบต่อส่วนรวม (Commitment and Responsibility) จะทำให้การต่อต้านน้อยลงและเกิดการยอมรับมากขึ้น การเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งขั้นตอนของการให้มีส่วนร่วม (Participation) ได้แก่ การให้คิดแก้ไขปัญหา/พัฒนา การให้เลือกแนวทางดำเนินการ และการติดตามประเมินผล ในการสร้างการมีส่วนร่วมโดยใช้หลักการของการให้ความใกล้ชิดกับชุมชนทุกระดับชั้น การให้ข้อมูล ให้แสดงความคิดเห็น ให้มีส่วนตัดสินใจจะทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของและมีความรับผิดชอบ และจะต้องไม่ปล่อยให้ไม่แสดงออกเพราะจะเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมและการเกิดอิทธิพลหรือความขัดแย้งของกลุ่ม

2.3.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นภดล ปัญญา. (2553) ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของปกากะญอในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาศ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีความคิดเห็นว่า ชาวเขาเผ่าปกากะญอมีความเชื่อผู้นำสูง และในการมีส่วนร่วมจะมีลักษณะคล้ายตามผู้นำชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่น ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับความรู้ความเข้าใจนั้นอาจเป็นเพราะอิทธิพลความเชื่อของผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่นที่ได้ประชาสัมพันธ์ตาม

ช่องทางต่าง ๆ ความเชื่อถือและความเชื่อมั่นของผู้นำชุมชนกระทำตามอย่างของคนส่วนใหญ่ในชุมชน

พชร ศิลาวรรณโณ (2550: บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการป้องกันปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนปกากะญอ โรงเรียนบ้านห้วยกุ่ม จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ผู้ปกครองของนักเรียนจำนวน 30 คน ได้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการโดยมีส่วนร่วมในการเลือกทำโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผลจากการร่วมจัดทำโครงการพบว่า การมีส่วนร่วมในโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจแบบพอเพียงทำให้ผู้ปกครองของนักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในสภาพปัญหาภาวะทุพโภชนาการ รวมทั้งเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการเลี้ยงดูบุตร และเรียนรู้ที่จะมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาภาวะทุพโภชนาการ

3. กลุ่มชาติพันธุ์ ชาวเลอุรักลาไวย์ (Urak Lawoi Sea Gypsies Ethnic Group)

3.1 ความหมายของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล (Sea Gypsies Ethnic group) เป็นกลุ่มชนที่มีวิถีชีวิตผูกพันกับท้องทะเลพวกเขาเป็นชนเผ่าที่เคยใช้ชีวิตเร่ร่อนหากินในทะเลก่อนที่จะมีการมาตั้งถิ่นฐานบนแผ่นดินอย่างถาวร ในการศึกษาทางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรมและมานุษยวิทยา กล่าวถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาไว้ว่า ชาวเลเป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิมของชาติมลายู ชาวมลายูเรียกชาวเลว่า “โอรังละอูต” (Orang-Laut) แปลว่า คนทะเล (โอรัง แปลว่า คน ส่วนละอูต แปลว่า ทะเล) เชื่อว่าชาวเลเข้ามาอาศัยพร้อมกับชนอีกพวกหนึ่งคือ โอรังบูกิต (Prang-Bukit) แปลว่า คนเขา (บูกิต แปลว่า เขา) ชาวพม่าเรียกชาวเลว่า “ฉलग” ชาวอังกฤษ เรียกว่า Sea Gypsy และ Chaonam (ชาวน้ำ) (ราชบัณฑิตยสถาน. 2512: 6225-6226) และมีประวัติศาสตร์ตอนหนึ่งกล่าวว่า เริ่มต้นเมื่อชนเผ่าอินโดนีเซียพวกหนึ่งอพยพสู่เกาะบอร์เนียวในครั้งแรกเป็นการจากแผ่นดินสู่ทะเล นับเป็นการเริ่มต้นวิถีชีวิตชาวเกาะขึ้นที่นี่และเกิดเผ่าพันธุ์ดัยค (Dyak) ขึ้น ดัยคพวกหนึ่งปักหลักอาศัยอาศัยอยู่บนฝั่งจนกลายเป็นบรรพบุรุษของคนพื้นเมืองแห่งเกาะบอร์เนียว แต่ดัยคอีกพวกหนึ่งใช้ชีวิตเร่ร่อนทำมาหากินอยู่ในทะเลเรียกว่า “ดัยคทะเล” (Sea Dyak) เคลื่อนย้ายอพยพมาตามแนวเกาะเรื่อยมาจนถึงแหลมมลายู บางพวกขึ้นฝั่งที่แหลมมลายูและกลายเป็นบรรพบุรุษของชาวมลายู แต่มีบางพวกเร่ร่อนไปช่องแคบมะละกา ออกสู่ทะเลอันดามันท่องมาตามแนวหมู่เกาะทางฝั่งตะวันตกของภาคใต้ของประเทศไทย อย่างไรก็ตามชนผู้ท่องทะเลได้แบ่งออกเป็นหมู่พวกย่อย ๆ และยังคงสืบทอดการดำรงชีวิตแบบเคลื่อนย้ายตามฝั่งทะเลอันดามัน ต่อมาได้นามใหม่ว่า “ยิปซีทะเล” (Sea Gypsy) ช่วงเวลายาวนานหลังจากนั้นจึงเปลี่ยนวิถีชีวิตมาตั้งหลักแหล่งถิ่นฐานเป็นที่ เช่น พวกอุรักลาไวย์ (Urak Lawoi) เข้ามาอาศัยบริเวณหมู่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ เกาะสิเหร่ จังหวัดภูเก็ต พวกมอเกล็น (Moklen) อยู่ถัดสูงขึ้นไปแถวเกาะภูเก็ต พวกมอเก็น (Moken) เข้าสู่บริเวณเกาะอันกว้างใหญ่ทางตอนใต้ของประเทศสหภาพพม่า แล้วชาวเลกลุ่มอุรักลาไวย์ (Urak Lawoi) ก็กลายเป็นพลเมืองชาวเกาะพวกแรกบนหมู่เกาะภาคใต้ฝั่งตะวันตกของประเทศไทย (เจน จรจัด. 2525: 47-48)

ชาวเลเป็นกลุ่มชาติพันธุ์พื้นเมืองที่อาศัยอยู่ตามเกาะและบริเวณฝั่งทะเลในประเทศไทย ในสมัยก่อนชาวเลหรือชนเผ่าเร่ร่อนทางทะเลเดินทางไปทำมาหากินแถบชายฝั่งและตามเกาะต่าง ๆ ในทะเลแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น กลุ่มบาจา (Bajau) ซึ่งอาศัยอยู่แถบเกาะสุลาเวสีตอนเหนือของมาลากู กาลิมันตัน และเกาะในทะเลชุนดาตะวันออก ประเทศอินโดนีเซีย และแถบหมู่เกาะซูลูทางทิศตะวันตกของเกาะมินดาเนา ประเทศฟิลิปปินส์ (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2549: 11)

3.2 การแบ่งกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล

การแบ่งกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลโดยอาศัยหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ซึ่ง อากรณ อุกฤษณ์ (2532: 15-17) ได้รวบรวมหลักเกณฑ์ของนักวิชาการหลายท่าน อาทิ การใช้หลักเกณฑ์จากการตั้งถิ่นฐานที่ได้แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ของ ประพนธ์ เรือนณรงค์ (2517: 32) โดยแบ่ง เป็นกลุ่มมะละกา (Malaca) กลุ่มลิงกา (Lingga) และกลุ่มมาซิง (Masing) หรือการใช้หลักเกณฑ์การแบ่งของนักภาษาศาสตร์ เดวิท โฮแกน (David Hogan. 1972: 210) ได้แบ่งชาวเลเป็น 3 กลุ่มเช่นกัน คือ กลุ่มมอเก็น (Moken) กลุ่มมอเกลิน (Moklen) และกลุ่มอูร์กลาไว (Uraklawoi) และ คริสโตเฟอร์ คอร์ท (Christophercourt (1971: 84) แบ่งกลุ่มชาวเลเป็นกลุ่มชาวเกาะแท้ (Cho Kho Thae) และกลุ่มไทยใหม่ (Thaimai) และสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2546: 114) ได้แบ่งชาวเลในประเทศไทยได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. ชาวเลกลุ่มมอเก็น (Moken) แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ มอเก็นปูเลา (Moken Pulau) หมายถึง มอเก็นเกาะ หรือ สิงห์ทะเล อาศัยเร่ร่อนบริเวณเกาะเช่นเมททิว (เกาะย่านเชือก) ในเขตพม่าลงมาถึงบริเวณเกาะช้าง เกาะพยาม จังหวัดระนอง เกาะสุรินทร์ เกาะระ เกาะบอน เกาะพระทอง และหมู่เกาะสิมิลัน จังหวัดพังงา รวมทั้งพวกที่แต่งงานกับกลุ่มอูร์กลาไว และตั้งถิ่นฐานบนหาดราไว จังหวัดภูเก็ต และเกาะพีพี (แหลมตง) จังหวัดกระบี่ และมอเก็นตามับ (Moken Tamub) หมายถึง มอเก็นบก หรือเรียกกันว่า มอเก็นขลหรือสิงห์บก ตั้งบ้านเรือนตามชายฝั่งทะเลบนเกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา และ ชายฝั่งทะเลตั้งแต่ บ้านทุ่งน้ำดำ อำเภอตะกั่วป่า ลงไปจนถึงบ้านขนิม และบ้านลำปี อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา และตำบลท่าฉัตรไชย อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

2. ชาวเลกลุ่มอูร์กลาไว (Urak Lawoi) ชาวเลกลุ่มนี้ตั้งถิ่นฐานบนเกาะสิเหร่ หาดราไว แหลมหลา บ้านเหนือ และบ้านสะป้า จังหวัดภูเก็ต เกาะพีพี (แหลมตง) เกาะจำ เกาะปู เกาะไหง และเกาะลันตาใหญ่ ซึ่งกระจายกันอยู่บริเวณบ้านคลองดาว บ้านโนไร่ บ้านบ่อแหลม จังหวัดกระบี่ลงไปถึงเกาะอาดัง เกาะหลีเป๊ะ และเกาะราวี จังหวัดสตูล

3.3 บริบทของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลมีประชากรประมาณ 8,918 คน อาศัยอยู่ใน 5 จังหวัดทางภาคใต้ของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดภูเก็ต กระบี่ พังงา ระนองและสตูล ซึ่งมีจำนวน 36 ชุมชน ซึ่งบาง

ชุมชนอาจจะยังไม่สามารถระบุจำนวนได้แน่นอนดังตาราง 1(กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม. 2552: 37-38)

ตาราง 1 จำนวนประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลแยกเป็นรายชุมชนและจังหวัด

จังหวัด/ชุมชน	จำนวนครัวเรือน(หลัง)	จำนวนประชากร(คน)
จังหวัดภูเก็ต	896	3,589
-บ้านแหลมตุ๊กแก เกาะสิเหร่	310	1,163
-หาดราไวย์	230	1,058
-บ้านสะพาน	50	360
-บ้านหินลูกเดียว	53	218
-บ้านแหลมหลา	250	780
จังหวัดระนอง	105	344
-เกาะเหลา	73	235
-เกาะช้าง	30	108
-เกาะสินไห้	2	11
-เกาะพยาม	NA	NA
จังหวัดพังงา	603	2,518
-บ้านลำปี	46	110
-บ้านทับปลา	115	360
-เกาะนก	113	406
-หินลาด	NA	NA
-เกาะพระทอง	NA	NA
-บ้านทับตะวัน	78	400
-บ้านขนิม	30	136
-บ้านบางแดด	NA	NA
-บ้านบางขยะ	81	425
-บ้านปากวีป	10	31
-บ้านลำแก่น	NA	NA
-บ้านทุ่งหว้า	70	350
-บ้านน้ำเค็ม	NA	NA

ตาราง 1 (ต่อ)

จังหวัด/ชุมชน	จำนวนครัวเรือน(หลัง)	จำนวนประชากร(คน)
-บ้านทุ่งดาบ	NA	NA
-บ้านท่าใหญ่	NA	NA
-เกาะสุรินทร์	60	400
จังหวัดกระบี่	284	1,247
-บ้านแหลมกลาง	42	171
-บ้านสังกาดู	120	534
-บ้านคลองดาว	60	260
-บ้านไนไร่	NA	NA
-บ้านโต๊ะบาหลิว	30	130
-เกาะจำ	NA	NA
-แหลมตก เกาะพีพี	32	152
จังหวัดสตูล	267	1,220
-บ้านเกาะหลีเป๊ะ	178	870
-เกาะอาดัง (อ่าวแม่หม้าย)	89	350
-เกาะรีวี	NA	NA
-เกาะบุโหลน (อ่าวพังกา)	NA	NA

* NA หมายถึง ไม่สามารถระบุจำนวนได้แน่นอน

ที่มา: กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม. 2552: 7-10

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลมีการให้ชื่อหรือ ตราชาติพันธุ์ อาทิภาษาไทยจะเรียกว่า ชาวเล ชาวน้ำ ภาษาอังกฤษเรียกว่า ชนเผ่าเร่ร่อนทางทะเล (Sea Nomads) ยิปซีทะเล (Sea Gypsies) ภาษาพม่าจะเรียกว่า ซาโลว์น ซาโลน (Selung, Selon) ภาษามลายูเรียกว่า โอริงเล้าต์ (Orang Laut) ชาวเลจะเรียกหรืออ้างอิงถึงชาวเลกลุ่มอื่น ดังตาราง 2

ตาราง 2 ตรีชาติพันธุ์ของชาวเล

อ้างถึง	มอแกน	มอแกลน	อุรักลาไวย์
อ้างโดย			
มอแกน	มอแกน, บะซิง, มาซิง, สิง	มอแกนตามับ, ออลังตามัย, ไทยใหม่	ออลังหล่อตา
มอแกลน	มอแกนปูเลา, หรือมอแกนปอลาว, ชาวเกาะ, มอแกนเล	มอแกลน, ชาวบก, ไทยใหม่	ออลังลาไวย์
อุรักลาไวย์	มอแกน, สิง	สิงบก, มอแกนบก	อุรักลาไวย์, ลาไวย์, ไทยใหม่

3.4 กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ (Urak Lawoi Sea Gypsies Ethnic Group)

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์เป็นชนเผ่ากลุ่มใหญ่ที่มีมากที่สุดในประเทศไทย ตั้งถิ่นฐานไม่ไกลจากชุมชนใหญ่ในท้องถิ่นและอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยว จากคำบอกเล่าของอุรักลาไวย์ได้กล่าวถึงแหล่งที่มาว่าเดินทางมากจากทางใต้ของแหลมมลายู บริเวณที่เป็นแหล่งสุดท้ายก่อนเดินทางเข้ามาประเทศไทยคือรัฐเคดะห์ ประเทศมลายูเซีย มีภูเขาคือ “มูนุงฌิรัย” ซึ่งเป็นยอดเขาสูงสุดของรัฐเคดะห์ที่ถือกันว่าเป็นที่ศักดิ์สิทธิ์ของบรรพบุรุษ อุรักลาไวย์เริ่มตั้งถิ่นฐานถาวรเป็นถาวรครั้งแรกที่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ การตั้งถิ่นฐานถาวรแหล่งที่สองคือ เกาะสิเหร่และหาดราไวย์ จังหวัดภูเก็ต ส่วนแหล่งที่สามคือเกาะอาดัง-ราวี จังหวัดสตูล ในอดีตการดำรงชีวิตของอุรักลาไวย์ในฤดูแล้งครอบครัวของชนกลุ่มนี้จะอพยพไปยังเกาะต่าง ๆ โดยใช้เรือ ระยะเวลาในการเดินทางเร่ร่อนใช้เวลาเพียง 1-3 วันจนถึงหลายเดือน ขึ้นอยู่กับระยะทาง สภาพอากาศ อาหารที่หาได้ การเดินทางไปพักแรมในที่ต่าง ๆ นี้ เรียกว่า “บักัด” ในระหว่างนี้จะสร้างเพิงพักหรือกระท่อมเล็ก ๆ ไว้ชั่วคราวบนชายหาด เพื่อหลบนอนและทำอาหาร ในช่วงฤดูฝนอุรักลาไวย์จะตั้งหมู่บ้านรวมตัวเป็นชุมชน ในช่วงนี้จะมีการใช้ทรัพยากรในป่า บางกลุ่มปลูกข้าวไร่ เพื่อไว้ใช้กินโดยไม่ได้ใช้แรงงานสัตว์ในการทำนา อุรักลาไวย์ใช้ชีวิตแบบหาแล้วใช้ทันที ไม่มีการสะสมเพราะสามารถหาสิ่งที่ต้องการได้ง่าย อุรักลาไวย์มีลักษณะของชุมชนคล้ายคลึงกัน

ในปัจจุบันกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์กำลังประสบสภาพปัญหาในด้านคุณภาพชีวิต ได้แก่ ปัญหาความแออัดของจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นทำให้เกิดปัญหาในเรื่องอยู่อาศัย ปัญหากรรมสิทธิ์ในที่ดิน ปัญหาการประกอบอาชีพเนื่องจากพื้นที่ที่ใช้ในการหากินลดลงเพราะการถูกจัดให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์ และปัญหาสังคมที่เกิดจากการที่วัยรุ่นจับกลุ่มเที่ยวเตร่ ผู้หญิงเล่นไฟและผู้ชายดื่มเหล้า ในด้านวัฒนธรรมและประเพณีกำลังประสบกับปัญหาของคนรุ่นใหม่ที่หันมานิยมวัฒนธรรมจากภายนอก เช่น การร้องเพลงร่าเมนาแต่วัยรุ่นกลับมาสนใจในเพลงของดิสโก้ การใช้ภาษาของ

ตนเองลดน้อยลงคนรุ่นใหม่หันมานิยมพูดภาษาปักษ์ใต้และภาษากลางแทน ประเพณีลอยเรือจากเดิมที่มีแต่ความศักดิ์สิทธิ์ของพิธีกรรมในปัจจุบันกลายเป็นประเพณีที่หาแต่ความสนุกรื่นเริง

ในจังหวัดภูเก็ตมีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลมอแกนและอุรักลาไวย์ ซึ่งอุรักลาไวย์เป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 570 ครัวเรือน 2,709 คน กระจายอยู่ใน 3 ชุมชน ได้แก่ เกาะสิเหร่หรือแหลมตุ๊กแก จำนวน 287 ครัวเรือน 1,434 คน ราไวย์ จำนวน 230 ครัวเรือน 1,058 คน และสะป้า จำนวน 53 ครัวเรือน 217 คน กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลได้รับการเรียกขานว่า ชาวไทยใหม่ หรือ ชาวเล จะอาศัยอยู่กระจัดกระจายตามชายหาดของจังหวัดภูเก็ต เช่น บริเวณหาดราไวย์ แหลมกา เกาะสิเหร่ อ่าวสะป้า บ้านเหนือ และแหลมหลา (ไม้ขาว) ซึ่งประวัติความเป็นมาของชาวเลในจังหวัดภูเก็ตสรุปได้ว่าอพยพมาจาก 2 แหล่งใหญ่ คือ กลุ่มที่อ้างว่าบรรพบุรุษเดิมอพยพมาจากหมู่เกาะแถบประเทศมาเลเซีย อีกกลุ่มหนึ่งมาจากหมู่เกาะในเขตประเทศพม่า นอกนั้นอพยพมาจากหมู่เกาะที่อยู่ใกล้เคียงกับเกาะภูเก็ต ซึ่ง วิสิฎฐ์ มะยะเฉียว (2532: 222) ศึกษาเรื่องของชาวเลจังหวัดภูเก็ต และบันทึกคำบอกเล่าของชาวเลกลุ่มต่าง ๆ เกี่ยวกับความเป็นมาไว้ดังนี้

1. กลุ่มที่เกาะสิเหร่ เกาะสิเหร่เป็นที่แรกบนเกาะภูเก็ตที่ชาวเลมาตั้งถิ่นฐานอย่างถาวร ชาวเลที่นี่เชื่อว่าบรรพบุรุษของพวกเขาอพยพมาจากหมู่เกาะบริเวณประเทศมาเลเซีย เป็นพวกอุรักลาไวย์ (Urak Lawoi) มาอยู่ที่เกาะสิเหร่ตั้งแต่สมัยรุ่นปู่ย่าตายายมาแล้ว ชาวเลเรียกเกาะ สิเหร่ว่า “ปูเลาสิเหร่” แปลว่า เกาะพลู เพราะที่นี่มีพลูมาก ซึ่งชาวเลใช้กินกับหมาก แต่เดิมพวกเขาตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณแหลมร้าง ต่อมามีปัญหาเกี่ยวกับที่ดิน ทั้ง ๆ ที่พวกเขาตั้งบ้านเรือนในพื้นที่บริเวณนั้นเป็นกลุ่มแรก แต่ก็ยังถูกไล่ที่จึงต้องย้ายบ้านเรือนมาตั้งอยู่ที่แหลมตุ๊กแก

2. กลุ่มที่บ้านสะป้า อยู่ในเขตหมู่ที่ 3 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองจังหวัดภูเก็ต เป็นกลุ่มที่อพยพแยกออกมาจากกลุ่มที่เกาะสิเหร่ แต่ก็ยังไปมาหาสู่กับชาวเลที่เกาะสิเหร่

3. กลุ่มหาดราไวย์ อยู่ในเขตหมู่ที่ 2 ตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต มีอยู่ 2 พวกคือ

3.1 พวกไทยใหม่ หรือพวกอุรักลาไวย์ (Urak Lawoi) เชื่อว่าบรรพบุรุษของตนเองอพยพมาจากหมู่เกาะแถบประเทศมาเลเซีย แล้วแยกย้ายกันขึ้นอาศัยตามเกาะต่าง ๆ คือ เกาะเฮ เกาะบอน แหลมกา ต่อมาเกิดไข้ทรพิษระบาด จึงย้ายมาอยู่ที่หาดราไวย์

3.2 พวกสิงห์ (Moken) หรือ มาซิง เล่าว่าบรรพบุรุษดั้งเดิมของพวกเขาอาศัยอยู่ที่บริเวณหมู่เกาะในเขตประเทศพม่า อันได้แก่ เกาะพริด เกาะสอง อพยพผ่านมาทางปากจก บางสัก จังหวัดพังงา มาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่หาดราไวย์

4. กลุ่มที่บ้านแหลมหลาและบ้านเหนือ อยู่ในเขตพื้นที่หมู่ 5 ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง เดิมตั้งชุมชนอยู่ที่บ้านเหนือ เป็นพวกอุรักลาไวย์ที่อพยพมาจากเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ และชาวเลกลุ่มหนึ่งจากบ้านเหนือได้แยกพวกไปอยู่ที่แหลมหลาโดยการนำของ “โต๊สาด” ต่อมาชาวเลจากบ้านท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ซึ่งเรียกตัวเองว่า “มอเกลิน” (Moklen) หรือ สิงห์บก ได้อพยพเข้ามาอยู่อาศัยที่บ้านแหลมหลาอีกกลุ่มหนึ่งด้วย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่จะเป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษา ดังนั้น ชุมชนที่จะเป็นพื้นที่ที่จะทำการวิจัยจึงประกอบด้วย 3 ชุมชน คือ ชุมชนเกาะสิเหร่หรือแหลมตึกแก ชุมชนหาดราไวย์ และชุมชนบ้านสะปำ ซึ่งมีประชากรจำนวนทั้งสิ้น 570 ครัวเรือน 2,709 คน

3.4.1 ประเพณีและวัฒนธรรม

3.4.1.1 ภาษา

ภาษาของชาวเลไม่ว่าจะเป็นชาวเลกลุ่มอุรักลาไว้อยู่ กลุ่มสิงห์ (มาซิงหรือมอเกิน) หรือจะเป็นกลุ่มมอเกลินก็ตาม จะเห็นว่าสำเนียงและภาษาคลายภาษามลายูมาก นักวิชาการจึงจัดภาษาของชาวเลไว้ในตระกูล มลายู-อินโดนีเซีย หรือ มลายู-โพลินีเซีย สำเนียงของมอแกนและอุรักลาไว้อยู่มีความแตกต่างกัน ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

ภาษามอแกน

ชะ

มอแกน หง่าดึนง ปิตะ จ้อย ดัน ฮ้า

แอม ตะ ออเกิน เบาะ กาน ตะ ออเกิน ละไก เลียว

แอม ตะ ก่าบาง หล่าเกา ปอลาว ต่าฟุ้ง

ตะเฮ้า ตูบ ผุจะ มอแกน

คำแปล

หนึ่ง

มอแกน มาจากไหน ฉันไม่รู้

ชีวิตอยู่กับทะเลมานานแสน

ได้เดินทาง ระหว่างเกาะ ทั่วดินแดน

ทะเล คือ แวนแคว้น ของพวกเรา

ภาษาอุรักลาไว้อยู่

อุรักลาไว้อยู่ กาล่า ตูลู อูไม่ เมอชีย่า รุมะ กามี ตูตุ เตะ ลาไว้อยู่

เบอหยาลัด ปี่ กะ ปุเลา หร่าตาหระเต้ เตะ ตะโละ

ลานี้ รุมะ กามี อาดา ชุกา หย่างัน ลาไว้อยู่

รุมะ กามี ตูตุ เตะ ราไว้อยู่ ปุเลาซีระ สะปี่ เตะ ภูเก็ต

เลาปี่ ปุเลาส่าตัก เตะ กระปี่ ปุเลาหนีปี่ ปุเลาฮาตัก สตุล

คำแปล

อุรักลาไว้อยู่ แปลว่า คนทะเล

แต่เดิมมาชีวิตของพวกเราขึ้นอยู่กับทะเล

เดินทางไปตามชายฝั่งทะเล และเกาะต่าง ๆ
 ปัจจุบันพวกเราส่วนมากก็ยังผูกพันกับทะเลอาศัยอยู่ริมทะเล
 หมู่บ้านของเราอยู่ที่ราไวย์ สะป้า เกาะสิเหร่ในภูเก็ต
 เกาะพีพี เกาะลันตา ในกระบี่ และเกาะลิเป๊ะ เกาะอาดังในสตูล

3.4.1.2 ศาสนา ความเชื่อ และพิธีกรรม

เดิมชาวเลนับถือผีसाง บรรพบุรุษ มีการเซ่นไหว้เป็นประจำ เมื่อถึง
 ฤดูกาล ปีละ 2 ครั้ง ระหว่างเดือน 6 และเดือน 11 เรียกว่า “พิธีลอยเรือ” ซึ่งมีคตินิยมอย่างเดียวกับ
 “การลอยกระทง” ของชาวไทยพุทธ แต่ปัจจุบันนี้ เนื่องจากมีความใกล้ชิดกับคนไทยเป็นอย่างมาก
 และได้รับการศึกษาจากโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งอยู่ใกล้หมู่บ้าน จึงหันมานับถือศาสนาพุทธเป็น
 ส่วนมากหรือเกือบทั้งหมดก็ว่าได้ แต่ขณะเดียวกันก็มีได้ละทิ้งการนับถือตามลัทธิเดิม (จังหวัด
 ภูเก็ต. 2528: 2)

3.4.1.3 ขนบธรรมเนียมและประเพณี

ชาวเลในจังหวัดภูเก็ต มีขนบธรรมเนียมและประเพณีที่น่าสนใจอยู่
 หลายอย่าง ทุกชุมชนจะมีวัฒนธรรมด้านนี้คล้ายคลึงหรือเหมือนกัน ต่างกันบ้างก็อยู่ที่เวลาและ
 รายละเอียดปลีกย่อยของประเพณีเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น ทั้งนี้เพราะพวกเขาเชื่อสายเดียวกัน ไป
 มาหาสูกันอยู่เสมอ บางครั้งต้องไปทำพิธีร่วมกัน บรรดาประเพณีต่าง ๆ ของชาวเลจะแฝงด้วยความ
 เชื่อทั้งสิ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่พวกเขาถือปฏิบัติเช่นนี้มาตั้งแต่บรรพบุรุษแล้ว

1) ประเพณีการแต่งงานของชาวเลไม่ยุ่งยากเหมือนพิธีแต่งงานของ
 คนไทยหรือคนกลุ่มอื่น ๆ ในสังคมภายนอก ชาวเลถือว่าพิธีแต่งงานเป็นเรื่องสำคัญที่สุดในชีวิต
 ดังนั้น ถ้าหากใครทำผิดประเพณีในเรื่องคู่ครอง เช่น ได้เสียก่อนแต่งงาน หรือแต่งงานกับญาติ
 ใกล้ชิดกันก็จะเป็นที่รังเกียจหรืออาจถูกลงโทษอย่างหนัก ซึ่งสมัยก่อนจะถูกจับตวงน้ำ (อาภรณ์
 อุกฤษ. 2530: 96) หนุ่มสาวชาวเลจะมีอิสระในการเลือกคู่ครองของตนเอง และนิยมแต่งงานตั้งแต่
 อายุยังน้อยระหว่าง 15-18 ปี โดยจะเลือกคู่ครองในกลุ่มคนบ้านเดียวกัน ที่แต่งงานกับชาวเลบ้านอื่น
 ๆ ก็มีบ้างแต่น้อยมาก แต่ปัจจุบันชาวเลได้แต่งงานกับคนภายนอกที่มาจากจังหวัดต่าง ๆ ของ
 ประเทศไทยเกือบทุกภาคหลายครอบครัวทีเดียว

การใช้ชีวิตคู่ของชาวเล เริ่มต้นจากการที่หนุ่มสาวได้มีโอกาสได้พบปะ
 พูดคุยกันโดยเฉพาะในช่วงประเพณีลอยเรือของชาวเล ได้มีการเกี้ยวพาราสีเกิดความชอบพอกัน
 และตั้งใจว่าจะแต่งงานอยู่กินกันฉันสามีภรรยา ฝ่ายชายจะส่งญาติผู้ใหญ่หรือคนที่นับถือไปทำการ
 ขอแก่พ่อแม่ฝ่ายหญิง ซึ่งจะต้องไปสุขอถึง 3 ครั้งตามประเพณี การสุขอครั้งแรกเมื่อฝ่ายชายไป
 ทาบตามฝ่ายหญิงจะให้คำตอบว่าขอคิดใคร่ครวญก่อนแล้วค่อยมาตกลงกันใหม่ การสุขอครั้งที่สอง
 ฝ่ายหญิงจะตอบว่าขอถามลูกสาวดูก่อน ค่อยกลับมาฟังข่าวใหม่ ส่วนการสุขอครั้งที่สามฝ่ายชายจะ

เตรียมของหมั้นไปด้วยเพราะแน่ใจว่าจะได้คำตอบจากฝ่ายหญิง เมื่อฝ่ายหญิงตอบรับก็จะหมั้นกันในวันนั้นเลยในการส่งผู้ใหญ่ไปสู้อหหญิงสาวแก่ชายหนุ่มของชาวเลนั้น ไม่ต้องดูฤกษ์ยาม ถือเอาความสะดวกทั้งสองฝ่าย แต่การสู้อหครั้งที่สามจะนิยมไปกันตอนค่ำ ๆ เพราะเมื่อสู้อหเสร็จก็จะมีพิธีหมั้นติดต่อกันไป และมีการจัดเลี้ยง ซึ่งของหมั้นของฝ่ายชายโดยทั่วไปนิยมแหวนเงิน แหวนทอง หรือแหวนเพชร แล้วแต่ฐานะของฝ่ายชายที่ไปสู้อห ในวันแต่งงานจะเป็นวันใดก็ได้แล้วแต่ความสะดวกของทั้งสองฝ่าย แต่ส่วนมากนิยมแต่งงานในช่วงหลังพิธีลอยเรือซึ่งปีหนึ่งมีสองครั้ง คือ ในระหว่างขึ้น 14 ค่ำ 15 ค่ำ และแรม 1 ค่ำ ของเดือน และเดือน 11 สาเหตุที่นิยมแต่งงานในช่วงนี้เพราะว่าหลังพิธีลอยเรือจะมีอุปกรณที่ในการประกอบพิธีพร้อม และในช่วงประเพณีลอยเรือชาวเลที่ออกทะเลไปหากินไกล ๆ หรือไปทำงานที่อื่น จะกลับมาร่วมพิธีพร้อมกันในหมู่บ้าน จึงเป็นโอกาสที่ดีที่จะจัดพิธีแต่งงาน ซึ่งพิธีแต่งงานของชาวเลมักจะจัดในตอนเย็น โดยกระทำพิธีที่บ้านฝ่ายหญิง เริ่มด้วยฝ่ายเจ้าบ่าวจัดขันหมากมาสามขัน ขันที่หนึ่งเป็นขันหมากหรือขันหมากเอก มีผ้าห่มสองผืน ผ้าตัดเสื้อสองชิ้น สินสอดเป็นเงินเท่าไรก็ได้ ส่วนขันที่สองและสามจะมีเฉพาะหมากพลูเท่านั้น แล้วจัดขบวนแห่ขันหมากไปบ้านเจ้าสาว

2) ประเพณีการเกิดของชาวเลในสมัยก่อนจะมีหมอต้าแยเป็นผู้ทำ

คลอด 1 คน พร้อมกับผู้ช่วยเหลือ(ไม่มีหน้าที่ทำคลอด) หมอต้าแยจะเป็นผู้ที่มีอายุมาก มีประสบการณ์ในการทำคลอดมาแล้ว หน้าที่หมอต้าแยนี้ยอมรับสืบทอดกันต่อ ๆ มา โดยผู้รับมักเป็นเชื้อสายหรือลูกหลานของหมอต้าแยเอง หมอต้าแยมีความชำนาญ มีความรู้ในเรื่องของคนที่ตั้งครรภ์ดี เพื่อตรวจสอบสุขภาพของเด็กในครรภ์ว่าปลอดภัยหรือไม่ ถ้าเกิดปัญหาเกี่ยวกับการคลอดขึ้นมา เขาจะส่งไปโรงพยาบาลทันที เมื่อหญิงชาวเลมีครรภ์ครบ 5 เดือนขึ้นไป เขาจะฝากครรภ์กับหมอต้าแย โดยนำหมาก 3 ค่ำ ใบพลู 3-5 ใบ เงินไม่จำกัด ไปให้หมอต้าแย ๆ ก็จะใช้มือจับบริเวณท้องของผู้ตั้งครรภ์ ตรวจสอบสุขภาพเด็ก ครั้งต่อไปหญิงตั้งครรภ์จะไปตรวจอีกเมื่อไรก็ได้ เมื่อครบกำหนด ชาวเลนิยมคลอดลูกที่บ้านของตนเอง โดยสามีญาติพี่น้องจะช่วยเตรียมข้าวของในการคลอดลูก มี น้ำร้อน สิ่งของสำหรับทารก หญิงชาวเลนิยมนอนคลอดลูกบนแคร่ไม้ที่ยกสูงขึ้น แต่บางบ้านก็ไม่นิยมใช้แคร่ไม้ไผ่ เขาจะนอนคลอดลูกบนพื้นบ้านธรรมดา ชาวเลมีความเชื่อเกี่ยวกับการคลอดของชาวเลมีมาก ก่อนกำหนดคลอดเขาจะจัดสิ่งของต่าง ๆ ไปมอบให้กับหมอต้าแย ซึ่งเขาถือว่าเป็นเคล็ดในการคลอดลูก เพื่อให้การคลอดปลอดภัย ของที่นำไปให้มีข้าวสาร 1 กระป๋องเล็ก ด้ายดิบ 1 ม้วน เทียน 1 เล่ม หมาก 5 ค่ำ ใบพลู 5 ใบ เงินแล้วแต่จะให้ เขาบรรจุของเหล่านี้ลงในภาชนะที่พวกชาวเลเรียกว่า “สอบราด” (กระสอบราด) กระสอบนี้ใช้ใบเตยสานขึ้นมาคล้ายตะกร้าไม่มีหูเขาใช้ผ้าขาวที่สะอาดรองกันภาชนะสอบราด ก่อนทำคลอดหมอต้าแยรับสิ่งของเหล่านี้แล้วจะกล่าวชื่อของหญิงชาวเลผู้คลอดลูก และกล่าวอวยพรให้ผู้คลอดปลอดภัย และอยู่เย็นเป็นสุข

ในการคลอดสมัยก่อนชาวเลใช้ไม้ไผ่บาง ๆ ตัดสายสะดือเด็ก ปัจจุบันใช้มีดปลายแหลมเล็ก ๆ ที่เขาใช้แกะหอยหรือมีดธรรมดาที่สะอาด หมอต้าแยจะวางสายสะดือที่เขาแกะว่ายาวพอเหมาะกับการถักนิต ใช้ไม้ไผ่หรือมีดตัดสายสะดือเด็ก หลังคลอดแล้วมารดาต้องอยู่ไฟประมาณ 7 วัน ถ้าลูกคนแรกอยู่ 9 วัน ขณะอยู่ไฟในห้องของผู้คลอด เขาจะนำเซ็งกราน(ลักษณะ

ของเตาไฟที่ไม่มีรูปแบบ ใช้ก้อนอิฐหรือเสาคินสามก้อนวางเป็นสามเส้า)บรรจุดิน แล้วก่อไฟขึ้นบนเชิงกราน ซึ่งเชิงกรานนี้จะวางในบริเวณใต้ในห้องของผู้คลอดก็ได้ ถ้าผู้คลอดนอนบนแคร่ก็มักจะวางใต้แคร่ พวกชาวเลเชื่อว่าการอยู่ไฟจะทำให้มดลูกคืนสภาพปกติได้เร็วขึ้น หมอตำแยจะใช้ก้อนเส้า (อิฐหรือหิน)เผาไฟร้อน ๆ เอาน้ำราดเอาผ้าพันก้อนเส้าอีกครั้ง นำไปกดหรือวางไว้บริเวณท้องของผู้คลอด ผู้คลอดต้องหลีกเลี่ยงอาหารที่แสลง เช่น อาหารจำพวกเนื้อหรือปลาที่ไม่มีเกล็ด หลีกเลี่ยงอาหารจำพวกผักที่เป็นพวกไม้เลื้อย(พวกผักล่ำ) อาหารเย็น ๆ พวกผลไม้บางชนิด เช่น แดงโม จะได้รับประทานอาหารที่ช่วยบำรุงสุขภาพของแม่ และให้มีการรับประทานยาผสมสุราด้วย ส่วนทารกแรกเกิดใหม่ ๆ ให้รับประทานน้ำผึ้งรวง เพื่อถ่ายของเสียในท้องออก ในระยะแรกเกิด อาหารทารกคือ นมแม่หรือนมผง โพอโตขึ้นให้รับประทานข้าวสุก ไม่นิยมผสมอาหารเสริมอื่นเลย พวกชาวเลไม่นิยมโกนผมไฟ จะปล่อยให้ยาวตามธรรมชาติ

3) ประเพณีงานศพ เมื่อมีคนตายในหมู่บ้านชาวเล ทุกครอบครัวจะไปที่บ้านคนตายเพื่อช่วยเหลือเจ้าภาพ ชาวเลไม่นิยมเก็บศพไว้หลายคืน ถ้ามีคนตายระหว่างใกล้ค่ำหรือกลางคืน จะทำพิธีฝังในวันรุ่งขึ้น แต่ถ้าคนตายตอนเช้าจะต้องฝังให้เสร็จในวันนั้น พวกชาวเลจะบรรจุศพใส่โลงที่ช่วยกันทำขึ้นเองหรือซื้อมา ซึ่งในสมัยก่อน ชาวเลจะทำโลงด้วยไม้ไผ่ โดยนำไม้ไผ่มาผ่าเป็นซีกแล้วนำมาผูกติดกันให้เป็นพากยาว เสร็จแล้วเขาจะเอาของมีคม เช่น มีด กรรไกร และหมากพลูอย่างละ 1 คำ วางบริเวณหน้าอกของผู้ตาย เพราะพวกชาวเลถือกันว่าเป็นเคล็ดที่จะไม่ให้ดวงวิญญาณดวงอื่นมารบกวนดวงวิญญาณของผู้ตาย หลังจากนั้นก็จะอาบน้ำศพโดยใช้เปลือกต้นสะบ้า มะนาวใส่ลงในน้ำอุ่น เสร็จแล้วก็จะแต่งตัวให้กับศพ ส่วนของที่วางบริเวณหน้าอกบางครั้งครอบครัวก็นำออกมาใช้ บางครอบครัวก็ใส่ไปกับศพ เสร็จแล้วเขาจะเอาศพวางบนผ้าขาวที่วางลงในพากแล้วมัดหัวศพมัดหัวและท้ายพากไม้ไผ่ เอาไม้สอดบนเชือกที่มัดไว้ ห้ามศพไปฝัง (บางศพที่ยากจนมากจะห่อด้วยเสื่อ) ก่อนนำศพไปฝัง คนหามจะยกโลงให้สูงขึ้น เพื่อให้ญาติพี่น้องคลานลอดใต้โลงศพ 3 ครั้ง จึงจะแห่ขบวนไปป่าช้า ทำการฝังศพต่อไป ส่วนญาติพี่น้องของผู้ตายต้องนำของไป 3 อย่าง คือ หน่อมะพร้าว 1 หน่อ มะพร้าวปอกแล้ว 2 ผล และ น้ำ 1 ถัง (สมัยก่อนเขาจะผสมเปลือกต้นสะบ้าลงไปจนถึงด้วย แต่ปัจจุบันใช้น้ำธรรมดา) ก่อนถึงหลุมศพ เขาจะวางถังไว้ใกล้ทางเดิน เพื่อว่าเมื่อเสร็จพิธี ญาติผู้ตายที่จะเดินทางกลับบ้าน จะนำน้ำในถังมาล้างมือล้างเท้า เมื่อวางศพลงหลุม หมอผีจะผ่ามะพร้าว 2 ผล เทน้ำมะพร้าวบนโลงศพ แล้วนำกะลามะพร้าวคว่ำลงบนโลงศพอีกครั้ง ตัวแทนผู้หามศพ 2 คน จะยืนตรงกันสองพากปากหลุม โดยหันหลังให้กันแล้วทำพิธีเวียนผ้าโสรั้ง โดยส่งผ้าจากมือขวาของคนหนึ่งไปให้อีกคนหนึ่งซึ่งจะรับด้วยมือขวาเหมือนกัน แล้วส่งกลับด้วยมือซ้ายมาให้คนแรก ทำลักษณะนี้จนครบ 3 รอบ เพราะเชื่อว่าเป็นการทำให้ดวงวิญญาณของผู้ตายลืมเหตุการณ์สมัยยังมีชีวิตอยู่ เพื่อจะได้ไม่มาหลอกหลูกลาน ผู้ที่หามศพทุกคนต้องนั่งรอบปากหลุม หมอผีประจำกลุ่มของพวกเขาจะกำดินในมือทั้งสองข้างแล้ววางมือบนบ่าทั้งสองของผู้หาม แล้วหมอผีจะท่องมนต์แล้วชั้ดินจากมือลงในหลุม ทำเช่นนี้ 3 ครั้ง โดยทำให้กับผู้หามศพทุกคน เมื่อเสร็จพิธีแล้วทุกคนจะเหยียบดินคนละกำโรยบนโลงศพ แล้วจะช่วยกันกลบดินให้สูงขึ้น พร้อมปลูกมะพร้าว 1 ต้น หลังจากนั้น 3 หรือ 7 วัน ชาวเลจะมีประเพณีทำบุญให้ผู้ตาย โดยนำข้าว

ปลาอาหาร ขนม หรือสิ่งของที่ผู้ตายเคยชอบไว้ปากหลุมฝังศพ ลูกหลานจะนั่งพูดจาบอกให้ผู้ตายมารับของกิน ในหมู่บ้านของพวกชาวเลถ้าบ้านใดมีศพ เขาจะเริ่มก่อกองไฟหน้าบ้านที่ผู้ตายทันที ตลอดระยะเวลา 3 วัน 3 คืน เป็นสัญลักษณ์ให้บ้านใกล้เคียงทราบเพื่อจะได้มาช่วยกัน

5) ประเพณีลอยเรือถือว่ามีสำคัญและมีความหมายต่อชาวเลมาก เพราะพวกเขามีชีวิตที่ผูกพันกับท้องทะเลอย่างแนบแน่นนับตั้งแต่พวกเขาเกิดจนสิ้นชีวิต โดยใช้ท้องทะเลเป็นแหล่งทำมาหากิน ชาวเลมีความเชื่อที่อยู่บนฐานของไสยศาสตร์เป็นเรื่องของการดลบันดาลของ “เจ้าเกาะ” และอิทธิฤทธิ์ของ “ชิน” (ซึ่งพวกชาวเลเชื่อว่าเป็นเทวดาพวกหนึ่ง ซึ่งมาจากสวรรค์ อาศัยในท้องทะเล มีรูปร่างลักษณะเป็นงดวงไฟ มีสีต่าง ๆ เช่น เขียว ขาว แดง เหลือง มีอำนาจที่จะให้โทษร้ายแรง) ในการลอยเรือจะกระทำกันก่อนหน้ามรสุมตะวันออกเฉียงเหนือโดยใช้เวลา 3 วัน คือวันที่ 14 ค่ำ ขึ้น 15 ค่ำ และแรม 1 ค่ำ ของเดือน 6 และเดือน 11 โดยชาวเลจะลอยเรือ เพื่อขับไล่สิ่งอัปมงคลออกจากหมู่เกาะและขออำนาจเจ้าเกาะมาช่วยคุ้มครองพวกเขาให้อยู่รอดตลอดฤดูมรสุม ชาวเลเรียกลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือว่า “ลมออก” เรียกลมมรสุมตะวันตกว่า “ลมพลัด” เชื่อกันว่า เรือที่ลอยในพิธีนั้นจะนำความวิบัติต่าง ๆ ไปทิ้งที่ “เมืองออก” และ “เมืองพลัด”

วันขึ้น 13 ค่ำ เป็นวันที่พวกชาวเลจะออกจ่ายของหรือซื้อสิ่งของเพื่อไว้ใช้ในวันทำพิธี ตลอดจนซื้อพวกเสื้อผ้าของทุกคนในครอบครัว เพราะเป็นธรรมเนียมของพวกชาวเล ชุมชนชาวเลกลุ่มมอแกนจะมีการประกอบพิธีเช่นไหว้ปีละครั้ง แต่ไม่มีพิธี “เหนเอน หล่อโอง” และไม่มีการแกะเสาวิญญานบรรพบุรุษอีกต่อไป ผู้อาวุโสที่มีความรู้พื้นบ้านและมีฝีมือในการสร้างเรือหรือสร้างสรรคงานหัตถกรรมต่าง ๆ ได้ล้มหายตายจากกันไปทำให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เคยมีก็ขาดหายไปไม่มีการสืบทอด นอกจากนี้ ชาวมอแกนไม่รู้สึภภาคภูมิใจในวิถีวัฒนธรรมของตนและไม่มีพลังที่จะรวมกลุ่มเพื่อรื้อฟื้นประเพณีต่าง ๆ ความเป็นชุมชนยังไม่เข้มแข็ง เพราะแต่ละครัวเรือนต้องดิ้นรนทำมาหากินและยังถูกชักจูงด้วยอบายมุขต่าง ๆ

6) ประเพณีขอทานงานบุญสารทเดือนสิบ เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมา ต้องถือปฏิบัติโดยการไปขอทานที่วัดต่าง ๆ ในช่วงงานบุญสารทเดือนสิบของทางศาสนาพุทธ ประเพณีนี้จะจัดงานในเดือนสิบ โดยพุทธศาสนิกชนจะไปทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับวิญญานที่เชื่อว่าตกอยู่ในขุมนรกชั้นนอสุรกายหรือเปรต หลังจากการทำบุญแล้วก็จะต้องมีการทำทานโดยการนำขนมและเศษเงินให้กับชาวเลที่มาขอทาน ณ วัดต่าง ๆ จากการขอทานของชาวเลนั้น ขนมที่ได้จากการขอทานนั้นไม่สามารถจะนำมารับประทานได้เมื่อออกจากวัดมาแล้ว และนำขนมนั้นไปตั้งเช่นไหว้ผีบรรพบุรุษที่หน้าบ้านของตนเอง เพราะเชื่อว่าเป็นการทำบุญอย่างหนึ่งให้กับผีบรรพบุรุษ ถ้าชาวเลคนไหนไม่ได้ออกไปขอทาน และไม่ได้นำขนมมาเช่นไหว้ก็จะเกิดภัยพิบัติกับบุคคลนั้น หรือที่ชาวเลเรียกว่า “ผีกิน”

3.1.1.4 ศิลปะและการแสดง

1) ชาวเลเชื่อในเรื่องผี สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพราะเข้าใจว่าทุกสิ่งทุกอย่างล้วน

แต่มีวิญญูณจึงต้องให้ความเคารพบูชา นอกจากผีที่เกิดจากวิญญูณของบรรพบุรุษแล้ว ยังมีผีที่เกิดจากธรรมชาติ เช่น ผีเจ้าเกาะ วัฒนธรรมประเพณีของชาวเลกลุ่มราไวย์ มีประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อเช่นเดียวกับกลุ่มชาวเลอื่น ๆ แต่มีความแตกต่างกันอยู่ 2 ประการ คือ พิธีทำน้ำมนต์ และศิลปะการแสดง “มวยกาหยง”

มวยกาหยง เป็นศิลปะการป้องกันตัว เชื่อว่า สืบทอดมาจากประเทศมาเลเซีย มีชาวบ้านราไวย์ เพียงกลุ่มเดียวเท่านั้นที่มีการแสดงศิลปะป้องกันตัว มวยกาหยงของชาวเลบ้านราไวย์มีการนำออกมาแสดงในโอกาสต่าง ๆ ได้แก่ พิธีการไหว้ครู ประจำปี พิธีการแก้บน หรือตามภาษาพื้นเมือง เรียกว่า การแก้เหมย และการได้รับเชิญไปสาธิตในงานการแสดงด้านศิลปวัฒนธรรมเป็นครั้งคราว

การรำมวยกาหยงในงานพิธีไหว้ครูประจำปี จะจัดขึ้นในวันขึ้น 11 ค่ำ เดือน 4 ของทุกปี ตั้งแต่เวลา 17.00 น. ถือเป็นประเพณี เพื่อความเป็นสิริมงคล และเชิดชูเกียรติระลึกถึงครูบาอาจารย์ ผู้ถ่ายทอดวิชาศิลปะการต่อสู้มวยกาหยง โดยมีพิธีการดังนี้

ก. การจัดเตรียมเครื่องบวงสรวง บูชาครู และจัดวางไว้กลางวงพิธี มีเครื่องบวงสรวง 9 สิ่ง ประกอบด้วย

- กล้วยสุก 3 เครือ คือ กล้วยน้ำหว่า 1 เครือ กล้วยเปรี้ยว 1 เครือ และกล้วยขม 1 เครือ

- เครื่องหอม กายาน สำหรับจุดไฟให้มีควัน ถือเป็นเครื่องสื่อสารกับวิญญูณครู อาจารย์

- เหล้าขาว 1 แก้ว น้ำ หรือ น้ำหวาน 1 แก้ว ข้าวตอก หมากพลู 1 คำ ใบจากหรือบุหรี เทียนขาว 1 เล่ม ก้านล(เงินบูชาครู ให้มีจำนวนลงท้ายด้วย 9)

จากนั้นวางอุปกรณ์เครื่องดนตรี ที่ใช้ในการแสดงทั้ง 4 ชนิด ด้านหน้าและมีความเชื่อว่าในขณะที่ทำพิธี ห้ามผู้หญิงเข้าใกล้ และตะต้องเครื่องดนตรี เครื่องดนตรีที่ใช้ ประกอบด้วย

- กลองทน 2 ลูก เรียกตามภาษาชาวเลว่า “เกอนักกาหยก” มีลูกยีน 1 ลูก ลูกขัด 1 ลูก ซึ่งลูกยีนเรียกว่า “กลางตัวมีย” ส่วนลูกขัด เรียกว่า “กลองตัวผู้”

- ปี่กาหยง 1 เล่า เรียกตามภาษาชาวเลว่า “ใสในกาหยก” ทำจากไม้ก่าจัดหรือไม้การบูร ใช้ใบตะโหนดทำเป็นปี่เป่า มีเสียงดังพลั้ว ไพเราะ มีขนาดเหมาะสมมือยาว 30 เซนติเมตร

- โหม่ง 1 ชุด พร้อมม้าหรับตีเรียกตามภาษาชาวเลว่า “ตะวะกาหยก” ลักษณะเป็นแผ่นเหล็ก รูปวงกลม ตรงกลางมีปุ่มนูน ใช้ตีประกอบจังหวะดนตรี

- ไม้กระ เรียกว่าตามภาษาชาวเลว่า “กาหยุกาหยก” หรือ “กาโต๊ะกาณะ” เป็นไม้ท่อนแบน ๆ 2 อัน ขนาดเหมาะสมมือใช้ตีกระทบกัน ประกอบเป็นจังหวะดนตรี

ข. การประกอบวิธีไหว้ครู โดยมีครูหมอ หรือ โต๊ะครู ในพิธีจะกล่าวเชิญครูบาอาจารย์มวยกาหยง เป็นภาษาชาวเลเข้ามาในพิธี โดยจุดกายาน เชื่อว่าควันกายาน

ที่จุดเป็นสัญญาณนำทางให้ครูมาถึงที่จัดพิธี แล้วทำการเบิกเครื่องดนตรี โดยครูหมอจะยื่นมือไปตีและแตะเครื่องดนตรีทุกชิ้น ที่วางไว้ตรงหน้า จากนั้นกำข้าวตอกพร้อมกล่าวเป็นภาษาชาวเลในการขอพรเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ผู้เข้าร่วมพิธี แล้วโปรยข้าวตอกไปรอบ ๆ บริเวณ พิธี เชิญครูรับเครื่องบูชา โดยจัดเครื่องบูชาไปวางไว้บริเวณข้างนอก ต่อจากนั้นนักดนตรีรับเครื่องดนตรีของตนไปเตรียมพร้อมบรรเลงเพลง นักมวยจะออกมาทำการไหว้ครูทีละคนโดยมีท่าคุกเข่าข้างหนึ่ง ใช้มือขวา กอบควันกำยานใส่ศรีษะ แล้วกำข้าวตอกในพิธีโรยบนตัว และรอบ ๆ บริเวณ เป็นการแสดงความเคารพและเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง จากนั้นแสดงท่ารำไหว้ครู เป็นท่ารำในลักษณะการอบอุ่นร่างกาย เมื่อนักมวยทั้ง 2 ฝ่าย ทำการไหว้ครูเสร็จแล้ว ฝ่ายนักดนตรีบรรเลงเพลงปี่มวยกาหยง นักมวยทั้งคู่ ออกมาร่ายรำ และแสดงศิลปะการต่อสู้เป็นการรำรำ มีจังหวะลีลาการเคลื่อนไหว ประกอบด้วย

- ท่าตัดมือ ใช้มือข้างหนึ่งตัดขึ้นป้องกันที่ใบหน้า อีกข้างหนึ่งป้องกันที่ท้อง
- ท่ารำเปิด ใช้มือทั้ง 2 ข้าง เปิดขึ้นในท่ารำ
- ท่าต่อสู้ ใช้ศอก เข่า และมือตอย ตามลีลาจังหวะดนตรี ทั้งนี้มีท่า

นึ่งยอง ๆ เป็นท่าหลบหลีก อีกด้วย

การบรรเลงเพลงปี่ มีชื่อเรียกว่า เพลง “ลาภู” ส่วนท่ารำมวยกาหยง มีชื่อเรียกว่า “นารีกาหยก” เมื่อมีการรำรำและพักจนครบเจ็ดเพลงแล้วจะหยุดพักเพื่อแจกจ่ายอาหารแก่ผู้เข้าร่วมในพิธีทุกคนเป็นการเสร็จสิ้นพิธีไหว้ครู การรำมวยกาหยงจะมีในงานพิธีแก้บนหรือแก้เหมย เมื่อมีการจ้วงวานจากชาวบ้านในชุมชนที่ได้บนบานศาลกล่าวไว้กับเจ้าที่เจ้าทางหรือเจ้าทะเล ในกรณีเจ็บป่วยไม่สบาย เมื่อหายแล้วและมีความพร้อมก็จะทำพิธีแก้บน และในกรณีที่เกิดอาเพศออกทะเลแล้วประสบปัญหาภัยทางทะเลแล้วบนบานไว้ หากปลอดภัยกลับถึงฝั่งก็ทำพิธีบูชาครูแก้บนโดยจัดให้มีการแสดงมวยกาหยง

2) ร่องเง็ง เป็นการสืบทอดต่อกันมาโดยไม่ทราบหลักฐานที่แน่ชัดว่าใครเป็นผู้ริเริ่ม และเกิดขึ้นในปีใด เป็นเพียงการสืบทอดกันเป็นรุ่นๆ มีรุ่นหนึ่ง ร่องเง็งเป็นบทเพลงที่กล่าวถึงความมั่งคั่งของธรรมชาติ โดยมีการรับเอาวัฒนธรรมจากชาวต่างชาติและเครื่องดนตรีมาผสมผสานกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของชนพื้นเมืองในแหลมมลายูเข้าด้วยกัน ซึ่งในบางครั้งร่องเง็งจะเป็นการเต้นสอดตามอารมณ์และเหตุการณ์ที่ผู้ร้องสัมผัสอยู่ในขณะนั้น แต่ทำนองยังคงเดิมอดีตร่องเง็งเป็นเสมือนวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของชาวเล ที่ชาวเลรุ่นก่อนต้องการที่ถ่ายทอดให้คนรุ่นหลัง เพื่อแสดงถึงความเจริญทางวัฒนธรรมของตน การเล่นร่องเง็งนั้นจะมี “แม่เพลง” ซึ่งเป็นนักร้องเป็นผู้ร้องเพลงนำไปตามจังหวะของดนตรีที่มีนักดนตรีเป็นผู้บรรเลง บทเพลงในการเล่นร่องเง็งจะมีอยู่หลายบทเพลงโดยเนื้อหาของบทเพลงส่วนมากจะพูดถึงเกี่ยวกับเรื่องของธรรมชาติและวิถีชีวิตความเป็นอยู่

3.4.2 สังคมและเศรษฐกิจ

การดำรงชีวิตของชาวเลในบริบทของจังหวัดภูเก็ตซึ่งเป็นหนึ่งในกลุ่มจังหวัด

ฝั่งทะเลอันดามันที่ถูกกำหนดให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลระดับโลกและประตูเชื่อมโยงเศรษฐกิจสู่นานาชาติ กับที่ประกอบอาชีพประมง และอาชีพรับจ้างทั่วไปที่ถือว่าเป็นแรงงานที่ไร้ฝีมือของพวกเขา แม้จะมีที่มีสภาพทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดที่จะเอื้อต่ออาชีพประมงเพราะเป็นเกาะในทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย มีเกาะบริวาร 32 เกาะ พื้นที่ของจังหวัดภูเก็ตมีจำนวน 543.034 ตารางกิโลเมตร โดยส่วนกว้างที่สุดเท่ากับ 21.3 กิโลเมตร ส่วนยาวที่สุดเท่ากับ 48.7 กิโลเมตร

จากการสำรวจข้อมูลปี 2550 มีรายได้ต่อครัวเรือนเกิน 23,000 บาทต่อปี โดยสัดส่วนของการประกอบอาชีพในแต่ละชุมชน ดังนี้

1. ชุมชนแหลมตึกแกหรือเกาะสิเหร่ ชาวเลมียาได้ร้อยละ 70 จาก การประกอบอาชีพทำประมงโดยใช้เครื่องมือประมงพื้นบ้านชาวเล รองลงมาคืออาชีพรับจ้างทั่วไป ซึ่งเป็นแรงงานไร้ฝีมือ รับจ้างก่อสร้าง ทำงานที่องค์การสะพานปลา

2. ชุมชนราไวย์ ชาวเลมียาได้ร้อยละ 95 จากการทำประมง โดยใช้ เครื่องมือประมงพื้นบ้านชาวเล เช่น ไซตักปลา อวนลาก รองลงมา คือ อาชีพรับจ้างทั่วไปซึ่งเป็น แรงงานไร้ฝีมือ เช่น รับจ้างงานก่อสร้าง เป็นลูกจ้างอยู่ในตำบลราไวย์

3. ชุมชนบ้านสะปำ ชาวเลมียาอาชีพร้อยละ 50 มีอาชีพจากการประกอบ อาชีพประมงโดยใช้เครื่องมือพื้นบ้านชาวเล รองลงมา คือ อาชีพรับจ้างทั่วไปและค้าขาย เล็ก ๆ น้อย ๆ แรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ฝีมือ เช่น อาชีพรับจ้างทั่วไป ทำงานบ่อกุ้ง ลูกเรือประมง

สภาพสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล คือ การขาดความมั่นคงในการดำรงชีวิต สภาพของชุมชนที่ไม่เข้มแข็ง ขาดปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต การขาดการพัฒนาด้านการศึกษา สาธารณสุขและอาชีพ ขาดการเข้าถึงบริการสาธารณะของรัฐ คนในชุมชนยังมีค่านิยมของการดื่ม เหล้าและการพนัน และการหลงใหลของกระแสวัฒนธรรมภายนอกเข้าชุมชนโดยที่ชุมชนยังขาด ภูมิคุ้มกันที่ดี

3.4.3 การศึกษา

สิทธิขั้นพื้นฐานทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลเป็นไปตามกฎหมาย เหมือนคนอื่น ๆ ในสังคม เด็กกลุ่มนี้สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนจนจบการศึกษาและได้รับการ รับรองวุฒิการศึกษาตามหลักสูตร แม้ว่าเด็กบางรายจะยังไม่ได้รับการรับรองความเป็นพลเมืองไทย ก็ตาม โดยเด็กที่ไม่มีบัตรประชาชนที่จะไปศึกษาต่อจะได้รับหนังสือรับรองการจบการศึกษาจาก สถานศึกษาที่จะออกให้กับเด็กที่ไม่มีบัตรประชาชน เพื่อให้เด็กสามารถไปศึกษาต่อในระดับต่อไป โดยไม่ต้อง ใช้ใบรับรองวุฒิการศึกษาที่ไม่สามารถออกให้ได้เนื่องจากการขาดการรับรองความเป็น พลเมือง (เฉลิมลักษณ์ เก็บทรัพย์. 2549: 72) แต่จากการศึกษาวิจัย พบว่า เด็กกลุ่มนี้ขาด แรงจูงใจในการเรียน เนื่องจากครอบครัวไม่ให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง การขาดเรียนของเด็กบาง คนมักจะมาจากการที่ผู้ปกครองมักพาเด็กไปรับบริจาคในวันพระหรือวันสำคัญทางพุทธศาสนา หรือ

บางคนต้องไปช่วยพ่อแม่หาหอยหรือออกเรือประมง และยังพบว่าเด็กบางคนยังไม่ได้เข้าเรียนตามเกณฑ์การศึกษา (สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2552: 71;กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม. 2552: 74-75) และจากการสุ่มเก็บข้อมูลความจำเป็น (จปฐ.) ใน 10 ครั้วเรือนพบว่า ตัวชีวิตที่ไม่ผ่านเกณฑ์ในหมวดที่ 3 ผักใฝ่การศึกษา คือ การศึกษาต่อและการฝึกอบรมอาชีพคนอายุ 15-60 ปี อ่านออกเขียนไทยได้ และการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะหมู่บ้าน

ในการสำรวจข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและคนในชุมชนได้ข้อมูลว่า

“เด็กบางคนพ่อแม่ไม่มีเงินค่าขนมให้ลูกไปโรงเรียนจึงไม่ไปเรียนหนังสือ ทั้งที่โรงเรียนอยู่ใกล้ชุมชน เด็กไม่ได้เรียนต่อต้องออกมาช่วยพ่อแม่ทำงาน พ่อแม่บางคนก็ไม่ได้สนใจที่จะให้เด็กไปโรงเรียน บางคนมีครอบครัว บางคนก็ออกมาทำงานตามพ่อแม่เก็บหอย รั้งจ้างทั่วไป”

“พ่อแม่บางคนไม่สนใจเรื่องการเรียนก็จะปล่อยเด็กในการไปเรียน แต่พ่อแม่บางคนดูแลลูกดีเด็กก็เรียนจบม.3 แต่บางคนก็เรียนไม่จบ ม.3 ที่นี้มีเด็กที่เรียนจนจบมหาวิทยาลัย 1 คน เพราะไปทำงานบ้านนายหัว(คนมีฐานะ)ในเมือง เด็กก็ได้เรียนจนจบ ตอนนี้เด็กมีครอบครัวไปกับคนนอก(คนนอกชุมชนชาวเล)แล้ว

“โรงเรียนหาค่าขนมและค่าอาหารให้กับเด็ก แต่พ่อแม่บางคนบอกว่าไม่มีค่าขนมให้ลูกมาโรงเรียนจึงไม่ให้มา บางคนก็ว่าไม่มีค่ารถทั้งที่โรงเรียนไม่ไกลจากบ้าน”

“นักเรียนได้รับบริจาคเงินเป็นทุนการศึกษา โรงเรียนจะเปิดบัญชีธนาคารให้เป็นชื่อของเด็กและเก็บสมุดไว้ที่โรงเรียน เด็กมาเบิกไปใช้ได้ โดยครูจะดูแลการเบิกใช้ว่ามีการเบิกไปเกินความจำเป็นไหม พ่อแม่บางคนอยากให้โรงเรียนให้เงินเด็กทั้งหมด บางรายมาพูดคุยเพื่อขอไปใช้แต่โรงเรียนจะอธิบายให้ฟังอยู่เรื่อย ๆ ”

“พ่อแม่บางคนเอาเงินบริจาคเป็นทุนการศึกษาไปใช้ชื่อของมาใช้ในบ้านจนหมดเด็กก็ไม่มีเงินมาโรงเรียนเหมือนเดิม”

“เด็กรู้เรื่องแต่พ่อแม่ไม่เข้าใจ เวลาโรงเรียนมีงานอะไรมักไม่ได้มาช่วย บางคนขอค่าแรง แต่ถ้ารู้ว่ามีเงินบริจาคหรือสิ่งของที่ไหนจะมาทันทีและดูว่าเด็กของพวกเขาได้รับเหมือนเด็กคนอื่นหรือไม่”

ประเด็นปัญหาการศึกษาของเด็กกลุ่มนี้เกิดจากผู้ปกครองยังไม่เข้าใจในความสำคัญของการศึกษาและบทบาทหน้าที่ของตนเองที่มีต่อการศึกษาของบุตรหลาน ทำให้พวกเขาไม่ได้ทำหน้าที่ของตนเองโดยยังคงคิดว่าบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวกับการศึกษาของเด็กเป็นเรื่องของโรงเรียน

ในการจัดการศึกษาให้กับเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาโว้ยใน 3 ชุมชนมีสถานศึกษาที่ให้บริการทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ตจำนวน 3 แห่ง ในการสำรวจข้อมูลจากสถานศึกษายังพบว่านักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลยังคงมีการออกกลางคันทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น การไม่ได้ศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งโรงเรียนที่ให้บริการทางการศึกษา ได้แก่

1. โรงเรียนเกาะสิเหร่ ให้บริการแก่ชุมชนแหลมตุ๊กแกหรือเกาะสิเหร่ เป็น

โรงเรียนที่ให้บริการทางการศึกษาแก่กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในหมู่ที่ 4 ตำบลรัชฎา ปีการศึกษา 2554 มีนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อจำนวน 205 คน ระดับอนุบาล จำนวน 38 คน ระดับประถมศึกษา จำนวน 92 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 44 คน ซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญในการศึกษาของบุตรหลานเท่าที่ควรเนื่องจากมีฐานะยากจน ประกอบอาชีพประมงแบบเร่ร่อน เช่น การหากุ้ง หอย ปู ปลา ปลิงทะเล การรับจ้างแกะหอย การรับจ้างทำงานในโรงงานปลากระป๋องนักเรียนส่วนใหญ่ขาดโอกาสทางการศึกษา ขาดแคลนเสื้อผ้าและอุปกรณ์การเรียน นักเรียนไม่สนใจในการเรียนและขาดเรียนบ่อย (โรงเรียนเกาะสิเหร่. 2554: 1-2)

2. โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 บ้านราไวย์ ตำบลราไวย์ อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต เปิดสอนระดับอนุบาล-มัธยมศึกษาตอนต้น ให้บริการแก่กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลชุมชนราไวย์ มีนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ จำนวน 219 คน โดยแยกเป็นระดับชั้นดังนี้ นักเรียนระดับชั้นอนุบาล จำนวน 38 คน ระดับ ชั้นประถมศึกษาจำนวน 126 คน และชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 33 คน (โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์. 2554: 3)

3. โรงเรียนบ้านสะปำ “มงคลวิทยา” ที่อยู่ ตั้งอยู่ที่ 1 ถนนเทพกระษัตรี หมู่ 1 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ให้บริการแก่ชุมชนบ้านสะปำ โรงเรียนเปิดสอนระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนต้น มีนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลจำนวน 43 คน (โรงเรียนบ้านสะปำ “มงคลวิทยา”. 2554: 1-3)

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ซึ่งเป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นชนเผ่าที่อาศัยอยู่ในจังหวัดภูเก็ตโดยตั้งบ้านเรือนกระจายใน 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนเกาะสิเหร่หรือแหลมตึกแก ชุมชนราไวย์ และชุมชนสะปำ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงและรับจ้างทั่วไปแต่เป็นแรงงานไร้ฝีมือ ปัญหาของชนเผ่านี้ในเรื่องคุณภาพชีวิตคือ การขาดความมั่นคงในการดำรงชีวิต สภาพของชุมชนที่ไม่เข้มแข็ง ขาดปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต การขาดการพัฒนาด้านสาธารณสุขและอาชีพ ขาดการเข้าถึงบริการสาธารณะของรัฐ และในด้านการศึกษายังคงประสบปัญหาของการที่เด็กยังไม่ได้เข้าเรียนตามเกณฑ์ มีอัตราการออกกลางคันทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา รวมทั้งการไม่ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล อูรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ตมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล อูรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ต 2) เพื่อศึกษาผลการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล อูรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ตผ่านทางทัศนคติ ประชากรในการศึกษาวิจัย คือ กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล อูรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ต จำนวน 570 ครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาสภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล อูรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ต โดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 15 ของจำนวนประชากรได้กลุ่มตัวอย่าง 86 ครัวเรือน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random sample) ได้แหลมตึกแหหรือเกาะสิเหร่ 43 ครัวเรือน ราไวย์ 35 ครัวเรือน สะปำ 8 ครัวเรือนและกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการศึกษาผลการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล อูรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ตผ่านทางทัศนคติ จำนวน 30 คน ที่ได้จากความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่างแรกที่จะเข้าร่วมในการทดลองการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล อูรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ต

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาผลการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล อูรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ตผ่านทางทัศนคติ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล อูรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ต

1. ศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล

1.1 ศึกษากฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้แก่ สิทธิมนุษยชน สิทธิเด็ก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้แนวทางในการใช้สิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษา 5 ด้าน ดังนี้

- 1.1.1 การดูแลให้เด็กไปโรงเรียน
- 1.1.2 การเอาใจใส่การเรียนของเด็ก
- 1.1.3 การมีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตรของโรงเรียน
- 1.1.4 การสนับสนุนการร่วมกิจกรรม

1.1.5 การติดตามข่าวสารจากโรงเรียน

2. การสำรวจความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในจังหวัดภูเก็ต

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1.1 ประชากร คือ กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในจังหวัดภูเก็ตซึ่งอยู่ใน 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนแหลมตึกแกหรือเกาะสิเหร่ ชุมชนราไวย์ และชุมชนสะปำ

2.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ซึ่งอาศัยอยู่ใน 3 ชุมชน จำนวน 86 ครัวเรือน ใช้สุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random sample) ได้ดังนี้ แหลมตึกแกหรือเกาะสิเหร่ จำนวน 43 ครัวเรือน ราไวย์ จำนวน 35 ครัวเรือน และสะปำ จำนวน 8 ครัวเรือน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามประกอบด้วย

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความตระหนักทางการศึกษา (Educational Awareness) ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีความตระหนักมากที่สุด

4 หมายถึง มีความตระหนักมาก

3 หมายถึง มีความตระหนักปานกลาง

2 หมายถึง มีความตระหนักน้อย

1 หมายถึง มีความตระหนักน้อยที่สุด

2.2.1 การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1) ผู้วิจัยนำร่างแบบสอบถามที่สร้างเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตรตรวจสอบการใช้สำนวนภาษาและรูปแบบการพิมพ์ ตลอดจนข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามความตระหนักทางการศึกษาตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตร

2.2.2 การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตรให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) รายชื่อในภาคผนวก

2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ ซึ่งพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่บางคนไม่เข้าใจข้อความตามแบบสอบถาม จึงได้นำแบบสอบถามไปให้กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในชุมชนแหลมตึกแกและชุมชนสะปำ

ได้แก่ นายอิห้ม ประมงกิจ และนายสิทธิ์ ประมงกิจ ช่วยปรับข้อความในแบบสอบถามเป็นภาษา อูรักลาโว้ยพร้อมคำอธิบายเพิ่มเติมในกรณีที่บางคนไม่เข้าใจ รายละเอียดดังภาคผนวก

3) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองแล้วมาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าคะแนนความ สอดคล้อง .6 จำนวน 15 ข้อ

2.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 86 คริวเรือน ใน 3 ชุมชน โดยมีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอูรักลาโว้ยเป็นคณะทำงานการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2556

2.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำมาแจกแจงความถี่

2) ข้อมูลความตระหนักทางการศึกษา ผู้วิจัยใช้วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ระดับของการปฏิบัติ ดังนี้

- 1.00 – 1.49 หมายถึง ความตระหนักน้อยที่สุด
- 1.50 – 2.49 หมายถึง ความตระหนักน้อย
- 2.50 – 3.49 หมายถึง ความตระหนักปานกลาง
- 3.50 – 4.49 หมายถึง ความตระหนักมาก
- 4.50 – 5.00 หมายถึง ความตระหนักมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาผลการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล อูรักลาโว้ย ในจังหวัดภูเก็ต

1. ศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และศึกษาการจัดกิจกรรมในพื้นที่ของ กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล

1.1 ศึกษาแนวคิดความตระหนักและแนวคิดการเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา ได้ 4 แนวทาง/วิธีการ ซึ่งเรียกว่า การเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา (KIPTT empowerment) ดังนี้

1.1.1 การให้ความรู้และข้อมูลข่าวสาร (Knowledge & Information)

หมายถึง การให้ความรู้และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในเรื่องของ สิทธิ อำนาจหน้าที่และเรื่อง บทบาททางการศึกษาของครอบครัวและชุมชนที่ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายและแนวทางการปฏิบัติ ของภาครัฐ โดยการชักนำและการให้ความรู้ ซึ่งสิทธิ อำนาจหน้าที่และเรื่องบทบาททางการศึกษา

ระบุไว้ในหลักสูตรมัธยมศึกษา สិทธิเด็ก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545 ได้แก่ การดูแลเด็ก ให้ไปโรงเรียน การเอาใจใส่การเรียนของเด็ก การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรโรงเรียน การสนับสนุน การเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียน และการติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการ ซึ่งวิธีการทำให้ความรู้และ ข้อมูล คือ การชักนำ ซึ่งหมายถึง การพูดโน้มน้าวให้ผู้ฟังเกิดความคิดคล้อยตาม และการให้ความรู้

1.1.2 การให้มีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การส่งเสริมให้แสดงออกทาง ความคิดและการตัดสินใจโดยการเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารเพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลและ ประสบการณ์ ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อ โดยการให้คิด ให้เลือก และให้ติดตาม

1.1.3 การทำงานเป็นทีม (Teamwork) หมายถึง การฝึกทักษะการเข้าร่วมใน กิจกรรมทางสังคม ซึ่งได้แก่ การแสดงความคิดเห็น การยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น และการ ทำงานร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

1.1.4 การสร้างความไว้วางใจ (Trust) หมายถึง การสร้างบรรยากาศที่ทำให้เกิด ความรู้สึกเป็นกันเอง ทำให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นในตนเองโดยการรับฟัง การสนับสนุนข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ และให้การช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิด ความรู้สึกปลอดภัย และการใช้วิธีการในการรับฟังเมื่อสมาชิกของกลุ่มได้พูด สนับสนุนข้อคิดเห็นที่ สมาชิกได้นำเสนอ และช่วยเหลือสมาชิกเมื่อเกิดปัญหาในขณะสนทนา

1.2 ผู้วิจัยเข้าพื้นที่เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ใน จังหวัดภูเก็ต เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมของในแต่ละพื้นที่ ซึ่งผู้วิจัยพบว่าในแต่ละพื้นที่มีการจัด กิจกรรมที่เกี่ยวกับบริการสาธารณะด้านสาธารณสุขเหมือนกัน แต่สภาพของการประสบปัญหาของ แต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในแต่ละพื้นที่มีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมแตกต่างกัน

1.2.1 พื้นที่บ้านสะป่า เป็นพื้นที่ที่มีองค์กรเอกชนเข้าไปหลังเหตุการณ์สึนามิ โดยเข้าไปดูแลในเรื่องของสุขอนามัยและการจัดการชุมชนเพื่อความเข้มแข็ง โดยองค์กรเอกชนมีทั้ง ของประเทศไทยและต่างประเทศ แต่พื้นที่แห่งนี้ไม่มีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องทำให้มีสภาพของ แหล่งเสื่อมโทรมมากที่สุด ประกอบกับไม่ได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเหมือนพื้นที่แหลมตึกแกและราไวย์ การจัดกิจกรรมในพื้นที่แห่งนี้จะเป็นลักษณะของการจัดเพียงครั้งเดียว ไม่มีการสานต่อยอดกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมได้แก่ การจัดกิจกรรมให้กับเด็ก ๆ การสร้างพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรม การฝึกอาชีพ เย็บผ้า เป็นต้น

1.2.2 พื้นที่แหลมตึกแก เป็นพื้นที่ที่กำลังประสบปัญหาในเรื่องของการเลือก ผู้นำและเรื่องที่ดินระหว่างนายทุนและคนในหมู่บ้าน ดังนั้น กิจกรรมที่พบในพื้นที่ คือ การให้บริการ ทางการแพทย์ของโรงพยาบาล อบจ.ภูเก็ต โดยใช้ชื่อว่า “คลินิกหน้าหาด” เพื่อให้การตรวจรักษาคน ในหมู่บ้าน ซึ่งผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์ให้เข้าร่วมกิจกรรมนี้ และพบว่ามี อสม.กลุ่มชาติพันธุ์ ชาวเล เป็นจุดบันทึกความสูง น้ำหนัก ของผู้รับการตรวจ และมีพยาบาลอธิบายการดูแลรักษา ตนเอง

1.2.3 พื้นที่ราไวย์ เป็นชุมชนที่ได้รับอิทธิพลจากองค์กรเอกชนมากที่สุด ในพื้นที่แห่งนี้กำลังประสบปัญหาระหว่างนายทุนกับคนในหมู่บ้านในเรื่องของที่อยู่อาศัย และแหล่งทำกินทางทะเล ผู้วิจัยพบว่า กิจกรรมในหมู่บ้านในเรื่องของสาธารณสุขเหมือนกับพื้นที่แหลมตึกแก แต่พื้นที่แห่งนี้เป็นที่อยู่ริมหาดราไวย์ทำให้คนในหมู่บ้านมีความเข้าใจในบริหารสาธารณสุขรวมทั้งมีความเป็นกลุ่มที่รับสังคมภายนอกมากที่สุด มีการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิในเรื่องที่ดินเพื่ออยู่อาศัย พื้นที่ในการประกอบอาชีพ เป็นต้น

1.3 ผู้วิจัยนำความรู้ที่สังเคราะห์ได้จากการศึกษาเอกสาร และข้อมูลที่ได้จากการเข้าไปศึกษาการจัดกิจกรรมในพื้นที่ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอรักลาไวย์ จึงได้จัดทำกิจกรรมเพื่อการเสริมสร้างความตระหนักรู้ทางการศึกษา ซึ่งมี 3 กิจกรรม ดังนี้

1.3.1 กิจกรรมที่ 1 เราคือ (We are)

กำหนดเวลา 15-20 นาที โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นกันเอง มีความรู้สึกว่าคุณมีความสำคัญและไว้วางใจในผู้อื่น และให้เกิดทักษะในการพูดและแสดงออกต่อสาธารณะ

เนื้อหาประกอบด้วยความเป็นมาของการจัดกิจกรรมและข้อตกลงของการทำกิจกรรม โดยให้สมาชิกแนะนำตนเองทีละคน บอกข้อตกลงในการทำกิจกรรมร่วมกัน และเรียกสมาชิกทีละคนและถามข้อสงสัย มีการวัดและประเมินผลโดยการสังเกตพฤติกรรมของสมาชิก ได้แก่ พฤติกรรมการเงียบ ไม่สบตา มองออกไปนอกห้อง พูดคุยกับคนอื่น ชักถาม และอื่น ๆ โดยมีใบงานที่ 1

1.3.2 กิจกรรมที่ 2 แลกเปลี่ยนความคิด

กำหนดเวลา 1 ชั่วโมง โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสมาชิกและเพื่อให้ความรู้ในเรื่องของสิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษา

เนื้อหาประกอบด้วยการดูแลเด็กไปโรงเรียน การเอาใจใส่การเรียนของเด็ก การสนับสนุนเด็กให้ร่วมกิจกรรม การจัดทำและติดตามข่าวสารของโรงเรียน การวัดและประเมินผลโดยการสังเกตการมีส่วนร่วม ได้แก่ การมองและฟัง การยิ้มและนั่งเงียบ การแสดงความสงสัยออกทางสีหน้า การชักถาม การตอบคำถาม

1.3.3 กิจกรรมที่ 3 สู่ความตระหนักรู้ทางการศึกษา

กำหนดเวลา 1 ชั่วโมง โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้รู้จักคิดและเลือกวิธีการปฏิบัติในการดูแลเด็ก และเพื่อให้รู้จักการติดตามผลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

เนื้อหาประกอบด้วยการใช้สิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษาของครอบครัวผู้ปกครองเพียง หมู่บ้าน และชุมชน โดยจัดให้แบ่งกลุ่ม 3-4 คน เลือกตัวแทนมา 1 คน ทำหน้าที่เขียนสิ่งที่สมาชิกคิด แล้วแจกให้ช่วยกันคิด โดยผู้ดำเนินการอ่านแต่ละข้อให้ฟัง หลังจากนั้นให้แต่ละกลุ่มช่วยกันแสดงความคิดเห็นและส่งตัวแทนออกมาเล่าสิ่งที่คิดให้ทุกคนฟัง ในการวัดและประเมินใช้การสังเกต

1.4 ผู้วิจัยนำกิจกรรมการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตรเพื่อตรวจสอบการจัดกิจกรรม ตลอดจนข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามความตระหนักทางการศึกษาตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตร

2. ศึกษาการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล อูรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ต

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1.1 ประชากร คือ กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอูรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ตซึ่งอยู่ใน 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนแหลมตึกแกหรือเกาะสิเหร่ ชุมชนราไวย์ และชุมชนสะปำ

2.1.2 กลุ่มตัวอย่าง มี 2 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

1) กลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการทำการทดลองการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา จำนวน 30 คน จาก 3 ชุมชน

2) กลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการสำรวจทัศนคติระดับกลุ่ม จำนวน 86 ครั้วเรือน โดยใช้สุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random sample) ได้ดังนี้ แหลมตึกแกหรือเกาะสิเหร่ จำนวน 43 ครั้วเรือน ราไวย์ จำนวน 35 ครั้วเรือน และสะปำ จำนวน 8 ครั้วเรือน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอูรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ต

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามและกิจกรรมการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา ดังนี้

2.2.1 แบบสอบถาม มีจำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ ทัศนคติระดับบุคคล และทัศนคติระดับกลุ่ม ซึ่งแบบสอบถามแต่ละฉบับ ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับทัศนคติระดับบุคคลหรือทัศนคติระดับกลุ่ม ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง ระดับทัศนคติที่ดีที่สุด

4 หมายถึง ระดับทัศนคติดี

3 หมายถึง ระดับทัศนคติปานกลาง

2 หมายถึง ระดับทัศนคติไม่ดี

1 หมายถึง ระดับทัศนคติแย่มาก

ในการสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1) ผู้วิจัยนำร่างแบบสอบถามที่สร้างเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตรตรวจสอบการใช้สำนวนภาษาและรูปแบบการพิมพ์ ตลอดจนข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามทัศนคติระดับบุคคลและระดับกลุ่มตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการควบคุมปริญญาโท

การหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยดำเนินการดังนี้

1) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) รายชื่อในภาคผนวก

2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล อูรักลาโว้ยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ แต่พบว่ากลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอูรักลาโว้ยบางคนไม่เข้าใจข้อความตามแบบสอบถาม จึงได้นำแบบสอบถามไปให้กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอูรักลาโว้ยในชุมชนแหลมตึกแกและชุมชนสะป่า ได้แก่ นายอีหีม ประมงกิจ และนายสิทธิ์ ประมงกิจ ปรับข้อความในแบบสอบถามเป็นภาษาอูรักลาโว้ย พร้อมคำอธิบายเพิ่มเติมในกรณีที่บางคนไม่เข้าใจ รายละเอียดดังภาคผนวก

3) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้ง 2 แบบไปทดลองใช้แล้วมาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าคะแนนความสอดคล้อง .6 จำนวน 30 ข้อ

4) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 86 คน จาก 3 ชุมชน หลังจากที่ได้ทำการทดลองการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษากับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอูรักลาโว้ยกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้ว

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปสำรวจใน 3 ชุมชน โดยผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอูรักลาโว้ยให้การสนับสนุนกรณีที่เกิดปัญหา โดยมีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอูรักลาโว้ยที่อ่านออกเขียนได้เป็นคณะทำงานกับผู้วิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามผู้วิจัยนำมาแจกแจงความถี่

2) ข้อมูลทัศนคติระดับบุคคลและทัศนคติระดับกลุ่ม ผู้วิจัยใช้วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยระดับของการปฏิบัติ ดังนี้

- 1.00 – 1.49 หมายความว่า ระดับทัศนคติที่แย่มาก
- 1.50 – 2.49 หมายความว่า ระดับทัศนคติที่ไม่ดี
- 2.50 – 3.49 หมายความว่า ระดับทัศนคติปานกลาง
- 3.50 – 4.49 หมายความว่า ระดับทัศนคติดี
- 4.50 – 5.00 หมายความว่า ระดับทัศนคติดีที่สุดในที่สุด

2.2.2 กิจกรรมการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาซึ่งผู้วิจัยได้สร้างกิจกรรมการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและการเข้าพื้นที่ซึ่งกิจกรรมมี 3 กิจกรรม ประกอบด้วย

กิจกรรมที่ 1 เราคือ

กิจกรรมที่ 2 แลกเปลี่ยนความคิด

กิจกรรมที่ 3 สู่ความตระหนักทางการศึกษา

การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1) ผู้วิจัยนำร่างกิจกรรมเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาที่สร้างเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญาโทเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของแนวคิดทฤษฎีและกิจกรรมตลอดจนข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยจัดสนทนากลุ่ม (Focus discussion) โดยผู้ให้ข้อมูลเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อย่างน้อย 9 คน ประกอบด้วย ผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อย่างน้อย 3 ชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุข และกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อย่างน้อย 1 คนทำงานในหน่วยงานเอกชนหรือภาครัฐ รายชื่อในภาคผนวก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำกิจกรรมการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา (KIPTT empowerment) ไปทดลองใน 3 ชุมชน เป็นระยะเวลา 6 วัน คือ วันที่ 27-29 มีนาคม 2556 วันที่ 19 – 20 และ วันที่ 28-29 เมษายน 2556

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทัศนคติ และการจัดกิจกรรม ดังนี้

1) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำมาแจกแจงความถี่

2) ข้อมูลทัศนคติระดับบุคคลและทัศนคติระดับกลุ่ม ผู้วิจัยใช้วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยระดับของความรู้สึก ดังนี้

1.00 – 1.49 หมายความว่า ระดับทัศนคติที่แย่มาก

1.50 – 2.49 หมายความว่า ระดับทัศนคติที่ไม่ดี

2.50 – 3.49 หมายความว่า ระดับทัศนคติปานกลาง

3.50 – 4.49 หมายความว่า ระดับทัศนคติดี

4.50 – 5.00 หมายความว่า ระดับทัศนคติดีที่สุดในที่สุด

3) ข้อมูลจากการจัดกิจกรรมโดยใช้การสังเกตตามแบบประเมินของแต่ละกิจกรรม และข้อมูลที่ได้จากการสนทนาในการทำกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ ในจังหวัดภูเก็ต

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล

1.1 ศึกษากฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้แก่ สิทธิมนุษยชน สิทธิเด็ก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้แนวทางในการใช้สิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษา 5 ด้าน ดังนี้ การดูแลให้เด็กไปโรงเรียน การเอาใจใส่การเรียนของเด็ก การมีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตรของโรงเรียน การสนับสนุนการร่วมกิจกรรม การติดตามข่าวสารจากโรงเรียน

ขั้นที่ 2 สืบหาความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในจังหวัดภูเก็ต

2.1 ประชากร คือ กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในจังหวัดภูเก็ต ใน 3 ชุมชน จำนวน 570 ครัวเรือน กลุ่มตัวอย่าง คือ โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random sample) ได้แหลมตึกแกหรือเกาะสิเหร่ 43 ครัวเรือน ราไวย์ 35 ครัวเรือน สะปำ 8 ครัวเรือน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความตระหนักทางการศึกษา

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แปลความหมายตามเกณฑ์

ตอนที่ 2 ศึกษาผลการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล อุรักลาไว้อยู่ในจังหวัดภูเก็ตผ่านทางทัศนคติ

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล

1.1 ศึกษาแนวคิดความตระหนักและแนวคิดการเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา ได้ 4 แนวทาง/วิธีการ ซึ่งเรียกว่า การเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา (KiPTT empowerment) ดังนี้ การให้ความรู้และข้อมูลข่าวสาร (Knowledge & Information) การมีส่วนร่วม (Participation) การทำงานเป็นทีม (teamwork) การให้ความไว้วางใจ (Trust)

1.2 การเข้าพื้นที่เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในจังหวัดภูเก็ต

1.3 ผู้วิจัยนำความรู้ที่สังเคราะห์ได้จากการศึกษาเอกสารและการเข้าพื้นที่ จัดทำกิจกรรมเพื่อการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา ซึ่งมี 3 กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมที่ 1 เราคือ (We are) กิจกรรมที่ 2 แลกเปลี่ยนความคิด และกิจกรรมที่ 3 สู่ความตระหนักทางการศึกษา

ขั้นที่ 2 ศึกษาผลการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล อุรักลาไว้อยู่ในจังหวัดภูเก็ตผ่านทางทัศนคติ

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในจังหวัดภูเก็ตใน 3 ชุมชน จำนวน 570 ครัวเรือน กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาสภาพความตระหนักทางการศึกษา ที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา และกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 86 ครัวเรือนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเดียวกับการศึกษาความตระหนักทางการศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามทัศนคติระดับบุคคลและกลุ่ม แบบสอบถามความตระหนักทางการศึกษา และกิจกรรมการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา

3. การวิเคราะห์ข้อมูลค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แปลความตามเกณฑ์ที่กำหนด

ภาพประกอบ 9 ขั้นตอนการศึกษาวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาเรื่องการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล อูรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ต ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาสภาพความตระหนักทางการศึกษาและการศึกษาผลการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล อูรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ตผ่านทางทัศนคติ โดยเสนอรายละเอียดดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล อูรักลาโว้ย ในจังหวัดภูเก็ต
2. ผลการศึกษาผลการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ ชาวเล อูรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ตผ่านทางทัศนคติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการศึกษาสภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล อูรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ต

1.1 จากการศึกษาสภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล อูรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ตซึ่งอาศัยอยู่ใน 3 ชุมชน โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามจาก 86 ครอบครัว เป็นเพศชาย 13 คน และเพศหญิง 73 คน มีอายุตั้งแต่ 17 ปีถึง 68 ปี จบการศึกษาระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 3 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 2 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 50 คนและชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 31 คน แต่ละครอบครัวมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 4,500 บาท มีอาชีพทำประมงและรับจ้าง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพความตระหนักทางการศึกษา ปรากฏในตาราง 3-6

ตาราง 3 แสดงสภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ใน
จังหวัดภูเก็ต

ความตระหนักทางการศึกษา	n	\bar{X}	SD	แปลผล
การรับรู้ (Receiving)	86	2.96	.51	ปานกลาง
การยอมรับ (Responding)	86	3.21	.46	ปานกลาง
การเห็นคุณค่า (Valuing)	86	2.96	.45	ปานกลาง
รวม	86	3.04	.47	ปานกลาง

จากตาราง 3 แสดงสภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่
ในจังหวัดภูเก็ต จำนวน 86 คน มีสภาพความตระหนักทางการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปาน
กลาง มีค่าเฉลี่ย 3.04 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การยอมรับ การเห็นคุณค่า และการรับรู้อยู่ใน
ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.21 2.96 และ 2.96 ตามลำดับ

ตาราง 4 แสดงสภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในจังหวัด
ภูเก็ตด้านการรับรู้

ความตระหนักทางการศึกษาด้านการรับรู้	n	\bar{X}	SD	แปลผล
สิทธิ	86	3.13	.63	ปานกลาง
อำนาจหน้าที่	86	2.69	.57	ปานกลาง
บทบาททางการศึกษา	86	3.05	.58	ปานกลาง
รวม	86	2.96	.51	ปานกลาง

จากตาราง 4 แสดงว่าสภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลา
ไว้อยู่ในจังหวัดภูเก็ตด้านการรับรู้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.96 เมื่อพิจารณารายเรื่อง

พบว่าเรื่องการรับรู้สิทธิ บทบาททางการศึกษา และอำนาจหน้าที่ มีค่าเฉลี่ย 3.13 3.05 และ 2.69 ตามลำดับ

ตาราง 5 แสดงสภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ตด้านการยอมรับ

ความตระหนักทางการศึกษาด้านการยอมรับ	n	\bar{X}	SD	แปลผล
สิทธิ	86	3.29	.73	ปานกลาง
อำนาจหน้าที่	86	3.04	.43	ปานกลาง
บทบาททางการศึกษา	86	3.29	.56	ปานกลาง
รวม	86	3.21	.46	ปานกลาง

จากตาราง 5 แสดงว่าสภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ตด้านการยอมรับโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.21 เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่องพบว่า เรื่องการยอมรับสิทธิ บทบาททางการศึกษา และอำนาจหน้าที่ มีค่าเฉลี่ย 3.29 3.29 และ 3.04 ตามลำดับ

ตาราง 6 แสดงสภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ตด้านการเห็นคุณค่า

ความตระหนักทางการศึกษาด้านการเห็นคุณค่า	n	\bar{X}	SD	แปลผล
สิทธิ	86	3.00	.68	ปานกลาง
อำนาจหน้าที่	86	3.08	.42	ปานกลาง
บทบาททางการศึกษา	86	2.81	.60	ปานกลาง
รวม	86	2.96	.45	ปานกลาง

จากตาราง 6 แสดงว่าสภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ตด้านการเห็นคุณค่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.96 เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่องพบว่าเรื่องการเห็นคุณค่าในอำนาจหน้าที่ สิทธิและบทบาททางการศึกษามีค่าเฉลี่ย 3.08 3.00 และ 2.81 ตามลำดับ

1.2 จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ มีดังนี้

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ได้ยินเรื่องของสิทธิจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้เข้าไปช่วยเหลือคนในหมู่บ้านหลังเกิดเหตุการณ์สึนามิเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์รู้ว่าทุกคนมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน ตามคำบอกเล่าของหญิงกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์แหลมตึกแก ซึ่งเล่าว่า

“...หลังเกิดคลื่นยักษ์มีฝั่ง (ฝรั่ง) มีคนของมูลนิธิเข้ามาในบ้านเรากลุ่ม(มาก) เขาก็ว่าทุกคนมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน พวกเขาอยากมาช่วยพวกเรา...”

การศึกษาในความคิดของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์คือสิ่งที่จะทำให้ชีวิตของบุตรหลานของพวกเขาดีขึ้น การศึกษาทำให้เด็กอ่านออกเขียนได้และสามารถจะใช้ในการหางานอื่นที่ไม่ใช่การประมง หากว่าปัญหาการประกอบอาชีพประมงที่ทำให้พวกเขาถูกจับเพราะการลুক้าเข้าไปในเขตอุทยาน นอกจากนี้ การศึกษาจะทำให้บุตรหลานของพวกเขาเหมือนคนอื่นในสังคมและสามารถที่จะใช้ในการแก้ปัญหาได้

“...พวกผมไม่ใช่จี้(จะ)รู้หนังสือมาก แต่พวกเรามีความสามารถในการดำน้ำ เรา 20คนได้รับใบอนุญาตให้สอนดำน้ำได้ แต่มีใครไม่รู้อะไรว่าถ้ามาดำน้ำกับเราจี้(จะ)เป็นโรคได้เพราะพวกเราสกปรก...”

ความรู้สึกของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ที่ว่าตนเองแปลกแยกจากคนอื่นในสังคมนำมาสู่ปัญหาผลกระทบต่อความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล พวกเขายอมรับว่าการศึกษามีสามารถช่วยบุตรหลานของพวกเขาให้สามารถอยู่ในสังคมได้เหมือนคนอื่น แต่การดูแลเด็กให้ไปโรงเรียนเป็นเรื่องที่พวกเขาพูดในลักษณะของการปฏิบัติเดียวกัน คือ การปลุกเด็กให้อาบน้ำแล้วหาอาหารให้รับประทานก่อนไปโรงเรียน

“...เราปลุกลูกไปโรงเรียนทุกวัน ก่อนไปส่งเราหาข้าวให้กิน แต่บางวันเราไม่ได้หุงข้าว เราก็อ้อให้กิน ไม่พลันนั้น(อย่างนั้น)มันหิวไปเรียนก็ไม่รู้เรื่อง กว่าจี้(จะ)ได้กินตอนเที่ยง...”

การที่กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ไปเรียนหนังสือที่โรงเรียนเพราะในสมัยก่อนผู้บริหารโรงเรียนได้ชักชวนให้คนในหมู่บ้านไปเรียนหนังสือ หลังจากนั้นก็การบอกต่อในเรื่องที่เกี่ยวกับโรงเรียนและ

การเข้าเรียน ดังนั้นการไปเรียนหนังสือจึงเป็นการกระทำที่สืบทอดกันมา ในปัจจุบันกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลบางคนมีความรู้สึกไม่ดีต่อโรงเรียน เช่นชายชาวเลวัย 40 ปี ซึ่งมีหลาน 2 คน เล่าว่า

“...บางที่โรงเรียนมีหนังสือมาให้เราจ่ายตังก์(เงิน) ถ้าเรามีตังก์ไม่พอให้เด็กไปให้ครู เราก็กลัวครูจี้(จะ)อคติกับเด็กของเรา บางคนเขาว่าเขาโดนมาแล้ว...”

การเอาใจใส่การเรียนของเด็กโดยการเตือนให้เด็กทำการบ้านด้วยตัวเอง เพราะกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อย่างส่วนใหญ่ไม่สามารถช่วยเหลือเด็กในการทำการบ้าน บางคนพูดถึงเรื่องนี้ว่า

“...เราเข้าใจการบ้านของเด็ก พอมันไม่ทำเพราะทำไม่ได้ เราก็ว่ามันไม่ได้ เพราะเราก็ทำไม่เป็น...”

เรื่องของหลักสูตรเป็นเรื่องที่ไกลตัวสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล พวกเขามีความคิดว่าเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสอนของโรงเรียน เป็นเรื่องที่โรงเรียนต้องดำเนินการให้ดีที่สุด พวกเขาเป็นผู้ปกครองที่ทำหน้าส่งเด็กให้เข้าเรียน การที่เด็กจะเรียนได้ดีหรือไม่อย่างไรเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะต้องรับผิดชอบ แต่บางคนมีความคิดว่าถ้าเป็นไปได้อยากให้โรงเรียนสอนบุตรหลานของพวกเขาให้สามารถไปทำงานที่ดี ๆ ได้ ตั้งคำพูดของชายกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้วัย 54 ปี

“...โรงเรียนมีหน้าที่สอนเด็ก ถ้าโรงเรียนสอนดี ๆ เด็กจะได้เรียนจนจบมีการ (งาน)ทำดี ๆ “

เมื่อโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมและแจ้งให้กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อทราบ พวกเขาจะเข้าร่วมกิจกรรม แต่บางครั้งพวกเขาก็มีความคิดที่แตกต่างไปจากโรงเรียนแต่ไม่กล้าบอกโรงเรียน ชายชราชาวเลวัย 80 ปี เล่าว่า

“...พ่อแม่ของเด็กบางคนมันไปโรงเรียนทุกครั้ง แต่บางคนมันก็ไม่ไป มันว่าพูดเรื่อง ของโรงเรียน แต่ไม่เห็นจะบอกว่าจี้(จะ)ให้อะไรกับเด็กของเรา..”

ในเรื่องของการติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเรียนของบุตรหลาน กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อย่างใหญ่ไม่ได้ทำเพราะมีความคิดว่าโรงเรียนจะเป็นผู้แจ้งข่าวมายังพวกเขา เมื่อเกิดปัญหา

“...บางทีเด็กมันลืมนามบอกเรา เราก็ไม่ได้ไป โรงเรียนจะบอกฝากเด็กมาว่าจี้ (จะ)ให้เราทำอะไร...”

นอกจากนี้ กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่มีความเชื่อว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกันตามกฎหมาย แต่ในความเป็นจริงมิได้เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมาย เพราะคนในสังคมมักจะยอมรับคนที่มีการศึกษา มีอาชีพที่ดีในสังคม มีสถานะภาพทางสังคม ฉะนั้น การทำตามสิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษาจึงเป็นเรื่องที่อาจทำได้แต่ต้องใช้เวลา

2. ผลการศึกษาผลการเสริมสร้างความตระหนักรู้ทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในจังหวัดภูเก็ตผ่านทางทัศนคติ

จากการศึกษาการเสริมสร้างความตระหนักรู้ทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในจังหวัดภูเก็ต โดยการหาความเป็นไปได้ของการเสริมสร้างความตระหนักรู้ทางการศึกษา เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ และการทดลองการเสริมสร้างความตระหนักรู้ทางการศึกษาใน 3 ชุมชน ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1 ผลการหาความเป็นไปได้ของการเสริมสร้างความตระหนักรู้ทางการศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่จำนวน 9 คน สรุปผลจากการสนทนากลุ่มดังนี้

2.1.1 ความเหมาะสมของสถานที่ที่ใช้ ควรอยู่ในหมู่บ้านไม่ควรจัดภายนอก และหากให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้บอกเล่าเรื่องของตนเองได้พบในเรื่องของการศึกษาไม่ควรไปจัดที่โรงเรียน เพราะกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่เชื่อว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในโรงเรียนเป็นเรื่องของโรงเรียนที่จะดำเนินการไม่ใช่เรื่องของคนในหมู่บ้านที่จะแสดงความคิดเห็นได้

2.1.2 ความเหมาะสมของขนาดกลุ่ม คือ ขนาดของกลุ่มควรมีขนาด 10 คน เพราะกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่บางคนจะไม่กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเอง หากมีขนาดใหญ่เกินไปจะไม่สามารถทำให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นของตนเอง

2.1.3 ความเหมาะสมของวิธีการ ได้แก่ การให้ความรู้ การให้มีส่วนร่วม การให้ทำงานเป็นทีม และการสร้างความไว้วางใจโดยผ่านกิจกรรมการเสริมสร้างความตระหนักรู้ทางการศึกษา ได้ข้อสรุปว่า

1) การให้ความรู้ ประกอบด้วย การชักนำและการให้ความรู้ การชักนำ

ในการที่จะชักนำให้พวกเขาได้สนทนาให้ซักถามเรื่องของพวกเขา ก่อนและพยายามชวนสนทนาให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก หากเรื่องที่เป็นปัญหาที่พวกเขาไม่สามารถแก้ไขได้ ควรแสดงความเห็นใจและนำเสนอวิธีแก้ปัญหาหากเป็นเรื่องที่พวกเขาภาคภูมิใจให้แสดงความ

ชื่นชมและชวนสนทนาแนวโน้มนั้นครบล้อยให้พวกเขาได้เล่าเรื่องราวของตนเองหลังจากนั้นจึงนำพวกเขาสู่เรื่องที่ยากให้พวกเขาได้พูดคุยหรือสนทนาการให้ความรู้

เรื่องของการศึกษาเป็นเรื่องใหม่สำหรับพวกเขาเพราะพวกเขาไม่รู้เพียงว่าเด็กต้องไปโรงเรียน แต่ไม่รู้ว่าตนเองควรปฏิบัติอย่างไร ในการอธิบายสิ่งที่ต้องการให้พวกเขาปฏิบัติในเรื่องของการศึกษาควรอธิบายด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย หากพวกเขาแสดงสีหน้าท่าทางไม่เข้าใจให้พูดซ้ำย้ำและถามว่าเข้าใจหรือไม่ เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวใช้ภาษาอุรักลาไวสื่อสาร ดังนั้น การแปลความหมายของเรื่องทีพูดอาจจะยากเกินไป อาจให้คนที่เข้าใจได้ช่วยอธิบายเพราะการสื่อสารด้วยภาษาของพวกเขาจะทำให้เกิดการแปลความได้ง่ายขึ้น หากเป็นผู้ที่อายุมากหรือคนรุ่นเก่าอาจต้องใช้เวลา นอกจากพบคนรุ่นเก่าที่สนใจในเรื่องของการศึกษาและมีปฏิสัมพันธ์กับคนภายนอกหมู่บ้าน คนกลุ่มนี้จะเข้าใจเรื่องในสังคมมากกว่า และที่สำคัญต้องใช้หลักการให้ความรู้ที่สอดคล้องกับความสนุกสนานและการพูดคุยที่เป็นกันเองเพราะกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวมีนิสัยชอบความสนุกสนาน

2) การให้มีส่วนร่วม ประกอบด้วย การให้คิด ให้เลือก และให้ติดตาม การให้คิด

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวมีนิสัยรักสงบไม่ชอบการทะเลาะซึ่งทำพวกเขามักจะหลีกเลี่ยงการมีปัญหา ดังนั้น ถ้าจะให้คิดในปัญหาที่เกิดขึ้นกับพวกเขาจะต้องให้เล่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับคนในหมู่บ้านก่อน เพื่อให้พวกเขาได้มองเห็นว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเขาจะทำให้เขาได้คิดถึงเรื่องนั้นและต้องคอยย้ำกับพวกเขาว่าพวกเขาคือคนสำคัญที่จะสามารถแก้ปัญหาได้

การให้เลือก

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวสามารถบอกสิ่งที่เกิดกับพวกเขาได้ แต่ถ้าเป็นเรื่องของการศึกษาซึ่งพวกเขาคิดว่าปัญหาที่เกิดในเรื่องของการศึกษาเป็นเรื่องที่โรงเรียนต้องแก้ไข พวกเขาจะคิดได้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น พาเด็กไปโรงเรียน เตือนเด็กให้ทำการบ้าน ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว ดังนั้น อาจต้องให้คนที่เข้าใจซึ่งได้แก่กลุ่มคนที่มีปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอกเป็นประจำหรือคนรุ่นใหม่ที่ได้รับมีการศึกษาในโรงเรียนได้มีส่วนช่วยอธิบาย ซึ่งจะทำให้พวกเขาคิดถึงปัญหาที่พวกเขาเลือกจะหาวิธีแก้ไขได้

3) การให้ทำงานเป็นทีม โดยการฝึกทักษะการเข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งได้แก่ การแสดงความคิดเห็น การยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น และการทำงานร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

การให้แสดงความคิดเห็น

ในการทำกิจกรรมต้องให้ทุกคนได้พูด เมื่อพูดแล้วจะทำให้กล้ามากขึ้น อย่าปล่อยให้หนึ่งเงียบเพราะจะทำให้ไม่พูดตลอดจนจบกิจกรรม

การให้ยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น

นอกจากการมีนิสัยรักความสงบ การหลีกเลี่ยงปัญหาแล้ว กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวจะมีนิสัยหนึ่งเฉยได้ดีเมื่อไม่พอใจในความคิดของคนอื่นเพราะพวกเขาคิดว่าไม่ได้ว่ากล่าวพวกเขา นอกจากบางคนที่มีปฏิสัมพันธ์กับคนภายนอกที่จะแสดงการตอบโต้ในความคิดที่พวกเขาเห็นว่าไม่ดีสำหรับพวกเขา หากพบว่าพวกเขาพูดแทรกขึ้นมาแสดงว่าไม่เห็นด้วย ฉะนั้น จะต้องให้พวกเขาได้โต้ตอบเพื่อจะได้เรียนรู้การยอมรับในความคิดของคนอื่น

การทำงานร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวไม่ได้แตกต่างไปจากคนอื่นในสังคม การเดินทางไปในที่ต่าง ๆ เป็นเรื่องที่พวกเขาทำกันเป็นปกติ แต่การให้มาร่วมกันคิดพัฒนาในเรื่องที่เกี่ยวกับสาธารณะประโยชน์ของส่วนรวมในสังคมเป็นเรื่องที่พวกเขาไม่มีประสบการณ์ นอกจากบางคนที่ยังคงรักการทำงานไปด้วยกัน แต่ส่วนใหญ่เป็นเรื่องภายในหมู่บ้านกับหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้น การจะฝึกการทำงานร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องต้องให้พวกเขาได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมจริง ๆ และต้องให้เวลากับพวกเขา

4) การสร้างความไว้วางใจ

การสร้างบรรยากาศที่ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นกันเองคือการเข้าไปพบกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวในสถานที่ที่เป็นที่อยู่ของพวกเขาและการพูดคุยอย่างเป็นกันเองและไม่พูดให้พวกเขาหวาดระแวง

การสร้างให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ทำได้โดยการรับฟังเรื่องที่พวกเขาต้องการบอก การสนับสนุนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของพวกเขา และให้การช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหาที่ไม่สามารถหาทางแก้ไขได้เป็นวิธีการให้ความไว้วางใจที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว

2.1.4 ความเหมาะสมของเนื้อหาความรู้

ข้อกฎหมายในเอกสารเป็นความรู้ใหม่ที่มีประโยชน์ แต่คนที่อ่านไม่

ออกก็มี

การอธิบายควรมีภาพประกอบเพื่อให้เข้าใจได้ง่าย ๆ ทำให้เกิดความสนใจ

2.1.5 ใบบางและการประเมินผลโดยแบบสอบถาม มีข้อจำกัดคือ

ประโยคคำถามให้ถามคำถามที่สั้น ๆ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ๆ

อย่าบังคับให้เขียนอธิบายเพราะพวกเขาจะนิ่งเฉย

ถ้าให้ทำงานเป็นกลุ่ม จะมีการช่วยเหลือกันแต่ภายในกลุ่มต้องมีคนที่เขียนหนังสือและอ่านหนังสือออก แต่จะได้ความคิดที่เหมือนกันเพราะจะไม่ค่อยคิด

คนรุ่นเก่า ๆ ต้องใช้คำถามเป็นภาษาอุรักลาไวเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น

2.2 ผลการทดลองเสริมสร้างความตระหนักรู้ทางการศึกษา (KIPTT empowerment) ใน 3 ชุมชน มีดังนี้

2.2.1 ข้อมูลที่ได้จากการทำกิจกรรม จำนวน 3 กิจกรรม ได้ข้อมูล ดังนี้

การนำการเสริมสร้างความตระหนักรู้ทางการศึกษา (KIPTT empowerment) ไปทดลองใช้ใน 3 ชุมชน ได้แก่ แหลมตุ๊กแก ไร่ไฉยและสะป่า โดยผ่านกิจกรรม 3 กิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมที่ 1 เราคือ กิจกรรมที่ 2 แลกเปลี่ยนความคิด และกิจกรรมที่ 3 สู่อำนาจความตระหนักรู้ทางการศึกษา โดยกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในจังหวัดภูเก็ตที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน แบ่งเป็นชุมชนละ 10 คน ข้อมูลจากการสังเกตและการเขียนไปงานในกิจกรรมสรุปได้ดังนี้

1. การให้ความรู้และข้อมูลข่าวสาร

จากการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารสังเกตได้ว่า บางคนนั่งเงยแต่มองหน้าผู้ดำเนินการ บางคนก็ชวนเพื่อนพูดคุยและหัวเราะเมื่อพอใจในคำพูดนั้น

2. การให้มีส่วนร่วม

การให้มีส่วนร่วมโดยการแลกเปลี่ยนความคิด วิธีการ พบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของกลุ่มคือสมาชิกบางคนตอบคำถามทันที บางคนยิ้มและใช้การแสดงทางสีหน้าในเรื่องที่เห็นด้วย และแสดงความสงสัยออกทางสีหน้า บางคนซักถามเรื่องที่ตนเองเคยเกี่ยวข้องกับ การศึกษา ในใบงานที่ 1 ให้บอกการปฏิบัติตน ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้ออกการปฏิบัติ ดังนี้

2.1 การดูแลให้เด็กไปโรงเรียน โดยการปลูกเด็กให้ตื่น อานน้ำ ให้เด็กทานอาหารและไปส่งที่โรงเรียน แต่บางคนซักถามถึงปัญหาของการดูแลเด็ก เช่น

หญิงชาวเล อายุ 68 ปี เล่าว่า “เด็กบางคนมันร้องไห้ไม่ไปโรงเรียน พ่อแม่ก็ซื้อข้าวแลูก ก็ปล่อยให้เด็กไม่ไปโรงเรียน”

หญิงชาวเล อายุ 30 ปี เสริมว่า “เด็กป่านนี้มันไม่ค่อยอยากเรียน มันตามกันออกโรงเรียน ไม่รู้จักทำเหมือนกัน”

2.2 การเอาใจใส่การเรียนของเด็ก เมื่อผู้วิจัยถามถึงเรื่องการบ้านของเด็กและการพูดให้เด็กมีความตั้งใจเรียนซึ่งมีบางคนไม่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา แต่มีความตั้งใจที่จะแสดงความคิดเห็นของตนเอง ดังเช่นชาวเลชาย วัย 39 ปี กล่าวว่า

“เราไม่มีตั้งให้ลูกเรียนพิเศษเหมือนคนในเมือง ใช้อินเทอร์เน็ตไม่เป็น คะแนนโอเน็ตมันก็ไม่ดี” บางคนพอมีความรู้บ้างก็สอนลูกทำการบ้านทุกวัน แต่ครอบครัวส่วนใหญ่ที่ไม่ได้ดูแลเด็กในการทำการบ้าน ดังคำบอกเล่าของหญิงชาวเล อายุ 58 ปี พูดเสริมว่า “มีบ้านของไอ้สี่ที่แม่มันสอนลูกทำการบ้านทุกวัน แต่บ้านอื่นมันไม่รู้หนังสือเท่าไร” ซึ่งผู้วิจัย “แบบนั้นก็ฝากให้สอนการบ้านเด็กคนอื่นด้วยได้ไหม”

2.3 การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรของโรงเรียนได้ข้อมูลว่ากลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ใน 2 ชุมชนไม่รู้จักหลักสูตรยกเว้นชุมชนราไว้อยู่ เพราะกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลในหมู่บ้านชุมชนราไว้อยู่เคยเดินทางไปกระทรวงศึกษาธิการเพื่อเรียกร้องให้กระทรวงจัดทำหลักสูตรชาวเลแต่นักวิชาการได้ให้ความคิดเห็นว่าการจัดทำหลักสูตรชาวเลจะทำให้เกิดความแปลกแยกขึ้น

2.4 การสนับสนุนส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมของเด็ก ได้ข้อมูลว่ากลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ให้การสนับสนุนส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมของเด็กทุกครั้ง แต่กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ชุมชนหนึ่งเล่าว่าปีที่แล้วโรงเรียนไม่ให้เด็กของพวกเขาขึ้นแสดงร้องแฉ่งบนเวทีในวันเด็ก

2.5 ติดตามข้อมูลข่าวสารการเรียนของเด็ก โดยการถามเด็กเกี่ยวกับโรงเรียนการไปเข้าร่วมประชุมผู้ปกครอง แต่ทางโรงเรียนไม่เคยออกหนังสือแจ้งข่าวแก่ผู้ปกครอง

3. การให้ทำงานเป็นทีม เป็นการให้สมาชิกจับเป็นกลุ่มย่อยเพื่อร่วมกันระดมความคิดว่าหมู่บ้านและโรงเรียนควรทำอะไรเพื่อให้เด็กได้เรียนหนังสือโดยใช้หัวข้อว่า “เราจะช่วยกันอย่างไร” จากการทดลองพบพฤติกรรมจากที่สังเกตได้ คือ หลายคนช่วยกันคิด บางคนที่ไม่เข้าใจจะนั่งมองคนอื่นและพยักหน้าในความคิดของกลุ่ม แต่ทุกคนให้ความร่วมมือต่อกันอย่างดี และกลุ่มมีการเสนอความคิดในใบงานที่ 2 “เราจะช่วยกันอย่างไร”

3.1 หมู่บ้านควรทำอะไร

3.1.1 สนับสนุนให้เด็กไปเรียนหนังสือ

3.1.2 จัดให้มีรถรับ-ส่งจากหมู่บ้านไปโรงเรียน

3.2 โรงเรียน ควรทำอะไร

3.2.1 โรงเรียนควรมีกองทุนการศึกษาให้ไปเรียนต่อ

โรงเรียนอื่น

3.2.2 ให้คุณครูปรับปรุงการพูดกับเด็กชาวเลให้สุภาพ

3.2.3 เมื่อเด็กมีปัญหาให้ปรึกษากับโรงเรียนได้ โรงเรียนต้อง

ดูแลพฤติกรรมของเด็ก

3.2.4 โรงเรียนต้องสอนเด็กให้เรียนดีขึ้น

4. การสร้างความไว้วางใจ โดยการให้ผู้ในกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลรู้จักมาร่วมทำกิจกรรม แต่พบว่าการทำกิจกรรมในบางช่วงเวลามีบางคนปลีกตัวออกจากกลุ่มไปและจะกลับมาใหม่เมื่อใกล้เวลาเลิกกิจกรรม และคนที่ชักถามก็จะชักถามบ่อย ๆ บางคนที่นั่งเงียบแม้จะเรียกให้ตอบก็จะแสดงออกเพียงการยิ้ม

2.2.2 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามเป็นกลุ่ม

ตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 30 คน มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

2.2.2.1 ผลการวิเคราะห์ทัศนคติระดับบุคคลก่อนและหลังการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ต และผลการวิเคราะห์ทัศนคติระดับกลุ่มหลังการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ต ผลปรากฏดังตารางที่ 7 และ 8 ตามลำดับ

ตาราง 7 แสดงการเปรียบเทียบทัศนคติระดับบุคคลของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ตก่อนและหลังการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาจำแนกเป็นรายด้าน

ทัศนคติระดับบุคคล	N	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t
		\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	
ความรู้สึกรู้สึกมีอำนาจ	30	3.49	.54	3.78	.02*	2.381*
ความรับผิดชอบ	30	3.53	.52	3.56	.62	.22
ความตระหนักหน้าที่	30	3.64	.58	3.49	.69	.85
ความรู้สึกรู้สึกในเรืองของกลุ่ม	30	3.59	.47	3.61	.46	.16

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 แสดงว่าทัศนคติระดับบุคคลของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ตก่อนและหลังการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ในด้านความรู้สึกรู้สึกมีอำนาจและไม่แตกต่างกันในด้านความรับผิดชอบ ด้านความตระหนักหน้าที่ และความรู้สึกรู้สึกในเรืองของกลุ่ม

ตาราง 8 แสดงทัศนคติระดับกลุ่มของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในจังหวัดภูเก็ต

ทัศนคติระดับกลุ่ม	n	\bar{X}	SD	แปลผล
การปรับตัว	86	2.22	.59	น้อย
การเรียนรู้บทบาทหน้าที่ที่มีต่อชุมชนและสังคม	86	2.62	.48	ปานกลาง
รวม	86	2.42	.86	น้อย

จากตาราง 8 แสดงว่าทัศนคติระดับกลุ่มของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในจังหวัดภูเก็ตจำนวน 86 ครั้ง เรือนมีทัศนคติระดับกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าการเรียนรู้บทบาทหน้าที่ที่มีต่อชุมชนและสังคมอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย 2.62 และด้านการปรับตัวอยู่ในระดับน้อยมีค่าเฉลี่ย 2.22

2.2.2.2 ผลการวิเคราะห์ความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล อุรักลาไว้อยู่ในจังหวัดภูเก็ตก่อนและหลังการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาผลปรากฏดังตาราง 9

ตาราง 9 แสดงความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในจังหวัดภูเก็ตก่อนและหลังการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา

ความตระหนักทางการศึกษา	n	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t
		\bar{X}	SD	\bar{X}	SD	
การรับรู้	30	3.77	.55	4.11	.44	4.18**
การยอมรับ	30	3.48	.70	3.96	.49	3.23**
การเห็นคุณค่า	30	3.83	.60	3.99	.63	.88

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 9 แสดงว่าความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ตก่อนและหลังการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านการรับรู้และการยอมรับ สำหรับด้านการเห็นคุณค่าไม่มีความแตกต่างกัน

2.2.2.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติระดับบุคคลและความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ตหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาปรากฏดังนี้

ตาราง 10 ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติระดับบุคคลกับความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ต

ความตระหนักทางการศึกษา	ทัศนคติระดับบุคคล			รวม
	การรับรู้	การยอมรับ	การเห็นคุณค่า	
ความรู้สึกมีอำนาจ	.167	.359	.170	.300
ความรับผิดชอบ	.377*	.455	.309	.491**
ความตระหนักหน้าที่	.197	.255	.382*	.380*
ความรู้สึกในเรื่องกลุ่ม	.988**	.247	.387*	.487**
รวม	.383*	.412*	.405*	.526**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 11 แสดงว่าทัศนคติระดับบุคคลโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตระหนักทางการศึกษาโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .526$) เมื่อพิจารณาทัศนคติระดับบุคคล รายด้านกับความตระหนักทางการศึกษาโดยรวม พบว่า ทัศนคติระดับบุคคลด้านความรับผิดชอบและด้านความรู้สึกในเรื่องกลุ่มมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตระหนักทางการศึกษาโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .491$ และ $.487$ ตามลำดับ) สำหรับทัศนคติระดับบุคคลด้านความตระหนักหน้าที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตระหนักทางการศึกษาโดยรวม

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r=.380$) สำหรับทัศนคติระดับบุคคลด้านความรู้สึกมีอำนาจมีความสัมพันธ์กับความตระหนักทางการศึกษาโดยรวมอย่างไม่มีนัยสำคัญ

ความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักทางการศึกษารายด้านกับทัศนคติระดับบุคคลโดยรวมพบว่า ความตระหนักทางการศึกษาด้านการรับรู้ ด้านการยอมรับและด้านการเห็นคุณค่ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติระดับบุคคลโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r=.383$, .412 และ .405 ตามลำดับ)

2.2.3 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวในจังหวัดภูเก็ต จำนวน 86 คน หลังจากการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาให้กับกลุ่มอาสาสมัครจำนวน 30 คน ผู้วิจัยได้เดินทางกลับเข้าสู่หมู่บ้านอีกครั้งเพื่อทำการเก็บข้อมูลทัศนคติระดับกลุ่มสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ดังนี้

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวในหมู่บ้านรู้ว่าผู้วิจัยเดินทางเข้ามาให้ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา พวกเขามีการทักทายด้วยการยิ้ม บางคนก็ชวนสนทนา คนในครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว 30 คนที่ผ่านกิจกรรมเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษารับรู้ที่ผู้วิจัยให้ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาและโรงเรียน ทำให้คนในครอบครัวเกิดความรู้สึกที่ดีกับผู้วิจัยและกล้าที่จะบอกสิ่งที่ตนเองต้องการ อย่างเช่น เด็กผู้หญิงวัย 12 ปี บอกกับผู้วิจัยว่า

“...หนูเรียนชั้นม.1 หนูอยากทำงานพิเศษ มีงานใหม่...”

การที่เด็กผู้หญิงบอกสิ่งที่ตนเองต้องการแสดงให้เห็นว่าคนในครอบครัวมีการเล่าสิ่งที่เรารู้มาให้กับสมาชิก เมื่อคนในครอบครัวเกิดความไว้วางใจในบุคคลใด สมาชิกในครอบครัวก็จะมีความรู้สึกเช่นนั้นด้วย ความรู้สึกของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวที่มีต่อตนเองคือความรู้สึกว่าตนเองมีอิสระในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเหมือนเช่นคนอื่น ๆ แต่คนภายนอกก็ยังคงมองพวกเขาอย่างแปลกแยก ทั้งที่กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวได้ปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อให้เหมือนคนอื่น เช่น การให้เด็กไปเรียนหนังสือ การมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดในสังคม การทำงานกับคนภายนอกหมู่บ้าน การทำตามคำแนะนำของหน่วยงานราชการและเอกชนที่เข้ามาในหมู่บ้านเพื่อช่วยเหลือพวกเขา ตามคำบอกเล่าของ หญิงอายุ 39 ปี

“...มันก็เหมือนเดิม เวลาเราไปซื้อของ เราไม่หาญ(กล้า)พูดภาษาเรา
เดี่ยวคนในร้านได้ยิน มันจี้(จะ)มองเราแบบตูด...”

การที่คนภายนอกรู้ว่าพวกเขาคือกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวเป็นเพราะการสื่อสารที่ยังคงใช้ภาษาของตนเอง แต่คนรุ่นหลังมักจะใช้ภาษาทางราชการในการสื่อสาร

เมื่ออยู่ภายนอกหมู่บ้าน เห็นเพราะการที่เด็กได้เข้าไปเรียนในโรงเรียนและใช้ภาษากลางรวมถึงการที่ครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์กับคนภายนอกหมู่บ้านทำให้สื่อสารได้ทั้งภาษากลางและภาษาท้องถิ่น ดังเช่นหญิงวัย 46 ปี เล่าว่า

“...เด็ก ๆ ไปโรงเรียน แต่(ที่)โรงเรียนต้องพูดกลาง เด็กบางคนมันชอบพูดกลาง มันก็ไม่พูดได้ไม่พูดภาษาบ้านเรา มันว่าไปไหนก็ไม่อาย...”

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวมีความรู้สึกตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เพราะบุตรหลานของพวกเขาเข้าเรียนในโรงเรียน การที่เด็กบางคนได้รับทุนการศึกษา อย่างคำบอกเล่าของหญิงวัย 52 ปี

“...หลานของเรากำลังเรียนอยู่แค่(ที่)เมืองนอก มันได้ทุนให้ไปเรียนนะ แต่ว่าอยู่แค่พอกับแม่ของมันด้วย มันให้ลูกเรียน...”

พวกเขาเชื่อว่ากลุ่มของพวกเขามีความเข้มแข็งเพราะพวกเขาต้องประสบปัญหากับนายทุนในเรื่องของที่อยู่อาศัย อาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว บริเวณที่ใช้ประกอบอาชีพประมงโดยเฉพาะปัญหาของการต้องออกจากพื้นที่อาศัยทำให้พวกเขาสามารถรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการแก้ไขปัญหาด้วยความเชื่อว่าการร่วมมือกันภายในกลุ่มจะทำให้กลุ่มเข้มแข็งสามารถต่อรองกับคนอื่นได้ ตามคำบอกเล่าของหญิงวัย 40 ปี

“...ตอนนี้เราต้องคอยแล้วเขาจี้(จะ)มายก(ไล่) เมื่อไหร่ แต่พวกเราวมกลุ่มกันได้ ต้องสู้กันอีกนาน มูลนิธิก็เข้ามาช่วยแล(ดู)เรื่องกฎหมาย...”

ปัญหาการเรียนของเด็กจึงเป็นปัญหาที่เล็ก ๆ สำหรับพวกเขา เพราะพวกเขา รู้จักการศึกษาในระบบและตามอริยาศัย แต่หลายคนไม่สามารถจบการศึกษาได้เพราะประสบปัญหาของความไม่พร้อมในเรื่องค่าใช้จ่ายและการต้องประกอบอาชีพ จากคำบอกเล่าของ หญิงวัย 65 ปี ที่ว่า

“...เด็กไปเรียนกับศูนย์นอกโรงเรียนก็ได้ แต่มันมีปัญหามากหลายอย่าง บางคนไม่มีรถเครื่อง(จักรยานยนต์) บางคนมันต้องทำงาน เรียนไม่จบกาลุย(มาก)...”

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ตและเพื่อศึกษาผลการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ตผ่านทางทัศนคติ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งอาศัยอยู่ใน 3 ชุมชน ได้แก่ แหลมตึกแกหรือเกาะสิเหร่ ไร่ไฉย และสะปำ การกำหนดกลุ่มตัวอย่างได้ใช้เกณฑ์ร้อยละ 15 ของจำนวนประชากร ได้กลุ่มตัวอย่าง 86 ครั้วเรือน ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random sample) ได้ชุมชนแหลมตึกแกหรือเกาะสิเหร่ จำนวน 43 ครั้วเรือน ไร่ไฉย จำนวน 35 ครั้วเรือน และสะปำ จำนวน 8 ครั้วเรือน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาผลการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาจำนวน 30 คน ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างแรกที่เป็นอาสาสมัครจะเข้าร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา และแบบสอบถามวัดทัศนคติระดับบุคคลและระดับกลุ่ม การเก็บรวบรวมข้อมูลเริ่มจากสอบถามความตระหนักทางการศึกษาและทัศนคติระดับบุคคลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 86 ครั้วเรือน โดยสอบถามตัวแทนครั้วเรือนละ 1 คน หลังจากนั้นดำเนินการกิจกรรมเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาให้กับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน ที่อาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรมการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา เป็นระยะเวลา 6 วัน หลังจากนั้นสอบถามความตระหนักทางการศึกษาและทัศนคติระดับบุคคล นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบทีแบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่อิสระจากกัน (t-test แบบ Dependent Sample) ผลการวิจัยสามารถสรุปผล อภิปรายผลและมีข้อเสนอแนะดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. จากการศึกษาสภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ต โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามจาก 86 ครั้วเรือน เป็นเพศชาย 13 คน และเพศหญิง 73 คน มีอายุตั้งแต่ 17 ปีถึง 68 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 3 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 2 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 50 คนและชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 31 คน แต่ละครอบครัวมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 4,500 บาท มีอาชีพทำประมงและรับจ้าง พบว่า ความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาโว้ยในจังหวัดภูเก็ตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.04 เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า การยอมรับ การเห็นคุณค่า และการ

รับรู้อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.21 2.96 และ 2.96 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละด้านเป็นรายเรื่องพบว่า

1.1 ความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ต ด้านการรับรู้เรื่องการรับรู้สิทธิ บทบาททางการศึกษา และอำนาจหน้าที่อยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย 3.13 3.05 และ 2.69 ตามลำดับ

1.2 สภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ตด้านการยอมรับเรื่องการยอมรับสิทธิ บทบาททางการศึกษา และอำนาจหน้าที่ มีค่าเฉลี่ย 3.29 3.29 และ 3.04 ตามลำดับ

1.3 สภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ตด้านการเห็นคุณค่าเรื่องการเห็นคุณค่าในอำนาจหน้าที่ สิทธิและบทบาททางการศึกษาอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย 3.08 3.00 และ 2.81 ตามลำดับ

2. จากการศึกษาผลการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ต ได้ผลเป็น 2 ส่วนคือ การหาความเหมาะสมของการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาที่จะนำไปดำเนินการ และการนำการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาไปทดลองใช้ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1 ผลการหาความเหมาะสมของการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาสู่การปฏิบัติ จากผู้ให้ข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้นำกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และผู้ที่ทำงานในหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ดังนี้

2.1.1 ความเหมาะสมของสถานที่ที่ใช้ ควรอยู่ในหมู่บ้านไม่ควรจัดภายนอก และหากให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้บอกเล่าเรื่องที่ตนเองได้พบในเรื่องของการศึกษาไม่ควรไปจัดที่โรงเรียน เพราะกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์เชื่อว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในโรงเรียนเป็นเรื่องของโรงเรียนที่จะดำเนินการไม่ใช่เรื่องของคนในหมู่บ้านที่จะแสดงความคิดเห็นได้

2.1.2 ความเหมาะสมของขนาดกลุ่ม คือ ขนาดของกลุ่มควรมีขนาด 10 คน เพราะกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์บางคนจะไม่กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองกับคนภายนอก หากมีขนาดใหญ่เกินไปจะไม่สามารถทำให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นของตนเอง

2.1.3 ความเหมาะสมของวิธีการ ได้แก่ การให้ความรู้ การให้มีส่วนร่วม การให้ทำงานเป็นทีม และการสร้างความไว้วางใจโดยผ่านกิจกรรมการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา ได้ข้อสรุปว่า

1) การให้ความรู้ ประกอบด้วย การชักนำและการให้ความรู้ การชักนำ

ในการที่จะชักนำให้พวกเขาได้สนทนาให้ซักถามเรื่องของพวกเขาก่อน และพยายามชวนสนทนาให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก หากเรื่องที่เป็นปัญหาที่พวกเขาไม่สามารถแก้ไขได้

ให้ควรแสดงความเห็นใจและนำเสนอวิธีแก้ปัญหา หากเป็นเรื่องที่พวกเขาภาคภูมิใจให้แสดงความชื่นชมและชวนสนทนาแนวโน้มนั้น ควรปล่อยให้พวกเขาได้เล่าเรื่องราวของตนเองหลังจากนั้นจึงนำพวกเขาสู่เรื่องที่ยากให้พวกเขาได้พูดคุยหรือสนทนา

การให้ความรู้

เรื่องของการศึกษาเป็นเรื่องใหม่สำหรับพวกเขาเพราะพวกเขาไม่รู้เพียงว่าเด็กต้องไปโรงเรียน แต่ไม่รู้ว่าตนเองควรปฏิบัติอย่างไร ในการอธิบายสิ่งที่ต้องการให้พวกเขาปฏิบัติในเรื่องของการศึกษาควรอธิบายด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย หากพวกเขาแสดงสีหน้าท่าทางไม่เข้าใจให้พูดซ้ำย้ำและถามว่าเข้าใจหรือไม่ เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวใช้ภาษาอุรักลาไวสื่อสาร ดังนั้น การแปลความหมายของเรื่องที่พูดอาจจะยากเกินไป อาจให้คนที่เข้าใจได้ช่วยอธิบายเพราะการสื่อสารด้วยภาษาของพวกเขาจะทำให้เกิดการแปลความได้ง่ายขึ้น หากเป็นผู้ที่อายุมากหรือคนรุ่นเก่าอาจต้องใช้เวลา นอกจากพบคนรุ่นเก่าที่สนใจในเรื่องของการศึกษาและมีปฏิสัมพันธ์กับคนภายนอกหมู่บ้าน คนกลุ่มนี้จะเข้าใจเรื่องในสังคมมากกว่า และที่สำคัญต้องใช้หลักการให้ความรู้ที่สอดคล้องกับความสนุกสนานและการพูดคุยที่เป็นกันเองเพราะกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวมีนิสัยชอบความสนุกสนาน

2) การให้มีส่วนร่วม ประกอบด้วย การให้คิด ให้เลือก และให้ติดตาม

การให้คิด

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวมีนิสัยรักสงบไม่ชอบการทะเลาะซึ่งทำให้พวกเขามักจะหลีกเลี่ยงการมีปัญหา ดังนั้น ถ้าจะให้คิดในปัญหาที่เกิดขึ้นกับพวกเขาจะต้องให้เล่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับคนในหมู่บ้านก่อน เพื่อให้พวกเขาได้มองเห็นว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเขาจะทำให้เขาได้คิดถึงเรื่องนั้นและต้องคอยย้ำว่าพวกเขาคือคนสำคัญที่จะสามารถแก้ปัญหาได้

การให้เลือก

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวสามารถบอกสิ่งที่เกิดกับพวกเขาได้แต่ถ้าเป็นเรื่องของการศึกษาซึ่งพวกเขาคิดว่าปัญหาที่เกิดในเรื่องของการศึกษาเป็นเรื่องที่โรงเรียนต้องแก้ไข พวกเขาจะคิดได้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น พาเด็กไปโรงเรียน เตือนเด็กให้ทำการบ้าน ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว ดังนั้น อาจต้องให้คนที่เข้าใจซึ่งได้แก่กลุ่มคนที่มีปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอกเป็นประจำหรือคนรุ่นใหม่ที่ได้รับมีการศึกษาในโรงเรียนได้มีส่วนช่วยอธิบาย ซึ่งจะทำให้พวกเขาคิดถึงปัญหาที่พวกเขาเลือกจะหาวิธีแก้ไขได้

3) การให้ทำงานเป็นทีม โดยการฝึกทักษะการเข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งได้แก่ การแสดงความคิดเห็น การยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น และการทำงานร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

การให้แสดงความคิดเห็น

ในการทำกิจกรรมต้องให้ทุกคนได้พูด เมื่อพูดแล้วจะทำให้กล้ามากขึ้นอย่าปล่อยให้หนึ่งเงียบเพราะจะทำให้ไม่พูดตลอดจนจบกิจกรรม

การให้ยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น

นอกจากการมีนิสัยรักความสงบ การหลีกเลี่ยงปัญหาแล้ว กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวจะมีนิสัยหนึ่งเฉยได้ดีเมื่อไม่พอใจในความคิดของคนอื่นเพราะพวกเขาคิดว่าไม่ได้ว่ากล่าวพวกเขา นอกจากบางคนที่มีปฏิสัมพันธ์กับคนภายนอกที่จะแสดงการตอบโต้ในความคิดที่พวกเขาเห็นว่าไม่ดีสำหรับพวกเขา หากพบว่าพวกเขาพูดแทรกขึ้นมาแสดงว่าไม่เห็นด้วย ฉะนั้น จะต้องให้พวกเขาได้โต้ตอบเพื่อจะได้เรียนรู้การยอมรับในความคิดของคนอื่น

การทำงานร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวไม่ได้แตกต่างไปจากคนอื่นในสังคม การเดินทางไปในที่ต่าง ๆ เป็นเรื่องที่พวกเขาทำกันเป็นปกติ แต่การให้มาร่วมกันคิดพัฒนาในเรื่องที่เกี่ยวกับสาธารณะประโยชน์ของส่วนรวมในสังคมเป็นเรื่องที่พวกเขาไม่มีประสบการณ์ นอกจากบางคนที่ยังคงรอคอยชกชว่นไปทำงานด้วยกัน แต่ส่วนใหญ่เป็นเรื่องภายในหมู่บ้านกับหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้น การจะฝึกการทำงานร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องต้องให้พวกเขาได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมจริง ๆ และต้องให้เวลากับพวกเขา

4) การสร้างความไว้วางใจ

การสร้างบรรยากาศที่ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นกันเองคือการเข้าไปพบกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวในสถานที่ที่เป็นที่อยู่ของพวกเขาและการพูดคุยอย่างเป็นกันเองและไม่พูดให้พวกเขาหวาดระแวง

การสร้างให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ทำได้โดยการรับฟังเรื่องที่พวกเขาต้องการบอก การสนับสนุนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของพวกเขา และให้การช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหาที่ไม่สามารถหาทางแก้ไขได้เป็นวิธีการให้ความไว้วางใจที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว

2.1.4 ความเหมาะสมของเนื้อหาความรู้

ข้อกฎหมายในเอกสารเป็นความรู้ใหม่ที่มีประโยชน์ แต่คนที่อ่านไม่ออกก็มีการอธิบายควรมีภาพประกอบเพื่อให้เข้าใจได้ง่าย ๆ ทำให้เกิดความสนใจ

2.1.5 โปสเตอร์และการประเมินผลโดยแบบสอบถาม มีข้อจำกัดคือ

ประโยคคำถามให้ถามคำถามที่สั้น ๆ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ๆ

อย่าบังคับให้เขียนอธิบายเพราะพวกเขาจะนิ่งเฉย

ถ้าให้ทำงานเป็นกลุ่ม จะมีการช่วยเหลือกันแต่ภายในกลุ่มต้องมีคนที่เขียนหนังสือและอ่านหนังสือออก แต่จะได้ความคิดที่เหมือนกันเพราะจะไม่ค่อยคิด

คนรุ่นเก่า ๆ ต้องใช้คำถามเป็นภาษาอุรักลาไวเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น

2.2 ผลการทดลองเสริมสร้างความรู้ความตระหนักทางการศึกษา (KiPTT empowerment)

ใน 3 ชุมชน มีดังนี้

2.2.1 ข้อมูลที่ได้จากการทำกิจกรรม จำนวน 3 กิจกรรม ได้ข้อมูล ดังนี้

การดำเนินการเสริมสร้างความตระหนักรู้ทางการศึกษา (KIPTT empowerment) ใน 3 ชุมชน ได้แก่ แหลมตุ๊กแก ไร่ไฉ่และสะป่า โดยผ่านกิจกรรม 3 กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมที่ 1 เราคือ กิจกรรมที่ 2 แลกเปลี่ยนความคิด และกิจกรรมที่ 3 สู่อำนาจตระหนักรู้ทางการศึกษา โดยกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในจังหวัดภูเก็ตที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน แบ่งเป็นชุมชนละ 10 คน ข้อมูลจากการสังเกตและการเขียนใบงานในกิจกรรมสรุปได้ดังนี้

1. การให้ความรู้และข้อมูลข่าวสาร

จากการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารสังเกตได้ว่า บางคนนั่งเงียบแต่มองเห็นผู้ดำเนินการ บางคนก็ชวนเพื่อนพูดคุยและหัวเราะเมื่อพอใจในคำพูดนั้น

2. การให้มีส่วนร่วม

การให้มีส่วนร่วมโดยการแลกเปลี่ยนความคิด วิธีการ พบว่า พฤติกรรมมีส่วนร่วมของกลุ่มคือสมาชิกบางคนตอบคำถามทันที บางคนยิ้มและใช้การแสดงทางสีหน้าในเรื่องที่เห็นด้วย และแสดงความสงสัยออกทางสีหน้า บางคนซักถามเรื่องของตนเองเคยเกี่ยวข้องกับการศึกษา ในใบงานที่ 1 ให้บอกการปฏิบัติตน ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้ออกการปฏิบัติดังนี้

2.1 การดูแลให้เด็กไปโรงเรียน โดยการปลุกเด็กให้ตื่น อาบน้ำ ให้เด็กทานอาหารและไปส่งที่โรงเรียน แต่บางคนซักถามถึงปัญหาของการดูแลเด็ก เช่น

หญิงชาวเล อายุ 68 ปี เล่าว่า “เด็กบางคนมันร้องไห้ไม่ไปโรงเรียน พ่อแม่ก็ซื้อข้าวแกลุก ก็ปล่อยให้เด็กไม่ไปโรงเรียน”

หญิงชาวเล อายุ 30 ปี เสริมว่า “เด็กปานนี้มันไม่ค่อยอยากเรียน มันตามกันออกโรงเรียน ไม่รู้จักทำเหมือนกัน”

2.2 การเอาใจใส่การเรียนของเด็ก เมื่อผู้วิจัยถามถึงเรื่องการบ้านของเด็กและการพูดให้เด็กมีความตั้งใจเรียนซึ่งมีบางคนไม่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา แต่มีความตั้งใจที่จะแสดงความคิดเห็นของตนเอง ดังเช่นชาวเลชาย วัย 39 ปี กล่าวว่า

“เราไม่มีตั้งให้ลูกเรียนพิเศษเหมือนคนในเมือง ใช้อินเทอร์เน็ตไม่เป็น คะแนนโอเน็ตมันก็ไม่ดี”

บางคนพอมีความรู้บ้างก็สอนลูกทำการบ้านทุกวัน แต่ครอบครัวส่วนใหญ่ที่ไม่ได้ดูแลเด็กในการทำการบ้าน ดังคำบอกเล่าของหญิงชาวเล อายุ 58 ปี พูดเสริมว่า “มีบ้านของไอ้สี่ที่แม่มันสอนลูกทำการบ้านทุกวัน แต่บ้านอื่นมันไม่รู้หนังสือเท่าไร” ซึ่งผู้วิจัย “แบบนั้นก็ฝากให้สอนการบ้านเด็กคนอื่นด้วยได้ไหม”

2.3 การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรของโรงเรียนได้ข้อมูลว่ากลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ใน 2 ชุมชนไม่รู้จักหลักสูตรยกเว้นชุมชนไร่ไฉ่ เพราะกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลในหมู่บ้านชุมชนไร่ไฉ่เคยเดินทางไปกระทรวงศึกษาธิการเพื่อเรียกร้องให้กระทรวงจัดทำ

หลักสูตรชาวเลแต่นักวิชาการได้ให้ความคิดเห็นว่าการจัดทำหลักสูตรชาวเลจะทำให้เกิดความแปลกแยกขึ้น

2.4 การสนับสนุนส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมของเด็ก ได้ข้อมูลว่ากลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้ยให้การสนับสนุนส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมของเด็กทุกครั้ง แต่กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้ยชุมชนหนึ่งเล่าว่าปีที่แล้วโรงเรียนไม่ให้เด็กของพวกเขาขึ้นแสดงร้องแฉ่งบนเวทีในวันเด็ก

2.5 ติดตามข้อมูลข่าวสารการเรียนของเด็ก โดยการถามเด็กเกี่ยวกับโรงเรียนการไปเข้าร่วมประชุมผู้ปกครอง แต่ทางโรงเรียนไม่เคยออกหนังสือแจ้งข่าวแก่ผู้ปกครอง

3. การให้ทำงานเป็นทีม เป็นการให้สมาชิกจับเป็นกลุ่มย่อยเพื่อร่วมกันระดมความคิดว่าหมู่บ้านและโรงเรียนควรทำอะไรเพื่อให้เด็กได้เรียนหนังสือโดยใช้หัวข้อว่า “เราจะช่วยกันอย่างไร” จากการทดลองพบพฤติกรรมจากที่สังเกตได้ คือ หลายคนช่วยกันคิด บางคนที่ไม่เข้าใจจะนั่งมองคนอื่นและพยักหน้าในความคิดของกลุ่ม แต่ทุกคนให้ความร่วมมือต่อกลุ่มอย่างดี และกลุ่มมีการเสนอความคิดในใบงานที่ 2 “เราจะช่วยกันอย่างไร”

3.1 หมู่บ้านควรทำอะไร

3.1.1 สนับสนุนให้เด็กไปเรียนหนังสือ

3.1.2 จัดให้มีรถรับ-ส่งจากหมู่บ้านไปโรงเรียน

3.2 โรงเรียน ควรทำอะไร

3.2.1 โรงเรียนควรมีกองทุนการศึกษาให้ไปเรียน

ต่อโรงเรียนอื่น

3.2.2 ให้คุณครูปรับปรุงการพูดกับเด็กชาวเลให้สุภาพ

เมื่อเด็กมีปัญหาให้ปรึกษากับโรงเรียนได้ โรงเรียนต้องดูแลพฤติกรรมของเด็ก

3.2.3 โรงเรียนต้องสอนเด็กให้เรียนดีขึ้น

4. การสร้างความไว้วางใจ โดยการให้ผู้ในกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลรู้จักมาร่วมทำกิจกรรม แต่พบว่าการทำกิจกรรมในบางช่วงเวลามีบางคนปลีกตัวออกจากกลุ่มไปและจะกลับมาใหม่เมื่อใกล้เวลาเลิกกิจกรรม และคนที่ซักถามก็จะซักถามบ่อย ๆ บางคนที่นั่งเงียบแม้จะเรียกให้ตอบก็จะแสดงออกเพียงการยิ้ม

2.2.2 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 30 คน มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

2.2.2.1 ทักษะระดับบุคคลของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในจังหวัดภูเก็ตก่อนและหลังการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ในด้านความรู้สึกมีอำนาจและไม่แตกต่างกันในด้านความรับผิดชอบ ด้านความตระหนักหน้าที่ และความรู้สึกในเรื่องของกลุ่ม

2.2.2.2 ทักษะระดับกลุ่มของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในจังหวัดภูเก็ต จำนวน 86 ครั้วเรือนมีทักษะระดับกลุ่มในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การเรียนรู้บทบาทหน้าที่ที่มีต่อชุมชนและสังคมอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย 2.62 และด้านการปรับตัวอยู่ในระดับน้อยมีค่าเฉลี่ย 2.22

2.2.2.3 ความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในจังหวัดภูเก็ตก่อนและหลังการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านการรับรู้และการยอมรับ สำหรับด้านการเห็นคุณค่าไม่มีความแตกต่างกัน

2.2.2.4 ทักษะระดับบุคคลโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตระหนักทางการศึกษาโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .526$) เมื่อพิจารณาทักษะระดับบุคคล รายด้านกับความตระหนักทางการศึกษาโดยรวม พบว่า ทักษะระดับบุคคลด้านความรับผิดชอบและ ด้านความรู้สึกในเรื่องกลุ่มมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตระหนักทางการศึกษาโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .491$ และ $.487$ ตามลำดับ) สำหรับทักษะระดับบุคคลด้านความตระหนักหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตระหนักทางการศึกษาโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .380$) สำหรับทักษะระดับบุคคลด้านความรู้สึกมีอำนาจมีความสัมพันธ์กับ ความตระหนักทางการศึกษาโดยรวมอย่างไม่มีนัยสำคัญ

ความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักทางการศึกษารายด้านกับทักษะระดับบุคคลโดยรวมพบว่า ความตระหนักทางการศึกษาด้านการรับรู้ ด้านการยอมรับและด้านการเห็นคุณค่ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะระดับบุคคลโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .383, .412$ และ $.405$ ตามลำดับ)

2.2.3 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในจังหวัดภูเก็ต จำนวน 86 คน หลังจากการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาให้กับกลุ่มอาสาสมัครจำนวน 30 คน ผู้วิจัยได้เดินทางกลับเข้าสู่หมู่บ้านอีกครั้งเพื่อทำการเก็บข้อมูลทักษะระดับกลุ่มสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ดังนี้

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในหมู่บ้านรู้ว่าผู้วิจัยเดินทางเข้ามาให้ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา พวกเขามีการทักทายด้วยการยิ้ม บางคนก็ชวนสนทนา คนในครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ 30 คนที่ผ่านกิจกรรมเสริมสร้างความตระหนักทาง

การศึกษาพบว่าผู้วิจัยให้ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาและโรงเรียน ทำให้คนในครอบครัวเกิดความรู้สึกที่ดีกับผู้วิจัยและกล้าที่จะบอกสิ่งที่ตนเองต้องการ อย่างเช่น เด็กผู้หญิงวัย 12 ปี บอกกับผู้วิจัยว่า

“...หนูเรียนชั้นม.1 หนูอยากทำงานพิเศษ มีงานใหม่...”

การที่เด็กผู้หญิงบอกสิ่งที่ตนเองต้องการแสดงให้เห็นว่าคนในครอบครัวมีการเล่าสิ่งที่เรารู้มาให้กับสมาชิก เมื่อคนในครอบครัวเกิดความไว้วางใจในบุคคลใด สมาชิกในครอบครัวก็จะมีความรู้สึกเช่นนั้นด้วย

ความรู้สึกของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้วัยที่มีต่อตนเองคือความรู้สึกว่าตนเองมีอิสระในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเหมือนเช่นคนอื่น ๆ แต่คนภายนอกก็ยังคงมองพวกเขาอย่างแปลกแยก ทั้งที่กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้วัยได้ปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อให้เหมือนคนอื่น เช่น การให้เด็กไปเรียนหนังสือ การมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดในสังคม การทำงานกับคนภายนอก หมู่บ้าน การทำตามคำแนะนำของหน่วยงานราชการและเอกชนที่เข้ามาในหมู่บ้านเพื่อช่วยเหลือพวกเขา ตามคำบอกเล่าของ หญิงอายุ 39 ปี

“...มันก็เหมือนเดิม เวลาเราไปซื้อของ เราไม่หาญ(กล้า)พูดภาษาเรา เดี่ยวคนในร้านได้ยิน มันจี้(จะ)มองเราแบบดูถูก...”

การที่คนภายนอกรู้ว่าพวกเขาคือกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้วัยเป็นเพราะการสื่อสารที่ยังคงใช้ภาษาของตนเอง แต่คนรุ่นหลังมักจะใช้ภาษาทางราชการในการสื่อสารเมื่ออยู่ภายนอกหมู่บ้าน เห็นเพราะการที่เด็กได้เข้าไปเรียนในโรงเรียนและใช้ภาษากลางรวมถึงการที่ครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์กับคนภายนอกหมู่บ้านทำให้สื่อสารได้ทั้งภาษากลางและภาษาท้องถิ่น ดังเช่นหญิงวัย 46 ปี เล่าว่า

“...เด็ก ๆ ไปโรงเรียน แค่(ที่)โรงเรียนต้องพูดกลาง เด็กบางคนมันชอบพูดกลาง มันก็ไม่พูดได้ไม่พูดภาษาบ้านเรา มันว่าไปไหนก็ไม่อาย...”

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้วัยมีความรู้สึกตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เพราะบุตรหลานของพวกเขาเข้าเรียนในโรงเรียน การที่เด็กบางคนได้รับทุนการศึกษา อย่างคำบอกเล่าของหญิงวัย 52 ปี

“...หลานของเรากำลังเรียนอยู่แค่(ที่)เมืองนอก มันได้ทุนให้ไปเรียนนะ แต่ว่าอยู่แค่พอกับแม่ของมันด้วย มันให้ลูกเรียน...”

พวกเขาเชื่อว่ากลุ่มของพวกเขามีความเข้มแข็งเพราะพวกเขาต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับนายทุนในเรื่องของที่อยู่อาศัย อาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว บริเวณที่ใช้ประกอบอาชีพประมงโดยเฉพาะปัญหาของการต้องออกจากพื้นที่อาศัยทำให้พวกเขาสามารถรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการแก้ไขปัญหาด้วยความเชื่อว่าความร่วมมือกันภายในกลุ่มจะทำให้กลุ่มเข้มแข็งสามารถต่อกรกับคนอื่นได้ ตามคำบอกเล่าของ

“...ตอนนี้เราต้องคอยแล้วว่าเขาจี้(จะ)มายึก(ไล่) เมื่อไหร่ แต่พวกเราวมกลุ่มกันได้ ต้องสู้กันอีกนาน มูลนิธิก็เข้ามาช่วยแล(ดู)เรื่องกฎหมาย...”

ปัญหาการเรียนของเด็กจึงเป็นปัญหาที่เล็ก ๆ สำหรับพวกเขา เพราะพวกเขา รู้จักการศึกษาจากระบบและตามอัยการ แต่หลายคนไม่สามารถจบการศึกษาได้เพราะประสบปัญหาของความพร้อมในเรื่องค่าใช้จ่ายและการต้องประกอบอาชีพ จากคำบอกเล่าของ หญิงวัย 65 ปี ที่ว่า

“...เด็กไปเรียนกับศูนย์นอกโรงเรียนก็ได้ แต่มันมีปัญหาหลายอย่าง บางคนไม่มีรถเครื่อง(จักรยานยนต์) บางคนมันต้องทำงาน เรียนไม่จบกาล(มาก)...”

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในจังหวัดภูเก็ต โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การยอมรับมีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาคือ การเห็นคุณค่าและการรับรู้ เป็นเพราะกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในระบบการศึกษาในโรงเรียนตั้งแต่กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยังไม่ได้รับการรับรองให้เป็นพลเมืองไทย หากแต่ได้รับการรับรองจากโรงเรียนเมื่อจบการศึกษา (เฉลิมลักษณ์ เก็บทรัพย์. 2549: 72) มีการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมซึ่งเห็นได้จากเรื่องของการสร้างบ้านเรือน การแต่งกาย การบริโภคอาหาร ซึ่งได้รับเปลี่ยนไปจากเดิมเพราะปัจจัยจากภายนอกและการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมนอกชุมชน (พชรวรรณ รุ่งแสงอรุณทัย. 2547: 75) และการเข้าสู่หมู่บ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลใน 3 ชุมชนขององค์กรเอกชนและสถาบันต่าง ๆ ของรัฐหลังการเกิดเหตุการณ์สึนามิเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 รวมทั้งลักษณะของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ที่มีความรักในบุตรหลานด้วยการเลี้ยงดูเด็กที่มีการเลี้ยงดูเด็กโดยเน้นการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายมากกว่าพัฒนาการด้านอื่น ๆ การให้เด็กเรียนรู้ด้านภาษาและสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ภายใต้บริบทของชาวเล (สุรัสวดี กองสุวรรณ. 2539: บทคัดย่อ) โดยไม่ได้ปลูกฝังในเรื่องของการศึกษาเพราะกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่มีการศึกษาน้อย (หิรัญญา ปะดุกา. 2543: บทคัดย่อ)

ดังนั้น จะสังเกตเห็นว่าจากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าอย่างน้อยกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล อุรักลาไวย์ยังมีความตระหนักทางการศึกษาอยู่และอยู่ในส่วนที่สามารถจะเสริมสร้างให้มีความตระหนักมากขึ้นได้

2. ผลการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ต

2.1 จากการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาให้กับอาสาสมัครกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ จำนวน 30 คน พบว่า ทักษะระดับบุคคลของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ในจังหวัดภูเก็ตก่อนและหลังการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาแตกต่างกันในด้านความรู้สึกมีอำนาจ แต่ไม่แตกต่างกันในด้านความรับผิดชอบ ด้านความตระหนักหน้าที่ และความรู้สึกในเรื่องของกลุ่ม จากผลดังกล่าวแสดงว่าการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาด้วยแนวทาง/วิธีการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสาร การให้มีส่วนร่วม การให้ทำงานเป็นทีม และการสร้างความไว้วางใจผ่านกิจกรรมการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา 3 กิจกรรม ประกอบด้วย “เราคือ” “แลกเปลี่ยนความคิด” และ “สู่ความตระหนักทางการศึกษา” เป็นแนวทาง/วิธีการที่คำนึงถึงสภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ตามข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ โดยใช้หมู่บ้านเป็นสถานที่ในการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้บอกเล่าเรื่องที่ตนเองประสบอย่างเต็มที่ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์บางคนที่ไม่กล้าแสดงออกทางความคิดกับคนภายนอกหมู่บ้าน และขนาดของกลุ่มที่กำหนด 10 คน สามารถทำให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นได้ การฝึกให้กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ได้แสดงความคิดเห็นหรือการคัดค้านรวมทั้งการฝึกทำงานร่วมกับคนอื่นจะต้องให้พวกเขาได้ร่วมในกิจกรรม ซึ่งสร้างความไว้วางใจให้กับพวกเขาด้วยการเชิญผู้ในกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์คุ้นเคยมาร่วมในกิจกรรม

การได้รับข้อมูลข่าวสารทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ได้รับรู้ในเรื่องของสิทธิอำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษาซึ่งถูกกำหนดเป็นกฎหมาย ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์เห็นว่าเรื่องที่ได้รับมีความสำคัญเกี่ยวข้องกับสิทธิประโยชน์เพราะประสบการณ์ที่กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ได้รับรู้เรื่องของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือความเท่าเทียมกันของคนจากกลุ่มคนภายนอกหมู่บ้านและองค์กรภาครัฐและเอกชนที่เข้าไปในหมู่บ้านหลังเกิดเหตุการณ์สีนามิ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทัศนคติอันเกิดจากข่าวสารข้อมูลที่ได้รับอาจเปลี่ยนแปลงได้ (ธงชัย สันติวงษ์. 2539: 166-167) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ โสมสกาเว เพชรานนท์และคณะ. (2545: 80-81) พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความตระหนัก คือความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของชุมชนตามกฎหมาย ซึ่งการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทันทีหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงภายหลัง (Bishop; & others. 1988: 17) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พนิดา รัตนไพโรจน์ (2542: 73) ที่ได้ศึกษาผลการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจต่อการรับรู้ผลที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและเจตคติต่อการปฏิบัติงานของสมาชิกทีมพยาบาลกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลวิจัยของ ฟรานซ์ (สุเมธ งามกนก. 2549: 23; อ้างอิงจาก Franz. 2004:Online) ที่ได้ศึกษาการเพิ่มอำนาจให้เจ้าหน้าที่บนความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความยุติธรรมขององค์กรซึ่งผลการวิจัยพบว่าการเพิ่มอำนาจสามารถทำให้เจ้าหน้าที่มีเจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานมากขึ้น

2.2 ความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในจังหวัด

ภูเก็ตก่อนและหลังการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านการรับรู้และการยอมรับ สำหรับด้านการเห็นคุณค่าไม่มีความแตกต่างกัน กล่าวคือหลัง การเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาสูงขึ้นทั้งในด้านการรับรู้และการยอมรับซึ่งสอดคล้องกับผล การวิจัยของยงยุทธ เกื้อนกลาง (2550) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะชุมชนโดยกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจตำบลโดนด อำเภอนนสูง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะชุมชนโดยกระบวนการเสริม สร้างพลังอำนาจสามารถทำให้ประชาชนมีความตระหนักในการจัดการขยะชุมชนสูงขึ้นได้และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฮวน (สุเมธ งามกนก. 2549: 23; อ้างอิงจาก Hohn. 1999: Online) ที่ได้ศึกษาความตระหนักของเด็กในการเพิ่มอำนาจในสถานศึกษาผลการวิจัยพบว่าหลังจากเพิ่มอำนาจสถานศึกษาสามารถทำให้เด็กนักเรียนมีความตระหนักมากขึ้น อีกทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลุยเซน (สุเมธ งามกนก. 2549:23 อ้างอิงจาก Looyesen. 1999: ออนไลน์) ที่ได้ศึกษาความตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ: กรณีศึกษาครูใหญ่และครูในโรงเรียนมัธยม ศึกษาไอโฮวา ผลการวิจัยพบว่าการที่ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจสามารถทำให้ครูมีความตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสูงขึ้น

2.3 ทักษะระดับบุคคลโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตระหนักทาง

การศึกษาโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าความตระหนักทางการศึกษาด้านการรับรู้ ด้านการยอมรับ ด้านการเห็นคุณค่ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะระดับบุคคลโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ เบรกเกอร์ (สมฤดี ทัพพรหม. 2551: 24 อ้างอิงจาก Brackher. 1986: 250) ที่กล่าวว่า ความตระหนักเกิดจากทัศนคติที่มีต่อสิ่งเร้าอันได้แก่บุคคล สถานการณ์ กลุ่มสังคม และสิ่งต่าง ๆ ที่โน้มเอียง ฉะนั้น การที่กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ได้รับการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งเร้าทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติระดับบุคคลและกลุ่มส่งผลต่อความตระหนักทางการศึกษา ดังนั้นจากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าทัศนคติกับความตระหนักมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอีกทั้งยังแสดงให้เห็นการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในจังหวัดภูเก็ตครั้งนี้สามารถพัฒนาทัศนคติและความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวไปในแนวทางที่มีได้.

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อย่างน้อยมีความเชื่อว่าสามารถพัฒนาได้

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการสำรวจและติดตามการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในชุมชนและโรงเรียนแล้วนำการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาไปพัฒนาทางการพัฒนาให้แก่กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อย่าง

1.3 โรงเรียนควรมีแนวทางในการดูแลการศึกษาเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อย่างใกล้ชิด เพื่อให้เด็กได้รับการศึกษาจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานและในระดับที่สูงขึ้น

1.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้การสนับสนุนวัฒนธรรมเช่น การรำรองเง็ง โดยบรรจุไว้ในโปรแกรมของบริษัทท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนรายได้ให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยในเรื่องของการนำสิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษาไปใช้ในโรงเรียนของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในจังหวัดภูเก็ต

2.2 ควรศึกษาวิจัยยุทธศาสตร์พัฒนาการมีส่วนร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในการจัดการศึกษา

2.3 ควรศึกษาวิจัยนโยบายการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่

ปรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). พิธีเปิดการประชุมระดับสูงว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ครั้งที่ 10. สืบค้นเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2554 จาก http://www.moe.go.th/EFA/index.php?option=com_content&view=article&id=29:2011-03-24-04-19-55&catid=3:2011-02-17-10-13-53&Itemid=3
- กระทรวงสาธารณสุข. (2549). รายงานการวิจัยเรื่องการประเมินความตระหนักในความปลอดภัยในการเดินทางและการใช้เข็มขัดนิรภัยของผู้โดยสารรถโดยสารสาธารณะ. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม. (2552). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล จังหวัดภูเก็ต. ภูเก็ต: สถาบันประชาคมภูเก็ต.
- กัญญาวิรี ศรีบุรี. (2546). ความตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาค่าเสียโอกาสของการไม่แยกขยะในเขตเทศบาลเมืองเชียงราย. การค้นคว้าอิสระ สม. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กุหลาบ บึงไสย. (2552). การเสริมสร้างพลังอำนาจครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2. วิทยานิพนธ์ คม. (การบริหารการศึกษา). เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- เกวลิน เฟื่องจันทร์. (2547). การใช้เหตุการณ์เชิงวิพากษ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟัง พูด ภาษาอังกฤษและความตระหนักถึงวัฒนธรรมในวงธุรกิจ. กศม.(การสอนภาษาอังกฤษ). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. (2526). ชนกลุ่มน้อยในไทยกับความมั่นคงของชาติ. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.
- คณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชน สภานายความ. (2553). สิทธิมนุษยชน. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2553, จาก <http://www.statelessperson.com/www/?q=node/7427>
- จังหวัดภูเก็ต (2528). ประเพณีวัฒนธรรมชาวเล. ภูเก็ต : เอกสารอัดสำเนา
- (2552). วัฒนธรรมชาวเล. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 เมษายน 2552. จาก <http://www.phuketGoTh/Stratigy.htm>:
- จันทร์สม คังคา. (2552). ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ต่อการตระหนักทางสังคมของนิสิตปีที่ 1 ที่พักในหอพักมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ กศม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- จิราพร บุตรสันต์. (2539). ลักษณะและปัญหาในการสื่อสารต่างวัฒนธรรมระหว่างชาวเลกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน: กรณีศึกษาโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลในตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. (การประชาสัมพันธ์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- จินตนา ยูนิพันธ์. (2539). การเสริมสร้างพลังอำนาจวิชาชีพ. วารสารพยาบาลศาสตร์.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2527). การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท ใน จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ.
(บรรณาธิการ) การบริหารงานพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.
- จิรนุช ศักดิ์คำดวง. (2546). ความตระหนักของชุมชนท้องถิ่นต่อสิทธิและหน้าที่ในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษาชุมชนรอบแควน้ำ อำเภอลำปาง จังหวัดนครราชสีมา.
วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การบริหารทรัพยากรป่าไม้). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- เจน จรจัด. (2525). อุรกกลาไวย วิญญาณอิสระแห่งท้องทะเล. นิตยสาร อ.ส.ท. 22(8): 47-53.
- จรัส ทองจีน. (2536). ชาวเลในจังหวัดภูเก็ต: กรณีศึกษาสภาพชุมชนเพื่อหาแนวทางการจัดการศึกษา
นอกโรงเรียนสำหรับชนกลุ่มน้อย. ปรินญาณินท์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- เฉลิมลักษณ์ เก็บทรัพย์. (2549). ชนกลุ่มน้อยกับสภาพพลเมืองและสิทธิมนุษยชน: กรณีศึกษา
ชาวเลชุมชนบ้านแหลมตุ๊กแก จังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ ปร.ม. (การเมืองการปกครอง).
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร์. (2540). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมี
ส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ ค.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูพินิจ เกษมณี. (2547). ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมพหุวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ทัศนีย์ ทองสว่าง. (2549). สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เทวินทร์ สิริโชคชัยกุล. (2542). ISO ระบบจัดการสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: เอ็มเพาเวอร์แมนท์.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2539). การตลาดโลกาภิวัตน์=Marketing Under Globalization.
กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช
- ธัญพร ทองขาว. (2548). ศึกษาการเพิ่มอำนาจในงานกับขวัญในการปฏิบัติงานของ พนักงาน.
วิทยานิพนธ์ ศศ.มา. (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ). กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- นงลักษณ์ วงศ์ถนอม. (2547). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักถึงความสำคัญกับ
ความสามารถในการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปใช้ในชีวิตประจำวันของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3 จังหวัดสมุทรสงคราม.วศม. (การศึกษาวิทยาศาสตร์).
กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- นภดล ปัญญา. (2553). ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของปกากะเอยอในองค์การ
บริหารส่วนตำบลบ้านกาศ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม
เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- นฤมล กรสุพรรณ. (2551). *ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในการใช้สารเคมีทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอำเภอตอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (ส่งเสริมการเกษตร). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิตยา นาโสก. (2552). *ศึกษาการเสริมพลังอำนาจของครอบครัวในการป้องกันการสูบบุหรี่*. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (การพยาบาลชุมชน). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นภดล ปัญญา. (2553). *ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของปกากะญอในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาศ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นฤมล กรสุพรรณ. (2551). *ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในการใช้สารเคมีทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอำเภอตอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (ส่งเสริมการเกษตร). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิตยา นาโสก. (2552). *ศึกษาการเสริมพลังอำนาจของครอบครัวในการป้องกันการสูบบุหรี่*. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (การพยาบาลชุมชน). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปิยะรัตน์ นิลอัยกา. (2548). *การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจสตรีเพื่อป้องกัน โรค มะเร็งปากมดลูก*. วิทยานิพนธ์.ศศ.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประเทือง เครือหงส์. (2539). *ชาวน้ำ(ชาวทะเล)ในประเทศไทย*. บรรณกิจเทรดดิ้ง: กรุงเทพฯ, ประภาเพ็ญ สุวรรณ และสวิง สุวรรณ. (2536). *ทัศนคติการวัดและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมอนามัย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมอาชีพ.
- (2540). *ทัศนคติ: การวัด การเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ประวิต เอราวรรณ์. (2539). *การเสริมสร้างพลังอำนาจครู: การวิจัยแบบกลุ่มสนทนา*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- (2548). *การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจครูในโรงเรียน: กรณีศึกษาโรงเรียน สหิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. ปริญญาโท. กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครนทรวิโรฒ.
- เพชร ศิลสุวรรณโณ. (2550). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการป้องกันปัญหา ภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนปกากะญอ โรงเรียนบ้านห้วยกุ่ม จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. ศม. (การส่งเสริมสุขภาพ). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- เพชรวรรณ รุ่งแสงโณทัย. (2547). ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ของชุมชนชาวเล: กรณีศึกษากลุ่มอุรักลาไวย์ บริเวณแหลมตึกแก ตำบลรัชฎา อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ กศม.(ภูมิศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภิญญาภรณ์ เพ็ญภินันท์. (2544). การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนักรู้ ทศนคติและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตนิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. (นิเทศศาสตร์พัฒนาการ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มงคล พนมมิตร. (2551). การดำรงอัตลักษณ์ของชุมชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ กศม. (การศึกษาจากระบบ). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2547). แนวคิดและวิธีวิทยาในการศึกษาสังคมชนบท. ขอนแก่น: คลังนานาวิทยา.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2553). ปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูปการศึกษาภาคชุมชน. กรุงเทพฯ: สันติศิริการ.
- มะยม สุพรรณ. (2553). ศึกษาผลการอบรมที่มีต่อความรู้ ความตระหนัก และการปฏิบัติในการคัดแยกขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด ในเขตเทศบาลตำบลบ้านแหลม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ สส.ม. (อนามัยสิ่งแวดล้อม). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ยงยุทธ เกื่อนกลาง. (2550). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะชุมชนโดยกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ ตำบลโดนด อำเภอนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ สส.ม. (การพัฒนาสุขภาพชุมชน). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ยงยุทธ ธนิกกุล. (2546). การมีส่วนร่วมในระบบสุขภาพภาคประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาชุมชน). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เยาวลักษณ์ ศรีสุกใส. (2545). การเปลี่ยนแปลงทางสังคม-เศรษฐกิจและวัฒนธรรม : ศึกษากรณีชาวเลสงกาอู้อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2552, จาก <http://www.riclib.nrct.go.th/abs/2548/t150314.pdf>.
- โรงเรียนเกาะสิเหร่. (2554). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2554. ภูเก็ต: โรงเรียนเกาะสิเหร่.
- โรงเรียนบ้านสะปำ”มงคลวิทยา”. (2554). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2554. ภูเก็ต: โรงเรียนบ้านสะปำ “มงคลวิทยา”.
- โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์. (2554). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2554. ภูเก็ต: โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์.

- ลัดดา ทวี. (2540). ผลของการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะและมุ่งอนาคต ทักษะคิด และพฤติกรรม การ
รักษาความสะอาดร่างกายในนักเรียนชาวเขา ระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ วท.ม.
จิตวิทยาโรงเรียน. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วันเพ็ญ ชวรางกูร. (2539). ทักษะคิดและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวเขาเผ่าอีก้อ หมู่บ้าน
ผาหมี อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. การค้นคว้าอิสระ ปร.ม. การเมืองและการปกครอง.
เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วีรญา บุญสิน. (2553). ความตระหนักของประชาชนที่มีต่อปัญหาทรัพยากรน้ำในพื้นที่
อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ สค.ม. (สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศักดิ์ สุนทรเสณี. (2531). เจตคติ. กรุงเทพฯ: ดี.ดี.บุ๊คส์.
- ศักดิ์ไทย สุทธิจาวร. (2545). จิตวิทยาสังคม: ทฤษฎีและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). ฐานข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย. สืบค้น
เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์, จาก <http://www3.sac.or.th/ethnic/>.
- ศุภโชค แซ่ตัน. (2545). ความต้องการของชาวเลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา
อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่: กรณีศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านศาลาด่าน. วิทยานิพนธ์
ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมเกียรติ ทองมี. (2540). การเปรียบเทียบทัศนคติของชาวเขาเผ่าม้งกับชาวเขาเผ่า
กะเหรี่ยงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในตำบลแม่แดด อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่.
การค้นคว้าอิสระ วม. (เกษตรศาสตร์). ส่งเสริมการเกษตร. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมชาย บุญศิริเกสัช. (2545). การศึกษาการเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานของครูในโรงเรียน
มัธยมศึกษา เขตการศึกษา 8. ปรินญาณพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- สมชาติ กิจบรรจง. (2539). 108 เกมและกิจกรรมเพื่อพัฒนาบุคลากร. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น
----- (2546). เทคนิคการถ่ายภาพอย่างมีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: อินฟอร์มีเดียบุ๊คส์.
- สมฤดี ทัพพรหม. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานของพนักงาน
บริษัทเอ็น โอ เค พรินซ์ คอมโพเนนท์ (ประเทศไทย) จำกัด. สารนิพนธ์ วิทยาศาสตร์
มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2544, ตุลาคม-พฤศจิกายน). รูปแบบการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา. วารสาร
ข้าราชการครู. 22(1). 10-13
----- (เมษายน, 2545). "รูปแบบการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา". วารสารวิชาการ.
กรมวิชาการ" 5(4): 9.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (มกราคม- กุมภาพันธ์, 2552). งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น. ปีที่ 10
ฉบับที่ 1. 24-25.

- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2549). “ประชาสังคมและชุมชนเข้มแข็ง” ในบริบทของ
กลุ่มชายขอบ: กรณีศึกษากลุ่มชาวเลในประเทศไทย โดย นฤมล อรุโณทัย. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). การจัดการศึกษาภาคบังคับ. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2552). อาชีพทางเลือกของชาวอุรุกรลาไวย์ในจังหวัด
ภูเก็ต. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2552, จาก [http://www2.sac.or.th/databases/
ethnicredb/Report_Page_User.php?GET_ID=1188](http://www2.sac.or.th/databases/ethnicredb/Report_Page_User.php?GET_ID=1188)
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต. (2548). มวยกาหยงของชาวเลบ้านราไวย์. สืบค้นเมื่อวันที่
21 กรกฎาคม 2552, จาก <http://www.culture.go.th/knowledge/homethai/TPA/1032.pdf>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส.
กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- (2549). *สรุปบทคัดย่อ เอกสารจากสถาบันระหว่างประเทศเพื่อการวางแผนด้านการศึกษา*
(UNESCO: International Institute for Educational Planning-IIEP). กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการกรอบแนวทางการจัดทำ
แผนปฏิบัติการการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส 5 ภูมิภาค. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- (2551). *กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ*
ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๗) ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๔๕-
๒๕๕๙). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมเกียรติ สัจจารักษ์. (2539). *การศึกษาการสื่อสารการศึกษาของชาวเล หมู่เกาะสุรินทร์*.
วิทยานิพนธ์. คม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัมพันธ์ ญาณสุธี. (2551). *การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของคณะกรรมการ*
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายกโดยวิธีการเสริมพลัง
อำนาจ. วิทยานิพนธ์ (คม.). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พระนครศรีอยุธยา.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2531). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรรัตน์ สมบัติกำไร. (2550). *การปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชนเผ่าในโรงเรียนศึกษา*
สงเคราะห์เชียงใหม่: กรณีศึกษาชนเผ่าปกากะญอ. วิทยานิพนธ์ คม. (การศึกษานอก
ระบบ). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุรัสวดี กองสุวรรณ. (2539). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองชาวเล ในหมู่บ้านสงกาอู๋*
จังหวัดกระบี่: กรณีศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณา. วิทยานิพนธ์ คม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

- สุพัตรา แยมี่มโนล. (2544). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ปัญหาเพื่อให้เด็กในวัยเรียนได้รับการศึกษาภาคบังคับ*. วิทยานิพนธ์ คม. (การวิจัยและสถิติการศึกษา). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- หิรัญญา ปะดุกา. (2543). *ค่านิยมเกี่ยวกับภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีชาวเลจังหวัดสตูล*. วิทยานิพนธ์ คม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อคิน รพีพัฒน์. (2527). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย*. *การมีส่วนร่วมในการพัฒนา ใน ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. นครปฐม: ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล*.
- อมร สุวรรณนิมิตร. (2546). *รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อการพัฒนาชุมชนน่าอยู่*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ด. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2531). *รวมบทความการวิจัยเชิงคุณภาพ (อัดสำเนา)*
- อาภรณ์ อุกฤษณ์. (2532). *พิธีลอยเรือ: ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมของชาวเล กรณีศึกษาชุมชนบ้านหัวแหลม เกาะลันตา จังหวัดกระบี่*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อดิพร ทองหล่อ. (2546). *รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจอาจารย์พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก*. วิทยานิพนธ์. ศศ.ด. (อุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทัย ทองภีบาล (2550). *การมีส่วนร่วมของชุมชนชาวเลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลรัฐา อำเภอมะนัง จังหวัดภูเก็ต*. รายงานการศึกษาดุษฎีบัณฑิต. (การปกครองท้องถิ่น). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อุ้นดา นพคุณ (2528). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา*. ใน โอวาท สุทธนา รัช, *การศึกษากับการมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพมหานคร: สารมวลชน.
- อำนาจ หมิ่นสมบัติ. (2544). *บทบาทของครอบครัวในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาเชียงราย*. วิทยานิพนธ์ คม. (การบริหารการศึกษา). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- Berger, Eugenia Hepworth. (1995). *Parents as partners in education: Families and school working together*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall.
- Berns, M. Roberta. (2010). *Child, Family, School, Community*. 8th ed. Singapore: Wadsworth Cengage Learning.
- Bishop, A. and other, eds. (1988). *Basic 100: A Collection of Population Education Resources and Activities*. Ontario: CUSO Education Department.
- Bloom, A. (1987). *Closing of the America Mind*. New York: Simon & Schuster.
- Bloom, Benjamin S; Hasting, Thomas J; & Madus George F. (1971). *Handbook on Formative and Summative Evaluation of Students*. New York: Mc. Graw-Hill.

- Bolivar, Jose M.; & Chispeels, H. Janet. (2011, February). Enhancing Parent Leadership Through Building Social and Intellectual Capital. *American Educational Research Journal*. 48(1): 4-38.
- Boyle, Clifton John. (April, 1981). *Factors Influencing The Implementation of School-Site Management: The Rhode Island Experience*. Dissertation Abstract International. 52(1): 3484.
- Chally, P.S. (1992, March). Empowerment through teaching. *Journal of nursing education*.
- Eysenck, H.L.; & Arnold, W. (1972). *Encyclopedia & Psychology*. London: Search Press.
- Freire P. (1973). *Educating for critical consciousness*. New York: Seaburg Press.
- Gibson. C.H. (March, 16, 1991). *A concept analysis of empowerment*. *Journal of Advanced Nursing*. p 354-361.
- Olsen, G.; & Fuller, M.L. (2003). *Home-School Relations Working Successfully with Parents and Families*. The United States of America.
- Good, C.V. (1973) *Dictionary of Education*. New York: Mc Graw-Hill Book Company.
- Gutierrez, M. Lorraine; Parsons, J. Ruth; & Cox, Opal Enid. (1998). *Empowerment in Social Work Practice. A Source Book*. The United States of America: Brooks/Cole.
- Haws, J.H. (1992). Empowerment nursing education: concept analysis and application to education. (17): 609-616.
- Hokanson, H. (1992, May). Empowerment in Nursing education: a concept analysis and application to philosophy learning and instruction. *Journal of advanced nursing*. (17): 610
- Israel, B.A., and others. (Summer, 1994) *Health Education and Community Empowerment: Conceptualizing and Measuring Perceptions of Individual, Organization, and Community Control*. *Health Education Quarterly*. 21: 149-170.
- Katherine Marshall. (2010, August 3.). *Education for All: Where does religion come in Comparative Education*. Routledge Taylor & Francis Group.
- Kinlaw, D.C. (1995). *The Practice of Empowerment*. Hampshire: Gower Publishing.
- Fuchs, K. (2007, August). *Children's Right and Global Civil Society*. *Comparative Educational*. 43(3) pp. 393-412.
- Lunenburg, C. Fred; & Ornstein, C. Allan. (2008). *Educational Administration*. The United States of America : Thomson Books.
- R. Swansburg. (1996). *Management and Leadership for Nurse Management*. Boston: Jones and Bartlett.

- Rappaport Julian & Seidman Edward. (2000). *Handbook of Community Psychology*.
New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers.
- Rappaport, J.; Swift, C.; & Hess, R. (1984). *Studies in Empowerment: Steps Toward Understanding and Action*. New York: The Haworth Press.
- Roberta M. Berns. (2010). *Child, family, school, community : socialization and support*.
Wadsworth, Cengage Learning.
- Santrock, John W. (2007). *Child Development*. Boston: McGraw-Hill.
- Scott, C.D.; & Jaffe, D.T. (1991). *Empowerment: Building a Committed Workplace*.
California: Kogan.
- Tebbitt, B.V. (1993, 23 January). *Demystifying Organization Empower*. *Journal of Nursing Administration*. 18-23.
- Tracy, D. (1990). *10 Steps to Empowerment: A Common-Sense Guide to Managing People*.
New York: William, Marrow and Company.
- Triandis, Herry C. (1971). *Attitude and Attitude Chang*. New York: John Wiley & Sons.
- William G. Gunningham & Paula A. Corderio. (2003). *Educational Leadership A Problem Based Proach*. The United States of America : Allyn and Bacon.
- Wolman B. Benjamin. (1973). *Dictionary of Behavioral Science*. London: Litton Educational Publishing.
- Zimmerman, M. A. (1990). Taking on empowerment research: On the disition between individual and psychological conceptions .*American Journal of community Psychology*. 18(1): 169-177.

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

รองศาสตราจารย์ ดร.ชรวัดน์ นิจเนตร	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
นายประมุข ต้นจัญญ	ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ ระดับ คศ.4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาภูเก็ต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รท.ไพบูรณ์ อ่อนมั่ง	อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา	อาจารย์ประจำสำนักทดสอบทาง การศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ ดร.อดุล นาคะโร	อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

ภาคผนวก ข

รายชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ที่เข้าร่วมสหทากลุ่ม

รายชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ที่เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

นายสิทธิ์ ประมงกิจ	ผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ สะป่า
นายหิ้ม หาดทรายทอง	ผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ ราไวย์
นายสุชน ประมงกิจ	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4 แหลมตึกแก
นายวิรัตน์ ประมงกิจ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4 แหลมตึกแก
นายโสธร ประมงกิจ	อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านแหลมตึกแก
นายจิตติ ประมงกิจ	อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านสะป่า
นางบุญรีน วัดสว่างอารมณ์	อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ราไวย์
นายสมหมาย ประมงกิจ	พนักงานห้างสรรพสินค้าบีทีจี จังหวัดภูเก็ต
นางสาวบุญเสริม พลรบ	พนักงานภูเก็ตแฟนตาซี จังหวัดภูเก็ต

ภาคผนวก ค

รายชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้ยที่เข้าร่วม

การทดลองการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา (KiPTT empowerment)

1. นางสาวน้อย ประมุงกิจ
2. นายใจ ช้างน้ำ
3. นางสาวปัทมา ประมุงกิจ
4. นางสาวดวงใจ ประมุงกิจ
5. นางมะลิ ประมุงกิจ
6. นางสาววิไลวรรณ รักดี
7. นางสาวจารีย์ ช้างน้ำ
8. นายทวิช หลักเกาะ
9. นายสมบูรณ์ ประมุงกิจ
10. นางสาวโสภี ประมุงกิจ
11. นายนิรันดร์ หยั่งปาน
12. นางเย็นจิต หมีเต็น
13. นายบุญยัง ดำรงเกษตร
14. นางสาวปวีณา บางจาก
15. นางสาวสุมาลี รักนาวา
16. นางสาวสุกานดา บางจาก
17. นางแจ่ม ดำรงเกษตร
18. นางขวัญตา ทะเลเล็ก
19. นางสมศรี ดำรงเกษตร
20. นายนรา ประมุงกิจ
21. นางสาวลำดวน ช้างน้ำ
22. นางบัวคำ รักดี
23. นางสาวมณฑิรา ประมุงกิจ
24. นางสาวอรพินท์ ประมุงกิจ
25. นางสาวสุดา ทะเลเล็ก
26. นายฉัตรชัย ประมุงกิจ
27. นางสาวรัตนา ประมุงกิจ
28. นายสันติ ประมุงกิจ
29. นายลม ประมุงกิจ
30. นายสุรทิน ประมุงกิจ

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง
การเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาโว้ยในจังหวัด
ภูเก็ต

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความตระหนักทางการศึกษา (Educational Awareness)

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับทัศนคติระดับบุคคล (Individual attitude)

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความและกรอกข้อความลงในช่องว่าง
ที่ตรงกับความเป็นจริง เกี่ยวกับตัวของท่านและใส่รายละเอียดในช่องว่าง

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ.....ปี
3. ระดับการศึกษา.....
4. อาชีพ.....
5. รายได้ต่อเดือน.....บาท
6. จำนวนบุตร.....คน
 - 6.1 บุตรคนที่ 1 อายุ.....ปี
 - กำลังศึกษาชั้น.....
 - จบการศึกษาชั้น.....
 - ไม่เคยเข้ารับการการศึกษา
 - 6.2 บุตรคนที่ 2 อายุ.....ปี
 - กำลังศึกษาชั้น.....
 - จบการศึกษาชั้น.....
 - ไม่เคยเข้ารับการการศึกษา
 - 6.3 บุตรคนที่ 3 อายุ.....ปี
 - กำลังศึกษาชั้น.....
 - จบการศึกษาชั้น.....
 - ไม่เคยเข้ารับการการศึกษา
 - 6.4 บุตรคนที่ 4 อายุ.....ปี
 - กำลังศึกษาชั้น.....
 - จบการศึกษาชั้น.....
 - ไม่เคยเข้ารับการการศึกษา
 - 6.5 บุตรคนที่ 5 อายุ.....ปี
 - กำลังศึกษาชั้น.....
 - จบการศึกษาชั้น.....
 - ไม่เคยเข้ารับการการศึกษา

ตอนที่ 2 ความตระหนักทางการศึกษาด้านการรับรู้ การยอมรับ และการเห็นคุณค่า

คำชี้แจง ให้พิจารณาข้อความในแต่ละข้อแล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับ				
		5	4	3	2	1
	ด้านการรับรู้					
1	ผู้ปกครองสนใจและตั้งใจรับรู้ความรู้ในเรื่องอำนาจหน้าที่ด้านการดูแลให้บุตรหลานไปโรงเรียน.....
2	ผู้ปกครองสนใจและตั้งใจรับรู้ความรู้ในเรื่องอำนาจหน้าที่ด้านการเอาใจใส่การเรียนของบุตรหลาน.....
3	ผู้ปกครองสนใจและตั้งใจรับรู้ความรู้ในเรื่องอำนาจหน้าที่ด้านการมีส่วนในการจัดทำหลักสูตรของโรงเรียน.....
4	ผู้ปกครองสนใจและตั้งใจรับรู้ความรู้ในเรื่องอำนาจหน้าที่ด้านการสนับสนุนการเข้าร่วมกิจกรรมของบุตรหลาน.....
5	ผู้ปกครองสนใจและตั้งใจรับรู้ความรู้ในเรื่องอำนาจหน้าที่ด้านการติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเรียนของบุตรหลาน.....
	ด้านการยอมรับ					
6	ผู้ปกครองยอมรับและให้การสนับสนุนในเรื่องอำนาจหน้าที่ด้านการดูแลให้บุตรหลานไปโรงเรียน.....
7	ผู้ปกครองยอมรับและให้การสนับสนุนในเรื่องอำนาจหน้าที่ด้านการเอาใจใส่การเรียนของบุตรหลาน.....
8	ผู้ปกครองยอมรับและให้การสนับสนุนในเรื่องอำนาจหน้าที่ด้านการมีส่วนในการจัดทำหลักสูตรของโรงเรียน.....
9	ผู้ปกครองยอมรับและให้การสนับสนุนในเรื่องอำนาจหน้าที่ด้านการสนับสนุนการเข้าร่วมกิจกรรมของบุตรหลาน.....
10	ผู้ปกครองยอมรับและให้การสนับสนุนในเรื่องอำนาจหน้าที่ด้านการติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเรียนของบุตรหลาน.....

ข้อที่	รายการ	ระดับ				
		5	4	3	2	1
	ด้านการเห็นคุณค่า					
11	ผู้ประกอบการมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ด้านการดูแลให้บุตรหลานไปโรงเรียน.....
12	ผู้ประกอบการมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ด้านการเอาใจใส่การเรียนของบุตรหลาน.....
13	ผู้ประกอบการมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ด้านการมีส่วนในการจัดทำหลักสูตรของโรงเรียน.....
14	ผู้ประกอบการมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ด้านการสนับสนุนการเข้าร่วมกิจกรรมของบุตรหลาน.....
15	ผู้ประกอบการมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ด้านการติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเรียนของบุตรหลาน.....

ตอนที่ 2 ทักษะคิดระดับบุคคล (Individual attitude)

คำชี้แจง ให้พิจารณาข้อความในแต่ละข้อและใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด
5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

ข้อ ที่	รายการ	ระดับ				
		5	4	3	2	1
1	ท่านเป็นคนหนึ่งที่ทำประโยชน์ให้กับสังคมได้เหมือนคนอื่น ๆ
2	ท่านเชื่อมั่นความสามารถที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จได้
3	ท่านใช้ความพยายามแก้ไขความล้มเหลวที่เกิดจากการกระทำของตนเอง
4	ท่านแสวงหาสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับชีวิตของท่านและครอบครัวเสมอ
5	ท่านเชื่อว่าตนเองสามารถเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ตามที่ต้องการได้
6	ท่านรู้สึกว่าตนเองต้องทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อส่วนรวมเหมือนคนอื่น
7	ท่านไม่คิดที่จะละเลยหน้าที่ที่มีต่อสังคมเพราะเห็นถึงความสำคัญที่จะได้รับ.
8	ท่านเชื่อว่าการทำหน้าที่เพื่อสังคมเป็นผลดีที่จะเกิดกับตัวท่าน ครอบครัวรวมถึงคนอื่น ๆ
9	ท่านมีความตั้งใจที่จะทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด
10	ท่านเชื่อว่าความตั้งใจของตนเองจะสามารถทำให้ทุกอย่างเกิดผลสำเร็จ

ข้อ ที่	รายการ	ระดับ				
		5	4	3	2	1
11	ท่านไม่เคยหนึ่งเจยต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นหน้าที่ที่ต้องทำ
12	ท่านมักจะทบทวนความเหมาะสมของตนเองในการทำสิ่งต่าง ๆ
13	ท่านมองหาวิธีที่จะทำให้ทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับท่านดีขึ้น
14	ท่านสามารถทำลายอุปสรรคที่ขัดขวางการทำสิ่งต่าง ๆ ของท่าน ได้เสมอ
15	ท่านรู้จักที่จะป้องกันไม่ให้เกิดสิ่งไม่ดีต่อตัวท่านและคนอื่น
16	ท่านรู้สึกว่าคุณคนต่างก็มีการอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม
17	การให้ความไว้วางใจกันของสมาชิกภายในกลุ่มยอมที่จะทำให้อ กิจกรรมของกลุ่มเกิดผลสำเร็จ
18	การเป็นสมาชิกของกลุ่มจะต้องมีส่วนในการแสดงความคิดเห็น ของตนเอง
19	สมาชิกของต้องร่วมทำกิจกรรมของกลุ่มเพื่อให้กลุ่มเกิดความ เข้มแข็ง
20	ความเข้มแข็งของกลุ่มจะทำให้กลุ่มได้รับการสนับสนุนจาก ภายนอกอันเป็นผลดีต่อสมาชิกทุกคนในกลุ่ม

ขอขอบคุณอย่างสูง

นางกมลมาลย์ ทิพย์รัตน์

นิสิตปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์
ในจังหวัดภูเก็ต

คำชี้แจง ให้พิจารณาข้อความในแต่ละข้อและใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึก
ของท่านมากที่สุด

5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

ทัศนคติระดับกลุ่ม (Group attitude)

ข้อ ที่	รายการ	ระดับ				
		5	4	3	2	1
1	ทุกวันนี้ท่านใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเหมือนคนอื่น
2	ท่านต้องรู้จักเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้
3	ท่านสามารถเข้าร่วมกิจกรรมหรือทำงานกับผู้อื่นได้ดี
4	ท่านมีอิสระที่จะคิดแต่ต้องเป็นไปตามที่สังคมกำหนด
5	ท่านไม่จำเป็นต้องคิดเหมือนคนอื่น แต่ท่านต้องทำหน้าที่เพื่อสังคมเหมือนคนอื่น.
6	ท่านรู้ว่าท่านเป็นสมาชิกของกลุ่มซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและสังคม
7	ท่านคิดว่ากลุ่มของท่านได้ทำหน้าที่เหมือนกลุ่มอื่นในสังคม
8	ท่านรู้ว่ากลุ่มของท่านมีความเข้มแข็งที่จะทำให้การดำรงชีวิตของท่านดีไปด้วย
9	ความสำเร็จในบทบาทหน้าที่ของกลุ่มเป็นสิ่งที่เกิดจากความร่วมมือของสมาชิกภายในกลุ่ม
10	ท่านรู้ว่ากลุ่มมีความเข้มแข็งย่อมมีผลต่อการต่อรงในเรื่องต่าง ๆ

ขอขอบคุณ

นางกมลมาลย์ ทิพย์รัตน์

นิสิตปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก จ

ข้อคำถามภาษาไทยคำถามภาษากลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาโว้ย
และคำอธิบายข้อคำถามเพิ่มเติม

ข้อคำถามภาษาไทย คำถามภาษากลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ และคำอธิบายข้อคำถามเพิ่มเติม

ข้อคำถามภาษาไทย	คำถามภาษากลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์	คำอธิบายข้อคำถามเพิ่มเติม
<p>ผู้ปกครองสนใจและตั้งใจรับรู้อำนาจหน้าที่ด้าน</p> <p>-การดูแลให้บุตรหลานไปโรงเรียน</p> <p>-การเอาใจใส่การเรียนของบุตรหลาน</p> <p>-การมีส่วนจัดทำหลักสูตรของโรงเรียน</p> <p>-การสนับสนุนการเข้าร่วมกิจกรรม</p> <p>-การติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเรียนของบุตรหลาน</p>	<p>เอตอาโปกชุกกาฮาตีตือตือฮาตีชุกลาชุกกรือฉา</p> <p>- ลาชุกฮัจลีฮัจปรีโกะนาระปีโรงเรียน</p> <p>- ลาชุกฮาเมตฮาตีเตละลาชุกมาโชะโรงเรียน</p> <p>- ลาชุกมาโชะบือชามาเตละลาชุกบูลาฉัยชุกรัจ</p> <p>- ลาชุกบรีมาโชะบือชามาเตละลาชุกบืออกกรือฉา</p> <p>- ตูโรจลาชุกบรีตาปาชันลาชุกโกะนาระมาโชะโรงเรียน</p>	<p>นะบานะกาสุกา</p> <p>-ปีปะโยสุไล้บรีรักอาลี</p> <p>-ปีโกะนาระกะละชะลุไล้</p> <p>-แก้ฮูเตตโรงเรียนอาโยนามาแก้</p> <p>-แก้ณะปีเตตปีมาสุ</p> <p>-มะตุไล้ยก้าไล้ปีโรงเรียนยะแก้บาโยสุไล้กะกามี</p>
<p>ผู้ปกครองยอมรับและสนับสนุนอำนาจหน้าที่ด้าน</p> <p>-การดูแลให้บุตรหลานไปโรงเรียน</p> <p>-การเอาใจใส่การเรียนของบุตรหลาน</p> <p>-การมีส่วนจัดทำหลักสูตรของโรงเรียน</p> <p>-การสนับสนุนการเข้าร่วมกิจกรรม</p> <p>-การติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเรียนของบุตรหลาน</p>	<p>เอตอาโปกชาโงะชุกกาเตละลาชุกบืออกกรือฉา</p> <p>- ลาชุกฮัจลีฮัจปรีโกะนาระปีโรงเรียน</p> <p>- ลาชุกฮาเมตราตีเตละลามูมาโชะโรงเรียน</p> <p>- ลาชุกมาโชะบือชามาเตละลาชุกมาแรอชุกรัส</p> <p>- ลาชุกมาโชะบือชามาเตละลาชุกกรือฉา</p> <p>- ลาชุกตูโรจบรีตาซาชันโกะนาระมาโชะโรงเรียน</p>	<p>นะบานะกาชุกโว</p> <p>-ปีปะโยสุไล้บรีรักอาลี</p> <p>-ปีโกะนาระกะละชะลุไล้</p> <p>-แก้ฮูเตตโรงเรียนอาโยนามาแก้</p> <p>-แก้ณะปีเตตปีมาสุ</p> <p>-มะตุไล้ยก้าไล้ปีโรงเรียนยะแก้บาโยสุไล้กะกามี</p>

ข้อความภาษาไทย	คำอธิบายข้อความ	คำถามภาษาอังกฤษ
<p>ผู้ปกครองตั้งที่จะปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ด้าน</p> <ul style="list-style-type: none"> -การดูแลให้บุตรหลานไปโรงเรียน -การเอาใจใส่การเรียนของบุตรหลาน -การมีส่วนจัดทำหลักสูตรของโรงเรียน -การสนับสนุนการเข้าร่วมกิจกรรม -การติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเรียนของบุตรหลาน -ท่านเป็นคนหนึ่งที่ทำประโยชน์ให้กับสังคมได้เหมือนคนอื่น ๆ -ท่านเชื่อมั่นความสามารถที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จได้ -ท่านใช้ความพยายามแก้ไขความล้มเหลวที่เกิดจากการกระทำของตนเอง -ท่านแสวงหาสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับชีวิตของท่านและครอบครัวเสมอ -ท่านเชื่อว่าตนเองสามารถเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ตามที่ต้องการได้ 	<p>นะบานะกีตาบวณามา</p> <ul style="list-style-type: none"> -ปีปะโยสุไล้บรีร์กาลี -ปีโกะนาระกะละซุไล้ -เก้าฮูเตตโรงเรียนอาโยนามาเก้า -เก้านะปีเตตปีมาสุ -มะตุไล้เก้าไล้ปีโรงเรียนยะเก้าบาโยสุไล้กะกามี กูปีตุโละเก้าบ้วยต่านาตุโละชญาสะมียารวย กูโวยะมะบีซุตะ กีตามาและกีล่ำมาแลบวยปียาบายิ กีตามาและปียาบายิเตะมากิด้า เก้านะบวยนะมาเตะปียาบายิ 	<p>นะบรานะกีตาบรูจนามา</p> <ul style="list-style-type: none"> -ปีปลาฉัยชุกรัจบีล็กอาริ -บรีโกะนาระกะเลฮชุกรัจ -เกาตาฮูเตตเตอโรงเรียนอามัยนามา -เกานะปีเตตปีมาโซะ -มะตุโรจเกาลีฮัจจะเกาบลาฉัยชุกรัจกะฮามี เกาฉาดิ้อปียาชืออูร์กนุบอัจบาฉิ เกาปีอจายานูบวัจลาชุกรัจตามือแนฮบรีซุจ เกากือวาชาอูฉัยลาชูเตตฉาดินามานูเกานูวัจตะอาชิก เกามือโสะชาลีลาชูบาฉิณะ เกาฉางันโกะชือปียาเตะรุมัฮนะเกา เกาปีอจาบายะเกานะรีบัยลาชูแนฮฉือแนฮตุโรจนุเกาปีอคานะปีอเลฮ

ข้อคำถามภาษาไทย	คำอธิบายข้อคำถาม	คำถามภาษาอูรักลาไวย์
<p>-ท่านรู้สึกว่าคุณต้องทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อส่วนรวมเหมือนคนอื่น.</p> <p>-ท่านไม่คิดที่จะละเลยหน้าที่ที่มีต่อสังคมเพราะเห็นถึงความสำคัญที่จะได้รับ</p> <p>-ท่านเชื่อว่าการทำหน้าที่เพื่อสังคมเป็นผลดีที่จะเกิดกับตัวท่าน ครอบครัวรวมถึงคนอื่น ๆ</p> <p>-ท่านเชื่อว่าคุณสามารถทำให้ทุกอย่างเกิดผลสำเร็จ</p> <p>-ท่านไม่เคยหนึ่งเฉยต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นหน้าที่ที่ต้องทำ</p> <p>-ท่านมักจะทบทวนความเหมาะสมของตนเองในการทำอะไรต่าง ๆ</p> <p>-ท่านมองหาวิธีที่จะทำให้ทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับท่านดีขึ้น</p> <p>-ท่านสามารถทำลายอุปสรรคที่ขัดขวางการทำสิ่งต่าง ๆ ของท่านได้เสมอ</p> <p>- ท่านรู้จักที่จะป้องกันไม่ให้เกิดสิ่งไม่ดีต่อตัวท่าน และคนอื่น</p> <p>-ท่านรู้สึกว่าทุกคนต่างก็มีการอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม</p>	<p>สะมุฮาเก้ตาฮู้ตูโปะกิตาฮวยบีบายิ</p> <p>เก้ฮวยเตตบวักลากลูฮีนี่</p> <p>ตุลุดตุบุกิตากูบายิยูกา</p> <p>เก้ฮะบวยนะมาบะเลฮาปา</p> <p>กูเฮยติตตูโตะเปลาเปลาฮูมาเตบวยลากูฮีนี่</p> <p>บีเบอเลอะฮ</p> <p>กุนะกิล่าลากูฮีนี่จะบายิตามอะละ</p> <p>ฮูนะบวยบีกะกับายิ</p> <p>กุนะบวยลากูลูเตตบายิ</p> <p>กุนะบวยฮาตะลากูลูเตตบายิสะกัต</p> <p>บียามาฮูตุบุกิตา</p> <p>กิตามาแล้ะตูโตะชะมุฮา</p>	<p>เกาพระราชจะเกามาโตฮูบัจฉลาฮูแนฮมีอแนฮปีดาโกะฮือบียาฮือมุฮา</p> <p>เกาเตตอ์บัจนะตีบันลาฮูมีอกรือฌาปีดาโกะลุมฮฮือฮือบียาฮือมุฮา</p> <p>เกาบริบัจฉลาฮูบือกรือฌาปีดาโกะลุมฮฮือฮือมียามาตีลาฮูบาหมิกะเกามาจันโกะฮือมียาเตะรุมฮฮือเกา</p> <p>เกาปือจาฮายจะลาฮูตีอูฮาตีนะเกาบูวัจบริราตาหมือแนฮฮูฮฮาบิฮ</p> <p>เกาเตตตูโตะฮือฮือจะเตะลาฮูฮีนี่ฮูมาโตฮนะฮูวัจ</p> <p>เกาหะบือฮามัจลาฮูนะเกาเตะราตาหมือแนฮ</p> <p>เกาฮารีลาฮูนุหะวัจบริโกะฮือบียาลีฮฮูจะเกาบาหมิ</p> <p>เกาหะบูวัจบริลาฮูนูกือตัก</p> <p>เกาฮามาตีลาฮูบาหมิ</p> <p>เกาตาฮูนะฆาฆาลาฮูนูเตตบาหมิบือฆาตีเตะกาเฆา</p> <p>เกาตาฮูจะราตาฮือมียาฮาวาลาฮูตูโตะบือฮามา</p>

ข้อความภาษาไทย	คำอธิบายข้อความ	ภาษาอุรุกรลาไวย์
-การให้ความไว้วางใจกันของสมาชิกภายในกลุ่ม ย่อมที่จะทำให้เกิดกิจกรรมของกลุ่มเกิดผลสำเร็จ	กิตาปะจายาเตะคูโมะกิตา	ลาชูตือตู่ฮาตีนะโกะซือมียา ซือมูฮานะบู้จบุรีลาชูกรือฉา ชูจฮาบิส
-การเป็นสมาชิกของกลุ่มจะต้องมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นของตนเอง	กิล่านะมานะแก้มันเล่ามาแหละ	กิตานะบรานะชาโตฮอาดดา ลาชูบือกีราบือชามา
-สมาชิกของต้องร่วมทำกิจกรรมของกลุ่มเพื่อให้กลุ่มเกิดความเข้มแข็ง	มะแหละกิตามาแหละบวยลาถูนะกิตา บียาชูดำ	กิตามาโตฮดาลาชูบือกี ราบือชามาบรีตือฮัยอูร์จ
-ความเข้มแข็งของกลุ่มจะทำให้กลุ่มได้รับการสนับสนุนจากภายนอกอันเป็นผลดีต่อสมาชิกทุกคนในกลุ่ม	กิตาสะมุฮากิตา กิตาบวยบียายิลลา ถูนะกิตาโอะอูร์กลูวัยนะแมะตุ โละกิตา	ลาชูตือฮัยอูร์จนะบู้จบุรีกิตา อาดดาซือมียาตู่โลก
-ทุกวันนี้ท่านใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเหมือนคนอื่น	กิตาลาดูบวยยาระกิตาชูปากาวัด	เตะบิลลาอารีกิตาดูโตะซือรู ปาบือกะซือมียาอาชิก
-ท่านรู้จักเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้	แก์กาโตะตาฮูบวยบียายิลลาชูปากา วัด	เกาฆาโตฮดาลาฮูบู้จบุรีบาฉิชู ปากาวัดบือเลฮ
-ท่านสามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับคนในทุกสังคมได้ดี	ถูนะบวยบียะและบายิลลาชูปากะกาวัด	ถูบู้จมาโสะบือชามาบือ เลฮฉารันกาวัด
-ท่านมีอิสระที่จะคิดแต่ต้องเป็นไปตามที่สังคมกำหนด	แก์นะบวยนามากูฮอยเตดกูจะแก์ตา ปียากันบวยเลอะเบะ	เกาบริัจนามาบือแลฮตาปีฉา วันบู้จลือเบฮ
-ท่านไม่จำเป็นต้องคิดเห็นเหมือนคนอื่นแต่ท่านต้องทำหน้าที่เพื่อสังคมเหมือนคนอื่น	แก์นะบวยบียะและเบะปิกาวัด	เกาเตดปาย์ฮบรีจบือกะซือ มียาอาชิกตาปีเกาฆาโตฮฮูบู้จ บือตากาวัด
-ท่านรู้ว่ากลุ่มที่ท่านเป็นสมาชิกอยู่มีสภาพอย่างไร	กาเข้าตาฮูเตดจะตุโปะกิตาดังฮาอียี นียาตีตะนะฮามี	เกาตาฮูจะเตะลุมออกาเฉาฉา ดีกะฮาบี
-ท่านคิดว่ากลุ่มของท่านได้ทำหน้าที่เหมือนกลุ่มอื่นในสังคม	กิตานะบวยตุโปะกิตาบียายิลลาชูปากะ กาวัด กิตานะบิลบายี	เกาตาฮูจะเตะลุมออกาเฉาฉา อือกะฮาบี

ข้อความภาษาไทย	คำอธิบายข้อความ	ภาษาอุรูกลาไว
-ท่านคิดว่าของท่านมีความเข้มแข็งจะทำให้การดำรงชีวิตของท่านดีไปด้วย	กะก็ตาบวยบายิชูปากะกาวัตก็ตานะบิเลบายิ	เกาบริบัจจะกาญญาบวัจบือกะชือมียาอาชิก
-ความสำเร็จในบทบาทหน้าที่ของกลุ่มเป็นสิ่งที่เกิดจากความร่วมมือของสมาชิกภายในกลุ่ม	ก็ตาตูโปะก็ตากะก็ตาบิเลบายิสะมุฮา	ลาชูชญาบาฉิเตะลาชูบืออกรือฉานะลุมอฮก็ตาชือมุฮา
-ท่านเชื่อว่ากลุ่มมีความเข้มแข็งย่อมมีผลต่อการต่อรงในเรื่องต่าง ๆ	ตะก็ตาบะเลบายิมิตานะมาบิเลฮาปา	เกาตาชูจะลุมอฮก็ตาตือมัยอูร์จนะบวัจนามาบือเลฮาปา

ภาคผนวก จ

กิจกรรมการเสริมสร้างความตระหนักรู้ทางการศึกษา
(KiPTT empowerment activity)

กิจกรรมการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา (KiPTT empowerment activity)

ความเป็นมา

การเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในจังหวัดภูเก็ต เป็นแนวทาง/วิธีการในการสนับสนุนให้ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for all) ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายเป็นไปตามการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for all) ในปี ค.ศ.2015 โดยให้ตระหนักถึงของกลุ่มเป้าหมายผู้ด้อยโอกาสรวมถึงชนกลุ่มน้อย ซึ่งองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้เสนอแนะให้ประเทศที่สาม ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่เป็นชนเผ่าหนึ่งซึ่งถือเป็นชนกลุ่มน้อยที่ต้องได้รับการดูแลด้านการศึกษา เพราะผลการศึกษาวิจัยพบว่าครอบครัวไม่ให้การสนับสนุนการเรียนอย่างจริงจัง เช่น การให้เด็กขาดเรียน การให้เด็กออกกลางคัน การไม่ได้ให้เด็กเข้าเรียนตามเกณฑ์ ซึ่งตรงกับแนวทางของแผนปฏิบัติการจัดการศึกษาสำหรับเด็กชาวเลโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่กำหนดให้คนในหมู่บ้านสนใจการศึกษามากขึ้นเพื่อการประกอบอาชีพที่หลากหลาย

แนวคิดความตระหนัก (Awareness) การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) การมีส่วนร่วม (Participation) และทัศนคติ (Attitude) เป็นทฤษฎีพื้นฐานที่นำมาศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์บนความเหมาะสมกับบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไว้อยู่ในจังหวัดภูเก็ตทำให้ได้การเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา (KiPTT empowerment) ซึ่งเป็นแนวทาง/วิธีการในการสนับสนุนให้บุคคลได้พัฒนาความสามารถของตนเองเพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบทางการศึกษาของตนเองและสังคม ประกอบด้วย 4 วิธีการ ประกอบด้วย การให้ความรู้และข้อมูลข่าวสาร (Knowledge & Information) การให้มีส่วนร่วม (Participation) การทำงานเป็นทีม (teamwork) และการสร้างความไว้วางใจ (Trust)

การนำการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษาสู่การปฏิบัติ

หลักการ

การเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา (KiPTT empowerment) ประกอบด้วย 4 แนวทาง/วิธีการ ดังนี้

1. การให้ความรู้และข้อมูลข่าวสาร (Knowledge & Information) หมายถึง การให้ความรู้และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในเรื่องของ สิทธิ อำนาจหน้าที่และเรื่องบทบาททางการศึกษาของครอบครัวและชุมชนที่ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายและแนวทางการปฏิบัติของภาครัฐ ได้แก่ การดูแลเด็กให้ไปโรงเรียนการเอาใจใส่การเรียนของเด็ก การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรโรงเรียน การสนับสนุนการเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียน และการติดตามข้อมูลข่าวสาร วิธีการในการให้ความรู้และข้อมูล ประกอบด้วย การชักนำด้วยการพูดโน้มน้าวให้ผู้ฟังเกิดความคิดคล้อยตาม และ

การให้ความรู้ โดยการถ่ายทอดความรู้ที่เกี่ยวกับสิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษา

2. การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การส่งเสริมให้แสดงออกทางความคิดและการตัดสินใจโดยการเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารเพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อ โดยการให้คิด ให้เลือก และให้ติดตาม

3. การทำงานเป็นทีม (teamwork) หมายถึง การฝึกทักษะการเข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งได้แก่ การแสดงความคิดเห็น การยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น และการทำงานร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

4. การสร้างความไว้วางใจ (Trust) หมายถึง การสร้างบรรยากาศที่ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นกันเอง ทำให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นในตนเองโดยการรับฟัง การสนับสนุนข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ และให้การช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา

4.1 การสร้างบรรยากาศให้เกิดความรู้สึกเป็นกันเอง หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดความรู้สึกปลอดภัย

4.2 การทำให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นในตนเองโดยการใช้วิธีการในการรับฟังเมื่อสมาชิกของกลุ่มได้พูด สนับสนุนข้อคิดเห็นที่สมาชิกได้นำเสนอ และช่วยเหลือสมาชิกเมื่อเกิดปัญหาในขณะสนทนา

เมื่อบุคคลได้รับการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา(KiPTT empowerment) จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติระดับบุคคล หมายถึง การเกิดความรู้สึกดังนี้

1. ความรู้สึกมีอำนาจ (Authority) หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกว่าตนเองทำประโยชน์ให้กับสังคมได้เหมือนคนอื่น มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง มีความพยายามที่จะแสวงหาสิ่งดี ๆ ให้กับตนเอง และมีความเชื่อว่าตนเองสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้

2. ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง การที่บุคคลเกิดความรู้สึกว่าตนเองต้องทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อส่วนรวมเหมือนคนอื่น ไม่คิดที่จะปฏิเสธสิ่งเหล่านั้นเพราะเห็นถึงความสำคัญและผลที่ทุกคนจะได้รับ จึงมีความตั้งใจที่จะทำให้สำเร็จ

3. ตระหนักในภาระหน้าที่ (Accountability) หมายถึง การที่บุคคลมีความตื่นตัวที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นหน้าที่ของตนเอง มีการทบทวนสิ่งที่ตนเองได้กระทำมาแล้ว มีความคิดที่จะแสวงหาหนทางที่จะทำให้ดีขึ้น และการคิดป้องกันสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการทำหน้าที่ของตนเอง

4. ความรู้สึกในเรื่องกลุ่ม (Group consciousness) หมายถึง การมีความรู้ที่ทุกคนต้องอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม มีความไว้วางใจกัน มีการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างกันเพื่อทำให้กลุ่มของตนเองเกิดความเข้มแข็งสามารถทำกิจกรรมได้เหมือนกลุ่มอื่น ๆ ในสังคม

การเปลี่ยนแปลงระดับบุคคลจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระดับกลุ่ม ดังนี้

1. การปรับตัว (Adjustment) หมายถึง การเกิดการเรียนรู้ว่าทุกคนมีการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเหมือนกัน แต่ละคนต้องเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีอิสระทางความคิด สามารถที่จะคล้อยตามหรือต่อต้านความคิดของคนอื่นได้

2. การเรียนรู้บทบาทหน้าที่ของกลุ่ม (Learning role of group) หมายถึง การรู้ว่ากลุ่มเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและสังคม ทุกกลุ่มมีหน้าที่ต่อสังคมเหมือนกัน การสร้างให้กลุ่มเกิดความเข้มแข็งย่อมทำให้ชุมชนและสังคมเกิดความเข้มแข็ง การละลายต่อบทบาทหน้าที่ของกลุ่มย่อมเป็นผลต่อความเป็นอยู่ของสมาชิก

เงื่อนไข

การนำวิธีการทั้ง 4 ของการเสริมสร้างความตระหนักรู้ทางการศึกษา (KIPTT empowerment) มาใช้จะต้องให้เหมาะสมกับบริบทของสมาชิกในกลุ่มและสถานการณ์ของชุมชน การเสริมสร้างความตระหนักรู้ไม่จำกัดเฉพาะการใช้การเสริมสร้างตัวใดก่อนหลัง หรือเฉพาะตัวหนึ่งตัวใดก่อน หากแต่สามารถนำทุกตัวไปใช้ได้ในทุกขั้นตอนในกิจกรรม หากพบว่าในขณะที่ทำกิจกรรมเกิดปัญหาตรงขั้นตอนนี้ได้ขั้นตอนนี้

หลักความสำคัญของการเสริมสร้างความตระหนักรู้ทางการศึกษา (KIPTT empowerment) คือ การระลึกเสมอว่าผู้ทำกิจกรรมมีสภาพของชนกลุ่มน้อย กลุ่มชายขอบ และด้อยโอกาส ดังนั้น ความเข้าใจและความสามารถของแต่ละบุคคลอาจจะไม่เท่าเทียมคนอื่นในสังคม ฉะนั้น ผู้ดำเนินการ (Coach) จะต้องระมัดระวังในการดำเนินการในทุกขั้นตอน

กิจกรรม

การจัดกิจกรรมให้เหมาะกับการเสริมสร้างความตระหนักรู้ทางการศึกษา (KIPTT empowerment) ควรใช้กลุ่มที่มีขนาด 5-10 คน กิจกรรมมีจำนวน 3 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 เราคือ (We are)

กิจกรรมที่ 2 แลกเปลี่ยนความคิด (Share your thinking)

กิจกรรมที่ 3 สู่อุทิศความตระหนักรู้ทางการศึกษา (Raise Educational Awareness)

หน่วยที่ 1

เวลา 15-20 นาที

ชื่อเรื่อง เราคือ (We are)

จุดประสงค์

1. เพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นกันเอง มีความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญและไว้วางใจในผู้อื่น
2. เพื่อให้เกิดทักษะในการพูดและแสดงออกต่อสาธารณะ

เนื้อหา

1. ความเป็นมาของการจัดกิจกรรม
2. ข้อตกลงของการทำกิจกรรม

กิจกรรม

ขั้นนำ

ผู้ดำเนินการ (Coach) แนะนำคณะของตนเองและวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม

ขั้นกิจกรรม

1. ให้สมาชิกแนะนำตนเองทีละคน
2. บอกข้อตกลงในการทำกิจกรรมร่วมกัน
3. เรียกสมาชิกทีละคนและถามข้อสงสัย

ขั้นสรุป

ผู้ดำเนินการสรุปจำนวนสมาชิกในกลุ่ม และอ่านข้อตกลงในการทำกิจกรรมร่วมกัน

สื่อ

ป้ายชื่อ และ ใบความรู้ที่ 1

การวัดและประเมินผล

การสังเกตพฤติกรรมของสมาชิก

เครื่องมือวัดและประเมินผล

แบบสังเกตพฤติกรรม

พฤติกรรม	ระยะเวลา (นาที)												
	5	10	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60	
1. เงียบ													
2. ไม่สบตา													
3. มองออกไปนอกห้อง													
4. พูดคุยกับคนอื่น													
5. ชักถาม													
6. อื่น ๆ													

ใบความรู้ที่ 1

ความเป็นที่มา

การทำกิจกรรมครั้งนี้เป็นกิจกรรมในการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา (KiPTT empowerment) ให้กับทุกคน เพื่อชี้ให้ทุกคนได้เห็นว่าคุณและชุมชนเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เด็กได้รับการศึกษาเล่าเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับหรือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และในชั้นที่สูงจนถึงปริญญาตรี

ผู้ที่ทำการศึกษาในเรื่องนี้ คือ นางกมลมาลย์ ทิพย์รัตน์ เป็นนิสิตปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การจัดกิจกรรมครั้งนี้ได้รับความอนุเคราะห์และให้การสนับสนุนจาก

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : เทศบาลตำบลราไวย์ และเทศบาลรัฐภา
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดภูเก็ต

ข้อตกลงในการทำกิจกรรม

1. ทุกคนต้องร่วมทำกิจกรรมตามที่คุณดำเนินการบอก
2. ทุกคนมีอิสระในการพูดและแสดงความคิดเห็นของตนเอง
3. ทุกคนจะต้องให้ตั้งใจฟังเพื่อนสมาชิกพูด

หน่วยที่ 2

เวลา 1 ชั่วโมง

ชื่อเรื่อง แลกเปลี่ยนความคิด (Share your thinking)

จุดประสงค์

1. เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสมาชิก
2. เพื่อให้ความรู้ในการเรื่องของสิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษา

เนื้อหา

สิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษา ประกอบด้วย การดูแลเด็กไปโรงเรียน การเอาใจใส่การเรียนของเด็ก การสนับสนุนเด็กให้ร่วมกิจกรรม การจัดทำและติดตามข่าวสารของโรงเรียน

กิจกรรม

ขั้นนำ

ผู้ดำเนินการถามและพูดถึงสถานการณ์ที่เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นกับหมู่บ้านและเป็นปัญหาที่มีระยะยาวนาน ซึ่งมีสาเหตุมาจากความไม่รู้หนังสือ แต่ปัจจุบันเราให้เด็กได้รับการศึกษาแต่ก็มีปัญหามากมาย แต่ประการสำคัญที่เราจะช่วยให้เด็กสามารถเรียนจนจบการศึกษาได้อยู่ที่เราต้องให้การดูแลในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้

ขั้นกิจกรรม

1. แจกใบงานที่ 1 ให้สมาชิก
2. ผู้ดำเนินการอ่านที่ละประเด็นและให้สมาชิกบอก

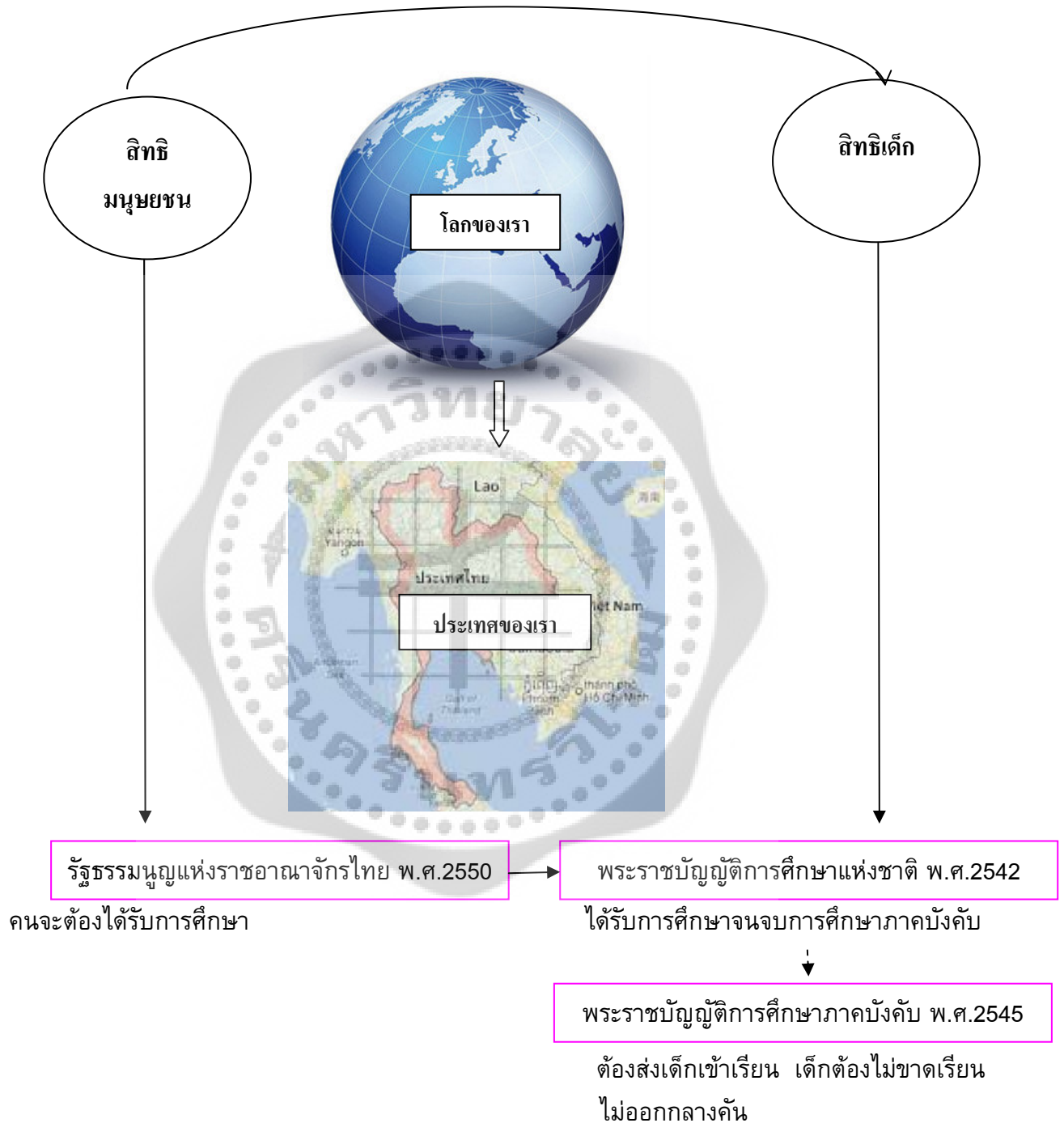
ขั้นสรุป

สรุปที่ละเรื่องให้สมาชิกฟัง

สื่อ/อุปกรณ์

1. ใบความรู้ 2
2. ใบงานที่ 1

ใบความรู้ที่ 2 ที่มาแห่งสิทธิและอำนาจ

ใบงานที่ 1

<p>1. ดูแลให้เด็กได้ไปโรงเรียน</p> 	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>2. เอาใจใส่การศึกษาของเด็ก</p> 	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>3. มีส่วนในการจัดทำและปรับปรุงหลักสูตร</p> 	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>4. สนับสนุนส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมของเด็ก</p> 	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>5. ติดตามข้อมูลข่าวสารการเรียนของเด็ก</p> 	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

หน่วยที่ 3

เวลา 1 ชั่วโมง

ชื่อเรื่อง **สู่ความตระหนักรู้ทางการศึกษา (Raise Educational Awareness)**

จุดประสงค์

1. เพื่อให้รู้จักคิดและเลือกวิธีการปฏิบัติในการดูแลเด็ก
2. เพื่อให้รู้จักการติดตามผลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

เนื้อหา

สิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษาของครอบครัวและผู้ปกครองเพียงอย่างเดียวคงไม่เพียงพอที่จะทำให้การดูแลการศึกษาของเด็กประสบความสำเร็จสูงสุด การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างครอบครัวและผู้ปกครอง หมู่บ้าน และชุมชนเป็นเรื่องที่สำคัญเช่นกัน

กิจกรรม

ขั้นนำ

เมื่อผู้ปกครองได้ดูแลเอาใจใส่การศึกษาของเด็กโดยปฏิบัติตามสิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษาในการดูแลให้เด็กไปโรงเรียน เอาใจใส่การเรียนของเด็ก สนับสนุนเด็กให้เข้าร่วมกิจกรรม ร่วมจัดทำหลักสูตรและติดตามข่าวสารแล้ว เราคงทำงานฝ่ายเดียวไม่ได้ เราต้องให้หมู่บ้าน โรงเรียนหรือส่วนราชการได้ช่วยเหลือ เมื่อเราเกิดปัญหาและเห็นว่าหากปล่อยไว้เด็กอาจเรียนไม่จบการศึกษา

ขั้นกิจกรรม

1. ให้แบ่งกลุ่ม 3-4 คน เลือกตัวแทนมา 1 คน ทำหน้าที่เขียนสิ่งที่สมาชิกคิด
2. แจกใบงานที่ 2 และให้ช่วยกันคิด โดยผู้ดำเนินการอ่านแต่ละข้อให้ฟัง
3. แต่ละกลุ่มช่วยกันแสดงความคิดเห็นและส่งตัวแทนออกมาเล่าสิ่งที่คิดให้ทุกคนฟัง

ขั้นสรุป

จากเอกสารใบงานสรุปว่าการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน จะทำให้เราสามารถดูแลเด็กได้ยิ่งขึ้น และหากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ร่วมรับผิดชอบการศึกษาของเด็กก็คงไปไม่ถึงเป้าหมาย

สื่อ

1. ใบงานที่ 2

ใบงานที่ 2 เราจะช่วยกันอย่างไร

หมู่บ้านควร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

โรงเรียนควร

.....

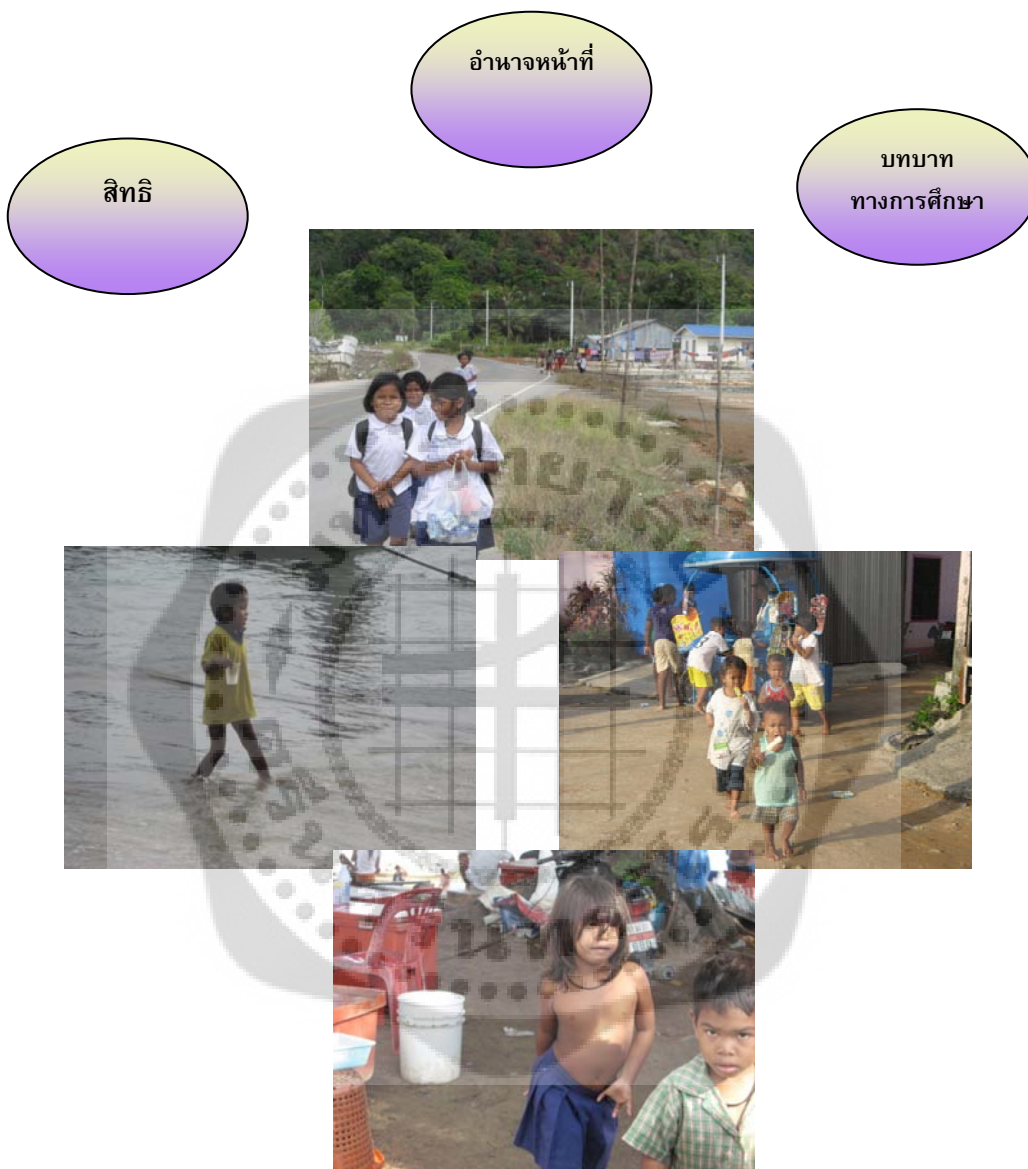
.....

.....

.....

.....

เอกสารความรู้ สิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษา

โดย...นางกมลมาลย์ ทิพย์รัตน์
นิสิตปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำนำ

สิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษาเป็นรายละเอียดที่เกี่ยวกับการศึกษาในเรื่องของสิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาทของผู้ปกครองที่ทุกคนควรที่จะรับรู้ เพื่อให้ได้ใช้สิทธิและอำนาจที่พึงได้พร้อมทำหน้าที่ในบทบาทที่ตนเองเกี่ยวข้องในเรื่องของการศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาของเด็กในชุมชนให้ดีขึ้นเพื่อจะได้มีโอกาสในการแสวงหาอนาคตที่ดีต่อไป

กมลมาลย์ ทิพย์รัตน์

มกราคม 2556

สิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษา

การให้การศึกษแก่เด็กมีความสำคัญในการที่จะช่วยให้พวกเขาได้มีโอกาสที่ดีในสังคม เพราะการศึกษาจะเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้เด็ก ๆ มีความสำเร็จในชีวิตที่เกิดจากความรู้อันได้เล่าเรียนมา สิ่งที่ได้จากการศึกษาเล่าเรียนจะช่วยให้เด็ก ๆ มีโอกาสที่จะเลือกใช้ชีวิตที่ดีขึ้น

**เด็กทุกคนเกิดมาดี แต่สิ่งที่ทำให้เด็กไม่ดี คือ
การไม่ได้รับการศึกษาที่ดีพอและขาดการเอาใจใส่จากพ่อแม่**

(Froebel; citing in Berger. 1995: 43)

การไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษา คือ สิ่งที่เป็นปัญหาต่อสิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาทของครอบครัวในเรื่องการศึกษา ในการแก้ปัญหาด้านศึกษาของเด็กจึงควรเริ่มที่บิดามารดาและผู้ปกครอง เพราะครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดของสังคมเป็นสถาบันแรกของการพัฒนาการของสังคมมนุษย์ เป็นหน่วยที่มีขนาดเล็กที่สุดของและมีอิทธิพลต่อการพัฒนาของเด็กตั้งแต่วัยแรก พ่อแม่เป็นบุคคลที่ใกล้ชิดที่สุดที่จะช่วยหล่อหลอมให้เด็กเติบโตขึ้นมาเป็นคนที่มีความสามารถอย่างไรก็ได้ เพราะเด็กทุกคนเกิดมาดี แต่สิ่งที่ทำให้เด็กไม่ดีคือการไม่ได้รับการศึกษาที่ดีพอและขาดการเอาใจใส่จากพ่อแม่ และความสำเร็จในการศึกษาของเด็ก นอกจากเกิดจากครูในโรงเรียนแล้วยังมีผลมาจากการสนับสนุนของพ่อแม่ที่บ้านด้วย

สิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษาของครอบครัวและชุมชนได้ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง การที่ครอบครัวและชุมชนได้ทำหน้าที่ตามสิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษาที่มีจะส่งผลต่อการจัดการศึกษาให้กับเด็กในชุมชนของตนเองได้อย่างเหมาะสม การศึกษาเป็นเสมือนเกราะป้องกันสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ของสังคมให้กับเด็ก อีกทั้งเป็นเครื่องมือที่จะสร้างให้เด็ก ๆ เป็นประชากรที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี เพราะการศึกษาจะช่วยให้เด็ก ๆ มีโอกาสที่จะเลือกการประกอบอาชีพและสามารถดำเนินชีวิตตามทันโลก

กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษา ได้แก่

- * สิทธิมนุษยชน
- * อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก
- * รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช พ.ศ.2550
- * พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545
- * พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545
- * แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการติดตามเด็กให้ได้เข้าเรียน

เมื่อทุกคนมีสิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษาที่จะมาใช้ในการดูแลบุตรหลานของตนให้ได้รับการศึกษาจนจบการศึกษาภาคบังคับ หรือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และสามารถที่จะต่อไปจนถึงระดับปริญญาได้ จึงเป็นโอกาสที่ผู้ปกครองควรที่จะใช้สิทธิและอำนาจให้เกิดประโยชน์ต่อบุตรหลานของตนเอง โดยหลักของกฎระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ที่ได้กล่าวถึงสามารถสรุปได้ว่าสิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษาที่จะนำมาดูแลเด็กเพื่อให้ได้รับการศึกษา มีดังนี้

1. ผู้ปกครองควรดูแลให้เด็กได้ไปโรงเรียน

- ๑.๑ ให้เด็กไปโรงเรียนทุกวัน
- ๑.๒ จัดเตรียมเสื้อผ้าและอุปกรณ์การเรียนให้ครบ
- ๑.๓ ชวนเด็กพูดคุยและชี้แนะให้เด็กรักการไปโรงเรียน

2. ผู้ปกครองควรเอาใจใส่การศึกษาของเด็ก

- ๒.๑ ซักถามเรื่องที่เรียนในวันนี้
- ๒.๒ ดูแลให้เด็กทำการบ้าน
- ๒.๓ ให้เด็กอ่านหนังสือทุกวัน
- ๒.๔ กำหนดเวลาที่เหมาะสมสำหรับการเล่นและดูทีวี

3. ผู้ปกครองควรแสดงความคิดเห็นในการจัดทำและปรับปรุงหลักสูตร

- ๓.๑ บอกความต้องการหลักสูตรที่เหมาะสมกับเด็ก
- ๓.๒ บอกความต้องการลักษณะที่พึงประสงค์ที่อยากให้โรงเรียนได้

ฝึกเด็ก

4. ผู้ปกครองควรสนับสนุนส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมของเด็ก

๔.๑ ดูแลให้เด็กได้เข้าร่วมทุกกิจกรรมที่โรงเรียนจัด

๔.๒ จัดหาอุปกรณ์สำหรับใช้ในกิจกรรมให้เด็ก

5. ผู้ปกครองควรติดตามข้อมูลข่าวสารการเรียนของเด็ก

๕.๑ เข้าร่วมประชุมกับโรงเรียนทุกครั้ง

๕.๒ บอกปัญหาการเรียนของเด็กกับครู

๕.๓ สอบถามวิธีดูแลและแก้ไขปัญหาเพื่อให้เด็กได้ไปเรียนหนังสืออย่างมีความสุข

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษา

สิทธิมนุษยชน (Human Right)

เมื่อเกิดมาแล้วย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ทุกคนจะต้องยอมรับนับถือในเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ซึ่งกันและกัน ห้ามดูหมิ่นลบลู่ทำให้เสื่อมเสียความเป็นมนุษย์ ซึ่งเรียกว่า **สิทธิมนุษยชน** อันเป็นสิทธิประจำตัวของมนุษย์ทุกคน สิทธิมนุษยชน มี 2 ระดับ ดังนี้

1. เป็นสิทธิที่ติดตัวทุกคนตั้งแต่เกิด ไม่สามารถถ่าย

โอนให้กันได้ อยู่เหนือกฎหมายและอำนาจใด ๆ ของรัฐทุกรัฐ สิทธิเหล่านี้ได้แก่ สิทธิในชีวิต ห้ามฆ่าหรือทำร้ายชีวิต ห้ามการค้ามนุษย์ ห้ามการทรมานอย่างโหดร้ายทารุณ คนทุกคนมีสิทธิในความเชื่อ มโนธรรม หรือสิทธิทางศาสนา ทางการเมือง มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและแสดงออกหรือการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นใด **สิทธิมนุษยชนเหล่านี้ไม่ต้องมีกฎหมายรับรอง** สิทธิเหล่านี้ดำรงอยู่อย่างน้อยก็คือ มโนธรรมสำนึกในบาปบุญคุณโทษที่มีอยู่ในตัวของแต่ละคน เช่น หากแม้ว่าจะมีหรือไม่มีกฎหมายบัญญัติว่าการฆ่าคนเป็นความผิดตามกฎหมายก็ตาม แต่ทุกคนย่อมมีสำนึกรู้ได้เองว่า การฆ่าคนย่อมเป็นสิ่งต้องห้ามหรือเป็นบาปทางศาสนา เป็นต้น

2. เป็นสิทธิที่ต้องได้รับการรับรองในรูปแบบของกฎหมาย หรือต้องได้รับการคุ้มครองโดยรัฐ

ได้แก่ การได้รับสัญชาติ การมีงานทำ การได้รับการคุ้มครองแรงงาน ความเสมอภาคของหญิงชาย สิทธิของเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ คนพิการ การได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การประกันการว่างงาน การได้รับการบริการทางสาธารณสุข การสามารถแสดงทางวัฒนธรรมอย่างอิสระ สามารถได้รับความเพลิดเพลินจากศิลปวัฒนธรรมในกลุ่มของตน เป็นต้น

สิทธิมนุษยชนจำแนกได้เป็น 5 ประเภท ได้แก่

1) สิทธิพลเมือง ได้แก่ สิทธิในชีวิตและร่างกาย เสรีภาพและความมั่นคงในชีวิต ไม่ถูกทรมาน ไม่ถูกทำร้ายหรือฆ่า สิทธิในความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย สิทธิที่จะได้รับการปกป้องจากการจับกุมหรือคุมขังโดยมิชอบ สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาในศาลอย่างยุติธรรมโดยผู้พิพากษาที่มีอิสระ สิทธิการได้รับสัญชาติ เสรีภาพในศาสนิกในการเชื่อถือและปฏิบัติตามความเชื่อถือของตน ฯลฯ

2) สิทธิทางการเมือง ได้แก่ สิทธิในการเลือกวิถีชีวิตของตนเองทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม รวมถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก สิทธิในมีส่วนร่วมกับรัฐในการดำเนินกิจการที่เป็นประโยชน์สาธารณะ เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ เสรีภาพในการรวมกลุ่ม สิทธิในการเลือกตั้งอย่างเสรี ฯลฯ

3) สิทธิทางเศรษฐกิจ ได้แก่ สิทธิการมีงานทำ ได้เลือกงานอย่างอิสระและได้รับค่าจ้างอย่างเป็นธรรม สิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน การได้รับอาหารที่เพียงพอแก่การยังชีพ ฯลฯ

4) สิทธิทางสังคม ได้แก่ สิทธิการได้รับการศึกษา สิทธิการได้รับหลักประกันด้านสุขภาพ

แม่และเด็กต้องได้รับการดูแล ได้รับการพัฒนาบุคลิกภาพอย่างเต็มที่ ได้รับความมั่นคงทางสังคม มีเสรีภาพในการเลือกคู่ครองและสร้างครอบครัว ฯลฯ

5) สิทธิทางวัฒนธรรม ได้แก่ การมีเสรีภาพในการใช้ภาษาหรือ สื่อความหมายในภาษาท้องถิ่นของตนมีเสรีภาพในการแต่งกายตามวัฒนธรรม การปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นของตน การปฏิบัติตามความเชื่อทางศาสนา การพักผ่อนหย่อนใจทางศิลปวัฒนธรรมและการบันเทิงได้โดยไม่มีใครมาบีบบังคับ ฯลฯ

นอกจากสิทธิมนุษยชนแล้ว ยังมีการให้สิทธิเฉพาะสำหรับการดูแลเด็กทุกคน ซึ่งเรียกว่าอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child)

🌸 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child)

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) เป็นสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ได้รับความนิยมชอบมากที่สุดในโลก โดยทุกประเทศในโลกได้ให้สัตยาบัน ยกเว้นประเทศโซมาเลียและสหรัฐอเมริกา ในพ.ศ. 2535 ประเทศไทยได้ให้สัตยาบัน อนุสัญญานับนี้ระบุรายละเอียดของสิทธิขั้นพื้นฐานต่างๆ ไว้ว่าทุกประเทศต้องรับประกันเด็กในประเทศของตน ได้แก่

สิทธิที่จะมีชีวิตรอด – ได้รับการดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐาน มีสันติภาพ และความปลอดภัย

สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา – มีครอบครัวที่อบอุ่น ได้รับการศึกษาที่ดี และภาวะโภชนาการที่เหมาะสม

สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครอง - ให้อดพ้นจากการทำร้าย การล่วงละเมิด การละเลย การนำไปขาย การใช้แรงงานเด็ก และการแสวงประโยชน์โดยมิชอบในรูปแบบอื่นๆ และ

สิทธิที่ในการมีส่วนร่วม – ในการแสดงความคิดเห็น การแสดงออก การมีผู้รับฟัง และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่มีผลกระทบต่อตนเอง

ประชาชนในประเทศไทยจึงมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นและการพูดโดยได้รับสิทธิตามมาตรา 45 และทุกคนมีโอกาสที่จะได้รับสิทธิความเสมอภาคในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ตามมาตรา 49 ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช พ.ศ.2550

ดังนั้น ประเทศไทยจึงได้ตรา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 เพื่อเป็นหลักในการจัดการศึกษาโดยหลักการจัดการศึกษาให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

❁ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษาของผู้ปกครองไว้ในมาตราต่าง ๆ ดังนี้

มาตรา 9 (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

มาตรา 11 บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับ ตามมาตรา 17 และตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องตลอดจนให้ได้รับการศึกษานอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับ ตามความพร้อมของครอบครัว

มาตรา 12 นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 13 บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ ดังนี้ (1) การสนับสนุนจากรัฐ ให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษาแก่บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล

มาตรา 14 บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ซึ่งสนับสนุนหรือจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ตามควรแก่กรณี (1) การสนับสนุนจากรัฐให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลรับผิดชอบ

มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา

และวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

มาตรา 40 ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของแต่ละสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ

มาตรา 57 ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

มาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศ มาใช้จัดการศึกษาดังนี้

(2) ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สิน และทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าว โดยการสนับสนุน การอุดหนุนและใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษี ตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

มาตรา 61 ให้รัฐจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาที่โดยบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ตามความเหมาะสมและความจำเป็น

จะเห็นได้ว่า อำนาจหน้าที่และบทบาททางการศึกษาของครอบครัวและชุมชนที่ถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฯ เป็นอำนาจหน้าที่และบทบาทที่สำคัญสำหรับครอบครัวและชุมชนในการที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

นอกจากนี้ รัฐได้ให้ความสำคัญในการศึกษาภาคบังคับ เพื่อให้เด็กได้รับการศึกษาจนจบภาคบังคับหรือจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพราะการได้รับการศึกษาในระดับนี้มีความสำคัญต่ออนาคตของเด็กที่จะนำความรู้ที่ได้จากโรงเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันและสามารถดำเนินชีวิตได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งความสำคัญนี้เห็นได้จากการมี **พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545** ที่ให้มีการกำกับดูแลให้เด็กได้ไปเรียนตามระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนดโดยความร่วมมือระหว่างครอบครัว โรงเรียน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

🌸 พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดบทลงโทษสำหรับกรณีที่ละเลยในการให้เด็กไปรับการศึกษาในโรงเรียน รายละเอียดดังนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.2523

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“การศึกษาภาคบังคับ” หมายความว่า การศึกษาชั้นปีที่หนึ่งถึงชั้นปีที่เก้าของการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

“สถานศึกษา” หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาภาคบังคับ

“ผู้ปกครอง” หมายความว่า บิดามารดา หรือบิดา หรือมารดา ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และหมายความรวมถึงบุคคลที่เด็กอยู่ด้วยเป็นประจำหรือที่เด็กอยู่รับใช้การงาน

“เด็ก” หมายความว่า เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดจนถึงอายุย่างเข้าปีที่สิบหก เว้นแต่เด็กที่สอบได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาภาคบังคับแล้ว

“คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” หมายความว่า คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

“คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา” หมายความว่า คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีสถานศึกษาอยู่ในสังกัด

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 5 ให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วแต่กรณี ประกาศรายละเอียดเกี่ยวกับการส่งเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษา และการจัดสรรโอกาสเข้าศึกษาต่อระหว่างสถานศึกษาที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับโดยให้ปิดประกาศไว้ ณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา รวมทั้งต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ปกครองของเด็กทราบก่อนเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

มาตรา 6 ให้ผู้ปกครองส่งเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษา เมื่อผู้ปกครองร้องขอให้สถานศึกษามีอำนาจผ่อนผันให้เด็กเข้าเรียนก่อนหรือหลังอายุตามเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

มาตรา 7 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปในสถานที่ใด ๆ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการของสถานทีนั้น เพื่อตรวจสอบการเข้าเรียนของเด็ก หากพบว่ามิได้เข้าเรียนในสถานศึกษาตามมาตรา 5 ให้ดำเนินการให้เด็กนั้นได้เข้าเรียนในสถานศึกษานั้นแล้ว รายงานให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วแต่กรณีทราบ

ในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการให้เด็กได้เข้าเรียนตามวรรคหนึ่งได้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รายงานให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นท้องถิ่นที่ที่พบเด็กแล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการให้เด็กได้เข้าเรียนในสถานศึกษา

มาตรา 8 ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวแก่บุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา 9 ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับอำนาจความสะดวกราบรื่น

มาตรา 10 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 11 ผู้ใดซึ่งมิใช่ผู้ปกครอง มีเด็กซึ่งไม่ได้เข้าเรียนในสถานศึกษาอาศัยอยู่ด้วย ต้องแจ้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วแต่กรณี ภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่เด็กมาอาศัยอยู่ เว้นแต่ผู้ปกครองได้อาศัยอยู่ด้วยกับผู้นั้น

การแจ้งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา 12 ให้กระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา จัดการศึกษาเป็นพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือเด็กซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส หรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการศึกษาภาคบังคับด้วยรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม รวมทั้งการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดตามความจำเป็น เพื่อประกันโอกาสและความเสมอภาคในการได้รับการศึกษาภาคบังคับ

มาตรา 13 ผู้ปกครองที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรา 6 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา 14 ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 9 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา 15 ผู้ใดโดยปราศจากเหตุอันสมควร กระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นเหตุให้เด็กมิได้เรียนในสถานศึกษาตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา 16 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 11 หรือแจ้งข้อมูลอันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา 17 ในระหว่างที่ยังไม่มีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทำหน้าที่แทนคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตราที่ 18 ในระหว่างที่ยังไม่มีคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ให้คณะกรรมการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร คณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ หรือคณะกรรมการการประถมศึกษากิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี ทำหน้าที่แทนคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา และให้สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ หรือสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอแล้วแต่กรณี ทำหน้าที่แทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการติดตามเด็กให้ได้เข้าเรียน

1. กรณีผู้ปกครองไม่ส่งเด็กเข้าเรียน

เมื่อสถานศึกษาตรวจสอบพบว่าผู้ปกครองไม่ส่งเด็กที่มีอายุถึงเกณฑ์การศึกษภาคบังคับ เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หรือไม่ส่งเด็กที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากสถานศึกษาที่มีได้เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามที่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนด ในวันเปิดเรียนภาคต้น มีแนวทางดำเนินการติดตามเด็กเข้าเรียน ดังนี้

1. ให้สถานศึกษาที่รับผิดชอบเขตพื้นที่บริการของเด็กตรวจสอบ ติดตามให้ผู้ปกครองส่งเด็กเข้าเรียน
2. ภายในเจ็ดวันนับแต่วันเปิดเรียนภาคต้น ถ้าผู้ปกครองยังไม่ส่งเด็กเข้าเรียน ให้สถานศึกษา แจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ปกครองทราบ เพื่อนำเด็กมาเข้าเรียนโดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ หรือให้ผู้ปกครองลงชื่อรับหนังสือโดยตรง พร้อมทั้งรายงานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วแต่กรณีทราบ
3. คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แจ้งเป็นหนังสือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ เตือนให้ผู้ปกครองส่งเด็กเข้าเรียนโดยพลัน
4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประสานกับสถานศึกษาเพื่อติดตามผลการส่งเด็กเข้าเรียน
5. ภายหลังจากผู้ปกครองได้รับหนังสือแจ้งเตือนให้ส่งเด็กเข้าเรียนของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว ผู้ปกครองยังไม่ส่งเด็กเข้าเรียนให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตาม

มาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545

2. กรณีเด็กนักเรียนขาดเรียน

2.1 เมื่อนักเรียนหยุดเรียนติดต่อกันเกิน 5 วัน หรือหยุดเรียนเกิน 7 วัน ในหนึ่งเดือนให้สถานศึกษาแจ้งเป็นหนังสือเตือนให้ผู้ปกครองนำเด็กมาเข้าเรียนโดยพลัน โดยส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับหรือให้ผู้ปกครองลงชื่อรับหนังสือโดยตรง

2.2 ถ้าผู้ปกครองไม่ส่งเด็กเข้าเรียนภายหลังจากได้รับแจ้งเป็นหนังสือตาม ข้อ 2.1 แล้ว สถานศึกษารายงานให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วแต่กรณีทราบ

2.3 คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตรวจสอบติดตาม เพื่อให้เด็กได้เข้าเรียน หรือดำเนินการตามมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545

ภาพกิจกรรมการเสริมสร้างความตระหนักทางการศึกษา

อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความตระหนักรู้ทางการศึกษา
ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานเอกชน

ประวัติของผู้วิจัย

ประวัติของผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางกมลมาลย์ ทิพย์รัตน์
วันเดือนปีเกิด	6 พฤศจิกายน 2510
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	11 ถนนปฏิพัทธ์ ตำบลตลาดเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต 83000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ชำนาญการ
สถานที่ทำงาน	กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาภูเก็ต ถนนแม่หลวน อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2528	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนสตรีภูเก็ต
พ.ศ.2532	การศึกษาระดับ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน
พ.ศ.2549	ครุศาสตรมหาบัณฑิต
พ.ศ.2556	จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต การศึกษาดุษฎีบัณฑิต จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ